

سون ورنیون دلیون

لالچند امرڈنومل جگتیائی

سوره سنڌي ادب

صاحب خان سوره: ميراثي

Cell No: 0344 3919786

0300 3404488

سرگواسي لالچند امرڏني مل جڳتياڻيءَ
جي اُهيءَ ورسِيءَ جي موقعي تي، جڏهين
مرحوم جي وصيت پڙاندڙ، سندس ھائون
بمبئيءَ مان ڪڇي، سنڌونديءَ کي سپرد
ڪيون ويون۔ ان موقعي جي ياد ۾ هي
ڪتاب سنڌي ادبي بورڊ پاران ڇاپي،
شابع ڪيو ويو.

”مياڻي جياس، جي وڃي مڙهه ملير ڏي!“

سرگواسي لالچند امرڏنومل جيگتيائي

سون ورنئون دليون

('Hearts of Gold' by I. Edhor)

ترجمان : لا لچند امرڌ نومل جڳتيائي
بي-اي، ايس-ئي-سي.

سنڌي ادبي بورڊ
حيدرآباد، سنڌ.

تعداد ۲۰۰۰	سال ۱۹۵۶ع	چاپو پهريون
تعداد ۱۰۰۰	سال ۱۹۷۲ع	چاپو ٻيون

(سنڌي ادبي بورڊ جا سڀ حق ۽ واسطا قائم)

قيمت: ۴۰۰ روپيا

ملن جو هنڌ:

سنڌي ادبي بورڊ جو بڪ اسٽال
امين منزل، گاڏي کاتو، حيدرآباد، سنڌ.

هيءُ ڪتاب سنڌي ادبي بورڊ پرنٽنگ پريس، تنڪ چاڙهي،
حيدرآباد سنڌ ۾ ڇپيو، ۽ مسٽر غلام رباني آکوي، سيڪريٽري
سنڌي ادبي بورڊ، ان کي بورڊ جي آفيس، امين منزل،
گاڏي کاتي، حيدرآباد سنڌ مان شايع ڪيو.

ارپیر
توکی!

منلي

هيءَ آڪاڻي، نالن مان ئي پڙهندڙ سهي ڪندو،
هڪ انگريزي ناول تان ورتل آهي. مون هن کي
سنڌي ويس هن لاءِ ڏيکاريو، جو چيم پنهنجن ڏيس پايڻ
کي ڏيکاربان، جو سون ورنِيءَ دل وارا جيو،
جتي ڪٿي ٿا ٿين!

لالچند امرڏنومل جڳتياڻي

ناشر طرفان بہ لفظ

ڪتابي ادب جي حفاظت ۽ بقا جو دارومدار ڪتابن جي عام موجودگيءَ تي آهي. ڪي ڪي مذهبي ڪتاب پرڏيهان باد ڪرايا ويندا آهن. ۽ انهن جي بروقت حفاظت جو اهو بہ هڪ طريقو آهي. پر ڪتاب، مذهبي هجن يا خالص علمي ۽ ادبي، هڪ دفعو جيڪڏهن ڇپيا ۽ پوءِ ائين گر ٿي ويا، جو عام پڙهندڙن کي وقت سر انهن جو ملڻ ناممڪن ٿي پوي، ته ڇپيو ته آهي ڪتاب ۽ منجهن جيڪو ادبي سرمايو موجود هو، سو هميشه لاءِ ڄڻ فنا ٿي ويو.

زندہ بوليون پنهنجي ادبي سرمايي کي ڪڏهن بہ ائين بي درديءَ سان فنا ٿيڻ نہ ڏينديون آهن. سندن ادبي شاهڪارن جا نوان نوان ڇاپا باقاعديءَ سان ۽ نهايت آب تاب سان هميشه نڪرندا ئي رهندا آهن. افسوس آهي، جو اسان جي سنڌي عالمن ۽ اديبن، ادبي جماعتن ۽ علمي ادارن ان طرف اڄ ڏينهن تائين ايترو ڌيان نہ ڀري ڏنو آهي، جيترو کين ڏيڻ گهربو هو؛ نتيجو هي لکتو آهي، جو اڄ سٽون اهڙن بي مثل سنڌي ڪتابن جا لالا وٺي سگهجن ٿا، جيڪي ڪنهن بہ قيمت تي پڙهندڙن کي هٿ نٿا اچي سگهن، ۽ ائين پيو ڀانئجي، ڄڻ اهي ڪتاب سنڌيءَ ۾ ڪڏهن لکيائي

ڪوٺ ويا هئا. ماهر آهي، نه ٻيو جي هن قسم اٿس ورتي
 ماڻهن ايتري سرد مھري، ۽ ان کان ادري معاف ۽ لاء واهي
 نه ڪڏهن معافيءَ لائق ٿي سگهي ٿي، ۽ نه وري ان جي
 ڪڏهن ڪا مناسب پورائي ٿي اسان کان ٿي سگھندي
 پنهنجن وڏن جي ميزيل چونڊيل اسٽو ماڻڪن کي انهن
 هٿن جي وٿين مان واريءَ والگر جيڪڏهن هميشه وڃائيندائي
 رهنداسين، ته آخر ۾ سواءِ خالي هٿن جي باقي اسان وٽ ڪا
 وڃي بچندو، سا ڳالهه سڀڪو سمجهي سگهي ٿو.

سنڌي ادبي بورڊ، انهن ڳالهين کي محسوس ڪندي،
 هڪ بنيادي مقصد پنهنجي سامهون هي ٻڌ رکيو آهي ته پنهنجي
 ٻوليءَ جا پراڻا ڇپيل ڪتاب جنهن عزت ۽ احترام جي لائق
 آهن، تنهن عزت ۽ احترام سان ٻيهر ڇپائي شايع ڪيا وڃن،
 ته جيئن سنڌي ادب ۾ انهن ڪتابن جي هڪ دائمي حيثيت
 باقي رهي سگهي، انهيءَ مقصد جي پوئواريءَ ۾، بورڊ طرفان
 ڪي ڪتاب جهڙوڪ گل شڪر، حيات النبي، سر ڪوهستان،
 بلوڪوڪر، گل ڦل ۽ جهان آرا وغيره اڳي ئي ڇپجي پورا
 ٿي چڪا آهن ۽ هاڻي ساڳئي سلسلي جو هڪ وڌيڪ ڪتاب
 خدمت ۾ پيش ٿي رهيو آهي.

هي ڪتاب اول ۱۹۲۵ع ۾ ۽ ۱۹۲۸ع ۾ ”ٽين سنڌي
 لئبرري“ طرفان شايع ٿيو هو، ۽ پوءِ باب ٿي ويو، جو پوءِ
 سنڌي ادبي بورڊ حين انهيءَ موقعي تي شايع ڪيو، جڏهن
 سرگواسيءَ جون هائين سنڌو درياءَ ۾ پروار ڪرڻ لاءِ سنڌ
 ۾ آيل هيون.

ڪتاب جي آکاڻي، ڪمڻو جو انداز، جذبات لڳاءُ، وغيره سڀ نهايت ڪامياب ۽ موهيندڙ آهن. وري لائق سنڌي ڪار سڌس ترجمي کسي اهڙيءَ ته سٺوئيءَ سڌيءَ ۾ پيش ڪيو آهي، جو ائين چوڻ ۾ وڌاءُ نه ٿيندو، ته اصل کي به اجاگر ڪيو ويو آهي، سنڌي ٻوليءَ ۾ اهڙيءَ ساڳيءَ سٺوئيءَ ۽ موهيندڙ زبان ۾ تمام ٿورا ڪتاب پيش ٿيل آهن.

ٻيءَ مهاڀاريءَ لڙائيءَ جي نتيجن طور، ٻا دنيا جي موجوده اقتصادي حالتن سبب ڏسجي ٿو ته هر شخص نفسا نفسيءَ ۾ لڳو ٿو آهي؛ هر ڪا دل هيج، حرص ۽ حسد سان چڻ ته پري پئي آهي، عزت نفس يا مڙجات ڏي تمام گهٽ توجهه ڏئي ٿي وڃي؛ دلين کي دٻاءُ سان جهڪائڻ جو رجحان پوري عروج تي آهي، ۽ انهيءَ جي نتيجي ۾ صحيح خوشي ۽ اطمينان پري زندگي تمام قليل ڏسڻ ۾ ٿي اچي. پر هي ڪتاب اسان کي هڪ روشن راهه ڏيکاري ٿو ته ”اها دل سدائين خوشيءَ سان پرپور ۽ اطمينان سان منور رهندي، جا ’سون وري‘ آهي هن کي پنهنجي مڙجات سان هلندي جيڪي به حاصل ٿيندو آهي، ان تي خوش رهندي آهي، ڪا تڪليف ايندي اٿس ته به ائين سمجهي ميني ڪري پئي پوکيندي آهي، ته دڻ سڪب سڀ دنيا جو دستور آهي ۽ ڪوبه جيءُ انهن کان خالي ناهي. اس ۽ ڄالو، رات ۽ ڏينهن، لاها ۽ چاڙها، سدائين ٻيا ايندا ويندا آهن؛ مگر منجهانئن ڪوبه دائمي نه رهندو آهي.

سون ورنئون دليون

”هڪ اٿو ته گاڏي اچي پئي؟ هيڏي تڏهن
اوپر چو لاتي اٿس؟ وڃ وٺ تي گم ته ڪانه
ٿي وئي؟“

”جناب، اڳي پوءِ نڪرندي اوس اچي. پر هن
گڏم گاڏيءَ تي مدار ڪونهي. ٺهي ٺهي ٿو بيٺو
هوس. منجهس چڙهي ٿي کٽو ڳوٺاڻو عالم ٿو. پر
اوهان به ههڙيءَ ٺٽهن آس به، ٻاهر چوڻي بيٺا آهيو؟
هوڏانهن اندر ويهي نٿا آرامي ٿيو؟“

”ڪٿي؟ هن ڪٿم به! ڏٺو اٿو ته منجهس لڳو
ڇا پيو آهي؟“

سٽيشن ماسٽر ويٽنگ روم ۾ اندر نهاريو، ته ڏٺائين
جو ويهه-پنجويهه ڪمي ڪاسبي ويٺا هئا، جن پير تي
پئي وارا ڪيا. تڏهن چيائينس: معاف ڪجوا ڀلا،
هيڏانهن منهنجي آفيس ۾ هلي ويهو.

پر هن ورائي ڏٺيس، نڪو، آءُ اتي ئي بيٺو آهيان.
سٽيشن ماسٽر ٻڌايس، بس گاڏي به اجهي آئي. سنگل
مليو اٿس.

ٽيٽ گاڏيءَ سڀني هنڌي ۾ دونهان ڪم ٿندي،
ٻاڙ ٻلڪ ۽ اچي پلٽ فارم تي پئي.

گارد ۽ ڊڪلاس جو دروازو ٻئي ڇهه ٽي گادي
نقط پنج منٽ ٻهندي. تنهن تي آهڪا هڪڙي
ننڍي ننڍي منجهانئس لهي هيٺ ٿي!

هن مڙسارو ۽ فرست ڪلاس ۽ سيڪنڊ ڪلاس ڏي
گهڻي اڪيون ڦرڙايون، پر اهڙو ڪو مهانڊو ڏٺائين
ڪونه، سو جان تان نراس ٿي ٻاهر هليو ٿي ويو، ته
سڌ نه آهي ڪهڙي چڪا ٿيس، جو ڪنڌ ورائي کڻي
پٺيان نهاريائين.

ڪوليءَ، ننڍي ۽ نيتي جي ٽرنڪ ۽ ٿيلهي کڻي
مٿي تي رکي هئي، ۽ هٿ سان اشارو ڪري، پريان
ٽپال کاتي وارن جي گادي ٻئي ڏيکاريائينس.

هن اڪين تي ڪوپا چاڙهي، پريان ٿي بيهي تپاسيس،
ته منهن هن جو ڏيکيو پيو هو، جو مٿي تي ڪري
ٽوپلو وڌو هئائين، پر سندس قد ۽ بيهڪ چڱا وڻيس.
هي اڪيان، ننڍي نيتي پٺيان-پيئي گاديءَ وٽ اچي
پهتا، ته هن جون اڪيون ننڍي ۽ نيتيءَ ۾ ئي ڪتل!
هو ٽپ ڏيئي چڙهي وڃي اندر ويئي.

هن ڪلهن کي وٺي ٿورڙو نهاريو ۽ عينڪ لاهي
کڻي هٿ ۾ ڪيائين. منهن تي للوليءَ جي مڙڪ،
پنهجي منهن چن ۾ ٿو چوي: ڏانهن نهاريندو ۽
ڪير؟ ٿرڊ ڪلاس ۾ چڙهندڙا!

تنهن وچ ۾ مزور ٻنهي چئن جو سامان گاديءَ
۾ چاڙهي ڇڏيو هو. هن سکر ماڻهو جو پاڻ سان

هڪڙي چٽڪي آندي هئي، اها هن ننڍي ۽ ننڍي جي ڀر ۾ ڪري رکي.

مزور کي پنهنجي مزوري ملي، ته هن مڙساڙو ۽ کي چيائين: سائين اڄ اوهان کي به منجهه ويهڻو پوندو، جوشولز ڏسو ٿا چٽڪو سرس وٺي ويٺو آهي. مڙساڙو ۽ رڳو منهن ۾ کڻي گهٽ ۽ وڌو.

*

*

*

گادي هلندي هلي، پر هنن ٻنهي ڪا مهل پاڻ ۾ اکر ڪونه ڳالهائيو. ننڍي ننڍي ۽ ته منهن کڻي ٻاهر ڪڍيو، جو ساوڪ ۾ وڃي اڪيون کٽيس. هن يار وري چروٽ ڊڪائي پئي سوٽا ۽ ٻا. پهرين دل ۾ آيو هوس ته ري موڪلايو، عورت ذات اڳيان، تماڪ پيئڻ سونهائي ٿيو، پر سندس ٿرڊ ڪلاس ۾ چڙهڻ واري ڳالهه ياد ڪري، نقائي چڙيائين.

ننڍي ننڍي ۽ جو منهن اندر ورايو ٿي، سو هي ٻيو دل ۾ چوي: آس لڳيس ئي ڪانه ٿي ڇا؟ ڪيس ڀلا اندر ٿي ٽڪي ۽ تائوڙي ۽ ماندو پئي ڪيو! خير، هن جي سوٽا پئي ڀريا ته دونهن مٿي ۾ چڙهندو، آخر درين مان ٻاهر نڪرڻ لڳو. تڏهن ٿولهي طور، وٺي ننڍي ۽ ننڍي ۽ کان پڇيائين: ڏکي ڪانه ويٺي آهين؟ سچ جو ۽ تڏو ڪونه ٿو ستائينئي؟

هن، منهن ٻاهر ٿي هوندي، ٺه ٺه ورائي ڏنيس: سچ ته نه، باقي اهو اوهان جو چروٽ، اهو سو اڪيون ٿو ڪڍي!

هن امالڪ ڇروٽ ڪري ڌريءَ کان ٻاهر اڇلايو.
چيائينس: آءُ ڀٽيس، معاف ڪجو.

ننڍي ٻيٽيءَ هيءَ جا سٽير ڏنس، تنهن مان
جان نان چاهه ٿيس، ساڻس رهائ ڪريان، پر وري
به هن جي ٿرڊ ڪلاس ۾ چڙهڻ هل وڌيس.

اتي ڪو گهوڙن ٿاپو ڪاڌو، سو چڪي اونڌي
ٿي، اچي ننڍي ٻيٽيءَ جي پلانڊ ۾ پئي. پر هو
مڙساڙو اڃا آٿيوڻي ڪين، تنهن کان اڳ، هن وري
اُن کي ٿاڻيڪو ڪري، ٺاهي رکيو.

هن ڏٺو جو هٿ به چڱا ڊولائٽا اٿس! هينئر
هڪاري دل گهريس ته ڪيئن ساڻس به چار ڳالهيون
ڪريان. پر انهيءَ ارادي سان، پاڻ جيتوڻيڪ سندس
ٿورو به مڃيائين، ته به هن دوس ڪونه ڏنس.

واٽ تي هڪڙي سائي ويءَ تي وڃي ننڍي ٻيٽيءَ
جي اک پئي، سو پائڻيائين ته ڪنڌ ورائي هن کان
هڃان، ته ڪنهن جو آهي؟ پر اتي ئي شڪجي، ڪٿي
ماٺ ڪيائين. هن مڙساڙو امالڪ سمجهي ورتس.
تنهن جيتوڻيڪ هائمرادو ٻڌايس به، ته اهو ويءَ
ڪالروٽ وارن جو آهي، ته به هن وري، حال،
ساڻس گفتو ڪونه ڪڍيو.

ڪن هڪ ۾ دستي ور ڪاڌو، ۽ گاڏي به ڌري
انهن هلڻ لڳي، ته هريان وري هڪڙي سندر
موري نظر آئي، جنهن جي وچ ڌاري هڪ نازنين
اڪيون هايو پيئي هئي.

هي مڙسارو ڪو هن نازنين کي سڃاڻندو هو، تنهن
پريان ئي هن کي کينڪار ڪئي. هن ننڍي نيتي
ڏٺو، جو هڪڙي کي ڏسي، ٻنهي جا چهره بهار ٻني
ٿيا! تڏهن مس، هن ننڍي نيتي جي زبان ۾ ڪٿي-
پڇيائينس: ڪير هئي؟

هن مڙسارو ته اول وٺي ڏانهنس ٺهاريو. دل
۾ چيائين: ڏاڏيءَ حوا جو لڄ، سندس پوڻيون ۽ لا
ڪٿان ٿيون ڇڏين! پر وري به ڏٺي جو شڪر بچاءُ
آندائين، جو نهٺ هن جي زبان ته اڪلي.

ننڍي نيتي سوال پڇي، اندر ۾ ڏاڍو شرمائي، سو
ورائيءَ لاءِ به ڪانه ترسي، منهن وري کڻي دريءَ
کان ٻاهر ڪڍيائين. مڙسارو ٻڌايس ته اها نازنين
ڪالروٽ هاڻ هئي، ته به هن رڳو ڪنڌ سان سندس
شڪر ادا ٿي ڪئي، ٻيو وات مان اکر ڪونه ڪڍيائين.
پر هن پڇاڻا، مڙسارو هڪڙي نه ٻي ڳالهه ساڻس
ڪندو رهيو-چي، هي کس هن ڳوٺ ڏانهن ٿو وڃي،
هو کس وڃي ٻيلي وٺ چيه ڪندو.

ننڍي نيتي هڪڙي به ٻئي، پر مڙسارو ڪي به، جو
زبان تان هڪڙو مهر لٿي، ته پوءِ ماڻ مشڪل ٿي
اچي. ننڍي نيتي تنهن هوندي به شڪجي ٻئي، پر
هيل توڻي هن هيڙ سندس ڪهڙو پڇي ڇڏيو هو.

ڪنهن مهل مڙسارو کان پڇيائين: شهر ته هي
وڏو ڪونه ٿو ڏسجي؟
ڏيکاري

هن ورندي ڏٺيس: منجهس ... آدم رهي ٿو!
 ”سچ! ڀلا اڃا پٺڻ ڪڇ ايندو؟“
 ”نه! اجهو هن ٻيلي مان ٻاهر نڪتاسين، نه...
 ڪوٺ ايندو. آٺان پوءِ باقي اڌ ڪلاڪ مس لڳندوسين.“
 ”ڪوٺ به ڪي هتي هڪکاندا ٿا ڏسجن! ڪو به... اڌ
 ٽي وسڻ.“

”زمين هتي جي آهي ٻيلي، تنهن ڪارڻ هي هنڌ
 سون جو ٽڪر ڪري ٿو ليڪجي. آبادي ٿي ڏسين؟“
 وري به ڪا ويرم ماڻ ٿي ويئي. ننڍي نيتيءَ
 ته دريءَ کان ٻاهر منهن ڪڍي، ٻاهر جو جهڙو پئي
 ڏٺو، هن مڙساڙوءَ کي مائڊ ڪاٺي پئي ٿي. تڏهن
 رکي رکي، چيائينس: توکي اعتراض نه هجي، ته
 گاڏيءَ جون دريون کولي ڇڏيان؟ ائين جان تان
 هوا کي به اندر لنگه ٿيندو.
 هن ورندي ڏٺيس: ڀل کولي ڇڏيو. آه ٻان
 پڪهه ڪاٺيندڻس.

بس، هين چيڪي زور سان دريون کوليون، ته
 هن به پنهنجو ٿوپلو لاهي، کڻي ڀر ۾ رکيو.
 مڙساڙو لري پوڻا دل ۾ چيائين: ٺٽ ڌرتيءَ ڪڪ
 ڪيس. هڪڪاري سندس ساڙوري صورت ۾ موٽي
 مورت ڏسي، مڙس جي دل ٿا ڏيڻ لڳي. سينڌو منڊل
 جيان طاق ٿي پئي هيس، ۽ پورين اکين مان هن جي
 ڀرپڻ پئي ڇڻيو. وري ڏانهنس نهاري، وٺي جو هڻڻ
 مرڪيائين، ته باقي به جيڪا مڙساڙوءَ کي ڪنڌ ۾

ڪييلي هئي، سا هن جي نڪري ويئي. هن پڄاڻا
 پاڻ ماڻهوئي پيو ٿي پيو، ننڍي نيتيءَ جي ڪلڻ ۾
 به ته ان لڪائڻي لالڻ ڏيکاري ڏني. هن به سهي
 ڪيو، جواني اڃا هينئر ئي ڦٽيس، هر دڪ به ڪي
 ڏاڍا ڏٺا اٿس!

مڙساڙوءَ جي اک جيئن اٿس پئي، تيئن وري
 آڻان پاڙي ڪانه ٿي، تنهن هن کي جان تان بي آرام
 ڪري وڌو. منجهي پئي ته ڇا ڪريان؟ تڏهن
 هڪ ڪي هڪ ڪي، هچيائيس: ٻڌو ٿو، ته هن شهر جي
 چڪ ۾، ٻيلا ڏاڍا گهاٽا ٿا ٿين، سا ڳالهه برابر آهي؟
 ”هاڻو، شهر ٿي ڄڻ پيلن جي دڻ ۾ آهي.“
 ”تڏهن ته منجهس جهانگين جا گهر به ڪڇ
 جيترا هوندا؟“

”هتي رهن ٿي گهڻو ڪري جهانگي ٿا. آ! پاڻ
 جهانگي آهيان. پر ڏسجي ٿو ته جهانگين لاءِ تنهنجي
 دل گهڻو ٿي گهري. جهانگيءَ جي گهر ۾، تون
 جيڪر پاڻ کي سڳيو سمجهين؟“

آهو آ! ڪيئن جوان؟ مون ڪڏهن ڪنهن
 جهانگيءَ جو گهر ڏٺوئي ڪونهي. هر ڀانڻيان ٿي،
 ته ههڙي ايڪانت واري آڻان ۾ جن جو گهر گهاٽ
 هوندو، تن جو حياتيءَ جو دم ڏاڍو سڳيو
 نيرندو هوندو!

ننڍي نيتيءَ جي چتر زبان ته هيڪاري هن
مڙساڙوءَ کي منڍي وڌو. پانتي پيو. ڪالهائي ٿي،
جن هٿ جي اوت ٿي اوتي.

پڇيائينس: تو ساري چمار جيڪس ڪنهن وڏي
شهر ۾ ڪائي ٿي ڏسجي؟

ننڍي نيتيءَ ٻڌايس: آءُ برلن جي ويٺل آهيان.
گاڏي تنهن وچ ۾ پيلي جو ڍنگ ڇڏي، اچي
ڪا سڙڪ تي پئي هئي، پر سڙڪ ۾ ڪڏون ڪوٻا
ڪي ان ٻڌيا هئا، سو گاڏي پئي هيٺ مٽي آئي.
ننڍي نيتيءَ کي جي جهوپا آيا، تنهن مڙساڙوءَ کان
پڇيو: گهوڙا بتال ته ڪين ٿي ويا آهن؟ متان گاڏيءَ
واري کي اک لڳي ويئي آهي؟

هن چيس: گهوڙا بتال ٿين جا آهن ٿي ڪين.
ڏهاڙي ۾ پيرا ٿا سڙڪ تان اچن وڃن. گاڏيءَ وارو
نه هجي، ته به واٽ پٽيائي ڪين. سڙڪ جاچي
پئي اٿن.

اتي مڙساڙوءَ جي اک وڃي ڀرپاڻ ڪنهن
گهوڙيسوار تي پئي، جو گهوڙي کسي ميدان
ڪٽائيندو، سندن طرف پئي آيو. هن اکين ۾ ڪوٻا
وڃي، ڏانهنس نهار ڪئي، ته آمالڪ سڄاڻائينس،
جڏهن هو ٻنهي گاڏيءَ جي ڀر وٽان اچي لنگهيو،
نڌن ڪينڪاري نياز ڪيائينس. هن به ڪينڪاري
نياز ورايس.

پر گاڏي اڃا ڦيرو ڪاڻي، ڪچي ۽ موري ۽ نان
لنگهي، ٻار ٿي ٿي، ته سندس پويون ڦٽو ٻارن ۾
انڪي پيو، ۽ گهوڙا، گاڏي، گاڏي ۽ وارو، گاڏي ۽ سوار-
سڀ ڏو هيٺ ڪڍ ۾ وڃي ڪيريا! ڪن ٻلڪ ته
گاڏي ۽ سوارن کي سڏي ڪانه ٻڌي ته ٿيو ڇا، گاڏي ۽
واري جا سي نشائي ٿئي پيا، تنهن جڏهن گهوڙا
گهوڙا ڪئي، تڏهن هنن به ڪالهه کي سمجهيو.
گهوڙي تيتري ۾ چڙهيون پئي هنيون.

هن گهوڙيسوار ڪو سمورو رنگ ٻريان ڏسي
ورتو، تنهن اتان ئي موٽ ڪاڏي، ۽ موري ۽ وٽ
ٻهجي، گهوڙي تان لهي، گاڏي ۽ واري کي آٿاري،
چيائينس: مطلب ته تون اها ڪڏي چال چڏيندي ٿي
ڪانه! اڄ وري به شڪ نه آهي، جو ڪو پٽ-آڏو
وڌيڪ چاڙهيو اٿئي؟

شولز ڏٺو ۽ پئي، ورندي ڏٺائينس: سائين! آ
رڳو ننڍا ڪڙو هوس. پيو سامهون سڄ ٿي اڪيون...
گهوڙيسوار سمجهيو، ته هي ننڍو جو رڳو مينهن
ٿو ڪري، سو اساري مان سندس رو ڪهي، هن
مڙساڙو ڪان پڇيائين: هيلدار! اوهان ته سلامت آهيو؟
هيلدار ورندي ڏٺس، آ ۽ ته در ڪان اچلجي، هن
ڪڏ منجهه اچي پيو آهيان، ۽ ورن ديو تا جي جهول
۾ پيو لڏان- پر آلهن هونرا هن نينگر کي ته ڏسجو،
ڪا جهڙپ ته ڪانه آئي اٿس؟

ننڊي نيٽي اندراڻي ٿي ٻڌاين، مون کي به رڳي
ڪا ٿورڙي رهڙ آئي آهي - پهريائين ته ڏهڪو به
هون، پر هينئر ڄاڻان پئي جو هڪل سلامت آهيان.
الڊينهوفر، شولز کي هڪل ڪئي: وائڙو ٿيو
بيٺو نهارين؟ ستت وهڻ جو تنگ ۽ هالا تنگ ڇوڙي
آجو ڪرين، نه ته هروڀرو گاڏي نه چيٽيون چيٽيون
ڪري ڇڏين ٿي!

ننڊي نيٽي ۽ هيلڊار تنهن وچ ۾ ڪڏ مان نڪري
ٻاهر ٿيا هئا. ننڊي نيٽي به ٻائيءَ ۾ پڇي پٽ ٿي
پئي هئي. پر هيلڊار ته سانگ بڻجي پيو هو، جو
ڪوٽ ۽ پتلون پئي چيڪ ۽ چٽڪرا ٿي پيا هئس.
هيلڊار ٻاهر ايندي ئي، اڪيون ڪڍي، واپي شولز
ڏي نهاريو - چيائينس: بدمعاش، آءٌ توکي ڏسي وٺندس!
شولز کانئس بخشايو ته ڪونه، هاڻ شر ٿيو.
جي، آءٌ ڏاڍو سرهو ٿيو آهيان. منهنجي آڏو ڦريا،
تنهن جو هي بدلو مليو اٿو. منهنجي ستياناس اوهان
ڪئي. سون جهڙي نوڪري نه ته منهنجي ڇو وڃي؟
منهنجيءَ مڱيڊيءَ کي ڏناري، مون کي منهنجيءَ
ٻانهن کان به اوهان ئي سڪائي ماريو!

هيلڊار هن جو چڙيو ڳالهائڻ ٻڌي، ٻاهر ٿي ويو.
رڙ ڪري چيائينس: بدمعاش، زبان جهل، نه ته
بچڙو ڪندوسان! پوءِ ڏسان ڪير ٿو تنهنجو
رواڌار هجي؟

نڌهن به هن ماڻ ڪانه ڪئي. پاڻ ڏند ڪڍي،
 بهي آئس ڪلڻ لڳو. ڇي: سچ تان مرچ چوڻا لڳو؟
 آءُ ڪوڙ ٿو چوان ڇا؟

آلڊينهوفر ڏٺو ته جهيڙو وڌي ٿو وڃي، تنهن
 گاڏيءَ واري کي مهم ڏئي. چيائينس: هتان ڳوٺڙي
 مان وڃي ان. چئن ماڻهن کي سڏي آءُ گاڏي ته
 ڪڍ مان ٻاهر ڪڍاء.

هر هيلڊار جهڪ ڪئي، هن ڏي رخ رکيو. ڇي:
 وڃي پوءِ اول آءُ ته ٿين مير لاهيانس.

آلڊينهوفر پاڻ جهڙي سکر ماڻهو کي ٻيو ڪيئن
 شرمائي؟ اشارو ڪيائين: عورت ذات جي ٻيلي، هيءُ
 هٿ سونهي ٿي؟

ننڍي نيتيءَ ته سمجهيو ٿي ڪونه ٿي، ته هيلڊار
 شولز پاڻ به آنتيا چو؟ سو واٽرن وانگر ٻئي ٻنهي
 ڏانهن نهارياڻن.

هيلڊار کي آلڊينهوفر جي ڳالهه دل سان لهجي
 آئي، تنهن شرم کي هرچاڻ لاءِ زور سان وٺي کليو،
 جيتوڻيڪ پيشانيءَ تي گهنڊ اڃا چٽو پئي ڏٺس.

شولز ته ڳوٺ ڏانهن رخ رکيو، هر هيلڊار منجهي
 پيو. چيائين: آءُ هن حال سان شهر به ڪيئن وڃان؟

آلڊينهوفر ورندي ڏٺيس: منهنجي گهوڙي تي
 چڙهي، باغن وارو رستو ڏيئي، هليا وڃو. باغن
 هنتر ٻهر به ڪانه هوندي.

”او هان پاڻ تڏهن سبز محل ڏي پنڌ و پندو ڪيئن؟“
 ”هاڻو وٽس ته اوڏانهن لڳي پر هيٺنر، جيستائين
 شولز ٻولڙي مان ماڻهو وٺي اچي، تيستائين ته هتي
 گاڏيءَ جو راکو لڳي ٿو بيهان.“

”تڏهن گهوڙو موٽائي هيڏانهن ئي موڪلي ڏيانو؟“
 ”نڪو، ضرور ڪونهي. جاءِ تي ئي ڪري ڇڏجو.“
 آلدينهوفر، هيلدار کان چمار ۾ وڌيڙو پئي ڏٺو.
 شڪل شبيهه ۾ هين جي، هن کان وڌيڪ شاندار ۽
 سلوئي هئي، توڙي سندس مهانڊن مان پڌرو هو،
 ته مڙس پڪي ارادي وارو، ۽ زيرڪ ۽ هڪڙوئي
 آهي. چلولائي ۽ هلاڪائيءَ مان ڄاڻي ئي ڪين.
 اکين مان ڏيا پڌري پئي بکيس. نراڙ ۽ نڪ، وات
 ۽ کاڌي ڊولائي هيس. ننڍي نيتيءَ هڪ نهار سان
 پنهني جو اندازو وٺي ڇڏيو.

تنهن وچ ۾ هيلدار چيو: ڏسان ته سهي، چڪي
 بچي ويئي آهي؟ تنهن کي ننڍي نيتيءَ تڪيد ڪيو،
 اڳو-هوءَ منهنجو ٽوپلو ۾ ڏسجوا پر هن گاڏيءَ ۾
 اندر وڃي نهار ڪئي، ته پتو پيس، جو نينگر جي
 ٽراڪ ۽ هرڙي سا سلامت هئي، باقي ٽوپلو ۽
 چڪي، کڏ جي مهري پاڻي ۾ پئي تڙڪيا.

ٻاهر اچي چڪيءَ تان ارمان کڌائين، جي، ڪٿان
 ڪري ڪنهي هيرا ننڍي نيتيءَ کي ۽ پنهنجي ٽوپلي جو
 ڏاڍو ويچار ٿيو، پر وات مان ڪجهه ڪڍيائين ڪين،

هيلدار هو. ندي نيتي. آلبينهوفر کان
موڪلائي، گهوڙي تي چڙهيو ٿي، ته وري ڪا
غيرت آيس، سو ندي نيتي وٽ اچي، پڇيائينس:
هتي شهر ۾ تون ڪڇ ڏينهن رهندين؟
هن ورندي ڏيس: ڏهه-پندرهن هفتا ٿڪيس، ته
وڏو جهيلا.

هيلدار جي اکين ۾ جوت جهلڪو ڏٺو.
هيلدار گهوڙي تي لانگ ورائي روانو ٿيو، ته
شولز پڻي ڳوٺاڻا وٺي اچي سهڙيو. گاڏيءَ کي ته چڪي
ٻاهر ڪڍيائون، پر ساڄي پاسي وارو پٺيون ڦٽو نپت چٽ
ٿي ويو هو. شولز منجهي پيو ته ڇا ڪريان؟ آلبينهوفر
چيس: ڪنهن کان ڪري ڦٽو آڌارو وٺ.

تنهن کي ورائي ڏنائين، پر سائين! ٽال ۾ جا
دبر هوندي. ٽال ماستر ته الاجي ڇا سمجهندو؟
آلبينهوفر چيس: ٽال ماستر کي آءٌ ٿو وڃي سڏ
ڏيان. تون سگهو وڃي ڦٽي جو بيلو پئي ڪر.
ندي نيتي هيءَ سڀ ويل ماڻ ڪيو پئي هئي.
آلبينهوفر هينئر ڏانهن مهر ڪري، کيس چيو: ڦٽي
پوڻ ۾ جان نان ويرم لکندي. تنهن ۾ تون لاچار
اتي ئي بلي ره.

ندي نيتي له له ورائي ڏيس: آءٌ ترسان
ڪانه ٿي. آءٌ ۾ اوهان مان ئي گڏ ٿي هلاڻ. اوهان
کي اٽڪ ته ڪانه ٿيندي؟

آلڊينهوفر جي ڏٺو. دل ۾ سو چيائين، اڳهڻو
ٻڌائين ڪونه ڇا، ته آءٌ سبز محل ڏي ٿو وڃان.
وري چيائين: ستان هيءُ سمجهندي هجي ته سبز محل
۾ انهي ئي سڙڪ تي آهي. پر دل-من گهڻي ويد
ڪونه هڻائين- چيائينس: تڏهن آءٌ ته پلا پاڻ ۾
ڪٽري ڪئون.

ڏينهن هينئر ٽڪاوَ تي هو. سورج ٻنھڙي اڪيون
ٿي ڪلپيون. ننڍيءَ ٽيٽيءَ ان ڪارڻ رسال ڪري
ڪري وڃي ڪي ٻڌو.

آلڊينهوفر چيس: سچ توکي جيڪس ڪاٺي ٿو؟
هن چيس: آئت برابر آهي. پر مون کي وڻي پئي.
آلڊينهوفر ٽيرس ۾ پئي ڏانهنس ٺهاريو، ته ٻڌايائينس
جو؟ جي، ورهين کان پوءِ، اڄ مس وار ملي اٿم،
جو هيئن آجي ٿي آهيان. ورهين لاکون، هڪي هيئن
پجاري ۾ بند پئي هيس.

آلڊينهوفر چيس: تنهنجو گهر ڪهڙا تڏهن جيڪس
شهر ۾ ٿو ڏسجي؟

هن ورندي ڏٺيس: آءٌ ٻرن جي ويٺل آهيان.

آلڊينهوفر چيس: وڏن شهرن ۾ ڇائون پلا هڪڙي
سان گهڻيون ٻيون آهن، سو عوام ۾ روشنيءَ ڪا منجهن
خبر ٿي ٿئي. هو ماڙيءَ مان ماڙي، آسمان ۾ نظر
گهڻو اچي ٿي ڪونه. منهنجا ماڻا به ٻرن ۾ ٿا
رهن- پاڻ پئي تڏهن ڪو ٺاڻي آهيون!

ننڍي نيمِي ۽ تنهن تي وٺي تهرس وڃون ڏانهن
 نهاريو. هن چيس: توکي جيڪس تو من ٿو لڳي،
 ته جو ماڻهو شهر ۾ پليو نٿو، تنهن جهنگ ۾ ڪيئن
 اچي وسايو؟ پر زماني جي ڪنهن دؤر ڪري، مون
 تي هڪ ڪڪر ڪارو نيار چانهجي ويو. ان ويل
 پيلي مون مان ڏاڍي پيلهپ ڪئي. تڏهانهڪر آءٌ ۾
 منجهس ٿاڻي پٽي ٿي ويٺو آهيان.

ننڍي نيمِي ۽ ٻڌايس: مون کي به بت من اچي
 پئي لڳي، تڏهن آب هوا جي سانگي هيڏانهن لنگهي
 آئي آهيان.

الڊينهوفر نهن کان وٺي چوٽي ۽ تائين کيس تپاسي
 ويو. پڇيائينس: تڏهن طبيعت تنهنجي ٺيڪ ٺاڪ
 ٿي ڏسجي.

هن ورندي ڏٺيس: نه. هٿن جي پورهئي ات
 جيڪي سو جهوري وڌو اٿم. آبهوا جي سانگي،
 وڃان ته جيڪر ڪنهن ۰۰۰ پر ۰۰۰ ڳالهه پوري ڪانه
 ڪيائين. هڪڙي پئي. جيڪس اندر واري پل وڌيس
 ته ائين اوقڻو ماڻهو ڪي پنهنجو پٽ نه ڏي. اها
 ڪهڙي جي اوگهڙ ٿيندي.

الڊينهوفر آمالڪ سهي ڪيو، ته هيءُ هڪڙي چوٽي،
 سو پائمرادو ڳالهه ڪي ڪئي پيو وڙ ڏيارياڻين.
 پڇيائينس: تڏهن هتي تنهنجي ڪهڙي ڄاڻ پڄاڻ
 ڪانه هوندي؟

هن آبر ڏنس، نه، ڇيتوئيڪ منهنجي اما جيگل
 ڄاڻي نوني هتي هئي، هسٽر به منهنجي ماسي ۽ ماسات
 هتي رهن ٿيون. آءٌ وڃي انهن وٽ ٺڪنديس.
 ائين ڳالهون ڪندا، ٻئي نيٺ اچي شهر کسي
 قابو پيا.

اتني ننڍي نيتي ۽ پڇيس، ٺپال آفيس ڪهڙي
 پاسي آهي؟
 هن چڱي مڙس پريان جاءِ ڏيکاري چيس، تڏهن
 سٽيلر جن تنهنجا مائٽ ٿين؟

هن ٻڌايس، هائو، پر اوهان کين سڃاڻو ڇا؟
 ڇي، هن شهر ۾ سڃاڻپ وقت وٺي ٿي ڪانه.
 شهر وڏو ڪونهي، جشن جلسي تي سڀ اچيو ڪما
 ٿيون. پوءِ ٿوري-گهڻي ڏهاڙين، هڪٻئي سان
 ڄاڻ پڄاڻ ٿيو وڃيئون.

نيٺ ٺپال آفيس به اٿي. آني هن لائقن ڀري
 مڙساڙو ۽ ڪيپنگاري ڪائٽس سوڪلايو، ۽ هيءُ
 ننڍي نيتي به وڪ ڀري، اچي آفيس جي در وٽ پهتي.

ننڊي نونڊي، ڏکي ڏکي در ڪڙڪايو، ته
هڪڙي ٻڌڙيءَ در جو طاق پئي، پڇيس: چوڪري،
ڪهڙي ڇا؟ پر هيءَ اهڙو ڪجي جهڙي پت، ويڇاري
دهلجي ويئي. ٻڌڙيءَ چيس: مڱ پيا ائيني ڪيئن؟
چوڪري، آهين ڪن سندي؟ تڏهن، چپ پيا ڏڏنس،
ٻڌايائينس، ماسي آءُ رت آهيان.

ٻڌڙيءَ تنهن تان وٺي منهن گهنجايو، هٿ
چنڊي، ڪنڌ کي اڇلڪو ڏيئي، چيائينس: سا تون
اڃي ويئين؟ پئين جي چئي مون کي بهتي نه هئي،
پر مون ورندي ڪانه ڏني مانس. جو منهنجي ورهين
کان اوهان مان پاڇيءَ واٽ به ڪانهي. پيو به چيو
جاء سوڙهي ه. اسان جو هڏ پورو. اسان کان تنهنجي
دڙد ڪٿان ڪٿي ليندي؟ ماڻهين جيڪي ٻار هلي،
تنهنڪري آءُ ته جيڪر تنهنجو منهن به نه ڏسان!
پوءِ تون اڃي اسان وٽ لنگهي ڪيئن آئين؟

ماسي جا پريندي ئي ههڙي رڱ کي آءُ پاڪ ڪيس،
تنهن تان رت جو منهن ورن ورن ٿي ويو. هن جا
ڇيهه ئي هجي پيا زبان مان اڪر اڪلس ڪونه
ٿي. پر جيئن تيئن ڪري، هڪي هڪي، ماسيءَ
کي چيائين: داديءَ کي هڏ ئي ڪانه هئي، ته تون
ڪا اسان کي مٿي پهچائڻ به پئئيندي هوندين؟

هونئن جيڪر مون کي هڏانهن ڪڍي ٿي ها ڪين.
 پر ماسي، امان جيڪل تنهنجي ڪهڙي ڀلي ماري،
 تون آهو ساڙ اڃا سانڍيندي اچين؟ ماڻهن جو چيو
 موٽائي، بابي سرگيءَ سان جي هاڻو ٻڌائين، ته انهيءَ
 جي ڪهڪاري جيئري به ڪانه ڪڍي ويهي؟

اتي پر واري صفحي مان آواز آيو: رت پيئري،
 تون ڀلي آئينءِ، نچ آئينءِ! امان جو چيو متان دل به
 ڪندين آهين! ڪالهائن اصل امڙو اٿس، پر دل جي
 بچڙي ڪانه اٿئي!

تڏهن ڪا وڃي رت جي دل پي، ۽ امالڪ
 پاڪر هائي، وڃي پنهنجيءَ ماسات الائيس کي گڏي،
 ماساتيس هوءَ سندس وارن کي نهاري، اچ-ج
 ڏيکاريو: جي، ههڙا سونهري وارا پر ماسيس وري
 منجهانئس هي وڌ ڪڍي، ڏي ڪي ٿي چئي، نه
 ٿو بهي نه چئي، اُتي ڪيئن بيگانن وانگر آهي! ماڻهو
 ڇا چوندا؟ اسان جي ڪين گهٽتائي ٿيندي؟
 الائيس ڏٺو، امان چوي سچ ٿي - سو پهچائينس:
 چوڪر، ٽيئن تان پيرين پنڌ آئينءِ ڇا؟

ماساتيس جي ڪالهائن به به هيئر ذرا ڪر رنجش
 معلوم ٿيس. هيڪاري جو هن پنهنجو ڪلڻو منهن
 وٺي گهنجايو، تنهن تان هيءَ وري به ٿي پٽيلي،
 پر پاڻ منياري، ٻڌايائينس، واٽ تي گڏي وڃي ڪڏ
 به هڪري، ...

ماسيس ۽ ماساتيس تنهن تي رڙ ڪري پڇيس: ٻو! ”منهنجي ٽرنڪ ۽ ٻيو سامان ڪاڏي ۽ ٿي آهي. هيڏانهن آ! آڏينهو فر مان ڪڏجي آيس.“
آڏينهو فر جو نالو ٻڌي، ماءُ ۽ ڌيءُ کي تنهن تي وڌيڪ اچرج لڳو. ڇي، هيڏانهن تون آڏينهو فر سان ڪڏ آئين؟

هن ٽڪڙ ۾ سربستي ڳالهه ڪري ٻڌاين، هر وري جو هيڏاڏار جو به نالو ورتائين، تنهن تان ڌيءُ کي ٿي ماءُ چوي: ٻڙي! ڏس! ته سهي. پهريندي ٿي وڏو ڏيرن سان هڙو پيچ! چڱي ڀاڱن پري چئي! هر رٿ جي ٽرنڪ شولز آئي بهتي ڪٽي، ته وري انهيءَ تان هن ٻڙيءَ جي تن تن هلي: ڇي، هاڻ سان وڳو به هڪڙو آندو اٿئي؟ اندر ٻاهر نڪرندين؟ سمهندين؟ ته ڍڪيندين؟ ڇا؟ ڌيءُ تنهن تي ماءُ کي سمجهايو، امان، انهيءَ جي توکي ڳڻتي ڪهڙي لڳي آهي؟ انهيءَ کي ڏسي وٺيو. تڏهن مس ٻڙيءَ جي جهن جهن بند ٿي. رٿ کي چيائين: چڱو، آئي آئين ته موٽائي ڪهڙو ڪڍان، رهي پؤ. نه ته هروڀرو ماڻهو اسان جي ڪلا ڪندا.

ماساتيس پڇيس: پٺري، هڏ ۾ ويچار ڪهڙو اٿئي؟ ورندي ڏنائينس، ڪنڌ اونڌي سان، سڀي جو ڪم ڪهڻو ڪيو اٿم، تنهن ڄاڻي جهوري ڇڏي اٿم. سڀي مان چار ڏوڪڙ ڪمايان، تڏهن منهنجو قوت گذران ٿي. آ! هاڻ ته جيڪر پوءِ به ڪم ڇڏي،

هيڏانهن ڪين اچان ها، پر داديءَ کي دختر چيو،
 ته هيءُ مرض کي اتي ئي نه هڪڙيندي، ته حياتيءَ
 تان به آهو کڻي ڇڏي! ڏس ڏنائين ته هوا ۾ ڪاٺر
 جو کير ئي وري بت بود ۾ آئيندس۔ سو داديءَ
 منهنجا تن پڻ تپائي ڏنا، تڏهن لاچار.....

اتي ماسيس وري گهٽيس۔ چي، پاڻ مان ڪو
 پئسو ڏوڪڙ آندو ائين، ڪين آئي به هٿين خالي آهين؟
 رت جو منهن ڳاڙهو لال ٿي ويو، پر هن کي ڪهڙو
 وراه ڏئي؟ ڀلا، هن ڌاريءَ ڏيهه آڌاريءَ سان اچي
 ڪم پيس۔ چيائينس: ماسي، داديءَ مون کي ڏوڪڙ
 ڏيئي ڇڏيا آهن. وري به ڪو ڪپ پيو، ته چيو اٿس،
 ته گهراڻي ولجانءِ.

هن جو هر دادي دادي پئي ڪئي، تنهن تان
 ماساتيس پڇيس: اها دادي تنهنجي ٿئي ڪير؟
 رت ٻڌايس: اها دادي نه هجي، ته آءٌ جيڪر
 جيان ٿي ڪين. امان جيڪل جون سڪون اها ئي لاهير.
 منهنجو پارڪند ٿيو ويئي آهي.
 الايس: ستان اها تنهنجي مائي جي پڻ آهي؟ لهيو
 لهيو، مون سمجهيو.

رت، اتر مائي جي، پر سگهن جي سائس جاءِ ڪانهي.
 ماسيس جي وري زبان هلي۔ ڌيءَ کي ٻڌايائين: اها
 چوري به، مائيلي پئس جي مائيلي ڌيءَ ٿئي. مڙايا کي
 باپي ۾ امان ڏاڍي سڪبي گهر ۾ ٿي ڪيو، پر هن جي
 وجيبي ڪا رڍولف والڊن مان دل ٿئي. باپي۔ امان

گهڻي واسطا وڌس، ٻڌايائونس: هين ڪي هاڻي اٿي
 جي وسعت ڪانه لهي. هنن گهر ۾ منگوجا وڃي
 مائيندين. تنهن ڌاران اها مائيتي ٿيندي، ته اگلي
 جون جيڪي چار ڪوڏيون اسان تي قرض آهن،
 تن لاءِ ٻه چڪ ڪانه وجهندوسين. پر نپاڪي هون
 ڪانه ڇڏي، ته ڪانه ڇڏي. باپي امان به ٿي هينين ڪو
 آبتو ٻارائو ڏنس، سو رٿ پائڻيان ٿي اڃا ڄاڻي مس
 هئي، ته پئس ڪي اوچتو جهڙو ڇهڙي نيو! مرابا ڪي
 پوءِ ڪير بهي، ڪير ڪاچي؟ نيٺ گوهرٿ جي ٿنڌ
 ۾ ٿاسي ويئي، ۽ سڪئي ۽ وبسي ڪاتري، انهي سان
 ڪٿي پلو ٻڌائين. پر انهي حياتي ورهيه ڪري ڏيس.
 هاڻ پائڻيان ٿي ته ان پهچاڻا ورهيه. اڌ مس ڪڍيائين.
 ماسيس ڳالهائون ٿي، جن سر واهي ڳالهه ٿي ڪيائين.
 رٿ ۽ لائيس ڪي الاجي ڇا پئي ٿيوا
 ماءُ ڪان ڏي بهيو: تو وري ماسي جو منهن
 به ڪونه ڏٺو؟

ماءُ ڏي ڪي ورندي ڏني: چوڪري چوين
 ڇا ٿي؟ هوءَ اسان سان ابدو ابدو ڪري ويئي،
 پوءِ اسان وري سائس ڪاهي لاءِ ڳنڍيون؟
 ڏي: تڏهن ڀلا توکي سڌ پئي ڪيئن؟
 ماءُ: هن چوري ڪوهرٿ جي به مائيلي ڏي،
 مون ڪي سارو سيرا ڏنو. مرابا جي مٿي پهچاڻا
 لڪي مڪائين، ته رٿ ڪي هاڻ وٺ تون رههه. ڇي،
 هن جو اڃا نپاڇ ڪهرجي.

ڏي: پوءِ، نو سندس ڪالهه ٻڌي به ڪانه؟
 ماءُ: آءٌ ٿي چڙا، اڄ چئو ته ڪون لڳو ائيني؟
 رت کي آءٌ وري پاڻ وٽ ڪيئن رهايان ها؟ باپي-امان
 گذر ڪيو ته اهي ئي قرض جا ڪوٽ ڇڏي ويا.
 جي ڪاشيءَ ڪروٽ ڪاٺي، جيئن تير ڪري اسان
 لاٿا، جو مرڳو اسان جو ئي گهر ڏتر جي ويو! پوءِ
 آءٌ وري نئون گهٽڪهر ڳچيءَ ۾ ڪيئن وجهان ها؟
 ڌڻس ماسات کي پاڪ پائي، وٺي چيو: صدقي
 وجهانس! سمجهان ٿي، بئلي، ڏاڍا ڪي دڪ
 ڏلا ائيني!

رت کي اکين ۾ پاڻي ترِي آيو، ۽ ٿڌو ساه
 ڀري، چيائينس: دُک سور جيي لڳا مون کي داديءَ
 وڌي ڪانه. مون نان پلهار پئي ويندي هئي. اڃا
 به اکين ۾ نور ڪيو سمجهيم. سچ ٿي چوان، انهيءَ
 جو آنت نه هجي، ته آءٌ جيڪر جيان ٿي ڪين.
 الانيس: اها پرگهور اسان کي لهڻ ڪهندي هئي.
 پر نهيو، ٿي سا ٿي. هاڻ ڀلا ٻڌائينم، چار اکر ڪي
 پٽ ۾ وڌا ائيني، ڪين نه؟ ڇو ته هتي وارن سان
 جا هلي ڏهٽ ويٺ ڪرائينديسان، ته تو ۾ به
 ڪو ته کير هئڻ ڪري.

پر رت ورندي ڏٺس ئي ڏٺس، وڃ ۾ ماڻس
 ٻوڪ ڇڏيو: پچيس ڇا ٿي؟ چار اکر هن جي پٽ
 ۾ ڪٿان پيا؟ سڌ ائيني نه مائي جو پٽ ڪرت
 ڪهڙي ڪندو آهي؟ پير جو دڪان اٿس، جنهن

۾ سهنج صبح، گاڏيءَ وارا ۽ ڪمي ڪاسبي پيٽا ٿي
 آهي. پيو به هو ۽ چوري، جنهن کي مٿي تي هيڏا
 مڇا ٻاڙهن وارن جا، نه منجهس ڊول نه شول، سڄو
 ڏينهن پٺي مائي جي پيءُ جي بيلداري ڪمائي، تنهن
 هن کي ڪهڙو ڪر سڀڪاريو هوندو!

رٿ جي سڄي ڌرن پٺي ڏڪي - هٿ ٻڏي، ٻڏڙيءَ
 کي واکو ڪري چيائين: ماسي! مون سان جيڪا
 جٺ ڪرڻي هجيئي، سا بلاشڪ ڪري پر الله ڪارڻ،
 ڏاڍيءَ ناءُ ائين آترڏو نه ٻالهاءُ! توکي سڌ ڪانهي،
 پر هن جي دل ڏرُ ناسفتو اٿئي. سو منهنجي ٻڏندي،
 مٿان ڪر هن سون ورنهه دل واريءَ جي حق ۾،
 گڏو حرف ڪڍندي آهين.

ڌيءَ به ماءُ کي منت ڪئي: تون ويڃاريءَ ٻار
 کي اهي وڃ نه وجهه. هن ڄاڻيءَ چنل ڪسي ٻل
 هڪڙي اهڙي جيو جو ته ڏي هجي!

ماساتيس پوءِ چيس: هل ته پاڻ هلي مٿي ماڙيءَ منجهه
 رهون - ماڙيءَ ۾ درين تي گلن جون چڪيون رکيون
 هيون. گل منجهن لڙيا پئي. رٿ گل ڏٺا، ته سندس منهن
 به گل جيان ٽڙڻ لڳو. ماساتيس چيس: گل ڏاڍا ڪي
 وٺشي ٿا! هن ٻڌايس: منهنجي گلن سان ڏاڍي دل آهي.
 الائيس: تڏهن ته پاڻ چڱو. آئيندي هنن چڪين
 جي سنڀال تون ئي ڪج. رٿ: مون کي پاڻ وندر ٿيندي.

الائيس: هائو، هان دري، مان نهار ته هي ڪاله
 ٻڌايان. - سهون هو، ڇهري ڏهن ٿي؟ هيلدار انهيءَ
 ۾ رهندو اٿي. جاء ڪهڙي نه عالشان آهي!

رٿ جاء ڏي نھاري، الاجي ڪهڙيون ڪالهون
 ياد پئي ڪيون، ته ماساتيس اتي ئي هيءَ ڪوليءَ جو
 در ڪولي، سڏي چيس: ڪيئن ٿي پائين؟ هيءَ
 ڪولي رونق واري آهي نه؟

رٿ، واہ! پر هن ۾ رهي ڪير؟

الائيس: اءِ توسان ڪالهه ڪتن ستن ۾ ٿي ڪريان.
 تون ڪنهن کي پيٽ نه ڏجان. - هيٺ ٽال ماسٽر
 ڏيٺو نه؟ منهنجو مائٽيءَ سوٺ ٿي. پائين ٿي،
 اڳي. پوءِ پاڻ اوس منهنجو سڱ چڪيندو. پوءِ اسان
 گهوٽ. - ڪنوار پئي هن ڪمري ۾ لڪنداسين!

رٿ: تيترو ڪوليون خالي پيون هونديون؟

الائيس: هائو، اڳ جو ستو وري به چڱو آهي. اءِ
 هينئر ننڍڙي ڪانه آهيان، جو اهي اڳ جا اونا نه رکان.
 تنهنجي وهيءَ ۾ اهڙي اون جيڪس نه به سونهي. پر مون
 توکي هن ڪالهه جي لڪَ هن ڪري به وڏي، ته توکي
 سمجهايان، ته اسان توسان هين ڪونسي ڇو پيئي. هونءَ
 جيڪر ڪنهن کي ڪوانت ڏجي؟ اسان کي ڊپ ٿو
 لڳي، ته متان تنهنجي ڪري اها مائٽي ٻنھ ٿي ئي نه!
 رٿ کي تنهن تان جيڪي سو مليان لڳي. منهن
 ڪاڙهو لال ٿي ويس.

ماسائيس سهي ڪيو۔ چيائينس: آءٌ سمجهان ٿي،
 توکي دل ۾ ٿو ٿئي. پر تون پاڻ منهنجو ٿورو مڃ،
 جو آءٌ توهان لڪ ڇپ ڪانه ٿي ڪريان. ٻڌ، تون
 اڃا ٻار ٿي چئين. آءٌ ٽيهن ورهين جي هڪي جوان
 آهيان. منهنجي دل ۾ ڇا ٻيو وهي واهري، تنهن جي
 توکي لڪ خيرڪا هوندي۔ اسان جو هڏ ڀريل
 ڪونهي. باهي مٿي پڄاڻا، سرڪار مان پينشن مليئون،
 ما اسان ٻن جيون کي سوتي پوتي مس ٿئي. سو، جي
 هي سڏو نه ٿيو، ته پائين ٿي ته اسان کي ڪيڏي نه
 پيڄاري اچي ويندي! امان کي به انهيءَ ٿي ڳالهه ٿي
 منجهايو، ته متان تنهنجي آئي، مائٽيءَ ۾ ڀنگ.....
 هر رت ڳالهه پوري ڪرڻ ڪانه ڏيس۔ وڃ ۾ ٿي
 ٻڌايائينس، ڪڏهن به نه!

الايس چيس: آهو آءٌ سمجهان ٿي. منهنجي سؤٽ
 جي دل ۾ ترڪئي ڪانهي. تڏهن به هڪائيءَ سانگي،
 مون تنهنجو ڪن ڪڙو ڪري ڇڏيو. هتي دم ڪر،
 ته سڏ پوئتي، جو اسان جو گذر ڪيئن پيو ٿي۔ ساهيڙي
 سڏ، آئي ويئي، هين سان هن سان ڀاڄيءَ وات.
 پوءِ شائيءَ شريڪ سان جو مٽهيو مرڪيو، ته جيڪي سو
 هڏ به گسائيو، نڪ کي مٿر ته ڪانه لائي وري
 جو ڪن خاندانن مان دعا سلام جو رستو ٿيو، ته
 انهيءَ جي به ڪوئي سوئي، پئي سرانجامي ڪجي.
 هاڻ پائين ٿي ته ڳالهه کي سمجهيو هوند، ته امان
 هين توهان ڇپ ڇو پئي پئي۔ ٻي هڪڙي سنڀال

ڪڇ. مٿان ڪڏهن به ڪنهن نسي پٽائي پٽلائي،
 پنهنجي يا اسان جي گهر جو حال ٻڌائو اٿئي. ماڻهو
 ڏاڍا ڦوٽو ٿا ٿين. پيا وڃ ڦولهاڻيندا. تنهن ۾ ڏسين
 ٿي، اسان الاجي ڪيئن پيا هلون. مٿان اسان جي لوڏ
 لاهي ڇڏين - شايد! ڏاهي پين.

ماسائيس پوءِ گهڻي مهل ڪانه ترسي. رٿ ڪي
 چيائين: تون هينئر ڪين لپتي، لنگون ساڙ، چانه تيار
 ٿئي، ته آءُ توکي سڏي ٿي وٺان.

الايس هٿ ڏئي، ته رٿ جي دل ماءُ ۾ داديءَ
 کي - پياري، پر جي آئي. پر ڏاڍن جستن سان پاڻ
 جهلي، اچي دريءَ وٽ بيٺي، ۾ ڪڏ بهار ڪڍي
 هيڏي هوڏي نهارڻ لڳي.

پريان جنهن جاءِ ۾ هيلدار رهيو ٿي، اهڃاڻن مان
 سهي ڪيائين، ساڳي ٻاٻي سرڪيءَ واري جڳهه ٿي
 ڏسجي. جنهن ڪوئي ۾ پاڻ بيٺي هئي، تنهن نانءُ،
 چانائين ٿي، ته اسان جيڪل جيڪس هتي ٿي رهندي
 هئي، ۾ ٻاٻي مان به هتان ئي بيٺي، نينهن پريا نياپا
 ڏنا ورتا هونداين - دل جو دل ۾ چيائين: منهنجي
 ملي امڙ! آءُ تنهنجون ڳالهون ڪيئن نه ياد ڪريان؟
 مٿا اها! آءُ تون ئي اڄ ڪيئن نه ساربان؟

اتي سامهون بي هڪڙي ماڙي عني، تنهن مان
 هڪڙي قدآور مڙس تي وڃي نهار پيس، جو پنهنجيءَ
 دريءَ منجهان لپال آفيس تي اڪيون ڪهايو ويٺو هو.
 هيءُ پاڻ کان پڇڻ لڳي، هي سون چڱو ٿيو، اچڙو

ٿيو؟ پر وري ان جو گهڻو ويچار ڪونه ڪيائين. ايترو سوچيائين: داديه جو روح مون کي هتي به رکي وٺندو. داديه جي آتما مون سان ڦرندي وئي! پوءِ ته ڪٿ تي وڃي لپتي، ۽ اڪيون پوريائين ته ننڊ ڪڇي ويس. هڪي مهلون سمهي پئي هئي. سچ ڏونگر لڪو ٿي، تنهن وير، پر ڪو هيٺان نٿو ٿي رهندو هو، تنهن زور سان وٺي چيو: جناب هيلڊار صاحب! سلام ٿي. تڏهن انهيءَ آواز تي مس هن جي اک پئي. هيءَ چرڪ ماري آئي، ۽ آمالڪ وڃي دريءَ وٽ پئي. ڏٺائين ته هيلڊار سلام ورائي، ماسيس جي جاءِ کي هيٺ مٿي چٽائي پئي نهاريو. هيءَ وري دريءَ وٽ ترسي ڪانه. ائين تي چنڊا وجهي، منهن ويٺي آگهيائين، ته الائيس به ٽپ ٽپ ڪندي، مٿي چڙهي آئي. چيائينس: ڏاڍي ڪا ٿڪل هينءَ؟ آه به هي ٿيون لڳو ته آئي آهيان. هاڻ هيٺ هل. هڪ لڳي هوندي پئي. ڪجهه پست به نه وڃي.

رٿ: نڪو، هڪ ته ڪانه آلم، باقي ننڊ سا گهائي ڪڇي ويٺي هيم. - سڀني پئي لڏم...

الائيس: ايندي ئي سڀني لڏا؟ جاءِ مٽ ڪري، ماڻي سڀني لهجي، ته چون، ويهر ويسوا لڳي اچي. پر ٻڌا، سڀني به ڏٺا ڇا؟

رٿ: سڀني جو آندو منڊ ته ياد ٿي نٿو پوهر. باقي ڀانڻيان ٿي ته هن جاءِ منجهان هڪڙي چڪيا نڪتي ٿي،

جنهن تي ھار چڙھيا پيا هئا، ۽ منجهس ٻاٻي جو لاش پيو هوا آ ۽ ڪوڙها ٻاڙيندي، ڪاٺيءَ سان ستر پئي ويس، ته ڪفن جو طاق کلي پيو، ۽ ٻاٻي سرگيءَ ڪنهن قدآور مڙس ڏانهن اشارو ڪري، مون کي پئي چيو ”بابا ڏيءَ! هيڏي نهار“. مون کي پهرين سڏئي ڪانه ٿي پئي. نيٺ منهنجي آنهيءَ ماڻهوءَ تي نظر پئي، ۽ آ ۽ ڏانهن وڌيس، ته هن به مون کي ڀاڪر به جهلي، ڪٿي ڇاتيءَ سان لڳايو. هن جي پير وڃون، مون کان ٻاٻي جو ڪفن دفن به وسري ويو، اتي اوچتو هيٺان آواز آيو، تنهن تي آ ۽ جاگي پيس. ۽ ٻرا هو قدآور مڙس ڪير هو؟ تنهن جو آهڃاڻ مون کي ياد ٿي ڪونهي.

الاڻيس: سڻو ته اچرج جهڙو لڏو آئيئي. ٻرا ماڻي، تون منسائڻ ته ڪانه آهين؟ چوندا آهن، سڻي به مردو ڏسجي ته پنهنجيءَ جند تائين پلائي نه آهي! پر تنهنجو ته اسين هتي وار به وٺڻ ڪونه ڏينداسين. اسان تنهنجي ڪاٿر اهڙو پورو بندوبست ڪيو آهي، جو پنجن-ستن ڏينهن اندر، ڏس ويئي، ته منهن جو رنگ ڪيئن نه ٿري ٿو وڃيئي! اسان جو هڪڙو جهانگي سڄي ٿئي، انهيءَ وٽان ڪاٿر جو کير به، ججهو ملندو، ۽ سندس وٽن جي چانو به مڙو پئي ڏيندو. ميان مون سان هاجان، ته منهن، قابل ڀارت ڪري ڇڏينداسان. ماڻهو ڏاڍا لائق ڀرپا آهن.

(۳)

پئي ڏينهن پنهون کان به پوءِ الائيس ۽ رت
پئي ٿال ماستر سان گڏجي، جهانگيءَ جي گهر ڏي
روانيون ٿيون. سائي وٺڪار ڏسي، رت خوشيءَ ۽
نه پئي ماڻي. جهانگيءَ جو مڪان سارو ولين سان
جهنجھيو پيو هو. چوڌاري سبز ويءَ لڳا پيا هئا.
هي ٿئي چٽا اڃا پٺي وٽ ئي ڪين پهتا، ته رت چيو:
جهڙو پرستان!

اتي ڪنهن ڪن ۽ وٺي ٺڪيس: پوءِ انهيءَ
پرستان ۾ پري ڪير؟ ۽ پريءَ جو پرهن ڪير؟

هن اچرج ۾ پئي ڪنڌ ورايو، ته ڏٺائين جو هيلدار
پيلو هو، جنهن کي ڪلهي تي بندوق هئي، ۽ ويس
اهڙو ڍڪيل هوس، پاڻءَ ته شڪار تي ٿي ويو.

رت کان هيلدار پڇيو: ڪالھوڪي ڪالھ، تنهنجي
ڪيئن لبري؟

هن منهن ۾ سڌو نهاري، ورندي ڏٺيس: خير
سڪ سان!

هيلدار چيس: تون تڏهن ڀاڳ واري چٽينءَ.
منهنجي ته ساري رات اک ۾ ڪانه پئي. سٺ سٺ
۽ سور جون سوٽون پئي آڀرير. اڄ سو پاڻ کي پئي
حال ۾ پيو سمجهان.

اسی دست داشت و حیرت یومس : هیئن منبری
نگتا، حوکس شکار تی آہوا

هالدار ورئي ڏانهس نڪو. - ڪاري نوڪريءَ
 لاءِ نڪتو آسمان. ڏسان وڃي، ٻيٺ منهنجي حڪم
 جي بجا آوري ٿي آهي يا نه؟ ڪيٽ تار چٽي ويو
 هو سان، اتي به الا جي ڇا ڪيائون؟ - پر مون ٿي
 اوهان کان پڇيو، اوهان هن شولز کي نوڪريءَ
 کان جواب ڏنو ڪيئن؟

پوست ماستر چيس، اڃا ته گاڏي هلائي پيو.
هيلدار: اهڙي نجس آدميءَ کي اوهان رکيو الاهي
ڪيئن ويٺا آهيو؟ اسان جي ته ڌري گهٽ جان جو کي
وڏي هٿاڻين.

پوست ماستر؛ ڏاڍيون ٻوليون ٿو ٻولي، ته آئيندي
سنڀالي هلندس. وري دارونءَ کي اوڏوئي ڪونه
ويندس. پر آءُ پاڻ سمجهان ٿو ته هي سڏرندوئي ڪين.
هيلداره ڪتي جو ٻچ به ڪڏهن نروڙ ۾ پئي سئون
آيو آهي؟ هٿوس ڪنڌ، ته وڃي پنڌ، نه ته هر وڃو
مسافرن لاءِ آزار ٿيندو.

پوءِ ماسترو بسا ڏينهن-آڏو صفائي ڪري ڇڏي.
 هيلدار پوءِ ٽنهي چئن کان موڪلائي، ٽڪڙو
 ٽڪڙو هليو ويو. پهچڙيءَ ۾ ايترو سو چيائين، آءُ
 وري ٿو اچي، اوهان کي جهانگيءَ جي جاءِ
 تي گڏجان.

هن هٽ ڏئي، ته الٽيس سوٽ تان هچو: شولز
اصل اهڙو ويٺل آهي ڪيئن؟
هن ٻڌايس: هونئن ڪم جو ڪهڻوئي چالاڪ، پر
داروز جي ڪا مار اٿس. هيلدار کي هونئن به ڏٺو
ڪين وڻي، جو ٻيلي ۾ جذمن وٽس بيلداري ڪندو
هو، تڏهن کيس ڏاڍو ڪڪ ڪيو هئائين. هيلدار
ناز، ٻڌو اٿم، عملدار ڪرڙو آهي، سو هي چيگهو
ڏهاڙي ڏرائيندو هوس. وري جو هن نوڪريءَ
مان ڪڍائي ڇڏيس، تنهن تان هي اٿسو اڄ ڏينهن
سوڌو پيو پئيس. انهيءَ تان به هيلدار جا منجهس خار
ٿا ڏسجن.

ائين ٻيئي ڳالهين ڪيائون، ته جهانگيءَ به اچي
منهن ڪلهو. پوسٽ ماسٽر کي هٿ هٿ ۾ ڏيئي،
ڇيائينس: ورهين ڪري ٿا ڏسجو. چو اسان جهانگين
مان ڪا ڪاوڙ نه ڪانه اٿو؟ وري الٽيس ڏانهن
نھاري، ان جي آجيان ڪيائين. رٿ کي ڏسي، انهيءَ
کي به ڪينڪار پائين.

پوسٽ ماسٽر ٻڌايس: اسان ڪالهر هن نانءُ اوهان کي
چواڻي مڪو هو. هيءَ هاڻي اوهان وٽ ڏهاڙي ٻيئي
ايندي. اوهان کي ڀارت ڪهڙي ڪريون!
جهانگيءَ چيس: چٽا آهيو. اسان کي پنهنجي ڀار
سمان آهي.

پوءِ ته ٺهڻي کي ولي اندر ويو. جهانگيءَ جون
ڌيڙ اڪير مان اچي ساڻن مليون. رٿ کي جا سڌ

پيشي، ته ننڍي ۽ ڇو نالو به داديس وارو "اٺا" آهي،
 تنهن مان ته ٺهندي پاڻ وڃي ٿي ڪانه ڪيائين.
 وڏي ۽ ابوا سان به چڱي گهائل مائل ٿي ويئي. اٺا
 آئي، سا ٿول ٿانگر ڪشي آئي. ڪاڏائون به پئي،
 ڪالهون به پئي ڪيائون. جهانگي ۽ رت کي تسلي
 ڏني، ته اسان جو کير پيشي، ۽ هنن وٺن جي هوا
 جهٽيشي، ته ڏس منهنون پاڻي ڪيتري به نه ٿو وريهي.
 مون کي رڳو ڊپ ٿو لڳي، ته ابوا جيئن، متان توتي
 به هن پيلي جا وٺ ڪو پنهنجو جادو پڙهي نه وجهن!
 هو به نه ٿو جيئن ٻين شهر ۾ پنهنجي پلي ۽ وٺ اوني
 هئي. هر ماڻس سامهين ڪالي ٿي، تنهن جي منڪار
 تي گهرائي ورتوسينس. تڏهانڪون ته وري هتي ئي
 ڪپ ڪوڙي ويهي رهي. دادِي ۽ گهڻي چليون لکيس،
 نياها موڪليائينس، هيءَ جوي، آءُ ٿي موٽي شهر ۾
 وڃان! - ڪيئن ابوا، آءُ سچ ٿو چوان نه؟

ابوا: بابا! مون چيو، اٺا کي هتي اڪيلو وري
 ڪيئن ڇڏي وڃان؟ ٻيو به سچ چيو، ته اسان مٿي کان
 ٻيو شهر جو ڪوڙ شور مون کي وٺي ٿي ڪين هاءِ
 شڪ نه آهي، جو هنن وٺن به ڪو جادو هوا ڇو
 ته هتي ائين پئي پائين، جو ڇڻ هرستان ۾ آهيان!
 رت کي هٿي آيو، ته ڪالهه آلهنهور به ائين ئي
 ٿي چيو، خود آلهنهور جي اکين ۾ به پاڻ اهڙوئي
 جادوئي اثر ٻوڪيو هئائين. هر ڪالهن جي ڪوڙ ۾ وري
 ان جو گهڻو ويچار ڪيائين ڪونه.

ايوا، رت جي اکين ۾ نھاري، چوڻ: هن جي انس
۾ ته ڪو اسرار ٿو ڏسجي، اولھو اوڙاھ ۾ ڪو لڳو
پيو هجي! هيڏانهن هو ۽ هرڻا جي ماڻھ ۾ رت جي
ڪشني آھي، هي ۾ انهي ۽ جيان پٺيون پاسن.

رت وري، سندس اکين ۾ اڪيون ڪپائي چيو:
گھٽ تنهنجن اکين ۾ به ڪانهي!

ايوا ورندي ڏيس: منهنجون اڪيون آرمي ۽ حيان
آھن، جن ۾ منهنجا پاڻ ۾ ويچار چٽا ٿي چٽا پيا ڏسجن.
تنهنجن ۾ نھارجي ٿو، ته هر هر نيون نيون پروليون
پيون ڏسين- آھي ته ڪو سان وارو سلي!

رت ڪٿي ماڻ ڪٿي، سمجهيائين ٿي، ته هن هٿ وڌڪر
چو چوريو، پر پاڻ سان ٻول ڪري ڇڏيائين، ته وري ڪنھن
کي پنهنجن اکين ۾ ائين نھارڻ ڪونه ڏينديس.

اتي هيلدار به اچي سهڙيو. رت ۾ الائي ۾ ساءڙين
کان موڪلائي، ٻاهر نڪتيون ٿي، هيلدار رت کان
پڇيو: هواخوري ۽ لاء اک ڀري هلندي؟ رت رڳو
ڪنڌ سان ڪٿي ”ها“ ڪئي، پوءِ هي پٺي اڳيان، ۽
الائي ۽ موٽس پٺي پٺيان، هلندا هليا.

واٽ تي پکين جون مليون مليون لائون ٻڌي،
رت سرهي پٺي ٿي، وري جو سج لڳو ٿي، ۽ پنهنجي
روشن سواريءَ جو نشان شفق جي صورت ۾ ڇڏيندو
پٺي ويو، تنهن نظاري هن کي موهي وڌو، هيلدار
ٻڌايس: جهنگ جو نظارو ڏسڻو هجي، ته سج اُڀرڻي

ڏسجي. پر هاڪون ڪڍيون، ته هوريان هوريان وڻن جي چوٽين تان ڪوهيڙو ڪم ٿي ويندو، ۽ وڻن جا جهٽ سيس ڪڍي، ائين پڌرا ٿي پهندا، جن سؤڙ لاهي، اُٿي ڪڙا ٿيا آهن. پوءِ جيئن صاف صفائي پئي ٿئي، تيئن پٽ سجن چڙهندا وڃن ۽ سڄ جا ڪرڻا، جن رجبي، ساريءَ وٽڪار ۽ سبزيءَ کي رڳيو ڇڏين!

هيلدار ڳالهائين ٿي، ته امنگ پئي آئيس. رت به اڪيون ڪئي منجهس ڪٽايون. هُن پنهنجو وستار پورو ڪيو، ته هن چيس، آءُ اوهان سان هڪڙي ڳالهه ڪريان، اوهان کي دل ۾ ته ڪين ٿيندو؟ مون جيئن اوهان کي ڏٺو آهي، تيئن پاڻ کان اهوئي سوال پئي پڇيو آهي، ته اوهان جي طبيعت وارو آدمي، هيئن پلي پڙو ڪيئن اچي ٿيو؟

هيلدار ورندي وراڻس: تون تڏهين سمجهين ٿي، ته مون جهڙو ماڻهو شهر ۾ وڌيڪ سونهندو؟ رت رڳو وٺي ڪنڌ ڏوٽيو.

هيلدار چيس: تون پلي آهين. سڄ، آءُ ٺهڪڻو ٺهڪڻو جوان ۽ تڪلف مزاج وارو آدمي آهيان، پر اُن سان گڏ طبيعت ۾ منهنجي شاعراڻي ليڄ به ڪا گهٽ نه آهي. توکي قدر تڏهن پوندو، جڏهن آءُ توکي ٻڌائيندس، ته ڪيڏا نه مٿا هڻي، مون ماڻهن کان جند ڇڏائي، ۽ اچي هن کاتي ۾ گهڙيس. ائين به ڪونهي، ته شهر کي پنهنجو ٻڌا ڏيئي ڇڏي آهي.

ورهم ۾ هڪڙو-اڌ پيرو، شهر ۾ وڃي گهمتاري
 ڏيئي ايندو آهيان. پر سچ ٿو چوان، ته آتي جي
 عيش عشرت ۾، آها مدت، جيتوڻيڪ محو ٿي ويندو
 آهيان، ته به اندر ۾ ٻيلي لاءِ آها آڪير ٻيلي هوندي
 اٿم، ۽ پاڻ ڇڏائي، پنام وري به اچيو سندس گود ۾
 وٺان. ماڻهو ان ڪارڻ مون کي ڪوئين بهروپي،
 پر آءٌ ورجايان ٿي ڪونه- پر تون ته ٻڌاء، توکي
 هي جهنگ بن وڻي ٿو؟

رٿ ورائي ڏنيس، هن ويل ته ڏاڍي منجهانس
 موج ٿي اچي.

ٻيلي منجهان هڪڙي وٿرام پئي وهي. هيلدار
 ٻڌايس: اها چيه، وڃي، پريئن جي ڪشتيءَ وٽ،
 هرڻا جي ماڻريءَ ۾ ٿي ڪري. تنهن کان پڇيائين:
 تڏهن اها ڪشتي ڇي ڪانهي؟

هيلدار ورندي ورايس: نه، هتان سڏ ٻنڌ تي مس
 ٿيندي. ڇي، مڪان ڏسڻ وٺان آهي. هن ٻيلي جي ته
 سونهن آهي. مرضي ٿيئي ته مڪنهن ڏهاڙي اوڏانهن
 وٺي... پر نه، اوڏانهن متان ويندي آهيان!
 رٿ وڃس: ڇو نه؟

پر انهيءَ جي ورائي هيلدار رڳي هيءَ ڏنيس، جو
 پنهنجون سڱ ٻڌنديون اڪيون کڻي، هن جي اکين
 ۾ ڪٽيائين. رٿ کي به هن ڀول جي سانڀر رهي
 ڪانه، جو اڳهڻون، پنهنجن اکين نسبت، پاڻ ساڻس

ڪيو مٿائين. ٻنهي جون اکيون، ڪا وير، انهن
پڻ ۾ ماسرو منڊي پيليون رهيون.

نٺ هيلدار جي زبان اڪلي. طبع جي هڪائي سندس
ويندي رهي. اکين ۾ هڪڙي نئين جوت اچي جاڳيس.
بلڪل ڪنڀرتا ۽ سنجيدگي ۾ سان چيائينس: چون ٿا، جيڪو
به ايڏانهن اڪيلي سروي وڃي ٿو، تنهن کي هوءَ ملولائي
اچيو وئي. اندر ۾ الاجي ڪهڙو آرزو آيو هوس.
قوهاري مان جو پاڻي لائون ڪيو پيو وهي، تنهن ۾
عجيب غريب روپ پيا نظر اچن، ۽ سندس پاڇي ۾ اهڙو
ڪو غب جو اثر ٿو ڏسجي، جو ڏسجندڙ جي ڪلپنا،
عالم روبا ۾، الاجي ڪهڙيون ڪهڙيون تصويرون
پيئي ڇڻي! پيو وري، اتي ڪا بهر لپي ٿي ڪانه. تنهن
۾ تون ڪڏهن به مٿان اوڏانهن وڃي آهين!

رٿ، هيلدار جي ڳالهه ڪن لائي ٻڌي ائين ٿي،
ڄڻ اکر اکر هي ٿي وڃي. اتي سندس چڱو وڃي
ڪا ٿاري ۽ اٽڪي، جا هيلدار آتان جهٽ ڏئي
ڇڏايس ته سهي، پر ان کي پنهنجي هٿ ۾ جهلي،
چيائينس: ههڙا سندر ڪاڪل، تن کي رڳو طاق
ڪري ڇڏيو ائين، ڪجهه ڪٽائي ته وٺائين، نه
ڪي قدر وارا سندن قدر به ڪن!

رٿ جو منهن ٻاڙهو ٿي ويو. پر وات مان هڪ
حرف ڪين ڪڍيائين. هڪي به پئي ڪنڌ کي رڳو
اڇلڪو ڏيئي، چڱو چڱن سان ملائي ڇڏيائين.

الائيس پنهنجي سؤت سوڌي، ڪڇ ڪڇ وٺ تي رهجي ويئي هئي، تنهن هينئر هڪل هڪس نه ”پڇندي چوئي وڃين؟“ ٻيهر توهان هڪڙي ڳالهه ڪرئي اٿم - تو جو هنن ڌارين سان هيئن حجابتو پئي ڳالهايو، سا ڳالهه مون کي وٺي ڪانه اڳلا ڇا چوندا؟ هو نيٺ به جهانگي، اسان جو پنڌ پيڇرو وري به شهر وارن سان!“

رٿ چيس: پر هنن پاڻ ته دل ۾ ڪيوئي ڪونه. مون سان ته ٺهه ٺهه، لهي ويٺيون. پيو به مون ته رڳو هن ننڍي آنا سان حجت ڪئي - چيومانس آءُ ته ماهيڙپ پايون. مون سرتي هئي.

پر الائيس پنهنجيءَ تمڻي تي بيٺي - چي: تڏهن به ماڻهو ڪير مڪي، شهر ننڍي ۾ ڳالهه لکي ئي ڪانه. ماهيڙپ هن سان پاتئي، تنهن تان آءُ ڪانه ٿي جهليائين، آءُ رڳو چوان ٿي، هن درجي جي پتر هڏي ماڻهوءَ تي، ايڏي حجت نه هلائي. هيلدار ڪان بهي ڏس ته آءُ سچ ٿي چوان يا نه؟

هن ڏاهيءَ هيءَ ٻار، جو لاهي ڪئي هيلدار تي وڌو، تنهن فرضا سندس ڳالهه ٿي ٺيڪو به ڏنو، پر انهيءَ سان گڏ رٿ کي هيءَ به خاطر جمع ڪرايائين، ته ”تون هنن سان حجابتي هارين، سهن ۾ تو ڪا ٻلي ڪانه ماري، پيو به هو جهانگي ٿيا، ته پوءِ ڇا؟ پاڻ رڳو شهر وارن جهڙن سڪڻو دم ڪونه هئي ڄاڻن. پيٽ کي پٽيون ٻڌي، ٻاهر ڊڊهي سان ڪونه

ٿا هلن. "نار ۽ ٻڙا ديهه پيران"، اهڙو سندن حال
ڪونهي. تنهن ۾ به هنن چوڪرين ته تعليم ۽ تربيت
شهر وارين کان به چڱي پرائي آهي.

الائيس سمجهيو ته هيلدار هي ڏاڏو مون کي ٿو
هڻي، تنهن موٽائي آتس هيجو ڪيو-جي، ايوان ٻلا
شهر مان رهي آئي آهي، تنهن کي توهان جهڙا شوقين
به نه ٻڌائيندا ته ڳالهه ڪٿان ٺهندي؟

هيلدار ڏٺو ته منهنجي ويڻ پوسرايو اٿس، تنهن
هڪاري وڌيڪ چيڙايس-جي، "ڪڏڙ ڊاڪ نه پهچي
آڪي ٿو ڪٿا؟"

تنهن تي پوست ماسٽر وڃ ۾ ٽپي پيو. هيلدار کي
چيائين: منهنجي ته پڙهيلن چوڪرين سان هوي ئي
ڪانه. اجايو مغز ۾ غرور ٿو ٿين. به اڪر ٻيٽ ۾
ڪين ٿيون وجهن، پاڻ ته ڪنهن کي ملهه ٿيون
گنهه. آءُ هنن چوڪرين جي ڳالهه ڪانه ٿو ڪريان
جيتوڻيڪ هنن منجهان به هوءَ ايوا ته پائيندي آهي
جو پڙهي ڪانه آهيان، ڪا اول ورائي اٿم.

هيلدار ورندي ڏٺيس: آءُ ان ٻاري ۾ اوهان جي
بنهه آبتو آهيان. مون ته عمر اهي گهاٽ پئي گهڙيا
آهن، ته ٻانهن ولندس پڙهيل، فهميدي، عقل ۾
اڪابر، علم ۾ ماهر، جا منهنجي صفي جي سونهن، ۽
اسان جي سپاه جو سينگار اچي ٿيندي. البت هر ڪنهن
انسان کي پنهنجو جيهس پاڻ جهڙن ۾ ئي ڳولڻ
گهرجي. نه ته زال مڙس جي هڪٻئي سان پونت

هونديائي ڪانه. ٻيون، جوڙي سالم تڏهن ٺهندي،
جڏهن هڪڙي جي ڪٽر پٽي ۾ اچي ويندي. - بس
ڀاڳن سان اهڙي ڪا ٻانهن ملي ويس، ته سمجهندس
مون لڪ ڪٿيا.

رٿ ته ماڻ ڪيو سڄو قصو ويٺي ٻڌو. الاڻيس سو
هيلدار کي ورجائي چيو، مطلب ته اوهان جي عام مان
پوي ئي ڪانه. اوهان ٻنهي خاص جا خواهن آهيو؟
هيلدار ورائي ڏنيس: تون پٽي آهين. خاص هي
مون ڪالهه ئي ڪانه ڪئي. آءٌ هن ٻاري ۾ پاڻ کي
آستاد رازو سمجهندو آهيان، ۽ پنهنجيءَ عمارت جي
اڏاوت ڪاتر، سِرُن جي بدران پنهنجي خيالن جي
اوساري ڪندو آهيان. ڪٿي ڪو شاندار لقاءَ ڏٺو،
ته پهچندس هن نظاري ۾ باقي ڪهڙو چيٽ ڪڏجي،
جو سندس حسن بينظير ٿي پوي؟ جنهن جوان جا
خيال وڏا ۽ اميدون اعليٰ هونديون، تنهن جو آئندو
شاندار لقاءَ وانگر رنگين هئڻ گهرجي، جنهن ۾ وري
سندس ٻانهن چيٽ جيان جهڳمڳ پيشي ڪري،
رنگ ڦڪو ٿيو، يا روپ چٽو نه بيلو، ته مون کي
آپڻا پيا ايندا. ڪهڙو به لقاءَ هجي، اها منجهس اوڻائي
ڏيڻ، ته ڏانهنس ٺهاري ٻڌڻ به ڪين. راڳ ئي راڳ -
سُر سندس سولوئي ٿيو، پر هرڪا سندس تان ۽
مُرڪَ چيٽي ٻڌي ته گدگد پيو ٿيندس، نه ته پيو
ورچندس. سو ٻانهن منهنجي به سونهن سوڀيا ۽
گهڻائي ڪري سرس هجي، پر پڙهيل ۽ اڪابر نه

ٿي، ته منهنجي ڏانهس دل ورندي ڪانه. منهنجي
نظر ۾ اهڙي ٻانهن انهيءَ اڏاوت جي نيلائي ٿيندي،
جنهن جو اک ڪهڻو ئي جلويدار، پر پٺيان سندس سڄي
صفا ملڪ ميدان لڳو پيو هجي. پڙهيل ٻانهن، آءٌ
سمجهندو آهيان گنج پرپور آهي، جنهن جو ٻاهريون
ڏٺو چپڪس هليو به وڃي، پر منجهس جي املهه ماڻڪ
پر يا پيا آهن، تن جو جلوو يا عمر ڪونه مٽيو. آهي
انت ويلي تائين اکين جي سونهن رهندا ايندا.

ائين ڳالهون ڪندا، چارئي چٽا شهر کي اچي قابو پيا هئا،
هيلدار بس ڪٿي، ته رٿ چيس: تنهن جو مطلب ته
اوهان کي اعليٰ ۾ اعليٰ ۽ حسين ٻانهن ڪپي!

هيلدار ورندي ڏٺيس: دل ته ائين ئي گهرس، پر
منهنجي منوڪاٺا لاجي سيڙ ٿي يا نه؟ تون ڇا ٿي
ٻانئين، مون سان اهڙو وڙ ٿيندو؟

رٿ چيس: رکو ڏسيءَ تي، آهو ڪري اوهان
جي مراد پهچائيندو. پيو به ڪوشش سان، ويهه ويسو،
ڪو به ڪارج سيڙ ٿي سگهي ٿو. آدم آڄت آهي.
هيلدار آءٌ ٻانڻيان ٿو ته جيوت جي سک لاءِ هاڻ
جيئن ڪهڻو ٿو پوڙجي، تيئن مول ڳالهه جو امان کان
وسريو وڃي. پوءِ انڌي ڪهوڙي سڪل ۾، اهو قصو
اچو پنهنجي.

رٿ انهيءَ رات جو يارهين بجي نائين پئي جاگي،
جو جيڪو ويو واپرايو هو، تنهن جي سموري خبر چار

پنهنجيءَ داديءَ ڏي ويئي لڪيائين. ڏريو وسائي،
 ڪن اچي دريءَ وٽ پئي. دل ۾ آيس، هيڏي رات
 نيري آهي، جاڳان رکي آڻي پئي، ڪين پئي ڪنهن
 جي به پنڀڻي پنڀڻيءَ سان نٿي مڙي؟ ائين ئي ٻاهر نهار
 ڪيائين، ته جنهن سَمهنءَ دريءَ مان ڪالھ هن
 قدآور مڙس تي وڃي اک پئي هيس، اتي به ڏٺائين،
 ته هتي پئي پري. هوڏانهن جنهن مڪان ۾ هيلدار
 رهندو هو، تنهن ۾ اوندھ لڳي پئي هئي. پر تڏهن
 به هيلدار جي صورت وري وري اکين اڳيان پئي
 ڦريس! دل ۾ چيائين: مون پهريائين پانڻيو ٿي ته
 تڙ تانگهو اٿس، پر جيڪي ڳالهيون ٿي ڪيائين،
 تنهن مان ڏسجي ٿو ته مڙس ڪو اونهو اوڙاهه آهي!
 هيڪاري جو هن استاد رازي وارو مثال ورتو هو،
 تنهن هن جي دل جي تار ۾ تڻ تڻ لڳائي ڏني،
 جو سڏ هيس، بابو به استاد رازو هو.

ٻئي ڏينهن صبح جو، ان آپرڻي ٿي، رت سڀني
 اٿي پيلائي ۽ جي مڪان ڏي هلي. هڪي اڃا آڱيرون
 ۽ ويٺائي هئا، ۽ ڏاڍيون لاتيون ٻئي لڏوڏائون.
 ماڪ جا ڦڙا به مائي سبز گاه تي ثابت بيٺائي هئا.
 هن جتان پير ڪنيو ٿي، اتان البت ڦيسي ٿي پيا، نه ته
 آهاس ائين ٻئي ڏٺو، ۽ هن ته ڪي زبردن سان
 جهنگهيل ۽ موتين ڪٽيا غاليچا وڇايا پيا هئا. اڏي
 هير به ٻئي لڳي، ۽ وٺن ۽ هوريان هوريان چڙهڻ
 ائين ٿي ٿي، ڀاءُ ته پاڻ منجهه ڪن سن ۽ ڳالهيون
 ٻئي ڪيائون. هن تڪڙا تڪڙا اونها ساه به ٻئي
 ڪنيا، ۽ دل ۽ ويچار به ٻئي ڪيائين ته - اهي
 بيشڪ پاڪن وارا چٽا، جي ٻاروڏي هنن جي اوڻ
 ۽ ٿا رهن! آ! سدوري ته پنج - آٺ هفتا مٿس وٺن
 مهال هونديس. پوءِ ته منهنجو پنڌ ٻيو هو ڏانهن
 ٿيو. هر وري پاڻ کي سمجهايائين ته "آئندي جي
 اوني ڪارڻ، هينئر جي خوشي آ! غم سان جو ٻئي
 ملايان؟ انهيءَ کي انهيءَ ويل ڏسي ولبو. هينئر
 ته ڏوڪري، هي ساه وٺي ڇڏيان". هلندي هلندي،
 جيڪا وٿراهر هرڻا جي مائر ڏي ٿي ويئي، ان تي
 وڃي نظر پيس. هر هن اڃا پاڻ سان ڳالهيون ٻئي
 ڪيون، ته هڪڙو رڙيوئي انهيءَ ڪشتيءَ ۾ مائر

جو دھدار وڃي ڪنڊيس، ته وٺن جي جهٽ مان،
ڪنهن جي چرهر جو آواز ٻڌي ورتائين، ۽ هيءُ
جيڪي سو شڪجي بيهي رهي.
هبلدار-بندوق ڪلهي تي، ۽ ويس به ڪالم
جهڙوئي ڏڪيل-جهٽ مان ٻاهر نڪري، اچي
پرسانس پيلو.

پڇيائينس: ڇو، ڊڄي ويٺين ڇا؟
هن ورندي ڏٺيس، جان مان.
هبلدار: سو ڪالم جيئن چئي ٿي، تيئن اڄ ڪري
ڏيکارين، ۽ ساجهرئي، هيڏانهن نڪري پئي آهين!
ڪيئن فرصت آهي نه؟
رٿ: ڏاڍيون پڪن جون لاتيون ٻڌي، منهنجي به
اچي دل ٿي، ته آءُ به ٿي وئي ڪابان!
”هوءُ ڪاٺي ڇو نه؟“
”ڪاٺن اچي ته ڪابان!“

هبلدار هي منهن تي هڪ چايا پئجي ويئي- پڇيائينس،
سو وري ڪيئن؟
جي، ڪاٺن هي مڪڙن ڪا ڪوشش ڪئي هجي
ته ڪاٺن اچي، آهين ٿي ڪيئن ايندو؟
”منهنجيءَ گهيءَ وارن کي ته راک ۽ گاني جو
شوق حد کان ٻاهر ٿو ٿئي. هوءَ تنهنجي دل انهيءَ
ڌاران ڪيئن رهي؟ مون کي ته راک جو ڏاڍو خفت
آهي. هاڻ به چڱو موچارو ڪاٺي ڄاڻان. منهنجي پين
مان ته ڪاٺن به ڪنهن جو پڄڻ ٿي ڪونهي.“

”راڳ وٺي مون کي به.“
 ”پر هاڻ ڳائي ڪونه ڄاڻين؟“
 ”نه.“

هيلدار جي پيشانيءَ تي وري به چايا ڏيکاري ڏني. هيڪاري جو رت ٻڌايس، ته راڳ ته پنهنجي ماڳ، ابي تعليم به مون کي خاطرخواه ڪانه ملي، تنهن تان هن کي وڌيڪ ئي حيرت لڳي، ۽ منهن به وڌيڪ ئي گهنججي پيس. پر وري جيڪس دل به آيس، ته تنهن به منهنجو ڪهڙو وڌيو ويو؟ تڏهن منهن جو چهرو ٿري پيو ٿيس. ٿورو رکي، ايترو سو چيائين: ذات جا خدائي ٿي، سا ڪنهن کي پاڪين ڪري ملي ٿي، ڪنهن کي نه به ٿي ملي. وري ڪنهن ڪنهن صورت به شوق ڪهڻو ٿي ٿو، پر حالتون آڏو اچيو وڃن. ”مون سان به حالتن ڊوھ ڪيو. ابو-اما، آءُ

هيڏي هيس، تڏهين چورڙي ڪري ڇڏي ويو. منهنجو مائيلو پيءُ...“ رت کي اتي ياد آيو، ته هيءُ ته گهر جي اوکھڙ ٿي ڪريان، جنهن کان اڃا ڪالھو ٿي ڪالھ ماساتير پل وجهي ڇڏي هيم، تڏهن سهائجي باقي ڪالھ، گهي ويئي.

پر هيلدار ورجائي پڇيس: هاڻو، پنهنجي مائيجي پيءُ جي ڪهڙي ٿي ڪالھ، ڪهڻي؟

رت کي داديس سچ جي مٿي ٻيٽ وجهي ڇڏي هئي، سو ڪوڙ سان پوندي ڪانه هيس. اڃا به پٽ ڪو

پر منجهس ڪونه هو. تنهن صاف صاف ٻڌاس، منهنجي مائيلي پيءُ کي هڪڙو نه وسعت ڪانه هئي، پيءُ نه هن جو مون تي ارواح ئي ڪونه هو، جو منهنجي تعليم جو ايڏو اونو ڪري رکي.

هيڊار ڪٿي ماڻ ڪئي، ۽ ڪا مهل اڪيون ڌرتيء ۾ ڪپايو بيٺي نهاريائين. نيٺ ڪمڌ کي آڇاڪو ڏيئي، منهن مٿي ورايائين، هن ويل سندس روش ساڳي اهڙي پئي ڏئي، جهڙي پاڻ اوڻلي پهرين ڏينهن اختيار ڪئي هئائين.

رٿ جو به جيءُ جاءِ ڪونه هو. اوڻلي چٽڪ ڪري ويئي، نه ته چري ڪانه ٿي هئي، جو هنن ويهي ست ڌاربي کي گهر جو سير پار ڏئي ها. هيڊار ڏي مهر ڪري، چيائينس: منهنجي ماسيءَ ۽ ماسات کي جيڪڏهن ڪڙڪ پئجي وڃي، ته مون اوهان سان پنهنجي حال جي ڳالهه ڪئي آهي، ته هنن کي جيڪر ڏاڍي چڙ لڳي، تنهن ۾ اوهان کين ان جو انت مٽ ڏيندا آهيو، ايتري مون سان ڀلائي ڪجوه. اوهان مون کان سڌو سڌو سوال پڇيو، بڏهن حسر، اوهان کان لڪاڻاڻ چا؟ پيو به مون ئي بههجي سر ته بهڻو ڪونه ٿو لڳي. ويچار رکوهن مائٽياين جوئي ٿو ٿيڻ!

رٿ ٻانهيو، هٿ هٿ ۾ وٺي، هيڊار کان هڪ ڪراپان، پر ان ۾ رڳو سندس هٿ ذرا چوه، ان پاسرو

اچلي، چيس، هن ويل نه آڻ پنهنجو هٿ تنهنجي هٿ
مان ملائي نٿو سگهان!

هيلدار پنهنجي پاڻيءَ کان ٻاهر نڪري ويو ه. .
آواز مان ۾ سندس رنجش جي رڻ رڻ پئي آئي.
رت هن کي هيئن پيتالو ڏسي، ۾ وڪون وڃي پري
ٿي پئي. ۾ هيلدار جو به اهو ڍڳ ڪيئي ويرم
ٿاين اسٽر ڪوٽ رهيو. اڳيانس اچي، چوڻ لڳس:
مون کي معاف ڪج. آڻ لاچار هوم! رت وات مان
ڪڍو ڪين، رڳو ڪنڌ وٺي ڏوٺيائين. هيلدار پوءِ
ڪاٺس موڪلائي، ٽڪڙو ٽڪڙو هليو ويو. ۾ رت
وڪ مس اڳتي وڌي، ته ڏاٺائين، جو آڻ پنهو فرڪشتي
واريءَ وٽان گهوڙي کي چالون ڏياريندو هڪشتيءَ
ڏانهن پئي ويو.

رت پيلائيءَ جي مڪان تي پهتي، ته منهن ۾ پهرين-
پهرين ننڍي ساعيريس گڏي، جا آمالڪ رنڌڻي ۾
وٺي ويس ۽ وڏو شامي جام کير جو پري چيائينس،
مڪر صحت!

رت جام هٿ ۾ وٺي، ورندي ڏيس، هيڏو جام
ڪنهن کان پيتو ٿيندو؟

”ڇو، گهڻو آهي ڇا؟ اسان ته جيڪر ههڙا ئي-ئي
جام پڪساميءَ جاڙهي وڃون. تون ۾ رڪ چپ ي،
هتي جي هوا لڳيئي، پوءِ ڏس ڪيئن نه ٿا پيٽ ۾ هڪڻا
ڊوڙنئي، آڻ آڻ نه پئي ڪرين، ته منهنجو نالو مٿائي
ڪڍي پيو رکج! پر مٺي، ڪيئن رنڌڻو منهنجو وٺي ٿو؟“

”صفائي واہ جي آهي! مک پيئي ترڪي. هر سڄي،
 رڌڻ پچائڻ جو ڪم سڀ تون پاڻ ڪرين ڇا؟“
 ”منهنجا هٿ نٿي ڏسين؟ عهڙا جبل تڏهن ڇو
 ٿيا آهن؟“

”جس هجيئي! هٿجين به ڪانه؟“
 ”آءٌ پاڻ وندري پيئي آهيان.“
 ”هائو، جتي ڪيت ڪيت ڪاهي، آبي ڪم مان
 پاڻ مزو پيو اچي.“

”ننهن به ته شڪ ٿي ڪونهي. هر تون مٿي، هيئن
 ڳورو ڇو پيئي ڳالهائين؟ تنهنجو وقت گهر ۾ جيڪس
 سڪيو نٿو اُڀري ڇا؟“
 ”اڏي پڇ ٿي ڪين.“

”پنهنجي داڏيءَ جي ته ماڪن مان ڀاپين ڪانه آي،
 هو گهر ۾ تڏهن پيو دُڪ سور ڪهڙو آئيئي؟“
 ”داڏيءَ جي ته ڳالهه ٿي نه ڪر، پنهنجو پاڻ
 هن کي ياد ٿي ڪونهي. ڏينهن رات منهنجي ٿي تات
 اٿس، تنهن ۾ لڪايو ڪارائيم. سندس نمونو ڏين،
 ته جيڪر حيرت وٺي وڃيئي! مون تان گهورون
 پيئي گهوري. داڏيءَ جون ساڪون آءٌ جيڪي ڪريان،
 سي ٿورڙيون!“

”تڏهن ته مون کي به ٿي ماڻ لڳي نه، جو چنين
 ٿي، گهر ۾ مون لاءِ سڪ ٿي ڪونهي!“
 پر رٿ وڌيڪ ڪانه چلي. هيلدار کي ٿي پيٽ
 ڏيئي، ڏاڍو پڇتايو هئائين. سڄ پڄ ماسيءَ ۽ ماسات

هو ڏاڍو ويچار ٿي ٿس. ڪير ابي بس ڪيائين، ته
 ساهيڙيس چيس: هل ته واڙي مان ٿيرو ڏياري اچان.
 واڙي ۾ ڪاٺ ۽ ڪاٺين آهر مان ڌارو پئي چٽو،
 ۽ ڪڪڙيون ۽ بدڪون هيڏانهن هوڏانهن پئي آيون
 ويون. هي پئي اندر ڪوڙيون، ته سڀئي ساهوار
 ساهيڙيس کي وڪوڙي ويا. ڪڪڙي هڪي ته وس
 ڪيو! ٽپ ڏيئي، اچي اٿنا جي چهي تي ويٺو، ۽
 چپ ڪڍي سندس هٿ چٽڻ لڳو. ساهوارا، رٿ
 مان به پاڻهڪ ۾ هري ويا. پاڻ ته اک جي سائس
 ڏيک هيٺ. هيءَ پاڪر پئي پائين، مليون پئي ولين!
 هنن به سرهائيءَ وچون ٺينگ ٿيا پئي ڏنا. ساهيڙيس
 کي به هي رنگ ڏسي، ڏاڍي سرهائي ٿي. چيائينس:
 ڪيتري به نه هنن جي هڏن ۾ پيهي ويئي آهين!

پوءِ ته، پئي چٽيون لنگهي اندر ٿيون. نيرن تي
 هوڏ وڏي ساهيڙيس ۽ سندن پيءُ به اچي ويٺو.
 هيءُ ته هري مري ڪالهه ٿي سائڻ ويٺي هئي. اڄ جا
 باقي ماساتيس به، ڪانه هئي، تنهنڪري رهيو ڪهو
 لهج، سو به هن جو لهي ويو.

منجهند ٿاڻي، رٿ، ابوا کي چيو: تون شهر جي
 ڪوڙ شور تي هريل، هتي ڪڪ به ڪانه ٿين؟
 ابوا ورندي ڏٺيس: ڪڪ ڇو ٿيان؟ آءٌ پنهنجي
 خوشيءَ هتي رهي پس. ڪنهن مون کي ٻڌي
 ڪونه ويهاريو.

”آء پائشان ٿي، ته پيلي ۾ ڪو مڙيو ٿي ڪوڪت
 ٿو ڏسجي، جنهن ڪارڻ تون موٽي پئي وٽ شهر ۾
 نٿي وڃين. پڦهين وٽ نه ته روز محفل لڳي پئي
 آهي. پوءِ انهيءَ کي تو ڪنهن ڳالهه جي ڪاتر ته
 سهاريو هوندو؟ ته ههڙا مڙا شهر جا ڪير ڇڏي!“
 ”پيلي مون کي پنهنجي جادوءَ سان چٽي وڌو!“
 ”پيلي جي جادوءَ، ڪن ڪنهن پيلي واري
 جي جادوءَ؟“

ڏسجان، مٿان اهو توتي به نه ڪشي ڪو ٿيو
 پڙهي وجهي!“

”مون تي سندس جادو ڪام ۾ هلندو ٿي ڪونه.
 ائين آءُ ڏيئي آهيان. پيو به مون کي فرصت ڪئي،
 جو تو جيئن به، پئي پڇايان. جيتوڻڪ ننڍي هوندي
 کان ئي پيلي لاءِ دل چڪون پئي ڏنيون اٿم، جو
 امان واري اها لڄ مون ۾ به رهيل ئي ڏسجي ته،
 آءُ فقط آرمڙ جا ڏينهن سو منجهس ڏاڍو خوش ٿي
 گذاريان، باقي سياري ۾ ته جيڪر وقت ٿي وڌي پشم.
 شهر ۾ نه ته منهنجي لاءِ ڪا وندر ۽ ورونهن
 ورهائجي ڪانه پيش. آءُ ته روزگار لاءِ جڏهن ڏينهن
 رات نور نچوڙيان، تڏهن مس هلي سگهان. وڏو چيه،
 ته رات جو ڪا واند ڪاٺي ملندي اٿم. پر اتي، جي
 پي ڪا وندر ڪانه ٿئي، ته ڪم مهل ساهيڙيون
 مڙون ته مڙئي اچيو پاڻ ۾ گڏجون. اڪيلائي به

هون جيڪر مون کي ڪانه ماري، پر سياري ۾
چڙي سر، نه ماڻهو روڻندو سونهي، نه پٽيندو سونهي.

”تو نينگر اڃا دنيا ڏلي ڪانهي. حياتيءَ جي
لاڙ چاڙھ جي توکي ڪهڙي سڌ؟ ماڻهوءَ جي مٿان
گهڻي ئي ٿا اهڙا دؤر اچن، جو مٿا پيارا سڀ کائڻ
ڦريو وڃن! جنهن ٽيڪيريءَ تي پاڻ بڻو هجي، سا
تپايو ڏٺيس؛ جن کي پاڻ اکين ۾ نور ڪيو سمجهي،
مي سندس جاني دشمن بڻجيو پون. ان مهل ڏس نه
اڪيلائي ماري ٿي، ڪين پاڻ جباري ٿي!“

”ماڻهو بي ايمان ٿين، ته پاڻ کي ڪٿي اڪيلائي
جو بند ڏجي؟ واه! اهڙي ڪانڌر آءٌ به ڪانه آهيان.
آءٌ ته جيڪر اهڙن جيون جو ويچار به ڪونه ڪريان.“

”اوڻو ساڻهن جي ڳالهه مون ٿورڙ ٻاڻي ڪئي. انهن جي
ڪانڌر ڪوچر پوڄيو هوندو، جو پاڻ سان ائين وڙهندو! پر
ڏس، تنهنجي دادي آهي. سپان اها توکي چوي؛ پاڻ ٻنهي
جي نه ٻني. مون کي تون ڏلي نٿي وٺين، منهنجو تولا
هينئر هڏ نٿو ڪٽرڪي، منهنجي جند ڪري ڇڏ...“
”دادي اهڙي ڪٽور دل آهي ٿي ڪانه. داديءَ
نانءُ مٿان ڪڍهن اهڙي ڳالهه ڪئي ائيني.“

”آءٌ ٻنڙي، رڳو مثال جي ٿي ڳالهه ڪريان.
تنهنجي دادي شل توکي سدائين نيهه هجي! پر ڏسو،
ماڻهوءَ جي مٿان اوکيون سوکيون گهڻي پيون اچن.
مبادا هوءَ ڪنهن مهل تولاڻ ڦري بيهي، ته پوءِ؟“

رت آتر ڪونه ڏنس. رڳو وٺن ڏي وائون
وانگر ٻئي نهار بائين.

”ڇو، ڪڇين نٿي؟“

”آءُ جيڪر مري وڃان!“

”مرڻ به ته ورهائجي ڪونه پيو، ماڻهو مرندي به
وهيءَ سارو. وهڻ هوندي ڪانه، ته موت ڪٿان ايندو؟“

”منهنجي دل تي جيڪر هيڏو داغ ٿئي پئي،
وندر ورونهن سڀ ورهه ٿي لڳي!“

”اجهو اهڙو ٿو تاءُ آڀري! هو اڳهون ڪيئن
چڻي، آءُ ته جيڪر اهڙي جيو جو ويچار به
ڪونه ڪريان؟“

”سون عام ماڻهن نانءُ ٿي ائين چيو. داديءَ جي
ڳالهه ٿي هي.“

اتي اڃا چيس: هاڻ انهن ڳالهين کي ڇڏ. آءُ ته
پيون ڪي ڳالهيون ڪريون. اول ته تنهنجي دل
تان اهڙا اثر لهرائون، جو ڀانڻيو وٺي آهين ته سياري
به هتي ڪا موج ٿئي ڪانه.

رت ورائي ڏنس: توکي جيڪي وس هلائڻا هجن،
سي ڀل هلا. پر مون کان ڪٽيندڙ مور ڪانه ڇو
ته پنهنجي طبيعت کي آءُ چڱيءَ پر ٿي سڃاڻان.

ايوا پڇيس: تڏهن تون ڪنهن ٻيلائي سان
جيڪر پاڻ ٻئي ٻڌين ڪي نه؟

رٿ چيس: وس پچندي ۾ نه، پر ڏسو، ورڏا
منهنجو انگ ڪري سائس لکيو هجي، ته سياري ۾ نه
جيڪر آءٌ وٽائس پڇي وڃان.

هڪڙو سيارو هتي رهي ڏس، ته پوءِ سڏ
پوئتي، نه ڪيتري ويهين سڏ آهي! پهون ڇڄا
جڏهن برف سان چانئجي ٿا وڃن، ۽ برف جا ٻڌا
وٿن ۾ چانڊوٿن وانگر پيا چمڪن، تڏهن جيڪو
پيلي جو رنگ ڍنگ ٿئي ٿو، تنهن جي خبر انهن
کان پڇ، جن جو سائس پڇ پيل آهي. مون کي ته
منجهانئس اونهاري کان به سياري ۾ وڌيڪ مزو ٿو
اچي. خصوصاً رات ٿاڻي، جڏهن سٺن سٺ لڳي ٿي
وڃي، ۽ بالچندرا هن مائر مٿان ڪڙي ٿو بيهي...
ايوا ٿڪ پوري ڪانه ڪئي، ته اٿنا ڳالهه ڪي
ولائيندي هلي-چي، مائر جي مٿان جڏهن بالچندرا
ڪيڙي ٿو بيهي، تڏهن ”هون، هاڻي پستتر“ اچيو، منهنجي
داديءَ کي ڏٺارين، ۽ داديءَ جو بت ڪري هتي ئي
پيو رهي، ته به جان سندس هتي پئي وسي. پر رٿ
تون اهي ڳالهيون نه به سمجهي سگهين، ڇو ته هن
کي لڳي ٿي، قدر انهن کي ئي ٿو پوي. منهنجي
دادي به آلهنڊوئر جهان آهي، جو به مهلن جو
مهلون، وڃي انهيءَ ماريءَ ۾، پهرين جي ڪشئيءَ
وٽ، پاڻ وندرائيندو آهي. ڪشئي وٿي مون کي
به، پر آءٌ انهن ٻن جڻن، مٿان ڪانه آهيان.
جيڪر ڏسي، ڏو ڪري ڇڏيو هئاس. هن جي به

سنجه، - صبح ڏانهن ڊوڙ آهي. پر تو جا نه اڪيلائي ۽
جي ٿي ڳالهه ڪئي، سو ائين نه ڄاڻج، ته سياري ۾
اسان وٽ پهرئي ڪانه اچي. سياري ۾ پاڻ محفلون
۽ مجلسون هتي گهڻيون ٿيون لڳن، جو پيلاين کي اها
منڍي هيڪاندي واندڪائي واري ٿي ملي. پوءِ ناچ
گاما هنن جا ڪٽڻ ٿي ڪين. پلي جي ٻئي نظاري جي
ڪثر انهيءَ ۾ ٿي اچيو وڃي. انهن محفلن ۾ آلبينهورفر
۾ اچيو شامل ٿئي.

اتي ايوا جي ڳالھ ۾ لالائي اچي ويئي، ۽ پڻ
کي ڪو اشارو ڪيائين، جنهنڪري اٿنا هوءَ ڳالهه
اتي ئي ڪري ڇڏي، رڳو چين ۾ چيائين: چوا پاڻ
ماڙيءَ تي اچي ويو ڇا؟ ايوا وٺي ڪنڌ ڏوٽيو.

رت چيو: اسان ته کيس ايندو ڏٺوئي ڪونه.
اٿنا ٻڌايس: سندس لنگهه، هتان ٻئي پاسي کان آهي.
گهڙي کن پوءِ، رت چين: آءُ هاڻ وڃان ٿي.
سج به اٿو ڪي لٿو.

اٿنا چيس: تڪڙ ڪهڙي لڳي اٿئي؟ رت ته
الائس ته اچي.

رت ٻڌايس: آها واٽ تي ئي گڏ ٿيو. پاڻ خوش
ٿيندي، ڪالهه، ٽي ٻئي ورڙي. هوڏو ٻنڌ ڪائڻس
جيڪس بهي نٿو.

ايوا چيس: تڏهن اوستائين آءُ ئي تومسان گڏجي هلاڻ.
پوءِ ٻئي ساهڙيون نڪري ٻاهر ٿيون.

واٽ بي ايوا چيو، نمايان جو ٻاهر به اچي ٿو
ته بهت بود ۽ اچيو وڃي.

رٿ ورندي واري: سو به وري ههڙيءَ هون به!
ائين ڳالهون ڪنديون، هلنديون پئي ويون،
رٿ بهيس: هتي ٻيا پکي ته گهڻي پيا ڏسجن، پر
بلبل ڪانه ٿي ڪيئن؟

ايوا ورندي ڏٺيس: بلبلون آهن ڇو نه، پر آهن
جو ٿاڻو ڏڪاڻو آهي ههڙا جي مائڙ به.

”پڪو ٻيو انهيءَ مائڙ جي ڳالهه ڪري. آءُ
جيڪر هڪ وار آٿان ٿي اچان!“
”پر اتي اڪيلي مٿان وڃين!“
”ڇو؟“

”مانهو ڏاڍا ڊپ ٿا ڏين.“

”آءُ ادي، منسو ڀرم وارهاڻين ڪونه.“

ايوا ڪجهه ڪونه، رڳو وٺي مشڪينيس.

رٿ بهيس: ٻلا ڳالهه به ٻڌائين، ڪهڙو منجهس
امرار آهي؟

ايوا ورندي ڏٺيس: منهنجي ڇڏ، ڇو نه ڪونه
ٻڌائيندڙان، ته هو وڃي بي دل ٿي ڪانه ٿيندڙي.
هيڪر ائين سان رنگ ڏسي اچ، هو ڳالهه پري ڪانهي.
”ائين نه هان، سڄي دل آڻين ٿي. سون به
جوتائين ٻڌائيندڙان نه، ٽيٽائين آءُ ڪس بهيئي
ٿايندڙان.“

تڏهن هن ساري ڳالهه ڪري ٻڌايس - جي، "هتي
 هڪڙو آهيڙي رهندو هو، جنهن تي ۱۰ ڏينهن هيون.
 پر وڏيءَ کان ننڍيءَ جو منهن ڪو وڌيڪ نه
 وارو هو. انهيءَ تي هڪڙو اميرزادو اچي موٽ ٿيو.
 هيءَ ڪشتي، چون ٿا، انهيءَ ڪشائي: انهيءَ ڪشتيءَ
 وٽ، هوءَ ڏهاڙي اچي کيس گڏي هئي، ۹ مهلن جون
 مهلون، هي پاڻ ۾ ٻيا هریت وٺيندا هئا. هوءَ وڏي،
 جا ائين ئي ريتجي ٿي ويئي، تنهن کي اچي انهيءَ تان
 ساڙ لڳو. ڪيترا ڏيئي، وڃي هنن جون سنهيون
 سنهيون ڳالهيون ٻڌندي هئي. ڪنهن وقت اميرزادي
 کي ڪو ٿورڙن ڏهاڙن ڪاٿر ٻاهر وڃڻو پيو. هن
 وڏيءَ، وجهه، وٺي پيل کي ڪشتيءَ ۾ پوڙي ڇڏيو.
 اميرزادي موٽي اچي جڏهن خبر ٻڌي، تڏهن لاش ته
 پنهنجي ڪنوار جو وڃي ڪشتيءَ مان ڪڍايائين، پر
 پاڻ ڪانئس پهچائڻا تڳيوئي ڪين. کاڌو پيتو ڇڏي
 ڏنائين، ۹ ڪري ڪندا ٿي ويو. انت ويلي تائين سڌ
 ڪانه پيس، ته منهنجيءَ ٻانهن سان هي ڊوھ ڪنهن
 ڪيو. هن وڏيءَ کي، ۱۰ ٻاپ ڪٽڪرم ٿيو ڪونه.
 اندر واري جو پونڊا هئيس، سو رات جو ننڊ ڦٽي پيس.
 پوءِ ته ديواني ٿي پئي، نهٺ ڦاٽ ٻاڏائين. پر اوڏو
 ڪير ٿي ڪونه ويندو هوس. ڪشتيءَ وٽ ويهي،
 گهڙيءَ پئي روئندي هئي، گهڙيءَ پئي ڪلهي هئي.
 پش-مائس گهڻائي زور ڪندا هئس، ته هلي گهر ۾

ويھ، پر هيءَ ٻڌندي ڪانه هن. ورهين جا ورهه
 ائين نيري ويا. نيڪ هڪ ڏهاڙي مٿانئس ڪا وڃ
 ڪيري، ۽ هيءَ مري ويئي! تڏهانڪر انهيءَ ڪشتيءَ
 کي چون ٿا، پاراتو لڳي ويو آهي. هاڻ تہ جيڪو
 ٿو هڪراڪيلو آني پير پائي، تنهن کي ملولائي
 وٺيو وڃي. آلبينهوفر نانءُ به چون ٿا، انهيءَ جو
 ڪو اتس اثر پئجي ويو آهي."

ماسيس ته پئي ڏجهي، جي، آبائو مائو وگوني
ڪونه اٿس. وٺي پاڻ سان اندر ٻاهر ڪهڙي ور لڇر
ڪي ٿي وڃي؟ پر ماساتيس ماءُ کي به انوائي ڇڏيو،
۽ شهر ۾ جيڪي به وڏا گهر هئا، تن وٽ رت جي
وڃي ڄاڻ مڃاڻ ڪرايائين. هن - چئن گهرن ۾، البت
ٿڌي ٿوري، وڏ - گهرائين هنن جي سڪئي آءُ پاڪ ڪئي،
پر هڪڙي هنڌ - جتي ان ويل هيلدار به هڪيو هو،
۽ پاڻ هڪڙيءَ نازنين سان ڪن ڪن ۾ ڳالهيون
پئي ڪيائين - اتي هنن پير پاتو، ته هن نازنين ته
منهن ڪونه ڏٺن، پر خود هيلدار به ڪرسيءَ تان
سو اٿي بيٺو، پر ڏيکاريائين اٿن، ڇڻ هنن کي
سڃاڻي ٿي ڪونه، ۽ سڌئي ڪانه هيس، ته هي ڪنڊ
ڪهڙيءَ جون آهن!

انهيءَ تان رت کي جان تان سراپ وٺي ويو، پر
ڳالهه دل ۾ ٿي رکيائين. باقي ماساتيس ٻاهر آئي، اها
ما اچي چٽي - جي، ”هي وڏا ماڻهو پاڻ کي سمجهن
الاجي ڇا ٿا؟ ڀانئين ٿا، اسان مان به ڪجهه ٿي چو!
اسان ڇڻ ته سندن ڪٽس آهيون! پر اڃا شڪر جو
اسان کي ملهه ڪونه ٻڌو اٿن. درخل ته ڏسين: ڏيڍ
ڇانور ٿو ڏور رجھين. هن هيلدار جا حال ڏٺي؟

هوئنن ڏس، ڪيتري نه چٽ چٽ ڪندو اٿئي،
 هينئر پاڻءَ ته توهان رستوئي ڪو نه اٿس! ماريو غيشي
 جيئرو! پاڻ جهڙن جي ريت رسما جو پابند - مٿان
 سندس ڦند ۾ ڦاٽي آهين! ههڙن ماڻهن تي ڇڪا
 ويسه ڪري، ما به پنهنجي عمر ڪاري، جتي لڳن،
 آتي دل وندرائي، پوءِ باغي ٿيو وڃن!“
 رڻ ته ماڻ ڪيو پئي سندس ڳالهه، ٻڌي.

پيلاين وٽ رٿ پيرو پڳوئي ڪونه. ڏهاڙي به ٻن
 صبح ڏيئي اٿندي هئي، ۽ سج اُڀرندو ئي ڪونه هو.
 ته وٽن اچي حاضر ٿيندي هئي. ماسي ۽ جي گهر وري
 رات جو چرڪيرو موٽندي هئي. سج لٿي هيلدار اچي
 پيهندو هوس، تسيتر انهيءَ مان گڏ پيلي ۽ پيني
 گهٽندي ڦرندي هئي. هيلدار، ڏينهن جو به ڪ
 گهڙي-اڌ واندو ٿيندو هو، ته وٽس لنگهي ايندو هو.
 هن جي صحبت اهڙي وئي ويس، جو نيت نوان نون
 نظارا نظر مان ڪڍي، هن کي وڃي ڏيکاريندو هو.
 پاڻ ڳالهيءَ به هڪڙوئي هو. رٿ کي نيٺ پاڻ تي
 ايترو قدر هيري ڇڏيائين، جو هو به کانئس سڱ
 ڪندي ڪانه هئي. ڪڏهن ڪڏهن ته اندر به ڪولي
 ٻڌائيندي هيس. هيلدار به ڏٺو، ته جي پڙهي پڙهي
 گهڻو نه ڄاڻي، ته سمجهه ۽ عقل، پڙهيلن کان ڪنهن
 به ريت گهٽ ڪونه اٿس. گهڻين کان پاڻ چار رسون
 سرس ٿي ٿيندي. ڳالهائڻ سندس فهميدو، آڻ وٺڻ
 جي ڪيرائي، ڪنهن ڪنهن ويل سندس واماڻ ديوت
 نسبت اوچا اوچا خيال ڪن تي پوندا هئس، نه هي
 ٻار اچرج پيو کائيندو هو، ته خيال جي ههڙي بلندي
 هن پراڻي ڪٿان؟ ان باري ۾ پاڻ نه ته اهڙو ڏٺو
 هو، جو ڪا ذري منجوس ويڪ ڏسي ها، ته وري

سندس ويجهو به ڪين وڃي ها۔ پر هن سان هيتريءَ
لڙم وڃيڙ هوندي به، ڪانس ڪري پڇجي ها تـ
”ڪيئن ههڙي ٻانهن پسند اٿين؟“ ته اڳي تي جيڪر
نه، ته ڪري بيهي ڪيلي ها!

رٿ کي پيلي جي هوا ۽ جهانگين جو ڪير اهڙو
لڳو، جو گندلي ٿي پئي. منهن جي ٿيڪاڻ هينئر
رهيس ئي ڪانه. ڪل گلاب جيئن ٿيڙي پيس. اکيون
ته هونئن به آب۔ ڪٿورا دس، هاڻ ته چهري جي
زيب ڪارڻ عيڪاري مڃهن نور جو تجلو وڌيڪ
پئي ڏٺو.

هڪڙي ڏهاڙي، ٽپهريءَ جو، اڪيلي مير، منهن.
۽ ويٺي هئي، ۽ وٺن جي چونڊن ڏي پئي ٺهاريائين،
ته ٻن مڙساڙن جي ڳالههءَ جو آواز اچي ڪن تي پيس.
پاڻ گهڙي۔ اڏ ٿي هيس، حو خط لکي بس ڪيا هئائين،
سي هينئر لفافن ۾ بندي، آتن سرناما وجهي، ڪٿي
پنهنجي ڀرسان بئچ تي رکيائين.

هيلدار پنهنجي بالا عملدار آبدينهوفر کي پئي چيو:
جناب! ڪم اهڙو ٿا ڪريو، جو وري ٿا ڪاٺي ۽
بگاڙو وجهايو۔ ”هيريءَ سندس مهر، ٺنگ ڀڳي نه لهي“.
هو نجس، اصل پوءِ به ڪين سمجهندو. تنهن ۾ اڃا
به وجه، اٿو، ههڙي نازڪ ڪم تي نه رکوس.

بالا عملدار ورندي ڏٺوس: هي وجه، ڏهانس ٿو
من سڌري پوي. روزگار جي تنگي به ماڻهوءَ کي

تالان ٿي ڪري. ڪم ۾ لڳو هو هوندو، ته من
پڻ ڪندس ڪين.

”مرضيءَ جا مالڪ آهيو. باقي آئندي ڳالهه ڪا
هيٺ مٿي ٿي، ته مون کي حرفي نه ٺهرائجي.“
”انهيءَ کان اوهان چٽا آهيو. مٿانئس آئندي
نظر داري برڪ ڪندو رهندو.“

آلڊينهوفر ترسيو ڪونه، کيس سلام ڪري ويو
هليو. هيلبار لنگهي اندر منهن ۾ ٿيو. اس ۾ اونهنئي
منهن ٿاڻي ٿي ويو هوس، هڪاري جو بالا عهدار
سندس ڳالهه نه مڃي هئي، تنهن ذراڪ وڌيڪ ئي جوش
ڏياريو هوس. پر رٿ کي جو ڏٺائين، ته منهن جو
چهرو وري پيو ٿي پيس. رٿ کي چيائين: ٻڌئي!
شولز کي وري به ٿا اسان جي ڪاٺي ۾ رکن!
رٿ ورندي ڏٺيس، هائو، مون کي پاڻ ڪن تي
اهڙو پڙلاءُ پيو.

”آلڊينهوفر کي سڏ ڪانه ٿي پوي، باقي هن کي
رکي، نيٺ ڏاڍو پڇتائيندو. پر تنهن ۾ منهنجو ڇا وڃي؟
منهنجو ته آئندي ساڻس واسطو ئي ڪونه رهندو.“
ڳالهه ٻاهران پيو واهي. سان هئي ڪيائين، پر اندر
۾ آرام ڪونه هوس. ڪلياڻين ۾ زور ڏيئي پئي. اهائي
رٿ هتي هن ويل نه هجي ها، ته هي ڪا وڌيڪ
پيو چڙي وڇڙي ها. اتي اک وڃي لفافن تي پيس.
پنچ تي ويهي، رٿ کي چيائين: خط ته ڪين آهن،
ڪي رسالا ٿا ڏسجن!

رت ٻڌايس: لکما به اڃ ئي اٿم، جيتوڻيڪ سو بلو
 چڪر به ڏاڍا ماري آئي آهيان.

هملدار: چڪر ته چڱا، پر تون سپاڳي، ايڏي حاڪور
 نه ڪر. آءٌ ماساتهن کي به ٿٽ ڏيئي ٿو ڇڏيان،
 ته ائين توکي پنهنجي وٽ نه ڇڏي ڏئي.

رت پنهنجون اکون کڻي سندس اکين ۾ ڪٽايون.
 منهن تي سرڪ، چائينس: پنڌ هينئر آءٌ لٽڪايائين ئي
 ڪانه ٿي. ڏسو، ٻٽ ۾ ڪترو نه وري آهيان!

هملدار ڏانهن نھاري، سرهو پئي ٿيو. اتر ڏنائينس:
 تنهن ۾ ته شڪ ئي ڪونهي. داديهن جيڪڏهن سيائي
 هجي، ته سرؤ ۾ سيارو نه چوڻي ته اتي ئي رهي پئو.

”سرؤ ۾ ساري ۾ هتي ڪير رهندي؟ آءٌ ته جيڪر
 ڪڪ ئي پوان، تنهن ڏينهن هنن منهنجين ساهڙين
 به اهڙي ڳالهه ڪري، پر هنن کي هتي جهڙو اونهارو
 تهڙو سيارو، گهرگاهت جو هتي ٿين.“

”تڏهن دنيا جو گوڙ شور توکي وٺي ٿو؟“

”گوڙ شور نه، باقي منياين جيان ايڪانت ۾
 ٻار هوڻي جيڪر آءٌ به ڪانه گهاريان.“

”ڳالهه منهنجي دل وٽان ڪئي اٿئي، هن باري
 ۾ آءٌ توهان بلڪل شامل راءِ آهيان. انهيءَ ڪارڻ ئي،
 مون کي چٽ-چٽ، ماهيءَ شهر جي چيڪ ٿي ٿي.“

”اوهان جو سپاهه مون ئي جان تان چئجڻ پيو لڳي!“

”مون تنهن ڏينهن ڪين توکي ٻڌايو، ته ڪڏهن
 آءٌ ٻيلي مان پاڻ ڇڻائي، وڃي شهر جي فرحت وٺندو

آهيان. هر تڏهن به ٻيلو مون کي پنهنجي وسري ڪونه وڃي، ڇو ته اڳي - پوءِ منجهانئس جيڪا مڙج ايندي اٿم، تنهن سان شهر واري ساهه جي ڀيٽ ڪري ڪانه سگهجي. سو چئجڻ لڳا جو الزام مٿان مون تي مڙهيندي آهيان.

”ڇٽ - ڇهه ماڻهي، ڏينهن - ٻه به ڪنهن باغي ٿي ويندا آهيو نه؟ آءٌ جيڪر اوهان جيان پنهنجي رضائينديءَ سان هيڪر ٻيلي جي اچي اوڻ وٺان، ته پوءِ سڙو ۽ سياري به مون کي پاڻ ملو پيو لڳي. شهر جي ڪوڙ ڪهسان کي ماڻهوءَ ڇڏيو ته ڇڏيو. وري جو وڃي پاڻ منجهس لوڻجي، تنهن مان رس جس ڪهڙو؟“

”تڏهن تون سچ سچ مون کي چئجڻ لڳا ۽ وارو سمجهيو ويٺي آهيان؟ تون پائين ٿي، ته منهنجي وفائيءَ تي ويسهه آهي ٿي ڪونه؟“

”بيوفائيءَ جي ڪا مون ڳالهه ڪئي؟“

”صاف صاف ڪونه ٿي چوڻ، پر مطلب اهو اٿس. آءٌ ان لاءِ توکي ڏوھ ڪونه ٿو ڏيان، پر ايتري پڪ ڄاڻج، ته وفائيءَ به ڪنهن ڪنهن ويل جيڪڏهن آءٌ جفائي ڪيو ويهان، ته دل سالم اٿم. تون پنهنجيءَ داديءَ نانءَ چوندي آهيان، ته دل اهڙي ’سون ورنئي‘ اٿس، جو پنهنجو پاڻ هن کي ياد ئي ڪونهي. آءٌ هن جي جڻيءَ به ايتري قدر ڪري پير نه به پائي سگهان، پر جن سان هيڪر منهنجي دل لڳي، تن سان آءٌ توڙ تائين نٿا ڄاڻان. آءٌ

ايمان سان ٿو چوان، ته تنهنجو انهن جهڙو پنهنجيءَ
 دادِيءَ سان آهي، اهڙو جي مون سان ٿي پوئي، ته
 آءٌ جهڙو هينئر آهيان، تنهن کان گهڻو گهڻو بهتر ٿي
 سگهان. پوءِ تون ٺٽي پائين، ته تنهنجيءَ دادِيءَ سان
 ان ڏس ۾، آءٌ جيڪر واه جو پٿر مٽجي وڃان؟

رٿ ڪندڙ سان به ”نه“ ڪيس، ۽ وات سان نه بداسر؛
 دادِي پنهنجو مٿ پاڻ آهي. هن جيان، توهان کان
 پنهنجو پاڻ نهٺ وساريو ٿيندو ٿي ڪونه.

”تون سمجهين ٿي ڇا، ته هن ٿوري عرصي اندر ٿي
 تو منهنجو اندازو وٺي ڇڏيو آهي؟ تون ائين وسهيو
 ويٺي آهين ڇا، ته منهنجي پيار مان سدائين خودِيءَ
 جي خواهه پئي ايندي؟“

”اهڙي تهمت آءٌ اوهان تي ڪانه ٿي رکان. آءٌ
 ڄاڻان ٿي، ته پيءُ ڏور به جيڪڏهن ڏيا ۽ مڻيا پئي
 هجن ته پوءِ اوهان ولڻ جا نه آهيو. اهڙيءَ حالت
 ۾ اوهان جيڪر پنهنجو پاڻ به بنو، وساري ڇڏيو.
 اهڙي جيوَ جي مٿان جيڪر اوهان آڻندي ويهندي
 گهروڙن پيا گهوريو، ڇو ته اوهان جو هرڪ
 هاربوئي آهي، جتي خدائي حسن ۽ نزاڪت سان شامل،
 انساني جوڙ ۽ جنسار به موجود هوندو. پر منهنجيءَ
 دادِيءَ هاڻي ٿي پيءُ پڙه مان پتو آهي. آءٌ هن جي
 ساڳيءَ گنجيءَ مان ليمبل پڻ به ڪانه ٿيان، ته به منهنجي
 ڪاٺر پاڻ کي مڪاني ڇڏيو اٿس. منهنجي صدقي
 ٿي لعنت، ڪار ڪند، ڌڪ ڀڄو ميو ڪيو پئي پوگي!

پورو وٺي، نه ته چڪو ٿي سگهي، ته به هاڻي
 نواس ٿي ڪونه اٿس. بڪون لنگهن ڪڍي، - مون
 کي رسد رسائيندي اچي. هڏو هاڻي ڪوب ڪهي
 لاءِ ڪندو ويٺي آهي؟ نه ته مون جيان مائيلي پسي
 وٽ رهڻ لاءِ ٻڌل به ڪانهي. ههڙو سدورو جيءُ
 ڪٿي به جيڪر سمانجي وڃي. پر چوي: تو مٺيءَ
 پيڻ کي ههڙي جڙ جي پٺاري ڪيئن ڇڏيان؟ اها
 پيڻ ڦاٽي نه مري، جا توسان اهڙو قهر ڪري! هاڻي
 اوهان سمجهندا هوندؤ، ته آءٌ سندس ساڪن مان چو
 ٿئي ڊاڀان؟ ٻيو آجڙ ته آءٌ هن کي ڏيئي ڪانه سگهنديس،
 سو ڪير به ڪٿي پنهنجي ساڻس ڀٽ ڪري، ته مون
 کي ڳالهه پسند ڪين اچي!

هيلدار سندس هٿ وٺي ڪٿي پنهنجن چين تي رکيو.
 چيائينس: آءٌ سمجهان ٿو، ته تنهنجي دادي هڪ اعليٰ
 روح آهي! هوءُ برابر ڪنهن اوچي عرش تي پئو
 آدمي. پر پٽڪ ڄاڻج، ته آءٌ به هينئر جي پٺون مٿي
 پونءُ ٻيو وسان، ته وچ جا ٻنڌڻ پڇي، آخر انهيءَ
 عرش ڪرڻ تي پهچي سگهان ٿو، جيتوڻيڪ سمجهان
 ٿو، ته انهيءَ ۾ اڃا ڪي مدتون لڳي وينديون!

رٿ ٻيو آنر ڪونه ڏنس، رڳو منهن وٺي نماڻو
 ڪيائين. هيلدار اڻي ٺڙو ٿيو. چيائينس: اها ڳالهه به
 جيڪس توکي نه وڻي. پوءِ انهيءَ اوڳياڻ لاءِ آءٌ توکان
 ڪيئن بخشايان؟

رت مشڪي ورائيس: ٻس، اوهان بحشائي ڇڏيو،
 ان جي عوض آءُ اوهان سان ٻول ٿي ڪيان ته
 داديءَ کي ساري اوهان جي حقيقت لکي ٿي موڪليان.
 ”ڏٺيءَ جي نانءُ ضرور لڪجانس.“

”پر ايترو به ٻڌائينديسانس، ته هڪڙي ڳالهه، اوهان
 نسبت جاچي اٿم، جنهن جو اڃا ڦورو آءُ نه ڦوري
 سگهي آهيان.“

”اها ڪهڙي ڳالهه؟“

”ياد اٿو، ته تنهن ڏهاڙي، آءُ ۽ ماسٽر اٿي
 آيونسين، ته توهان اسان کي دوس ٿي ڪونه ڏٺو؟
 ان وقت ڍنگ اوهان جو اهڙو هو، جن اڳي اسان
 کي ڪڏهن ڏٺوئي ڪونه هو؟“

”ياد اٿم، پر اها ڳالهه، آءُ توکي ڪنهن ٻئي ڏني
 سمجهائيندس، هيٺر معافي طلب آهيان.“

”خير! پر آءُ هتي باقي ڪي ڏم-ٻارهن ڏينهن
 مس آهيان.“

”ٻس! ائين وري ڪيئن ٿي ڪرين؟ مهينو مامو
 ته ٻيون ٿيڪ.“

”نڪو، ڪالهه، به هُتان چئي آئي اٿم، منڍ به
 اجهڻ ڦري ڪي ڦري، ڪم پٺاڻ ڪا سرندي؟ مون
 به اجهڻ اڃ ورندي ڏني اٿمان ته اچان ٿي.“

هيلاڏار هيٺ نٿڙي، سر نالا چٽائي پئي پڙهيان ته
 رت چيس: اکر به آءُ سا ڪين لکي ڄاڻان.

هيندار سرناما پڙهي، حال تان ٿي ۽ پنهنجي وڏي -
 حصو صاف ڪري سرنامي ڏانهن ٺهاري، سڻهن ۽ ڏي
 گهٽند پائائين - رٿ کي چيائين، وڃي واٽ گهٽ ٿي
 سان ٿي ڏسجيئي؟

”نڪو، خط نٿو جو رستو پڻ - چئن سان مس اٿس.“
 ”جڳا پڙتو ماڻهو ٿا ڏسجن.“

هيءَ تڪ هيندار نوع اهڙي ۾ چئي، جو رٿ
 سمجهي ڪانه سگهي، ته مطلب ڇا اٿس - هڪڙو خط
 ته پنهنجي داد ۽ ڏي لکيو هئائين، ٻيو خط هٿ ۾
 کڻي، هيندار کان پڇيائين: اها تڪ، اوهان هيءَ
 سرنامو پڙهي چئي؟ هن ماڻهو سان منهنجي ورهين
 کان محبت آهي.

”پاڻ ۾ جيڪس رستو ڏاڍو گهائو اٿو؟“

”جيڪي سو آءُ هن کان پنهنجي حال جي تير خسر
 ڪانه ليڪايان. هينئر به هتي جو سمورو حال احوال
 ڏنو اٿم اٿس.“

”هاڻو، هن ٿهيءَ ۾ محبت محبت وارا گهٽئي اچو
 پانهن پيلي ٿين ا“

هن تڪ رٿ کي البت ڪاوڙائي وڌو. ٿپ ڏيئي،
 اٿي ڪڙي ٿي. واٽ سان سو ڪجهه چيائينس ڪونه.
 هٿ پٺي ڏڪيس، خطن لاءِ پئچ تي مٽاڙيائين پئي.
 هن ڏانهن گهور ڪري ٺهاريائين ائين ٿي، جو چڻ
 سڻم ٿي ڏنائينس.

پر هيٺيار آمارڪ پنهنجي چٽڪ سڀني ڪري ورتي.
 سندس هٿ پنهنجي هٿ ۾ قابو جهلي، چيائينس: آءُ
 نهايت شرمسار آهيان. مون کي ائين ڄوڻ نه ايندو
 هو. پر ڏس، هي ڪم سڀ منهنجي گرم طبيعت جا
 آهن. آءُ توکان هاڻ ايڪ ڪانه ٿو ڪريان. صاف صاف
 ٻڌايان ٿو ته. مون کان اها ڳالهه گوارا ڪئي نٿي
 وڃي، جو مون ڌارن ڀرو ڪو به بني بشر، تنهنجي
 اندر جي احوال مان هن ريت واقف نٿي. آءُ پائينان
 ٿو، ته تنهنجو حاٻائي آءُ ئي آهيان، اهڙو حق مون
 کي ئي آهي!

انتي هيٺيار سندس هٿ ڪري ڇڏيو، ۽ منهن
 ڦيرائي هليو ٿي ويو. — وري پٺيان نھاري، ڇوڻ
 لڳس ۽ ڏس، اڄ کان وٺي، آءُ ڄاڻي پڄهه پاڻ کي هن
 سرڪ ڌام مان لوڏي ٿو ڪيان، ڇو جو ڄاڻان ٿو،
 ته منهنجي دل درياھ، جيان اڇلون پيئي ماري، ۽
 سنڌي نٿي پويم، نه باز ڪيئن آڻيانس. آءُ وري به
 توکان معافي ٿو گهران!

رٿ جي اکين مان دڪ به پڌرو هو، پر نهاريائين
 ائين پئي، ڇڻ هن کان ڪي ڳجهه سوال پئي پڇيائين.
 نيٺ زبان مان هي اکر اڪليس، ڪنهن ڪنهن ويل
 اوعان جو رنگ ڏنگ اهڙو ٿيو پوي، جو آءُ ڏکيو
 وڃان. آءُ پوءِ پئي جوان، نه جيڪس...

پر هيٺيار ٽڪ پوري ڪوڻ ڪانه ڏيس. لنونڊڙين
 وٽ کيس به رٿ ڏيڙي آيو. ڇٽ پئي پڙيائين.

چيائينس: نون مون مان ڪو به دڀ نه ڪر. آ
تو کي وڃن ٿو ڏيان ته جيستائين آڻ وري تنهنجي
منهن تي ٿي ڪين چڙهندس، جيستائين مون هي پنهنجي
اندر جي ٻاهر صفا آجهائي نه ڇڏي آهي! ڇو ته
پوءِ ئي نهايت صافدليءَ سان آڻ تنهنجن انهن اونهن
اوڙاهن ۾ نظر هڻي سگهندس.

هيلدار روانو ٿيو، ته اٿنا سڌ ڪري چيس:
اوهان جون ڳالهيون به ڪتن تي ڪين ٿيون. پر مائي،
هن ماڻهوءَ کان سنڀال ڪجانءِ!

رڻ زبان سان ڪچيو ڪونه، رڳو خط کڻي هٿ
۾ ڏنائينس. اٿنا پنهنجي ئي مو ۾ پئي ڳالهايو. چيائينس:
خط، ماڻهوءَ کي چوان ٿي، وڃي تپال ۾ وجهندو،
پر تو ته اڃا کير به ڪونه پيتو آهي. سيگهه ڪري
وٺ. پائڻيان ٿي واپوڙو سنڀري ٿو اچي. تنهن ۾
ساجهرئي ٻيلي مان گهمتاري ڏيئي آه. مينهن. وڃ ۾
پوءِ نڪري ڪانه سگهندينءَ.

رڻ کير پي ٻاهر نڪتي، ته منهن تي جان نان
ماپوسي چانئي پيئي هيس. پندرهن. ويهه وڪون اڳتي
وڌي، ته ڀرسان هڪڙي سبزوئيءَ تي وڃي اک
پيس. هيءُ آمالڪ ڪنڌ کي ٻانهن جي ٿيڪ ڏيئي،
ڊگهي ٿي، آتس لپتي پيئي. وٺن جي پنن ۾ اڪاڻ
جا آهيان ڏسي، سمجهائين ته سرڻ به آجهائي-جي،
”پوءِ وٺ جي سڪي پنهنجي ڀاڪڙ نه به ٿي ويندا،
ته به رستن تي رنگ هوندوئي ڪونه. بلڪ هن

هنڌ، جتي ساڻي گاهه جي مور پئي ڏسجي، مٿي پوڙ
 برف پئي هوندي. پکي پکن به وڃي پيا ڪوسا ملڪ
 وسائيندا. دل ۾ چيائين ته، 'ابو! ته ان وين پئي
 نرندي، پر آءٌ سدوري ڪٿي هونديس؟ آءٌ ته ڪڏ
 هيٺ ڪيو، ڀرت ۽ سڀي تي نور سٺي نچوڻديس!
 ورلدي اونھاري به ته منهنجو هتي اچڻ نه ٿئي.' پر
 وري اڃا دل ڪهڙي شاهدي ڏنيس، سو پاڻ کي
 آڻت ڏيڻ لڳي، 'ته آءٌ پاڻ ته اوس موٽي اينديس.'
 پر جي ڏٺي ڪهريو، ته دادِيءَ کي به پاڻ سان آڻينديس.

پر پوءِ اچي اوچل پائيءَ جي ڪا نھر ٿي وئي،
 جنهن ۾ ڪن ٽن ٻارن پير سٺي ساياءُ ۽ هڪ پئي کي
 چنڊا هڻي، ٿو، ٿو ڪري ٿي ڪڍائون.

انهيءَ آواز تي هيءُ اٿي ڪڙي ٿي، ۽ ٻارن وٽ
 اچي، ساڻن بيهي ڳالهون ڪيائين. ٻارن ٽپڪڙن ۾
 ڪي پير چونڊي رکيا هئا. چيائين: 'ڦاٽل پري پير
 مون کي به نه ڏيو؟'

منجهن جيڪو وڏڙو هو، تنهن چڙڪ ورندي
 ڏنيس. چي، پير پنهنجا ٿي وڃي چونڊين؟

وٽ پچيس: ڪٿان وڃي چونڊيان؟

ٻارڙي سبز محل ڏي مٿڙ ڪري چيس: ايڏانهن
 پيرون ڏاڍيون اٿي. هٿ هلائي ته پير ججهو!

وٽ تنهن تي نهر جي پراڻ، وٽن جهينجهي ٽڪريءَ
 ڏي نھاري پچيس: ڇو، هيڏانهن پيرون ڪين آهن ڇا؟

هن چرڪ ڀري چيس: ايڏانهن، هرڻا جي مائر؟
 اُتي ڪير ويندو؟
 ”پر آءُ ته وڃان ٿي.“
 ”اڙي، ستان ويندين آهين!“
 ”ڇو؟“

”چون ٿا، جيڪو ٿو اتي وڃي، تنهن کي ڏانهن
 ڏاڍو ٿي ستائي!“

”مون کي ڪانه ستائيندي. آءُ ڇڏڻ جو ڪي آهيانس.“
 ائين چئي، رت نهر تان ٽپ ڏسي رارڙ ٿي، ۽ وٺي
 تڪڙو تڪڙو ٻيڙ کنڀائين. هو ٻار به، آمالڪ ٻاهر
 نڪري ڊوڙندو وڃي نس، ۽ چيلو تان ٻڪڙي
 چيائينس: آءُ توکي وڃڻ ڇو ٿو ڏيان؟ ٻيڙ مون تان
 وٺ، منهنجون پيٽر به ٻڪ ٻڪ ڏينهي ٿيون!

پر رت وٺي ماڻو ڪيو-چي، ”هينئر مون کي
 توهان جا پير ڪين گهرجن. آءُ مائريءَ ۾ پنهنجا
 وڃي ٿي چونڊيان.“

چوڪر کي اکن ۾ پاڻي ٿري آيو. وري به
 ليلابائينس: ڏاهي ٿي، ايڏانهن نه وڃ!

ٻار جي هيڏي قرباڻي حُج ڏسي، رت کلي ڏنو-
 چيائينس: ڀائڙا، تون ڊڄ نه. آءُ اڃا ٿي صحيح
 سلامت موٽي اچان.

”تون هڪ ڪري موٽي به اچن، پر چون ٿا
 هن جي چڪ ڏاڍي بري آهي!“

انهيءَ جو تون ڊپ نه ڪرم. آءُ ائين ڏسئي آهيان.
 مون هاڻ به سنڀالي نه ٿي، ماڻهو چوندا گندي آهي!“
 انهيءَ مٿي پاڻ، چوڪري جو منهن لال ٿي ويو!
 چيائينس، ”ڇا؟ تو مون کي گندي سمجهيو آهي؟
 وڏي موٽي آءُ ڏس ته ڪهڙو نه بهادر ٿو ٿان!“
 ”نڌن هي ڳالهون وري ڪيئن ٿو ڪري؟ تو
 جهڙو مڙس... مٿيءَ به وڃڻ کان ڊڄي؟“
 چوڪري لاجواب ٿي، اکيون ڪري زمين ۾ ٽپايون.
 رت پڇيس، پائڙا، تنهنجو نالو؟

ورائي ڏنائينس، فرانڪ ايبٽ. انهيءَ ماضيءَ تي
 ٻڌايائينس، اسان جو گهر به تنهنجيءَ ماضيءَ جي گهر
 سان لاڳيتو آهي. آءُ توکي اڳي ئي سڃاڻان. تنهنجي
 ماضي ته اهڙي مرچوٺ ٿي ڏسجي، جو تو ڪارڻ
 ويلي جي وسعت نٿي ساري سگهي، نڌن ته ٻلاين
 سان سٽو ڪيائين!

رت کي ڳالهه ته ڪڪي آئي. هر چوڪري جي
 ههڙيءَ ريت چٽڙيي ڳالهائڻ تان دل ۾ ڏاڍو ٽٽس.
 چيائينس، ڏس، ائين ڪهڙو نه ڳالهائجي. هاڻ پٺڻ ٿي
 وئي، مڪهو موٽي گهر وڃ. وڃوڙو لڳو ڪي لڳو.
 چوڪري ساڻس مهاڏو ڪونه اٽڪايو. اٽڪ پٺڻ
 سميت اٿي گهر ڏي پنڌ پيو. پر ۽ وڏون ڪٿي پٺيان
 نهاري، وڏي سڌ رت ٿي وري به منٽ ڪيائين:
 تون به ڏاهي ٿي، موٽي گهر هل!

رت ورندي ڏس: منهنجي هسٽر تڪڙو هائڻي.
 منهنجو ڪنهن تي اوه ڇو ٿيندو؟ اوهان ٻار آهه،
 اوهان جا مائٽ اوهان ڪار ويٺا نهاريندا هوندا.
 چوڪري چيس: ٻيو ڪونه، نه هيلدار نه اوس
 توکي ياد ڪندو، ڇو نه آءُ ڏسندو آهيانس،
 ڏهاڙي پوڄاڙين جو، پوسٽ ماسٽر کان اچي ٻچندو
 آهي، ته تون اڃا گهر موٽي آهين يا نه؟
 رت وري ورجايس ڪونه.

ٺڪري ڪا آتانهين ڪانه هئي، پر وڻ آتس،
 هيٺ مٿي پاسن کان ايترا ۽ اهڙا گهڻا ليکا پيا هئا،
 جو منجهانئن اڳرو لنڪهي وڃڻ ڪانه، گس ٿي ڪونه
 ٿي ڏٺو، سانت ۽ ايڪاٺ وري ڪهڙي هئي! ماڻهو
 جو آواز ته ٺهيو، پر ڪنهن هڪيءَ ٻرندي جي لات
 به ڪانه ٿي سڄي. رت پٺيان نھاري، ڪن ٻل بيضي
 ويچار ڪيو، ته هاڻ ڇا ڪريان؟ ۽ اڳتي وڌڻ يا
 موٽي وڃان؟ پر امالڪ منهن ورائي، وٽن جا ڏار
 هٿن سان ڌار ڌار جهلي، وڃائڻ واٽ جوڙي، منجهن
 اندر ڪهڙي ائين ويٺي، ڇڻ ڪا ٽپي ٿي هنيائين.
 وٽن جي ڌارن مان جو ڪئين مندوڻ سڄ جو
 تروروئي هيٺ پٽ تي ڪونه پيو هو، سوانس
 گهاٽي ماڻي سينور جا چٽا ٻڌي ويا هئا، جنهن
 رت جا پير مٿي نائين پڙجي پيا، وري وٽن مان
 جي پڻ ۽ کان جا ورق چٽيا، سي موتين ۽ زمردن
 جيان مٿي ۽ گهاگهريءَ تي چٽڙي پيس. رت چنڊ ڪو

ڏيئي، پٺاڪ ۾ آهي لاهي ۾ ڇڏبا، پر ڏيئي ڏيئي پاڻ
 کي چوڻ لڳي: جادوءَ جو اثر هينئر ئي ٿو شروع
 ٿئي! اڳيان ته هن ڏان به وڌيڪ گهاٽي جهاز نظر
 آيس. بلوط جا وڻ آيا هئا، جن کي وليون ويڙهي
 ويون هيون، ۽ چوڌاري ڪاراوندا هي لڳي پئي
 هئي. هيءَ تڏهن به اڪيون پوري، ڪاهيندي هلي،
 ۽ ٽن پٺاڪ ۾، گهٽندي گهٽندي، لنگهي جهاز جي
 هن طرف ٿي. هيٺ مائر وارو نظارو ڏسي سرهائيءَ
 وڇوڻ وات مان رڙ نڪري ويس. اتي پاڻ کان
 پنج-ست وڪون پري ڏٺائين، ته ڳاڙهي ڪجهه
 ڳاڙهي رنگ واري شئي پئي هئي، ۽ ڪهڙي پٺاڪ
 اڪيون منجهس ڪٽيائي، جهٽ ڏيئي وڃي اها ڪٽيائين.
 چوڙيءَ کي رهڙ ويڙهيو هو هو، ۽ سمجهيائين ته
 جيڪس هيلڊار جي ٿي ڏسجي. پراڻي شئي کولي پڙهي
 به، ته نه. هر دل ۾ آيس ته ٻيو ته وراڻي ڏسان،
 مٿان ان تي مالڪ جو نالو لکيو هو هجي. ائين ئي
 رهڙ لاهي، ٻئي تي اندران اک ڦيرايائين، ته هيلڊار
 جي بالا عملدار لوديشر آلدڊينهو فر جو نالو لکيو هو هو.
 هن چوڙي بند ڪري، پنهنجي کيسي ۾ ٿي وڌي، ته
 اتي ئي پنن جي ٽڪرن تي وڃي اک پيس، جي ۾
 سمجهيائين ته چوڙيءَ مان ڪير يا هوندا آهي به.
 مالڪ کڻي هٿ ۾ ڪيائين. هر جهڙو موٽائي، انهن
 کي چوڙيءَ ۾ وڌائين ٿي، تهڙو هڪڙي تي ڇا
 ڏسي، جو ڪنهن سرڪه-ٽين سندرڙيءَ جي مورت

چيئي ٻيئي هئي، جنهن جو جهرو جيتوڻيڪ ڏپ ڇڏي
ويو هو ته به ڏسندڙ سمجهي سگهيو ٿي، نه هيءَ نازنين
ڇا نه سونهن جي کان هوندي!

رٿ ڪا ويرم بيئي منجهس نهاريو، پر پوءِ اڏو
ساهه ڀري، موٽائي ڪٿي چوپڙيءَ ۾ رکيائينس.

چشمي وٽ عجب اسرار لڳو پيو هو! چشمي جو
پنارو پٿر جو هو، جنهن تي گهاٽو گهاٽو سينور چڙهيو
پيو هو. چشمي جي ٻيٺ، دٺ ۾، پٿرائينءَ ڏيکيءَ
تي ”پوڻ پٽلي“ ڪڙي هئي، جنهن جي مٿي تي پٿر
جوئي تراڪڙو ڪٽورو رکيل هو، جنهن مان وري
قوهاري جون لائون زور سان مٿي چڙهي، موٽي
چشمي ۾ ٻي پيون، ۽ چوڌاري ماڻي گاهه تي به
بوندون پئي وسايائون. چشمي جي ٻاهران، ڪيتريءَ
ساريءَ پڪيڙ ۾، گلڪاري به واه جي هئي! گلن مان
هڪڪار آها ٿي آئي، جو هوا واسجي ٿي ويئي.

رٿ پناري تي هٿ رکي، اڳيان ٻيئي چشمي جي
تري ۾ نهاريو. ڄاڻيائين ٿي ته سچ بچ ترو اهڙو آونهو
اٿس ڇا، جنهن جو مٿس ملي ٿي نٿو؟ قوهاري مان
جي بوندون پئي آيون، هرهر آهي پئي منهن تي
جهٽيائين، وري چشمي مان جو پاڻي ٻڙ ٻڙ ڪري مٿي
پئي چڙهيو، هرهر ڪٽڙو ڏيئي، ان جو آواز پئي
ٻڌائين. ائين پئي ڀانئيو، ڇڻ چشمو گالهيو ٿي پيو ڪٿي،
۽ سڪ واريون جي آسون اميدون آڏاسي ويون

هون بن کي اوساري، اوچنگارون ڏيو پيو روئي.
 رت هي رنگ ڏسي مڃو ٿي وٺي، جو سڏ ٿي ڪانه
 ٿي پيس، چا پيئي ڪريان. ڪنڌ جيئن پوءِ نين
 هيٺرو ٿيندو ويس. هيٺ تري ۾ پائڻائين، نه سچ سج
 ڪنهن جي تصوير آهي، جا اول ان لڪائي، پوءِ
 چٽائي چٽي پيئي ڏسجي، جنهن جون اکيون ڏيائين
 جيان پيون ٻرن. پر الاجي چو، هاڻ ائين پئي وسهائين،
 ته ڪٿي مڙيو ٿي انهن اکين جو اڳي ديدار ڪيو اٿم.
 هيءَ جيڪر بيخبر آيا به هيٺرو نٿون ڏي وڃي
 ها، پر ڪنهن سندس نالو وٺي، چٽاءُ ڪس، ”پئي تي
 ائين آندو نه ويو.“ نهن تي هيءَ چيرڪ ڀري،
 اٿي ڪڙي ٿي ۽ ڏٺائين، جو ڀرسان آبدينهوفر بيٺو
 اٿم، هيءَ منجهي پئي.

آبدينهوفر چيس: آءٌ جيڪر توکي هيئن منجهايان
 ڪمن ها، پر ڏٺم تون بلڪل اٿانگي وٺي هئين،
 تڏهن بهتر سمجهيم، ته توکي سڏي سجاڳ ڪريان.
 هن پٿر جي پٺاري تي ويسه، ٿي ڪونهي. ڪنهن وٽ
 به ڏهي پوي، هيڪاري، جهڙي تهڙي جو جو ٿي
 آس بار ٿيو ته ڪير ندي وٽ ٿي ڪانه ڪندو.
 تنهن هوندي به، ههڙيءَ ريت وڃ ۾ پوڻ لاءِ آءٌ
 معافي طلب آهيان.

رت نه. ڦه ورائي ڏيس: آءٌ هاڻ اوهان جو ٿورو
 سڃاڻ، ڪين اوهان کي معافي ڏيان؟

پر آڊينهور وري ان باري ۾ ورجاس ۾ ڪن.
 ڳالھ ٿيڻي ڇڏيائين. ڇي، ”تو ٿي ٻه تڏهن هيءَ
 ريس - مٿي گھلي ٿي ويئي؟“

رٿ چيس: آءٌ نٿي پائشان ته انهيءَ ۾ ڪه ريس -
 مٿيءَ جو ڏوهه چٽيو. ان لاءِ تلاهي آءٌ پاڻ آهيان.
 پيو به اهڙا منسا ۽ ڀرم مون کي پرمائن ٿي ڪين.
 البت هنن ويڃاريءَ جي حال نان ويچار ٿين ٿو.
 آڊينهور پڇيس: تڏهن حقيقت مان سندس اڳيئي
 واقف ٿي آئي آهين؟

رٿ ڪنڌ جي اشاري مان چيس: ”هائو.“
 هن وري پڇيس: تو جو پريندي ٿي هن مائڻ ۾
 ٻه پاتو، ته دل ۾ سمجهي ڇا؟
 رٿ ورندي ڏيس: پائير ٿي، ته ڪنهن عالشان
 مندر ۾ بيٺي آهيان، جنهن ۾ هنڌ ٻيٽ ڪنهن ڪري
 سرهاڻيون چٽيون آهن.

”سچ پچ! هي آستان ديومندر مان تير ڪين ٿو
 لاهي. ڇو ته جيڪو به ماڻهو سندس اوڻ اچي وٺي
 ٿو، تنهن جي نشتي هٿين تي ڇنڊو وجهي، کيس ڀرمل
 ڪيو ڇڏي. هتي جيڪو حادثو ٿي گذريو، تنهن جي
 بادگيري سمجهان ٿو، ڪڏهن ورندي ڪانه! پر
 تڏهن به هن هنڌ پير پائڻ سان ماڻهو جا ڪيترا
 پاپ ڪڪرم، اوسراڻ ٿيو وڃن.“

”قدرت کان مون کي ته پاڻ بخشائڻ جي گهرج
 ڏسجي ٿي ڪانه ٿي.“

”چو ڪين؟“

”چالاڪ، جو آءُ آنا س هزار کان مٿان آهيان.“

”پر ٻئي تان ته نه؟“

”قدرت ۽ پيلي ڪي وراهيو آهي ڇا؟“

”پر منجهند ٿاڻي، ته تو کپاله، ٿي ٻي ٻئي ڪئي.“

”سياري ۾ ته چيئي ٿي، آءُ جيڪر هتي ڪڪ ٿي وڃان!“

”رت منجهي پئي، سمجهيائين ته هيلدار سان جيڪا“

”مون گفتگو پئي ڪئي، سا اوس ٻڌي ورتي اٿس.“

”هڪ ٻئي - چيائينس: سياري ۾ اسان وٽ هتي ڪوڙ“

”ڪهڻو ٿو ٿئي.“

”پر ڪوڙ ڪهه سان جي وڃ ۾ به، ماڻهو اڪلو ٿو“

”ٿي سگهي ڇا؟“

”منهنجو مطلب ٻون هو. مون کي ٿوري ڪٿي وار“

”سياري ۾ ٿي ملي ٿي. انهيءَ سمي ۾ جي مون وٽ“

”ڪا ساهڙي سڌ نه اچي وڃي، ته جيڪر منهنجا“

”خيال خطرائي منهنجي چاٽي چٽي ڇڏين!“

”معاف ڪڇ، جو آءُ توکان هي سوال پڇان ٿو.“

”پر چو؟ تنهنجي جيوت جي اهڙي ڏکي ٿي گذري،“

”ته پوءِ شهر ۾ تنهنجي لاءِ رکيو ڇا آهي، جو سمجهين“

”ٿي، ته پيلي کان وري به آهي تنهنجو دم خسر جو“

”ٻو گذرن ٿو؟“

”آتي دادي جا ويٺي اٿس.“

”پلا جي داديهين ۾ توهان ڪڏهن هتي پهتو؟“

”هوء ته اس اهنون مون کي گهرجي ئي مڪس.
دنديءَ سان رڻ پٽ ۾ به ڇڏو تنهنجي لاءِ وسيلن
تي هوي!“

”تنهنجي دادِي ڪا اچرج جهڙو جيو ئي ڏسجي.
ماڻي جي پيڻ پسي ته اسان اهڙي ڪٿي ڪانه پٽي!“
”سچ بچ، روءِ زمين تي اهڙي ڪانه پٽي. آءٌ
ڪهڙي سندس واکاڻ ڪريان! ڪهڙا سندس ڪٿن
گايان! ستن مان تير ڪونه گهٽايو اٿس. آءٌ جي پاڻ
ڪٿي سڄوئي آناٺس گهرريان، ته سندس هڪڙي ٿوري
نه بچي سگهان!“

دادِيءَ جي نالي وٺندي، پاڻ گدگد پئي ٿي،
۽ خبر ڪانه ٿي پسي، ته وري به ٻي تي لپت
پئي ڪاڌائين.

آلڊينهوفر تڏهن چيس: توکي هيترو سمجهابم ته
به پنهنجي سنڀال ڪرين ڪانه ٿي!
اتي آسمان سارو ڪڪرن سان ڇانئجي ويو. هٿ
پاڻيءَ ۾ ولوڙا پئي پيا.

آلڊينهوفر پٽايس: واچوڙو اچي ويو. اسان کي
سڏئي ڪانه ٿي پئي. هاڻ هل ته ٿوئي گهر
اسائي اچان.

رٿ ورندي ڏٺيس: آءٌ هتي ئي بيٺي آهيان. ڀل
واچوڙو لڳي رهي.

”واچوڙي لڳندي، ٻيلي ۾ ماڻهو نه پهتي.“

”هر ٻڌو اٿم، اوهان ئي نه مڙوئي وڃوڙي
لڳندي اچي“

”خير، هر توکي ڊپ ڪونه ٿو ٿئي؟“
”ڊپ؟ ڏٺي سان آهي، ته ڊپ وري ڇا ڄو؟“
”هن وڃوڙي ۾ تون نه پهرهه هل ته تون ئي
ساجهرئي گهر ڇڏي اچان.“

رٿ دل من پئي هنيو ته هاڻ ڇا ڪريان، ته
اتي ڇو پڙيءَ جي اچي ساڀر ٿيس، سو آمالڪ کيسي
مان ڇو پڙي ڪڍي، کڻي هٿ ۾ ڏنائينس.

آلڊينهوفر ڇو پڙي وٺي، ڪري کيسي ۾ وڌي.
رٿ چيس: مون کي معاف ڪجو، جوري موڪلايو
مون اوهان جي ڇو پڙي کولي ڏني. هونءَ نه ته
سڏئي ڪانه پوهر ها، ته ڪنهن هي آهي. مورت
۾ موٽائي منجهس وجهي ڇڏي اٿم.

آلڊينهوفر ڇو پڙيءَ مان مورت ڪڍي پچيس. مورت هي؟
رٿ چيس: هائو. شڪل ڪا اٿس! شهر ڀري نه
هجي! منهنجي ته دل ئي کسي ورتائين. ڏوٺي نه ٿم.
ڇير ته منجهس تهاريان پيئي.

”هائو، تهارڻ مان بيشڪ ڇٽيو ئي وجهي. هر
وري ڪو مٿان سندس جادو ڪنهن تي اثر ڪري،
ننهن کان ۾رگو کيس ئي نهوڙي ٿو نيا.“

اٿين چئي، مورت کي ٽاڙي، ڏئي چشي ۾ اڇلايائين،
چشي ۾ چڻ ڪو انهيءَ ڪار ورهين کان ويلي
واجهايو، سو ان جو ڀڙو به نظر ڪونه آيو.

رٿ کي سو اهڙو تاءُ اڀريو، جو آلدِينهوفر کي اچي ورتائين. چي، ”مون کي سڏي ڪانه هئي ته اوهان کي اڏڙا پڻ دل آهيون. ههڙيءَ وسن جهڙيءَ مورت ٽاڙيندي، اوهان کي ارمان به ڪون ٿيو؟ سچ ئي چوان، مون کي ته گهاٽو وجهي ڇڏيو اٿو.“

”معاف ڪج. پر جنهن سنڌيءَ جي اها مورت هئي، تنهن جي سرت سراسر ان جي ابتڙ هئي.“

”اها به ڪا ٿي آهي؟“

تنهن وچ ۾ آپ ائين پئي ڪجيو، جن ڪو جنگ جنگاڻو لڳي ويو هو. گجگور جا ڪڙڪاٽ پئي پيا. کينون ڌار پئي ڪنوي. ڪنهن مهل ڪن هلڪ بنه ماٺ ٿي ويئي، ۽ اُني ئي هڪڙو اهڙو ڌڙڪا ٿيو، جو ڊپ وڇون رٿ آکيون کڻي بند ڪيون. انهيءَ حالت ۾ ائين پئي پائشائين، جو جن ڪنهن منهن تي چنڊا پئي وڌس. پوءِ ته سرت بنه رهيس ئي ڪانه. ٿوري دير کان پوءِ جڏهن سرجيت ٿي، تڏهن ڏٺائين، جو آلدِينهوفر ته اڳيانس بيٺو هو، پر منهن تي سندس وياڪلتا چاڻي پئي هئي. آسمان ۾ تيتڙ صاف صفائي ٿي ويئي، جيتوڻيڪ سنهيون سنهيون بوندون اڃا پئي پيون. رٿ اُتي ڪڙي ٿي.

آلدِينهوفر پڇيس: جهڙپ گهڻي ته ڪانه رسي اٿيئي؟

رٿ ورائي ڏنيس: ٻڃي ويئي آهيان، پر چشمو ڪيڏانهن ويو؟

”چشمو ويو ته كهو ريو. تنهنجو سر ته بچيو. ڏسي ڪڏهن
 ڪڏهن ڪا پنهنجي مهر ڪڏهن!“
 ”ڄاڻان ٿي مون کي بروقت اوهان نه ڪڏهن
 هيڏانهن ڪريو ها، ته چشي سان ڪڏهن وڃ، نهوڙي
 مون کي به ٿي ها!“
 ”هينئر وري ته تون هن مائر ۾ ڪڏهن ڪڏهن
 ايندين؟“

آلڊينهوفر جي سوال پڇس ٿي، ته اندر ۾ الاجي
 ڇا پئي ٿيس. پر رت جڏهن ٻڌايس، ته هن مائر ۾ ته
 مون سان پاڻ وڙ ٿيو، جو آيو موت منهنجو موٽائي
 ڪڍيائين، سو آءُ ته نت پئي ياد ڪنديسان، تڏهن
 هن جو به جيءُ وڃي جاءِ ٿيو.
 ”جيءُ، هتي تڏهن ايندين؟ پئي؟“
 رت ڪنڌ ڏوٽي چيس، ”هائو.“

(۷)

”ماٺيڪ تون وڃين ٿي؟ اول خير ورندي اونهاري
پاڻ سان داديهن کي به وٺيو اچڻ.“

”ورندي اونهاري نه، باقي ٻئي-چوٿين اونهاري
ته پاڻ سان اوس آئيندڙسانس. پر تنهن وڃ به الاجي
ڪهڙا ور وري وڃن، ڪهڙا ڦيرا ڦري اچن؟ اوهان
مرڳو هتي هجڻي نه!“

”ڇو؟ ٻيو ڪيڏانهن وينديونسين؟“

”پرئجي وڃي ساهرا گهر وسايو!“

ايوا چيس: آءُ هر ٿيس ٿي ڪانه. آءُ ته حق بهنجي
ٿي ويهان. تنهن تان پيش پڇيس: ڇو آرنولڊ کي
مٺا جواب ڏياري مٽڪي ڪيئن؟ ايوا ڪنڌ ڌوئي
ٻڌايس، ”هائو.“

پيش چيو: ههڙي وسن جهڙي مائٽي چئي ڇڏيئي!
آلڊينهوفر اڃا ڪالهه بابي سان سندس ساڪون وٺي ڪيون.

ايوا تڪڙو تڪڙو پڇيس: ڪيئن؟ ڪيئن؟

”چيائين ٿي: جهڙس لائقن ڀريو مڙس مون کي
سهجي ٿي ڪونه. ايوا وٽس وڃي الوليون مائيندي.
مون کي مائٽي وٺي ٿي. ايوا.....“

”آلڊينهوفر کي مائٽي وٺي، ته مون ڇا؟ منهنجو
ڪو ساڻس سگ ساڪو؟ تون به هاڻ گهڻو نه ڳالهائ.“

”ادي، پڇي تڏهن ڳالهه ڪيائين. منهنجو نه ته
ڪهڙو پروجي؟ تنهنجو ڪم تون ئي ڄاڻ!“

اتي ٻن به اندر انگهي آيو. رت کي چيائين،
اصل ائين؟ دفتو آڌ به وڌيڪ نٿي رهين؟

”نه.“ هنن جي پيئي بريز بريز پوي. پيو به ان
جو منهن جنڊ ڏانهن. آءٌ به وڃي ڪم کي منهن ڏيان.
هيئن نڪتي ڪا آءٌ گهڻا ڏينهن ويهي سگهندس!“

”تون منهنجي ڳالهه، الاجي ڇو نٿي سمجهين؟ داديهن
۽ تون اسان تي بار ڪين ٿينديون. جتي ايوا ۽ اٽا
اتي تون ۽ داديهن به مون کي ڏين...“

پر رت وڃ ۽ ئي جهلس-چيائينس: اوهان ته پنهنجا
لائق ٿا ڪريو. پر دادِي قبول ڪندي ڪانه. منهنجو
جي به ائين پيو ماندو ٿيندو. منهن پيو جهنڊڙيون
پائيندم. نه ته ويچار مون کي به دل ۽ گهڻي پيا اچن.
هتي پنهنجن بازن جي پورهئي سان آدرپورنا ڪري
سگهون، ته پوءِ ڳالهه جڙائي ٿيندي. وري به دادِي
سان وڃي صلاح ڪريان. منهنجي دل ته گهڻائي ئي
چاهي، ته هيڏانهن ست موٽي اچان.

اٽا خوش ٿي پڇيس: تڏهن اڳي-پوءِ ايندين؟
اوس! پر ٻڌ، رهج اسان جي ئي ڀرسان اچي.

رت ورندي ڏيس: هونءَ ته جيڪر آءٌ پاڻ انهيءَ
۽ سرهي ٿيان. پر هو منهنجون مائٽياڻيون دل ۽

ڪين ڪنديون؟

اٺين موڪلائي توڪلائي، پڇاڙيءَ جو ٿير جو
 ڀريل جام پي، واندي ٿي، کيسي مان ڳوٺري ڪڍي
 اٺا کي چيائين: دادِيءَ هيءَ ٿورڙي رقم ڏياري
 مڪي آيم. اوهان جو بار لاهي ته آڻ پوءِ به ڪانه
 سگهندس، پر حال هيءَ وٺ.....

اٺا تڪ پوري ڪرڻ ڪانه ڏنس. وچ ۾ ئي
 هٿ کان جهلي چيائينس: ماڻهو، ڪير! متان ڪڏهن
 اهڙي ڳالهه ڪندي آهين! تون رهين ۽ اسان وٽ
 مهمان ٿي، اسان توکان ويسِي پراڻي وٺون؟ پر مهمان
 نه ٿي هجين ها، ته به اسان پيلاين جو وڙ ٿي ڪونهي،
 جو هن ٿوريءَ ڪارخِدمت ڪاتر ڌارين سان ئي اهڙا
 بي محابا ٿيون. تنهن ۾ به تو جهڙيءَ ساهيڙيءَ کان،
 جنهن اسان وٽ ڏيءَ-ڀيڻ جيان اچي وقت ڪاٽيو،
 رقم وٺي هاڻ لڄايون؟

وٽ بنهه لاجواب ٿي پئي.

پوءِ ته بنهه پيڻن کان پڇاڙيءَ جو پاڪر هائي،
 موڪلائي آئي رواني ٿي ٿي، ته هنن چيس: بيٺه
 ته ماسيهن جي گهر تائين اسان آڀرائي اچون. پر هن
 جهلين- ”جي، آڻ اڪيلي ويندس، جو واٽ تي ٻيلي
 کان موڪلائڻو اٿم.“

تنهن تي ايوا شرطائس: ڏاڻي! ڏانون ۾ سندس
 ڏانئجي تون به وٺين ۽ نه؟ مون کي ته اصل پار
 سجهيا ٿي.

ٻيلي سان رهاڻ ڪندي، ٻيون ته گهڻي ئي اچي
 يادگيريون پيس. پر مائيلو پٽس سائس ۽ داديهنس
 سان ڪيئن هلندو هو، چيڙندو هو ته ڪيئن نه وٺي
 ان ڪٽڪا وجهندو هو تنهن ۾ داديهنس سان
 ڪهڙا نه ويل وهائيندو هو. اهي صورتون هو به
 هر هر اکين اڳيان تري پئي آيس. هن کي اچرج
 پئي لڳو ته ”ائين ڇو ٿو ٿئي؟“ ويچار پئي ڪيائين،
 ته ”تان جيوت منهنجي هينئر کان وٺي ڪو وڏو ور
 ته ڪانه ٿي ڪاٺي؟“ پر ان جو وراهه اڃا پاڻ کي
 ڏنوئي ڪونه هئائين، ته اوچتو وٺن جي جهمٽ مان
 سڏ ٿيس. هن اوڏانهن مهر ڪري، سڏ ورتايو ٿي،
 ته اڳيان اچي هيلدار بيٺس. تنهن چيس: پنهنجن کان
 وٺي ڪيترو نه مون تنهنجي لاءِ نهاريو آهي! مائريءَ
 ۾ به ڏسڻ ويو هوسان. مون پائڻيو، ته اتان ته اوس
 موڪلائڻ ويندين. هينئر به کڄ وڃي توهان پير پير
 ۾ پئي هليو آهيان. پر توکي سڏ ٿي ڪانه پئي پئي،
 جو پنهنجن ويچارن ۾ ئي محو هين.“

رٿ اتر ڏس، اتان اڄ آءٌ ساجهر ٿي ٿي آهيان،
 پر چڱو جو اوهان به ڪڏجي ويوم. مون کي ڏاڍو
 ڊپ هو، ته جيڪس اوهان کان پڇاڙيءَ جو موڪلائي
 ٿي ڪانه سگهندس. هاڻ، ٻلا آسرو نام جو. وري
 جيءُ جڻدن جا ميلا!

هيلدار، نمائو منهن ڪري، چيس: رٿ
 مون هيترا ڏينهن، وڃن پئاندر، پائمرادو توکان

گوڻو پئي ڪيو. پر تنهن وچ ۾ نيڪ پتو پيو اٿم،
 ته تو ٻاجهون منهنجي ڏاڍي ڏکي ٿيرندي. آءُ ڄاڻان
 ٿو، ته آءُ توسان ڪنهن ڪنهن ويل ڏاڍا آبتا پار
 هليو آهيان، پر هينئر پڪ ٿو ڏيان، ته هن ٻچاڻا وري
 مون ۾ ڏنگ ڪونه ڏسندين!

رٿ وائڙي ٿي ويئي. بدن ۾ سياتو پئجي ويس.
 اڪيون هن جي اکين ۾ ڪٽپائي. چيائينس: اوهان سراسر
 پُٺل ٿا ڪريو. آءُ هڪ چني چوري، نه ذاتيري نه
 ڪٽيري. اوهان جهڙي آڪهائي ۽ بٺائي مڙسارو
 سان منهنجي ڪهڙي بشت پئي سگهندي؟

”هينئر جيڪا مون پاس پاسي، تنهن مان تو سهي
 ڪين ڪيو، ته آءُ توکي ڇا نه ڪري ٿو سمجهان؟
 بس منهنجي لائق ٻانهن تون ئي آهين!“
 ”ڪٿي اوهين، ڪٿي آءُ! سچ ئي چوان: اسان
 ٻنهي جي جوڙي لهندي ڪانه!“

”مون ڳالهه جو هيٺ-مٺ سڀ ڄاڻي ڏٺو آهي.
 ماڻهن کان ڪيئن مڃائيندس، اها به ست سٽي ڇڏي
 اٿم. تون رڳو انهن ڪر. آءُ ڄاڻندس ته مون کي
 جيئدان ڏئي.“

”اوهان پنهنجي ڪاتر، پاڻ جهڙن مان ئي ڪو
 جيس ڳولي لهو. آءُ هڪڙي اڻڙهيل، ڏٽڙيل گهر
 جي ڪنڀا-مون مان اوهان کي ساڻ ايندو ئي ڪونه!
 پوءِ اوهان جا ويچار وڌا، اوهان جي پيماني تي آءُ
 پهچي ڪانه سگهنديس.“

”برابر، منهنجا وڇار وڌا هئا. پر هينئر ڏسان ٿو،
 ته منهنجي ڪار ڏٺي نولي ئي آهيو آهي. منهنجي
 سانگي قبول ٿو ڪريان، تولي هڪ-ٻن ٽين ڳالهه
 سگھي پوندي، پر اهو ڏمو آءُ پاڻ تي ٿو ٿان. آءُ
 توکي پاڙهي هڪو ڪري ڇڏيندس. تنهن پر آءُ منهنجي
 پريم جو پاڻ ٿو وجهان. منهنجي دل ڏي ڏس. دل
 منهنجي تولا ترقي ٿي!“

”پر اوهان به اوچتو اچي مون کي ورايو آهي.
 مون نٿي پائيو، ته.....“

”هائو، تون ئي پائيو ته ڪو مون جهڙو ڏکيو ٿو ٿي
 هين اچي آجهڙندو. پر آءُ سچ ٿو چوان، ته تون ئي
 منهنجي من جو مٿيو آهين. منهنجي جان! منهنجي نيت
 ۾ شڪ نه آڻ...“

”آءُ جي اوهان جي ڳالهه وسهان به ڪئي، ته
 به ٻڌايو، ڇا ڪريان؟“

”پيون نه، مون کي رڳو ورنڊو پيار ڏي. پوءِ
 باقي رساڪاريءَ کي هجي وينداسين.“

”آءُ پاڻ منجهي پئي آهيان. دل منهنجي پئي هٿان،
 ته اوهان جو پيار شيڪار ڪريان يا نه؟“

”تون سمجهين ٿي، ته آءُ تنهنجي پريم جو اڌ ڪاري
 ٿي نٿو سگهان!“

”آءُ ائين چوان ٿي ڪانه ٿي.“

”تڏهن هيترو مون کي ستائين ڇو پئي؟ جڏهن
 آءُ پاڻ وڃ جا لڪ لنگهي، ۽ ٻنڌڻ ٿوڙي، تو

تائین اچي بهتو آهيان، نڌهن نون پاڻ مون کي هيئن ڏکيو، پاڻ کان ڌار ڇالا ٿي ڪرين؟

”آءٌ ڄاڻان ٿي، ته منهنجي ڪاٿر اوهان گهڻو ئي ٿا سهسايو، تنهن لاءِ آءٌ اوهان جو ٿورو ٿي مڃان. پر آءٌ ٻئي سمجهان، ته انهيءَ مان اڳي-پوءِ اوهان کي ڇيهو رهندو.“

”پياري! منهنجي ڇهي جو تون ويچار نه ڪر. مون کي ڏينهن رات تنهنجي تات ٿي رهي. ٻيون ڪجهه مون کي گهرجي ئي ڪن، مون کي تون ملين، ته سمجهندس ته لک ڪٿير.“

رٿ پنهنجو هٿ سئون ڪيو، ته هيلڊران کي پنهنجن هٿن ۾ جهلي، وٺي چميون ڏنيون- چيائينس: هيڏو ڦيرو مون ۾ توڻي آندو. هاڻ ڪريان آسيد ته تنهنجي ٻار کان به مون سان نيٺ جوڳاڻو وڙ ايندو؟

”آءٌ جيڪڏهن هينئر اوهان کي پڪ نه ڏيان ته ڏکڙو نه ڪڍجو. آءٌ ويندي ٿي، داديءَ سان وڃي ڳالهه چورينديس. ڏسان آها ڇا ٿي چوي؟“

”آءٌ پاڻ توهان گڏجي، سڀاڻي وٽس هلاڻ ٿو.“

”نه، اوهان ايتري تڪليف نه وٺو.“

”پر مون کي جو تير سک ٿي ڪونه ايندو!“

”آءٌ بروقت وڃي اوهان کي خبر موڪلينديس.“

”پر آءٌ به توهان گڏ، اوڏانهن اوس هلندس.“

آءٌ پاڻ هلي، داديهن کي ٻڌائيندس، ته آءٌ توکي

ڇا نه ڪري ٿو سمههان! پاڻ به ڀل، منهن مقابل
مون کي ڏسي، خاطري ڪري.“
ڏسو، زوروارو نه ٿيو.“

پر هيلاڀار به هڪڙي تي ٿي بيٺو.
تڏهن چيائينس: منهنجي پريم سانگي من ڳالهه، مڃو.
هيلاڀار مين ٿي ويو-چي، تنهنجي پريم سانگي؟
تنهنجي پريم سانگي، ڏٺي شل آهو ڏينهن مڃو آهي،
جو آءٌ توکي ثابت ڪري ڏيکاريان، ته آءٌ ڇا ٿو
سهڻائي سگهان! چڱو، جي اها ڳالهه، توکي وڻي ٿي
ته آءٌ پاڻ اوڏانهن ٿو هلان. پر منهنجي سا ڀارت
اٿئي. داديهن کي ڀل منهنجي سموري حقيقت بيان
ڪري ٻڌائج. ڪوبه منهنجو عيب صواب ڪانئس لڪائج
نه. پڇاڙي به، خدانخواستہ، مون واري پٿر به ڪا
ڪاڻ ٿي پوي، ته منهنجي ٻاران منجهس ڪري
پنهنجو پريم جو ڌڙو وجهج. پوءِ هڪ اٿر ته اٿل
اوس اوڏانهن ٿي ٿيندي.“

هي ڳالهيون ڪندا، شهر ۾ مارڪيٽ وٽ به اچي
ٻوٽا هٽا، رٿ جي ماسي ڪا آن لائي دريءَ وٽ
ويٺي هئي. انهيءَ هن کي هيلاڀار سان گڏ ڏٺو،
تنهن کي اچي ٻام لڳي. ڏيءَ کي ٿي چوي: هن
چوريءَ جي افعالين، هر وڏو اسان جي گهر جي اوکھڙ
ٿي پيشي آهي. هاڻي ڪٿي موٽي گهر وڃي، ته اسان
ته منجهانس ڇڏون.

ڏيڻس تنهن بي اچي ورس - جيءِ هوءِ ويچارِي
 اسان وٽ ويٺي ڪهڙو، بيٺي ڪهڙو؟ ڏاڏائين؟
 پيتائين؟ رات جا ڪي به - اڏائي پهر، هنڌ به سو اچي
 سمهندي هئي. پوءِ نون هيٺن بٺل چالا پيئي کائين؟
 ”انهيءَ به اسان جو ڪهڙو ڏوهر؟ پيلاين وٽ
 ڏهاڙي پگي به پاڻ پيئي هوندي هئي. هتي آرام
 ايندو هوس؟ هتي پلا صحبت.....“

”بس، بس! اڪيون ڍڪي نه ڳالهائ. پنهنجيءَ
 واري آهين، اهو به ويچار ڪونه ٿو ٿئي؟“

مائس جيڪس انهيءَ تي سهائجي وڃي ها، هر
 ڀريان جو ڏٺائين، ته هيلڊار رٿ کان موڪلايو ائين
 حجابو پئي، جو پاڻي ته پاڻ به ڏاڍو ڪو ڪهاڻو به
 ويجهو رستو هون، سو ڏيءَ کي سڏي چيائين:
 مرم شرم واري! ڏٺي؟ هاڻ ته بس؟

خير، رٿ اچي گهر پيڙي ٿي، ته ماسيس به ماساتيس
 ٻنهي دوس ٿي ڪونه ڏٺس. رٿ سهي ڪيو، ته ڇا تان
 مٿيان لڳي اٿن، هر پاڻ به سٺو ربي ويٺي.
 ويهي ويهي، ماسيس پڇيو: پيلاين سان ته ليڪو
 چڪتو ڪري ڇڏيئي نه؟ مٿان ڏهاڙي پيا سندن
 ماڻهو منهنجي در تي پيرا ڪن.

رٿ کان ڳالهائڻ آڪايو ڪونه ٿي. نڙيءَ تي ڪنڊو والڪي
 پيس - هر تڏهن به جيئن تيئن اڏڪيتو آڻر ڏٺائين: ”هائو“.
 ماسيس وري پڇيس: پاڙي لاءِ پئسا هورا اٿيئي؟

رت ڪنڌ سان اشارو ڪيس ”ها.“
 ماسيس چيس: وات ۾ مڱا ته ڪين پيا اٿيئي؟
 سئون سنوآڻو جواب چو نٿي ڏين؟

رت ٻڌايس: پشما مون وٽ پاڙي کان پاڻ وڌيڪ
 ٿيندا، جو جهانگين مون کان ٻائي ۾ ڪانه ورتي.
 ماسيس تنهن تان اچي ڪاٿي-چي، اوس هنن سان
 رت ٻائي رڻو هوندو، تڏهن هنن پشما ڪونه ورتا
 اٿيئي. پر هاڻ مون کان گهڻو ڪري ڏسن، آءُ
 سڏي اهڙي ٻڌائيندسان، جو عمر پيا ياد ڪندا!

رت ٻڌيس: ماسي، تون مون کي هينئن ڇڏيائين ڇو ٿي؟
 ڏيئس ۾ چيس: امان، توکي ٿيو ڇا آهي؟
 هن ڏاناسر جي زبان تڏهن به ٽڪ ٽڪ ڪانه
 ڇڏي-ڏي ڪي چيائين: رڪ رڪاڻي وري چاچي
 ڪريائين؟ مفت اسان کي ڪٿي دانگيءَ راڻو ڏنو اٿس.
 ڏيئس ٻڌيس: اسان کي وري دانگيءَ راڻو ڪيئن
 ڏنائين؟ پيون ۾ رت سان هيلدار پاري ماڻهوءَ حجت
 هلائي، ته انهيءَ ۾ هن جو ڪهڙو ڏوهه؟ هن جي
 اندر واري کي ڳالهه نٿي وڻي، ته به هيءَ چاچي
 ڪري سگهي؟

ماڻس چيس: ڏاڍو ٿو ماسات جو تاءُ آڀري ٿي! ٿيو
 ڇا آهي؟ هاڻ موڪهترس: وڃي ته گهڻي ته لهي.
 ماسيس جڏهن ٻاهر نڪري ويئي، تڏهن ماساتيس
 سڏ ڪري چيس: ٻڌين ٿي؟

رٿ ورائي ڏنيس: ڇو.

”اڄ نيڪ وهانو جي مون سان ڳالهه چوربائين.“
”ڪنهن؟“

”ڪنهن وري ڪنهن، سؤلر پيو ڪنهن؟“

”سچ؟ ٻو تو چا چيس؟“

”مون وري چا چيس — سمجهين ڪانه ٿي؟“
”ڀلا ڀرو؟“

”اول خير، ته پٽو ٻڌائي ورندي اونهار ۾ ٻڌنداسين.“
”ڏاڍو چڱو!“

”پر تون وهانو تي اچجانءِ اوس.“
”آءُ؟ نڪو!“

”ڏس وري ٻار ٿي ٿو نه اچيومانءِ ڪين، امان
ٻڌڙيءَ جي ڳالهه دل ۾ ڪرڻي نه. هن کي ڏينهن
رات ننگ ناموس جو آڻڪو ٿو رهي. پيريءَ ۾ آئين ٿي
۾ خفو گهڻو ٿئي ٿو. هينئر هيڪاري سوساٽ آڀريس،
جو هيلڊار جو ڍنگ ڪيس نه وٺيو.“

”بس، بس! اها ڳالهه مون سان نه ڪر.“

آءُ پاڻ جيڪر توکي اهڙي ڳالهه ڪانه ورجايان.
پر هيلڊار ٻاري — خوش ٻڌڻي ماڻهوءَ تي متان ويسه،
ڪڍي آهين. اهڙا ماڻهو ويسا ڪيائي ٿا ٿين.
ٻيڙيءَ جاڙهي، ڦرڻو ڪڍيو وٺن!“

اتي دٻول جي ڪنڊ جو آواز ٻڌڻ ۾ آيو. مامايس
ستهي ڪيو، ته ڪنڊ چا جو ٿي وڳو. رٿ کسي

ٻڌايائين ته 'ڪيئن نه ويڃاريءَ سان منهن ۾ ريت ڏوھ
ڪيو! هن وسوڙل کي چڙھ ڏيئي، پيڙو وڃي پيءُ
کي ٻانهن ۾ ٻڌائين. هن جي پوءِ ڪل ٽڙڪي پئي،
جو اڄ نيٺ ٻان قيا ڪيا اٿس."
"۴- هو؟"

"هو هن پيءُ سان منگوجا ويڙو ماڻي. وفائي ۾
ڪنهن ڪنهن مڙسڙوءَ ۾ ئي ٿي."
"هاڻو، جن جي دل سون ورتي آهي."
"اهڙن کان پوءِ درد وري ئي ڪونه. آلبينهو فر
ڪي ئي ڏس- آءُ نه سڀڻان، ته هن مڙس ڪڏهن ڇپ
ڪولي، ڪيليو. مڙڪي ئي ڪونه. اکيون ڳالهين
ياد ڪيو، اندر سان ٻيو اوري، نه ته مڙس جي ڏيا
پاڙ ته ڇا نه آهي!"
"ڪيائي مڙڪي ڇو ڪين؟"

"چون ٿا، ته جوانيءَ ۾ ڪنهن سان اک اڙيس،
پر منگت سندس وڃي ڪنهن ٻئي سان پلو ٻڌو، هي
اڄ ڏينهن تائين دل ۾ آهو درد سانڍيندو اچي."
"ٿي نه آهي."

"نوڪي ڪهڙي ٿي؟"

"مون کي سچ سڌ ڪهڙي! ۾ ههڙي رڄ چڱي
مڙس سان ڪنهن به ڏوھ ڪيئن ڪيو هوندو؟ مون
کي ته ڳالهه وسهه ۾ ئي ٿي اچي."
"ڇوڪري تون اڃا ٻار آهين. انسان جي مٿان
الاڃي ڇا ڇا وهي ٿو گذري! سو چيم ٿي، جس اهڙن

مڙسن لهڻو. سندن حال تان ارمان به پيو ٿئي. اهڙا
جيو اڳيون ڳالهون سنڀاريو، دل کي پيا آت ڏين.
”پر جي اڳلي ماڳهين بيوفائي ڪئي هجي، ته پوءِ
دل کي آت ڇا مان ايندو؟ انهيءَ حالت ۾ اهڙي جيو
کي هن ٻئي رڳو ياد به ڪيو، ته چئبو نرڳل آهي.“
”وات سان ته ڳالهه ڪري وينءِ، پر آڏينهو فر
جوئي مثال وٺ، جنهن ساڻس بيوفائي ڪئي، تنهن
کي وساري به ڇڏيو هجيس، ته به هن جهڙو ماڻهو
وري ته ڪٿي دل نه ڦاسائي. ڇو ته پنهنجو جيس هن
کان لڳي ڪٿان؟ انهيءَ حالت ۾ تون ڇاڻي ڀانئين،
حيانيءَ مان هن کي مزو ايندو؟ پوءِ آتائين ارمان
ڪانجي، ڪين نه؟“

پڇاڙيءَ واريءَ رات جو به رڻ دير تائين ٻئي
جاڳي، هڪڙي ٿڌي هوا، ٻيون برسات جون بوندون.
دري کولي، مڙهن ٻاهر ڪڍي، بيهي رهي. ويچار
ٻئي ڪيائين ته ”هن ٿوري عرصي ۾ ڪيڏا نه رنگ
ڏنا اٿرا!“ ائين ئي سامهين مڪان ڏي نهاري، دل
۾ چيائين: ساڳيو شخص، جنهن کي پهريائين منهنجي
پلو چٽي عار ٿي ٿيو، سو اڄ مون کان منڻون ڪري
سڱ پيو چڪي!

ان آهر ٿي جو تارا پيٽا ٿي هئا، ته ٿال وارن جي
کاڌيءَ جو توتارو وڳو، هيءَ آساليڪ، لهي اچي
منجهس چڙهي. ماسائيس سو پڇاڙيءَ جو ڪاٺس موڪلايو
اچي، پر ماسيس آئي به ڪانه.

گاڏي شهر جو دنگ ڇڏي، ٻيلي ۾ ئي گهڙي، ته
 اوچتو بيهي رهي. رت تنهن تان تهرس پئي ٿاڏو ته
 مٿان هيلڊار اچي گاڏيءَ جو در پٽيو. هيءَ جيڪي
 سو ڏکي پئي، پر سرهي به ٿي. هنن سلام ڪيس،
 ته هن به ڏک ڏکندا هٿ ڪٿي هٿن ۾ ڏنس.
 هيلڊار چيس: آءُ توکي هلي ٿو اڀرائي اچان. اعتراض
 ته ڪونهي؟

رت هڪي پيشي، ۽ اکيون اکين ۾، ورندي
 ڏنائينس: وري به شڪر، جو اوهان کي ته منهنجي
 سار ٿي.

هيلڊار چيس: وري به وسري ويئي نه، ته آءُ توکي
 ڇا نه ڪري ٿو سمجهان! منهنجي دل ائين رهي ها؟
 ڏس، تنهنجي لاءِ هي گلدستو به آندو اٿم. گل منجهس
 بنهه تازا اٿين. اڃا ماڪ جا ڦڙا آهن سالم پيا ڏسجن.
 رت گلدستو وٺي، ڪٿي اکين تي رکيو. پڇمائينس:
 هن ٿوري لاءِ آءُ اوهان جو شڪر ڪيئن مڃان؟

هن لهه ٿلهه ورندي ڏٺيس: منهنجو شڪر ڪيئن
 مڃين؟ ٻڌايان؟ ويندي شرط - اڄ ئي سگهي ٿي ته
 ميان تي به نه وجهج - مون کي خبر جي خبر آياڪ
 موڪلي ڏج. ڇو ته گهڙي گهڙي مون کي ورهه
 ٿي ٿي ٿي ٿي.

”وري به در دري پئي ڏاڏل؟ ڇا ڪي، ڪهڻا ڀيرا
جهڙيو ٿمان، نه در دري ائين ڪليل نه ڇڏ؟“

”بابا، تماڪ جو هڻو هڻب ٿي ٻيو هو، تڏهن
چم، کن ڪولي ڇڏيان، ته ڪا واٽڪائي ته ٿئي.“
”ڇو ٿمان، مون کي اها واٽڪائي ڪانه ڪهي.
در دري اماڪ پيڪڙي ڇڏا!“

”تماڪ جي هڻب به ٻيهي نٿو سگهجي.“
”ر..... جي ڏيءَ! هڪڙي چوڻ سان ته مڃي
ڪين. هاڻ ڪرين ٿي بند يا نه؟“

ائٺا، (رت جي ڏاڏيءَ) تڏهن ٻيو ڪم اتي ئي
ڇڏي، اٺي وڃي در دري پئي بند ڪيا. ڪيو برت
نشي به ڏاڏ هو. در به پهندي ٿي ڪوٺ لاهي ڪئي
پٺ تي اڇلايو هٿائين، جو اٺا چنڊي ڦوڪي، ڪليءَ
به آبتو ڪري ٽنگيو هو. ۽ پوءِ ماڻيليءَ ڏيءَ سان
جواهي سهنج پئي ڪيائين. اتي ئي وري ساڻس عيئن
اچي خستو پيو:

”مون کي برنڊي ڏرو ڏي.“
”برنڊي باقي تير مس ڪا ٿيندي. گراهڪ نه
ڪو اچي گهري.“

”وري به سمهون جواب! اڙي، گهر جو مالڪ
آه آهيان، ڪين تون؟“

”بابا، براندي واري اڇ به پئسن خاطر ماڻهو مڪو هو.
جيان ٿي، ته آئيندي اوهان جي ٿيڻ ٿي اسان کي
ڪانه ڪري. اوڏر ئي اوهان کي اڌ ٻاڏي ڪانه ڏي.“
”چومان! اها ٿڪ ٿڪ چڏ. امان ڪ آئي مون کي
ٻاڏي ڏي.“

اٿنا ٻاڏي ۽ ڪلاس پيئي ڪئي اڳيان رکيا. ٻاڏي
ڪلاس ۾ اوتري، گرم پاڻي سائس ملائي، ۽ چار ڪپتون
ڏيئي رهيو، تڏهن ٿو چي: رٿ اڃا آئي، ڪين
اتي ئي غرق ٿي؟

اٿنا ٻڌايس: ۽ ڪهڙيون اس اچي ويئي. مون
چيومانس، سويل ٿي وڃي سگهون.

ڪيو برٽ آئي ڪوئي ۽ ڏانهن رخ رکيو، ته اٿنا
ڪوئي ۽ جي در وٽ بيهي پڇيس: ڪيڏانهن ٿا وڃو؟
ورندي ڏٺائينس، چڱا هي لڄن سڪاريا اٿيس.
آئي آهي ته وڃي هنڌ تي پيئي آهي! مون مان
ڳالهائين به ڪونه. مون کي سائس ڪا ڳالهه...
”آها ڳالهه، سائس سڀاڻي ڪجرو. هينئر ٺڌا ڪري هوندي.“

”نه، ننڊ پوء به ڪري ٿي سگهي. سمٽ چوي ٿو،
”منهنجو سڱ قبولي ته توکي ڪٿي پاڻ سان پائيوار
ڪريان.“ سو وڃي ٻڌاياس ٿو، ته مون هن کي هڪ
ڏيئي ڇڏي آهي. انهيءَ کان مٿي سندس لاءِ ٻي
ڪهڙي ماڻهي چڙهي ايندي؟ تنهن کان سواءِ وڏو جو
منهنجو مسئلو ٿي هوندو.“

”اها ڳالهه مائس اڇ نه ڪريو. منهنجي ڳالهه ڪٿي
مڃو. ٻيون به اوهان پاڻ ذڪر ڪيندؤس ته مليلان
لڳنديس. سمٽ ڪي چئو، ته آهو پاڻ مائس ڳالهه چوري.“
”ڇو؟“

”هين سمجهندي ته اوهان سودو ٿا چٽڪايو. سو
اها ڳالهه وٺنديس ئي ڪانه. ماءُ جو لڄ منجهس
گهڻو آهي.“

”هائو، تون سچ ئي چوین. مائس ئي مون مان
پڙ ٻڌو، ته مرندي گهڙيءَ تائين پئي ٿاڻائينم- جي،
”گهڙو نانگ تي پير پير، جو تنهنجي ڳڻل لڳيس!“
اتي هزار واري در کان به گاڏيءَ وارا- پٿرون واتن
۾- مٿي چڙهي آيا. اٺنا سرهي ٿي، جو ڪي هين ڪي
هونئن، اڇوڪي رات ٽيڪر- رڙيوئي ٿري ويو.
ڪيوهرت اتي ئي ڪرسيءَ منجهه ليٽي پيو، ۽ اٺنا
پيڙيءَ وٽ وڃي گراهڪن جي خاطر ڪئي.

پر گهڙيءَ- اڌ کان پوءِ، پاڻ چٽائي جان ڪئي اندر
ڪوئي به نه ڪري، ته ڇا ڏسي جو رٿ نرسنگهي
وانگر اڪيون ٽاڙيو اڃا پئي جاگي، ۽ گاڏيءَ کي
هٿ ڏيو، ڪٽولي جي بنهه ايس تي ويٺي آهي.

چيائينس: شاهاس هجيئي! هي ننڊ ئي ڪرين؟
رٿ ورندي ڏنيس: ننڊ اچيم ئي ٿئي. آند مانڌ
ٿي پئي اٿم! توکي جڏهن سڀ حال ٻڌايان، تڏهن
اک لڳيم.

”پنڙي، پياڻي ڪانهي؟ پياڻي ٻڌاڃانم. هينئر
شاياس، ڏاهي پڻ ڪرياس، لڻي به. وري اوجا ڪو
نه ڪرا جيئن نئين وڃي. اهو لڻو اٿئي.“

”ڪڙي رات جو اوجا ڪو ماري ندم ڪونه. دادی،
توسان ڏاڍيون ڳالهون ڪرڻيون اٿن؟“

”پنڙي، اهو آءٌ سمجهان ٿي. هر چئڻ ۾ ڪين
سمورو حال ٻڌايو ائين؟“

”هاڻو، پر ڪالهه قصو ٿي هڪڙو اور بڻجي پيو،
ڪن ويهه، ته ٻن-چئن اڪرن ۾ ٻڌائي وڃانءٌ. هر
سڄي، اڳهڻو در وٽ هي هل چا جو هو؟ وري
ڪهڙو چئو لڳو هوس؟“

”ڪجهه ڪين هو.“

”ڪجهه ڪين هو؟ تون ٻارو هي ائين چوين.“
رٿ، پڻ ڪي ائين ورجائي، سندس گهڻيءَ ۾
لنگي پئي، ۽ نمائڻ جيئن سندس هنج ۾ ويهي،
چيائينس: دادی، ڪالهه اچي هائرادو آڇ ڪيائينم،
ته ”مون سان سڱ ڪندو.“

اٿا تڪڙو تڪڙو چيس: ڪنهن؟ ڪنهن؟
رٿ چيس: هيڏي تڪڙو؟ تون پائين ٿي ڪنهن؟
”مون ڪي ڪهڙي سڱ؟“

”هلا ڀارا!“

”هه؟“

”آءٌ تڏهن توسان ڪوڙ ٿي ڳالهائڻ!“

”پوءِ ڀلا، تو اتر ڪهڙو ڏانس؟“

”مون چيومانس: آءِ داديءَ دان پڄان!“

”سمجھ، ته آءِ انھن ٿي ڪريان؟“

”پوءِ بس! وهانو ڪان پوءِ تون به هلي مون سان

گڏ رهج، آھو ڪن ڪڙو ڪري ڇڏيو اٿمانس.“

”سمجھ، ته آءِ پير ٿي ٿي ڪوڙيان؟“

”پوءِ جيئن آھيون، تيئن ئي پيون هلند پونسين!“

اٿنا سندس اکين ۽ منهن ۾ نھاريو ائين ٿي، ڄڻ

سندس انت ٿي سوڌ يائين، نراسائيءَ جو آھڃاڻ ھڪڙو

به منجھوس نظر ڪون آھس، ھوءَ اٿلو سرھي پئي

ڏٺي، اٿنا تڏھن به شڪجي پئي، پر نيٺ چيائينس:

هن جي توسان پونت پوندي ڪانه، صفا جواب

ڏياري موڪلينس.

رٿ رکڻ ڪنڌ سان وٺي ”انھن“ ڪئي.

اٿنا پوءِ ٻڌايس ته گيو برٽ ڪھڙيون ٻيو سئون

سٽي، تنهن ۾ صلاح ڏنائينس، ته تون في الحال ٿيڪ

ڪرڻي پر نير ۽ اولو جي گھر وڃي، جيستائين ڪ پيون

ڪو بندوبست ٿئي، پر هيءَ چوي، انهيءَ تريءَ

ٿيل ئي نه پيو آھي، جو آءِ توکي ھتي ڇڏي، پاڻ

وڃي سگهي ٿيان - جي، جتي تون آئي آءِ، ڏکيو سگهو

وقت گڏ پيون ڪاٿيند پونسين.

اٿنا گھڻو ئي سمجھائين ته ”ڏاھي ٿي“، ھينئر ڪجهه

وقت مڙھوئي هن جي منهن کان ٿري پاسو ڪري

پوءِ جيڪا رٿ تو چئي ۽ ٻڌائي ھيم، انهيءَ پٿاندر

ڪئي هلند پونسين، پر هن صفا جواب ڏنس ته ”نو

ڌاران تہ آءُ پرائي گهر ڪڏهن ڪين وڃي رهنديس.
 باقي جي منهنجي رت وٺي ٿي، تہ آءُ تہ هينئر ئي
 اوڏانهن نڪري پئون.“

اڃا چيس: پيڙي، ائين ڪا تون شهر ڇڏي
 سگهندين؟ پوءِ به گيو برت تنهنجو سنڀاليندڙا تون
 شهر جو شهر ۽ ٻئي هنڌ وڃي رهندين؟ تہ اها ڳالهه
 ڪٿي ڪانه. باقي سندس رضامنديءَ کان سواءِ، شهر ئي
 ڇڏي ڪيڏانهن هلي ويندين؟ تہ پوءِ هو هروڀرو
 قاعدي جي چڪ ڪندو.

رت پڇيس: ڀلا جي آءُ سمٽ جي ماڻهي ڪٿي ڀانسيان،
 تہ پوءِ تون ۽ آءُ گڏ رهي سگهند پونسين؟
 اٿنا ورندي ڏيس: متان وري مون سان اهڙي
 ڳالهه ڪندي آهين. سمٽ ڪي سڃاڻين ڪين؟
 اهو به ماڻهو آهي؟

”تڏهن هوءَ ڳالهه به مون سان نه ڪر. ترس،
 من رب ستار سان جي به ڪٿي واري واري. پر دادي،
 هيلپار جي ماڻهي توکي چوڻي وئي؟
 ”آءُ ڏسان ٿي، تہ تنهنجو آني هٿون هڃي ٿي نٿو.
 وري هن کي به تو جهڙيءَ ٻانهن مان گهڻي تائين
 ساڻ ايندو ٿي ڪونه. متان هو پنهنجو جسم پاڻ جهڙن
 مان ڳولي!“

اٿنا پوءِ وري به کيس ننڊ جو تاڪيد ڪري،
 پاڻ ٻاهر نڪري ويئي. پر رت جي اڃا پٺي پٺيءَ
 سان مس مڙي هئي، تہ اوچتو ئي هڪڙو ايڏو آواز

ٻڌائين، جو امالڪ اتي ڪڙي ٿي. در ٻئي ٻاهر اٿي،
 ته ڇا ڏسي جو اٿنا هت تي بيهوش ٻئي هئي،
 لئونڌڙيءَ مان رت لينڊيون ڪيو هئي وٽس،
 اڳيانس شيشي جا ذرا ذرا هت تي پيا هئا ڪيوهرت جي
 وات مان وري گف ٻئي وهي، ڪڇ ٻئي مٿائين!
 هن ڏکي ڏکي، پڇيس: ڇا ٿيو؟

ڪيوهرت جو پير ڌرتيءَ تي ڪهي ٿي نه پيو، چيائينس:
 لڳن ۾ ڪرهن ٿي پئي وٽس، آها ٿي لائيمانس.
 رت کي پين جو حال ڏسي، هيٺ وٺي ويئي.
 پر جهڙو ڪيس هت نان اٿاري، پاڪر پائي، چيائين
 ٻئي. دادِي، آءُ آهيان، مون ڏي نهار-تهڙو ڪيوهرت
 مرڳو هن کي ۾ ٻانهن کان گهلي، ڏمڪي ڪڍي:
 چي، خبردارا وڃ ۾ ٻئي آهين، ته اڏمڻو توکي
 ۾ ڪري ڇڏيندس!

رت چو، مان ڪانئس پنهنجي ٻانهن ڇڏائي، وري
 به وڃي پين جي اڳيان بلي. ڪيوهرت تنهن تان
 هيڪاري اچي مٿيو، چي، تون به چوري، مگر ٻئي
 چوڪي ٿي آهين؟ پر بيه... لڪڻ ڪٿي آهي؟ ڏس
 تنهنجي ۾ ٿو چوڙ پڇاڻان؟

ائين چئي، رت کي ڪڇي ڪان مرونو ڏئي،
 پهرائين ته کڻي ڪنڊ ۾ ٿو ڪيائينس. پر اتي ڪڙ ڪڙ
 جو آواز ٿيو، ۽ اٿنا به اڪيون پٽيون-سمجهيائين ته
 ٻاڙيوارا اچي مڙيا آهن. امالڪ، جهڻن تيشن پيرن پر
 بيهي، ڪيوهرت کي ليلائي چيائين، ”هاڻ ماڻ ڪريو،

متان پوليس وارو نه اچي سهڙي. هاڻيوارا اڳي ئي
 ٻيا دانهون ڪن.

گيوهرٽ، سڌ نه آهي ٻيون ڪهڙو قهر ٻرپا ڪري
 وجهي ها، پر جيڪس چمار وڏي هيس، ڪي رٿ
 جي ڪرم ۾ سندس ڌڪ بچو لڪيل ڪونه هو، ته
 اوچتو پوليس واري اچي منهن ڪڍيو. مڙس جي
 همت هارجي ويئي.

پوليس وارو به سنڀري آيو هو، ته اڄ هن کي
 مارڪٽ ڪندو ڏسان، نه آسالاڪ گرفتار ڪري،
 ڇاڙهي ٿي وئي وڃانس، پر اٿنا پوليس واري مان
 به مٿو ڪالهائي، قصو ٺاهي ڇڏيو. پوءِ گيوهرٽ کي
 ٻانهن کان وٺي، وڃي هنڌ تي لڻايائين، ۽ پاڻ ٻائيءَ
 ۾ اڳڙي پوڙي، ويهي لنونڌڙي ڌوٽائين.

جڏهن ٻئي وڃي هنڌن تي لڻيون، تڏهن اٿنا
 ٻيڻ کي چيو: ڏسين ٿي، وڌيڪ هن گهر ۾ گهاري
 ڪين سگهيو. تنهن ۾ تون ته ڪٿي منهنجي ڪالهه مڃ.
 ڌڪ رحمان، ڌڪ شيطاني. توکي نه ڪنهن ڏينهن
 ڦٽي وجهي.

رٿ کي اکين مان ٻائي پئي وهيو. پاڪر ٻائي،
 ٻيڻ کان پڇيائين، ڇيڙيو ڇاٽان؟

اٿنا ورندي ڏٺيس: پيٽڙي، ڪڇ نه، متان وري
 نه جاگي پوي. پر ٻڌ؟ اول خير، ته صبح جو
 تون ته نڪري وڃ.

رٿ ڪڇيو ڪين. ٻرڻ ڦٽي ٻرڻات ٿي، ته منڇري
 گهر کان ٻاهر نڪتي. پيش ڏٺو، ته هٿ ۾ ڪو تار
 جو پٽو به اٿس. پڇيائينس: پيلاين ڪي ٿي تار ڪي پٽ
 ڇا؟ رٿ وات سان ورائي ڪانه ڏنيس، رڳو ڪنڌ
 وٺي ڏوٽيائين. پر تار آفيس ۾ تار وٺي لڪيائين، ته
 منهن رٿي پئي ٿيس. هٿ به پئي ڏڪس تار واري
 ڪي تار ڏيئي، هٿ تي وري پئي، ته هلندي هلندي
 وات تي پئي، پاڻ کان پڇڻ لڳي، ”ڪم ڇڏو ڪيو
 اٿم؟“ ۽ انهيءَ ساهيءَ پاڻ ڪي ورندي ڏنائين: ڇي،
 ”ٻيون نه، ته وٽس مٿو ته وڃي لڪائيندو نسين. مٿس
 نيڪ خصلت ۽ درياءُ دل ته آهي.“

هوجاڙين جو، رٿ جا مهل تي ڪم تان موٽي
 ڪانه، تنهن تي اٿنا ڪي هر ڪر ٿي پئي. گهڙيال ڏي
 نهاري، هرهر پئي چوي: متان ٻرڻهر گهر ٿي ته
 ڪانه ٿيڪي پئي؟

سڄ اڃا اٿو ڪونه، ته هڪڙو ڏٺو وائڻو ماڻهو
 دڪان تي چڙهي آيو. اٿنا سندس روشن مان مهي
 ڪيو، ته ڪير آهي. پر پاڻ اڃا اچرج پئي ڪاڌائين،
 ته هن پائرادو سلام ڪري، پڇيس: اٿنا، تون آهين؟
 اٿنا چيس: هاڻو.

”رٿ جي مائيلي پڻ به تون ٿين؟“
 ”جي.“

”رٿ ڪي ته هيڏانهن سڏي وٺ. سائس ڪا ڳالهه،
 ڪرڻي اٿس.“

”رٿ سان؟“

انهيءَ گهڙيءَ ئسي هڪڙو ٿانگي وارو ٽپ ٽپ
ڪندو مٿي لنگهي آيو. اٿنا کان ٻرندي گهريائين،
تنهن ڪلاس ۾ پاڻي ڏٺيس، ته ڳيٽ تي هڪڙي ڏيئي،
سارو ڪلاس چاڙهي، پٺا پيڙيءَ تي رکي، چيائينس:
هان ڏرو ناس جو به ته ڏجانم.

اٿنا هونءَ هئي انهيءَ ڪم تي هر بل، پر اڄ سڏئي
ڪانه ٿي پيس، ته هٿ ٽڙڪيس ڇو پئي. ٿانگي
واري کي ناس ڇڏي ملي، سو ته سٽڪ سٽڪ ڪندو
هليو ويو، پر هن ڏسڻي وائسڻي مڙساڙوءَ جي نيراڙ
۾ هيڏو سارو گهنڊ پڌرو ٿي پيو.

اتي رٿ به اچي سهڙي، ته هن مڙساڙوءَ جو گهنڊ
به آمالڪ ويندو رهيو. رٿ کي ٽپس به پئي لڳو،
پر دل بهار ۾ پئي ٿيس - چيائينس: هيلدار!

هيلدار سندس هٿ وٺي، ڪري چين تي رکيا. ٻڌايائينس:
تنهنجي تار مون کي ملي، ۽ آمالڪ آتان روانو ٿيس.
بس، ڳالهه جي صفائي ٿي؟ داديهن کي ٻڌايو ائيني ته
منهنجو توسا ڪيڏو نه نينهن آهي؟

رٿ پڻ ڏي نهاريو، ته ڇا ڏٺي، جو وڃي ساڻي
بيٽر ٿيندي. چڙي پڙي به ڪانه ٿي، ۽ ڳيٽ کي
ڪري ٽيڪ ڏني هئائين. رٿ جهڙو پائشيو، نه وڃي
پاڪر پايانس، تهڙو هيلدار روڪي کڻي بهاريس.
پڇيائينس: مون کي ورائي ته ڏي: سڱ بهال نه؟
رٿ کي اکين مان لڙڪ پئي وهيا، ورندي ڏنائينس: هائو.

هيلدار گراهنري پائي سنديس اڪيون چئمي، چس؛
تڏهن پنهنجو مگشو ٿي چڪو؟

اتي اٿنا پڻ ڪي پاڪر پائي ڪن ۾ پچس؛ مٿري،
منهنجي ڪاٿر پاڻ چو ٿي سهائين؟

رٿ ۾ ڪن ۾ ٿي ٻڌايس؛ دادي تنهنجي ڪاٿر نه،
پر پنهنجي ڪاٿر هي ڪم ٿي ڪريان، چو ته توکان
ڌار آءُ گهڙي ڪانه ڪهاري سگهنديس. هاڻ تون آيس
ڪرينم، ته ور جي سڪي ٿيان.

اٿنا مٿي تي هڙو ڪهائي چس؛ بابا، شل سه، چوڙين،
سه، مائين، ور جي وڏي ٿين. ڪرتار ڪري، ڪڏهن
ڪڏهن اک ۾ نه آيو.

پوءِ هيلدار ڏي مهڙ ڪري، پچيائينس؛ اوهان
سمجهو ٿا ته ڪم مياڻپ جو ڪيو اٿو؟ اوهان جو
خاندان ڪٿي، اسان ڪٿي! مون کي جان تان ڊپ
پيو ليکي.

هيلدار ورندي ڏٺيس؛ تون پيون ڪوبه ويچار نه
ڪر. تون پائين ٿي، لوڪ مون تي ٿوري ڪندو؟
سو لوڪ سان آءُ پائيهي پچي ڪائيندس.

اٿنا کي تڏهن به پڪ ڪانه ٿي ٿي، پر وري
سندس منهن ۾ نهاري، ڏاڍي لهر سان چيائينس؛ آءُ
سمجهان ٿي ته رٿ کي اوهان دل و جان سان ٿا
گهرو، نه ته جيڪر هين سڱ ڪلهوڙي ڪين ها.
پر هڪڙي مهرباني ڪجوه سائس اوڏلي ڏيرج ڌاري
هلجوه. هيڪر اوهان جي پيت تي پئجي ويهي ته پوءِ

آء ٻڪ ٿي ڏيانو، اوهان جي رڳ رڳ ٺاري
چڙيندي - چو ته "دل سون ورتي" اٿس.

پر تماڪ ۽ پير جي هپ ۾ پيلي پيلي، هيلدار جا
پير نيڪ ٿي پيا، چيائين: آء پلا هينئر موڪلايان ٿو،
جو سوڀ جو وري وڃي نوڪريءَ تي چڙهڻو اٿم - پر
"مصري" رات جوئي ٿا کائي چڙيون. آء جتي لٿو
پيو آهيان، آهو هنڌ چڱو ٿيندو - پيو اوهان جي مائيلي
هيءَ سان ڪنهن ڳالهه مهڙ جي صفائي ڪرڻي هجي،
ته اها به ٻڌايو، ته انهيءَ جو به بلو ڪريان، چو ته
رٿ جو سنڀاليندڙ اوس پاڻ هوندو.

پر اٿا ٻڌايس: انهيءَ کان اوهان ڇٽا آهيو، آهو
ڪم اسان تي چڙيو.

هيلدار چيو: تڏهن ته مهرباني، باقي ٻيون خبرون
چارون "مصري" مهل ڪنداسون، بابي کي به لکي
ٿو موڪليان، وهانو تائين رٿ ڪري داديءَ وٽ
ٺڪندي.

اٿا پڇيس، وهانو جو ٽيڪڙو ڪڏهن تي ٿا رکون؟
هيلدار ورندي ڏيس، آء ته چاهيان اڄ ئي ته
سپان تي نه وجهان، پر اهو اڃا پيرو ڪونه ڪيو اٿم.
تنهن وڃ ۾ رٿ وڃي داديءَ وٽ ٺڪندي، ته ڀل
اني هري مري، ۽ سڌ پويس ته اٿجي ويهجي ڪيئن.
داديءَ جي به گهرواري جو عذر اڃا تنهن ڏينهن لٿو.
دادِي گهٽ ڪانه گهرنديس.

رٿ پڇيس: پوءِ اٿنا؟

هیلدار ڏانهنس نهاربو ائين وٺي، جن سندس ڳالهه سمجهيائين ڪانه ٿي - چيائينس: ائين؟

هر ائينا وچ ۾ پئي، ڳالهه ڪي ٺاهي ڇڏيو. هیلدار ڪي چيائين: رت ڪي فهم ٿي لهي ويو، ته هائي ڪي آءُ ائين تڪڙو ڇڏي نٿي سگهان.

رت تنهن تي رڌڪڙائي پئجي - چي، ”آءُ ائين ڪان ائين ڌار بنهه ڪانه ٿيندس!“

هیلدار گراهڙي هائي، سمجهائينس: مڙي، ٿوري ويرم ڪاڻ اوس ڪائڻس ڌار رهڻو پوندو.

ائنا به دلاسو ڏنس: پينڙي، ڊچ نه، منهنجو بلو پئي به ٿي پوندو.

هیلدار اڃا پئو ٿي هو، ته مٿان گيوهرٽ اچي نڪتو. هر جيتوڻيڪ نشي ۾ ٿاڻ هو، ته به هيءُ جا نئين صورت ڏٺائين، سو اڪيون ڦاڙي، بيهي ڏانهنس نهاريائين. هیلدار پهرين ته دوس ٿي ڪونه ڏنس، پر هن جو واکو ڪري هیلدار کان پڇيو: ڪير آهين؟ هیلدار جو ڏٺو، ته هن آئي، پئي پندر سھائجي ويون آهن، تڏھن آمالڪ راز سھي ڪري ورتائين.

هیلدار ڪي بچان اهڙي آئي، جو رت ڪان موڪلايائين به ڪين ٿي، تڪڙو تڪڙو هيٺ لهي ٿي ويو. پر وري جو گيوهرٽ شرطائي چيس: هون! رت جو سُرپتو آهين! تڏھن پير جهلي، رت ڪي هٿ ڪان وٺي، ٻڌايائينس: آءُ هن جو مڱيندو آهيان.

گيو برٽ ٽنگون ٺاڙيو، ۽ مڙس ۾ ٿي پئي ڏانهس
نهاريو، ته اٿنا هيلدار کي منٿ ڪئي، ته اوهان هاڻ
روانا ٿيو، سو ته رٿ کان موڪلائي هليو ويو. پر
گيو برٽ اچي ڏين تي مٽيو.

اٿنا رٿ کي ته آمالڪ اندر موڪلي ڏنو، ۽ پوءِ
هاڻ ويهي پئي ۽ کي ڳالهه سمجهاين. پر هن جي مٿي
۾ ڳالهه ويهي چوڻي؟ اٿنا کي پيو چوي: رڳو ڏوڏيون
ڏکڻيون! مون کان لڪائي لڪائي منصوبا پيون مٽيو.
سمجهو ائين ٿيون، پاڻ ته آءُ مري ويو آهيان!

اٿنا اهوئي پٺي ٽٽي ٽٽي ڏٺس، بابا، ڳالهه، ڳالهه
سان چٽندي، اوهان ٿيو نه، اڃا ماڻهي چڙهي اڃ
آهي. اوهان جي موڪل ڌاران امين پير ڪشندوسين
ڪونه، پر هن جي مٿي ۾ هو جو آٽ ويٺو، سو
اڌان نڪري ڪيئن؟

نيٺ اٿنا ٻڌايس ٿي پئي، ته هيلدار ڪهڙو آڪهاڻو
ٻڌائو آهي، ته هن ڇا ڪيو، جو پيڙهي تان پير جي
پريل ٻاڻي ڪئي، لڪ منهن ۾ ٽوڪائي ڪڍيائينس!
اٿنا جا ڪپڙا سارا پير ۾ پچي پٽ ٿي ويا، ۽ پاڻ
۾ نراڙ مان رٿ ڳاڙيندي، ٿان ٿي ڪيري پئي.
مٿي کي اهڙو چڪر پئي آيس، جو پاڻيائين اڃا ٿي
دم ڏيان. اڪيون آهڻجنس ٿي نه، ۽ ساهه به بند ٿي
ويس. اتي ئي ڪوئيءَ جو در ڪليو، ۽ هي رتيائيءَ
۾ ٿي اٿنا ٻڌو، جو گيو برٽ کي هڪڙو ڏڪ لڳو،

سون ڏک لڳو، جو به رڙورڙ ڪري، پئي ڀر
ڪري پيو!

اٿا زور ڏيئي، جيئن تين اکيون کوليون، ۽
گهوڙن کي چڙيون هڻندو ڏسي، پڇيائين: ڇا آهي؟
رٿ کي هٿ ۾ ٽلهو ڏنڊو هو، پين سان ڳالهه
ڪيائين: ڏنڊا مون هنيامانس. نه ته توکي آفت
ماري وجهي ها!

”چوڪري، تو هي ڪم ڪن سڌو ڪيو؟“
”تڏهن چڙي ڏيئانس، ته پل توکي خون
ڪري وجهي؟“

”جڳو مون کي ڪٿي ڪرسيءَ تي ته ويهاريو هائي
ڏک به ڏينءِ، مٿو پيو جنڊ وانگر ڦرندو.“

رٿ اٿا کي ڪرسيءَ تي ويهاريو، ۽ هائي به
ڏنائينس. پر اٿا جو چٽائي گهوڙن جي منهن ۾ پئي
نهاريو، سو هيءُ ڏکي پئي. پڇيائينس: مري ته
ڪونه ويو؟

اٿا به سهڪي پئي. چيائينس: رٿ، اهڙي ته ڪا
وائي نه ڪري.

هوءَ ڀر ڀر ۾، اچي گهوڙن جي نال ڏنائين.
نار هن جي هلي پئي، تڏهن وڃي پيٽ ۾ سامهون پيس.
رٿ کي چيائين: هاڻ آه ته ڪٿي ڪٿي تي سمهاريون.
پر رٿ ورندي ڏيس: پيون جيڪي چنين، سو
ڪريان، انهيءَ مرون کي آه هٿ ڪونه لائيندس.

اٿنا سمجھاس ته وري به اسان جو هيءُ ٿئي؛ هيترا ورهيه اسان کي هاليو نپاهو اٿس. ٻيون به پاڻ ٻڌڻو ٿيو، ته ان لاءِ اسان کي حق ڪهڙو، جو اسان ساڻس وڃڻ لاءِ رڪون؟ اسان تي ڏنڊ ڏوڃ، آهي، جو هن ويل اسان سندس ٿهل نه ڪريون. لائق انسان کي ته جڳائي، جو پاڻ سان ئي وڙهي، ته پريڪيا مهل سندس رهجي اچي. ”تڏهن لاچار ڀڄڻ جي ڳالهه، مڃيائين.“
 گيوهرٽ کي آٿاري هنڌ تي سمهاريائون، ته هن به اک پٽي، ۽ سامت به آيو. پوءِ ته ستت ننڊ ڪڇي ويس، ۽ سج اڀرڻي تائين فوڪون پئي ڇڏيائين.
 جوت ٻري، منجهه ٿري، به رٿ پڻ ڪان ٻڌيو:
 هاڻ ڇا ڪجي؟

پيش چيو، در بند ڪر ته ٻڌايائين.
 رٿ در بند ڪري، ۽ پٽي جي وٽ کي سوري وري اچي اڳيانس ويٺي، ته آواز ڳورو- چيائين اڄ رات تنهنجي ’مصري‘...
 هر رٿ وڃ به جهلس: ائين نه ڳالههءِ. منهنجو من ٿو منجهي.

”پنڙي، تون ڪم چڱو ڪونه ٿي ڪرين.“
 ”دادي، ماني ته مانيءَ تي ٿئي پئشون ڪٿي ڏيندئون؟“
 ”پنڙي، تنهنجو ڪو اتي هرڪ هاريل هجي، ته آءٌ جيڪر ويچار ڪريان ٿي ڪونه، سمجهان ٿي، ته تون پنهنجي وسون گهٽائيندين؟ ڪانه. گهوٽ جون رڳون چڱيون ٿاريندين؟ پر هر ڀر جي آستر کي ڌاران

تون به سندس ڪار جيڪي مروڻا ڏانهن ڏينءَ، تنهن مان توکي جڏهن ته ايندو وڃي ڪونه. تنهن وڃ ۾ ڀڳوان نه ڪري، جو هن جي دل به اٽائجي وڃي، ته ڇاڻين ٿي، نوبت ڪٿي وڃي رسندي! ڏٺا آيا وڃي، منجهس ڪيتري هٽي؟ ڀانتي ته جيڪي طلبيان سو تيار رکيو هجي. هو پاڻ ته هينئر توکي دليون جانئون گهري ٿو، پر تون...؟

”مون کي به دادي، پاڻ ڏاڍو وڃي پيو، ٻيون به دل شاهدي پئي ڏني، ته ڇڏنداسون ڪڏهن ڪونه. ستت ئي هڪڙي جي پيت تي پئجي وينداسون. پر دادي، تون هي ڳالهون ڪري، منهنجي دل تي ٻيا ٺهر ڇو پئي وجهين؟“

”گهري وڃان! مون پڙهي، چيو ته ڀل ٻڌائي ڇڏيانءِ، ته وهانو جهڙي سنسڪار ۾ ماڻهو آڳوڻو ڇو ڇڏي هليو، ته ڪاٻار هو ڪين. ڪڏي ڪڏي راند ڪانهي، وڏي سِر تي جوابداري ٿي ڪڍجي. پاڻ چڱو لائق ڀرپور انسان ٿو ڏسجي. پر سوال آهي، ته لوڪ هيڏي جا سندس لائي چاڻي ڪندو، تنهن کي پاڻ ڇڏي ڇڏي، ته متان ڏيڍ نه ڏرا ٿي هون. پوءِ پاڻ مورڳو جيوت مان ئي نه ڪٽي ٿي پوي!“

”اهو ڇاڻين ڪونه، ته سڀ ڳالهون ڪٿي ڪوتاهي، پوءِ وات وڌو اٿم؟ ٻيون به اڪيون پوري ڪم ڪونه

ٿو ڪري. ٻڌايو ڪين مانءُ، ته ڪيترا ڏينهن ته پاڻ
منهنجي منهن تي ٿي ڪين چڙهيو. هر نيت، جڏهن
منجهائين ته مون ڌاران سندس نتي سري، تڏهن اچي
دل جو راز سلڻائينم. منهنجي تنهنڪري دل لوڏوئي
ڪانه ٿي ڪاٺي.

”تون سچ ٿي چوڻ. هر پيڙي، دنيا ۾ اهڙا جيو
ڪين پيا آهن ڇا، جي پهرين ڏيکاري ڏين، جو
پانءُ ته هر ڀر صدق پاڻ ڪهڙو لک ۾ لنگهي ويندا،
هر جڏهن ڪا گهائي گهڙي اچي مٿان پوين، تڏهن
ست جهلي ڪانه مگهن؟ آءٌ هونئن جيڪر پست
ڪريان ٿي ڪانه. پر آلهنهور نالي جيڪي تو مون
کي لکيو هو، تنهن مان جيڪر آءٌ چوان، ته اهڙو
جيو جيڪڏهن مون کان اچي تنهنجي پانهن گهري،
ته هو آءٌ هيڏي هجت دليل هلايان ٿي ڪانه. هيلدار
به ماڻهو برابر نڪ نيت آهي، هر دنيا جي رنگت
اتس جان تان سرميري چڙهيل آهي. پيون اکين ۾
سندس بهارجي ٿو، ته منجهيو پئجي. سڏي ڪانه ٿي
پوي، ته منجهائين پاو جو شعاع پيو چٽي، يا منجهن
مڃي شهادت پئي بکي!“

”ٻڌ؟ رٿ ۾ هيلڊار مڱيا ائيني!“

”ئيني نه آهي.“

”اڄهو مڱئي جو ڪاغذ - پڙهي ڏس. هيلڊار جي

صحيح چيئي پئي ڏجي.“

”مون کي ته ڳالهه دل سان ئي ٿي لڳي.“

”تڏهن ڇانه ته اسان سان مسخريون ٿو ڪري

ڪيتر؟ خط پاڻ پيو ڳالهائي.“

”پر هيءَ جوڙي به نه لهي. هڪٻئي جي پيٽ

تي پوندائي ڪين!“

”ڇو؟ هيلڊار پاڻ هر ڪيو - هينئر مون کي ڏاڍو

پيو وڻندو. آءُ ساڻس آئيندي آئندس ۾ ڪانه. اسان

جي رٿ سندو جو گهٽ ٿيو!“

”پاڻ ۾ ڏٺائون وائڻائون ڪهڙو؟ ڪم ٽڪڙ جو

ڪم ڪيو اٿن؟“

”ڇو؟ سنجھه صبح پاڻ ۾ گڏ هوندا هئا، پوءِ

اڃا به چي، پاڻ ۾ ڏٺائون وائڻائون ڪهڙو؟ پيون ۾

دل ڦاسائيندي آهي هڪڙيءَ ٻيهار سان، ان لاءِ

مدتون ٿوروئي ڪهن!“

پنهي پيرون ائين ويئي پاڻ ۾ اوليو موڪيو، ته

مٿان پيڻهن به آيو. ايوو ڳالهه ڪيس، ته ٿورن

ٿورڙو ڪونه لڳس.

ابو شرطائي پچيس: بابا، اوهان ڇا ٿا پانئيو؟
ورندي ڏنائينس: مڱئي جو ٿي پچينم؟ هڪڻي
جي پيت تي پنڄي ويا، ته جهڙن سڪي پيون
پنڊوئي ڪونه.

”اوهان پانئيو ٿا ته هيلدار رت جي رڳ سهي
ڪري سگهندو؟“

”چون؟ رت جو سڀاءُ ڏونگر مٿان وهندڙ نهر
وانگر صفا اوچل آهي، پوءِ اٽڪ ڪهڙي ٿيندس؟
هر توکي ڳالهه چوئي وئي؟ هاڻ آسپس ڪرين ته
هاڻ به سدائين ڪير ڪندڙ ٿي هلن. هر ڀر سندن سدائين
قائم رهي!“

هر ٽپ وڏا ماسپس ٿي ڇڏيا. ڇي، ”چوريءَ
گهٽايوئي ڪينهي! ههڙو ٽسنگ لڳائي وڌائين!
هوڏانهن ڏهاڙي پڳي به تڏهن بيٺي هوندي هئي!
هاڻ چڱو، اهوئي اسان جو پاسو چڙهيو. اسان جي ڪل
جو ناماچار وڌيو. اڄ ماڻهو پڇن به نالي ڪي ٿا. هاڻ
رت ڪي به گيو برٺ وٽ ڪونه ڇڏيو. ڏينهن-اڌ
هتي گهرائي وٺيس. هيلدار تي به ٿڌو ٿورو ايندو،
اسان به پنهنجو پاڻ ملهائينداسين!“

ڏيس ماءُ جو ٻڌڪو ڏسي، مشڪيو هئي، پر
ڪجههائين ڪونه ٿي. ماڻس جڏهن چيو: هنن خاندانين
ڪي نه ته اسان جو پاڇو ڪونه وٺندو هو، هاڻ
اسان جي وٽن اچڻ وڃڻ جي واه ته ڪٽي، تڏهن ماءُ

کي سمجھايائين ته ”امان خوش نه ٿي. امان کي هي ماڻهو پنهنجو شاني شريڪ پوءِ به کين سمجهندا.“
 ”ڇو کين؟ رت جي ماسي، جيڪل مائس جي سگهي پيئ. رت جو پيون ڪو سگ ڪو سايڪو، جنهن مان هي ملهندا مرڪندا؟ گهوڙين کي به ٿي ٻڌايان ته هيلدار مان هينئر اسان جو ڪهڙو ناتو ٿيو.“

”تون پاڻ ئي پيئي ٻڌ. هن مان ڳالهه نه ڪڍج. هو هونئن به مون کي گهٽ ڪونه ٿو گهري. باقي رت کي آءٌ وڌائي موڪليان ٿي، ۽ لڪانس به ٿي ته امان ڪهڙا هينئر هلي اچي.“

آلڊينهوفر کي هيلدار جو ڪاغذ مليو، تنهن ويل پاڻ ماڙيءَ جي دريءَ وٽ پيو هو. ڪاغذ پڙهي، اڪيون کڻي سمهين ۽ دريءَ منجهه کٽيائين. رت جي ورهيلي کان پوءِ گلن جون چڪيون نه ماسائيس کڻي ڇڏيون هيون، ۽ دريءَ جا طاق به پيڪڙيا پيا هئا، هر عالم رويا ۽ ڪا ته مورت هن ڏٺي پيئي، جو ڪا ويرم آتان اک ٿي ڪانه ڦيرايائين. نيٺ ڪاغذ دريءَ تي رکي، اڪرن جي مٿان آڱر اٿين وٺي گهپايائين، جن ڪو نالو ٿي ڏنائين.

(۱۰)

”ڏهر مهينا به ڪين ٿيا، هن هنڌان پئي ڪڍ ڪاڏيءَ
۾ چڙهيا هئاسين، تنهن وقت ڪنهن ئي پائڻيو ته
اچوڪي ڏينهن آءُ سندس آجيان لاءِ هيئن اچي منتظر
بيهندس؟ ورداڻا جو لکيو!“

”پر هوءَ ڪير پئي اچي؟“

”اڙي، ڪالروٿ!“

”هيڏانهن سندس ڪم ڪهڙو؟“

”سمجهيم، رٿ ڪي ئي ڏسڻ اچي.“

”رٿ جي هن ڪي ڪهڙي سڏ؟“

”رات جو ڪلب ۾ مون ڳالهه ڪري هئي، اٻان

ٻڌو اٿس.“

”رٿ ڪي اسان ٻروقت ئي لکي موڪليو هو،

ته هاڻ اسان وٽ هلي اچ، پر پاڻ ڳالهه نه مڃيائين،

الاجي چو؟“

”آءُ پائڻيان ٿو، ته داديس جهليو هوندس، مون

نه ته پاڻ اها سٺ سٽي هئي، ته خير جو وهانو ٿئي،

تيسٿائين رٿ اچي داديءَ وٽ ٺڪندي، پر بابي ؟

داديءَ سان وڳو ماڻهيءَ جي ڳالهه ڪلپيم، ته اچي

ورائي ورتائون، تڏهن آهو خيال ئي لاهي ڇڏيم. هو

به منهنجي مرضي اهائي هئي، ته رٿ وڃي ڪنهن

مڪتب ۾ ضروري تربيت وٺي. پر اٿا ڇڪڙي

وڌي- چي، اهڙي تربيت برنير به ڏيئي ٿو سگهيس،
جنهن وٽان پيون انچر به پرايو آهيس. آءُ هونئن جسڪر
منهنجيءَ ڳالهه تي زور رکڻ هاءِ، پر رٿ جي پاڻ
مرضي ڪانه ڏئيس، جو اڻٺا جو پاسو ٿي نٿي ڇڏيائين.
تنهن وچ ۾ سو آءُ پنجن-ستين ڏهاڙي شهر ۾ وڃي،
کيس پيو گهمائي گهمائي ايندو آهيان. ناڌڪ ٿي ٿيو،
ناچ ٿي ٿيو- جتي ڪٿي وٺي وڃانس، ته ڀل پئوم
هويس. مجلس ۾ چڱي پئي سونهي. اڃا به ڪهڙا سادا
ٿي پهرين، تنهن تان آءُ جان ناک پيو وڇڙان. تنهن
۾ تون جيڪر هڪڙي مون سان پلائي ڪرين،
جو سمجهائينس، ته آءُ سوڪڙيءَ پاڪڙيءَ طور ڪجهه
ڏيانس ته مون کان ڪٿي وٺي. منهنجي ته ڳالهه ٿي
ڪالهه ٿي ٻڌي- گهڻائي منٿ زاري ڪئي ٿي مانس،
گهڻي ئي زور لڌا ٿي مانس، اصل پير ٿي نٿي ڪوڙي
”آءُ ڄاڻان ٿي، اوهان کي اهڙو جهڙو وڳو
وٺي ئي ڪونه، تهڪندي وڳي سان گهڻي دل آڻو“
”هتي تهڪندو ته گهوريو، پر شائستو ته هجي.“
منهنجو خاندان ڏس ڪهڙو تنهن ۾ مون سان سڱ
گنڊي، پاڻ هين لڳڙ پئي گهليندي، ته ڳالهه ڪا
ٺهندي؟ في الحال به- چار ديداري پوشاڪي وڳا هجنس
ته ڪم پيو ٿيس- تون مياڻي آهين. ڪيئن به ڳالهه
تي بهارجانس. تون پاڻ ٿي وٺي ڏينس. پئسا آءُ
پريندس. رٿ کي انت ڪٿي نه ڏج.“

”رٿ مڃند يائي ڪاڏو. آءُ به لڪائي اهڙو ڪم ڪريان به ڪٿي، پر مڌ پنڃي وڃيس، ته پوءِ گهر مان به گهر ڪري ڏيئرم. تنهن ڌاران، داديس ڪي به مهڻو لڳندو.“

”داديس به هڪڙو اچرج جهڙو جيوڻ ٿي ڏسجي. ڇاڻاڻي ائين ٿئي، جو پاڻ به آءُ ڪو کائن مٿي ڪونه آهيان. هڪ لڳا ته ان هاري به وڏو وعظ به لکي مڪائينم.“

”اها به اڃا ڪيو برٿ وٽ رهي پئي آهي ڪيئن؟“
 ”هاڻو. مون سندس ڪاٺر پيو هلو ڪيو ٿي، پر ڳالهه نه مڃيائين. ڪيو برٿ ڪو بيمار ٿي پيو هو. تڏهن ڪا ڪاٺس منهنجي مائٽي قبول ڪرائي هڻائين، تنهن لاءِ چئي ٿي، سندس ڳڻ ڪين وساريند بس.“
 اتي گاڏيءَ سڀني هڻي، ۽ گاڏي پاڻ هڪ ۽ ٻي ٺهه ٺهه ڪندي. اچي هليٽ فارم تي پئي. هيلڊار تڪڙو تڪڙو وڃي، گاڏي گاڏي به نهاريو. رٿ ٿرڊ ڪلاس ۾ ويهي هئي. دروازو کولي، جنسي ڪري هنج ۾ ڪڍيائينس. سامان سڙو به گاڏيءَ مان سندس ٻاڻ لڏائين. هيلڊار سندس ٻانهن ڪري ڪڇ ۾ جهلي. اسٽيشن تي چئي چئي ڏانهن ٻئي نهاريسو. هيلڊار رهندو هئي ٿيو. جو ڏٺائين به منهنجي ٻانهن سڀن ئي وٺي پئي. اسٽيشن جي ٻاهران لڳال وارن جي گاڏي پئي هئي. رٿ ان ڏانهن اشارو ڪري، پڇيس: هوءَ گاڏي باد پوئي ٿي؟

هیلدار مشکیو پئسي، ورندي ڏنائينس: انهيءَ
 پاڳن پريءَ ۾ ته هڪڙي سان سهي گهي ٿياسين. پر
 اڄ انهيءَ ۾ ڪو نه ٿا چڙهون: آلبينهو فر کان
 سندس ٿانگو وٺي آيو آهيان. هلائيندس به آءُ پاڻ،
 جنهنڪري پيو ڊپ ڊاءُ آهي ٿي ڪونه.
 اتي ڪالروٽ اچي پرسائن لنگهي. هيلدار رٿ
 کان پڇيو: سڃاڻينس ٿي؟
 رٿ ڪنڌ سان اشارو ڪيس. ”ها.“

هيلدار چيس: ڏس، ڪهڙي نه پوري وقت تي
 اچي سٺهن ڪڍيو اٿس؟ اڳئين پيري به انهيءَ جي
 مدقي ٿي مون کي پتو پيو، ته تون به برابر ڏاڏيءَ
 هوا جي ٻوٽي آهين!
 رٿ کي ڳالهه ياد آئي، ۽ وٺي مشڪيائين.
 ماساتيس پڇيس: اٿنا ڪيئن آهي؟

ورندي ڏنائينس: آها وڻجاري اڃا آني ٻڌي پئي
 آهي. پر پانٿيان ٿي، ته وهانو کان اڳي اچي هتي
 سهڙندي. چارلس به ائين ٿو چاهي. ڪيئن، برابر نه؟
 هيلدار چيس: جنهن ۾ تون راضي.
 گاڏيءَ ۾ ويٺا، ته ماساتيس منهن ۾ نهاري،
 پڇيس: وري سٺهن سان ڇا ڪيئي؟

ورندي ڏنائينس: شهر جي هوا هينئر پانٿي ٿي
 نٿي پويم. ٻيلي ڌاران ڏاڍو وياڪل ٿي گذاريان. اڄ
 وري پانٿيان پئي، ته بٽ ۾ نئون سامه اچي پيو اٿم.

هيلدار چيس: تڏهن پيلي مان اصل دل ڀڄي
ويئي ائين؟

ورندي واريائين: تنهن ۾ ته شڪ ٿي ڪونهي،
پاڻيان ته پاسو منڊس ڇڏيان ٿي نه.

”ڏمين مٿان پيلي جي نينهن ۾ آءٌ ياد ٿي ته پوانءِ،
مون کان ته وڌيڪ ڪو نه ٿي گهرينس؟“

”سچ نه پڇو، ته اها مون کي پاڻ سڏ ڪانه
ٿي پوي!“

”تڏهن ٽئين سر وري ويهي توکي پريابان؟ ڇهه مهينا
مگهي ٿيا اٺئون، سي جيڪس پورا نٿي سمجهين؟“
”ائين نه چئو.“

”توکان مٿي آءٌ ته ڪنهن کي ڪونه ٿو ليڪيان!
تون به مون کي اوتروئي گهٽ نه! هيءُ ڪنهن
بيجان شئي سان ئي تون گهڻو آر رکندهنءِ، ته مون
کي پيو حسد ٿيندو، تنهن ۾ پنهنجو سمورو پيار مون
کي ئي ڏي! مون کان مٿيو ٻئي ڪنهن کي به
نه ڪرا.“

رٿ جي گلن ۾ لالائي سا اچي ويئي، پر وات
مان ڪجهيائين ڪونه، ماساٽيس تنهن تان هيلدار کي
چيو: اوهان جي گهٽ وڃي آهي، رٿ اوهان جي ئي
رهندي، پر اڃا پار آهي، تنهن ۾ رکو ته هيرميري ويندي،
هيلدار ورندي ڏئيس: اهو ته آءٌ به ٿو سمجهان.

وري رت ڏي مٿو ڪري چيائينس: هينئر جيترو
تي سگهيني، اوترو منهنجي سنگ ۾ ٿي رهڻ ڪڇ.
پيلاين وٽ وڃڻ کان به آئيندي پير جهلجان؟

رت واٽري ٿي ويئي - ويسه ٿي ٺٽي آيس، ته هيالڊار
سائس ڪا اهڙي ڳالهه ٿي ڪئي. تنهن هوندي به
پچيائينس: ڇا؟ پيلاين وٽ آئيندي نه وڃان؟

"نه، ڇو ته هو نيٺ به پيلائي ٿيا. تون هينئر
منهنجي ڪنوار آهين! تنهنجو وٽن ريل چيل وڃڻ
ٺهندو ٿي ڪونه. پيو به آءُ جو سڄو سارو ويٺو آهيان،
پيلي ۾ ڏهاڙي آءُ هاڻ توکي وليو هلندس."

"اوهان مان منهنجو سنگ ٿيو، تنهنڪري آءُ
سائين ناتو ٿوڙي ڇڏيان! مون کان اهڙي پيمعاڻي
ڪانه پڇندي!"

"مون جيڪا ڳالهه ڪئي، تنهن کان مٿس
ڪڏهن ڪونه، تنهن جو خيال رکڻ."

اهي اکر هن چيا ٿي، ڇڻ ته ڪٽنبهو ٿي وڳو،
جيتوڻيڪ ٻاهران ڪيلپائين ٻئي.

رت جو منهن روڻهار ڪوئي ويو. تڏهن ڏانهن
نھاري، پچيائينس: ٻياري، منهنجي ڪاتر تون ساھيڙي
سڏ به ڪانه سھائي سگھندي؟ آءُ هاڻ جيڪر تنهنجي
صدق ڇا نه ڪريان!

رت مات ۾ ٿي رهي - ڪا ويسر هنن ٻنهي
وري هاڻ ۾ ڳالهائو ٿي ڪونه. الاڻيس به - چار ڀيرا

ڪوشش ڪئي، ته ڪٿي هنن جو رويو لاھيان
پر وريونئي ڪونه.

اٿي ڇو نه پريان پريان، اٿنا تي رت جي نظر
پنڃي وڃي - هيلدار هيترو سمجھايو هوس، تنهن جي
سٺياري هميس ئي ڪانه - لغام ۾ هٿ وجهي، گاڏي
ڪري بيهاريائين، ۽ خوشيءَ ۾ ڀرجي، وٺي رڙ
ڪيائين، ”اٿنا اٿنا!“

هيلدار به سور پي ويو، رت لھي هيٺ ٿي.
اٿنا کي هٿن ۾ ٻنڍي هڻي، آها ڪري پٺ تي
رکيائين، ۽ ڊوڙ پائي، اچي رت کي پاڪر پاتائين.
خير! اٿنا ته وري ٻنڍ پيئي، ۽ هيءَ وري اچي
گاڏيءَ ۾ چڙهي، گاڏي هلي، ته ٿوري ويرو رکي،
رت هيلدار کان نمائائيءَ سان پڇيو، اوهان کي جيڪس
منهنجو هي نمونو، وٺيو؟ مون تي ڏسريا آهيو؟
هيلدار ڏانهنس ٺهاريو ڪونه، باقي ڪٿري آواز
چيائينس، تون اڃا ٻار آهين. ڳالهه کي سمجهين ڪانه
ٿي - مهين ۰۰۰

”مهين ۰۰۰: پيار، قرب!“

پر پيار آءُ ڪونه، ٿو ڪربانءَ ڇا؟ ڇا ۾ ٿو
گهٽ گهران؟“

”اوهان برابر مون کي پيار ڪريو ٿا، پر اوهان
پنهنجو پيار، پنهنجي ڪار ٿا مون کي ڏيو! مي جهانگي
ويچارا، مون کي منهنجي صدقي، ٿا قرب ڏيکارين.“

انهي ڏينهن هيٺلڊار لپهري به ماسس جي گهر
ڪئي. سچ به مٽرڪو ٿي، تڏهن رٿ کي چيائين:
ٻيلاين وٽ آءُ به توسان گڏيو هلندس.

رٿ ڏاڍي سرهي ٿي. وات مان ٽڪري ويس، سچ؟
هيٺلڊار مٽرڪي ورائي ڏيس، اڄ کان وٺي ڪنهن
وٽ به وڃڻو پيو، ته پيئي گڏيا هلنداسين.

رات پيئي ته رٿ دريءَ وٽ پهي، سندس جاءِ
ڏي نهارڻ لڳي. دل ۾ پئي چيائين، ”سو نيڪ منهنجو
سڀو سچو نڪتو“! هڪاري دل ٿيا ڏس، جو ڄاڻائين
ٿي، ته بابو مٽرڪي به انهيءَ جاءِ ۾ رهندو هو،
وري امان جيءُ ۾ هتان ئي پهي، ڏانهن نينهن ڀريا
نياپا موڪليندي هئي.

خير جو ٻيون ڏينهن ٿيو، ته هيلدار سوڀرو ٿي اچي
سڏ ڪيس. کيس پنهنجي عملداري پوشاڪ ڏيڪي
پيئي هئي، سو چيائينس: معاف ڪج، جو هي وڳو پهريو
اٿم. هن آءُ پاڻ کي ڏاڍو خوش سمجهندو آهيان.

رٿ ته ساڳي ڪلهوڪي گهٽڪري ڪري ڏيڪي
هئي. هيلدار سندس پوشاڪ ڏي ڇٽائي هئي نهاريو،
ته الائيس کي اچي ڪالھوڪي يادگيري پيئي، تنهن
رٿ کي چيو: تون هيلدار جي ڪنوار، تنهنجي منهن
تي ههڙي گهٽڪي هوي ٿي ڪانه ٿي. وري ڪو مٿيو
منڊي، ڪو دُر والي؟ هيئن ته پسي پيئي لڳين.
پانهون به هيڏيون لهڙو ڪو سونهن ٿيون ڇا! ڪٿري
نٿو ڪري ڇڏين، ته ڪير تنهنجون پانهون ته ڏسي
واڻسي. پانهن به ٻيون نه، ته چوڙائي ڪڍي پاءُ!

رٿ هڪي هئي، ورندي ڏٺائينس، نه، نه! مٿيو
منڊي آءُ پائينديس ٿي ڪانه.

هيلدار پڇيس: پر آءُ جي جوان ته هو؟ چوڙا
آءُ ٿو توکي گهڙائي ڏيان. هاڻ ته اها سوکڙي
ولندي؟ هيلٿين ته اٿنا اجائي هوڏ پڌرو پيئي هئي،
جنهن ڪارڻ اها سڪ سواد مون ڪئي ڪانه ٿي.
”منهنجي منهن تي اهي مٿا هوندا ٿي ڪين!“

”ڳالهه ڪي ڪيل! آءُ تڏهن توکي هرهر ٻيو ياد
ڏياريان ڇا، ته تون منهنجي هان ڪنوار آهين، تنهن
۾ ويس وڳو آبائو مائو ڏيڪندي ڪرا! آءُ ڀلا
الائس ڪي ٿو سمجهيان. اها ٿي ۽- چار وڳا ۽
هڪڙو- اڌ ضروري مٿو وٺي ڏيئي.“

الائس به هيلڊار ڪي وٺايو- ڇي، ”گهوٺين سچ
ٿو چوي. ڏهاڙي ڏهاڙي اهائي هڪڙي گهگهري پائي
سائس گڏ اندر ٻاهر پئي ايندين ۽ ويندين، ته ماڻهو
ڇا چوندا؟“

هيلڊار اتي چيو: خبر، انهيءَ ڪي ڏينهن- اڌ ۾
ڏسي وٺيو- پوءِ رٿ ڪي اشارو ڪيائين سا دستانا
ڏيڪي، اچي پرسانس بيٺي. جڏهن شهر جو دنگ ڇڏي
پيلي جي سڙڪ تي ٿيا، تڏهن هيلڊار ٻڌايس: ڏٺو،
ماڻهن ڪيئن نه، پٺي پاڻ ڏي نهاريو؟ هان تون آها
ساڳي رٿ ڪانه آهين. مون سان جو تنهنجو ٻڌو
سو اڪثر ماڻهو هي تنهنجا لڳڙ ڏسي، ورجائيندا ته
سهي، تنهن ۾ منهنجو چيو موٽاه نه. ڪپڙو لٽو زيبائو
ڏيڪندي ڪر. الائس ڪي آءُ...“

پر رٿ وڃ ۾ ئي روڪيس- ڇي، ”چارلس! اها
تڪ وري متان واتان ڪڍي آڻو. مون سان ٻار
اٿو، ته انهيءَ ڳالهه تان لهي وڃو.“
”ڏاڍي ڪا زوراور آهين! هي لڳڙ پڻ گهليندين
ته مون ڪي ڳالهه ڪيئن وٺندي؟“

”اوهان ڏسي تڏهن ڪهڻو رڳو ٻاهريون ڏيک
ويک ڪهرجي؟“

”ننهن ۾ به شڪ ٿي ڪونهي؟ خصوصاً تون ڄا
منهنجي مڱ ٿين؟ سو مون کي ته ڏاڍو ويچار ٿو ٿئي.“
”آءٌ اوهان کي ڇا چوان؟ پر آءٌ به ٻڌائي ٿي ڇڏيانو،
نه آئيندي آءٌ اهڙي ڳالهه ٻڌنديس به ڪانه.“

”ننهن جو مطلب ته تون مون کان سوکڙي ٻاڪڙي
به ڪانه وٺندي؟“
”نه، نه!“

”هيتائين آءٌ سمجهيو ويٺو هوس، ته اٿنا ٿي جيڪس
تو کي اهڙا فهم وجهي، جيڪس پورالي...“

”اوهان وڏي پتل ٿي ڪئي، منهنجي دادي پٿور
پچائي ڄاڻي ٿي ڪانه، مون کي ڏٺي؟ منهنجي سمجهه
ڪانه ڏني آهي ڪيئن؟ آءٌ جيڪڏهن وهانو ڪان
اڳ، تير جيتري ڪري اوهان کان سوکڙي وٺان،
ته منهن هوند پيو جهنڊڙيون پائيم، اندر وارو
پيو شرمائيم.“

”تڏهن وهانو سويل ٿي ڪري ڇڏيون؟“

”هائو، وهانو به سڙاهو نه وجهو!“

هيلدار هيءَ ورائي ٻڌي، ڏانهن اچرج ۾ ٿي
نهاريو، ته وري چيائينس: ڀلائي اوهان جي، اٿنا
جي صدقي وهانو جو تر تدارڪ ڪريو تنهن تان
هڪاري هيلدار وانڙو ٿي ويو، منهن به ڪهنڊ وجهي،

جيانيس، ”وهانو آء تومن ٿو ڪريان، يا اٿنا سان،
جو اٿنا جو واسطو ٿي وجهيم؟ هر هر وچ ۾ اٿنا جي
کالھ، ٿيايو ائين! ڄاڻان ٿو، ته داديهن سان ٿاڏي
دل اٿئي، پر انهيءَ دل مان مون ۾ ته ڪجهه لهڻو؟
ڪين آءٌ ڪٿت ۾ ٿي ڪونه آهيان؟“
”منهنجا ميا، هي ڇا ٿا چئو؟“

ائين چئي، منهن پنهنجو ڪري سندس هيٺ تي وڪيائين.
رٿ جو پائمرادو سائس مي سُهڄ ڪيو، تنهن
هيلاڏار جو اندر ٻاهر ٺاري ڇڏيو. پائشائين پئي، ته
چن سرڪ ڌام جو اوج ويٺو مائين. آمالڪ وٺي
سندس اکيون ۾ هٿ ڇمڪائين، ۽ پاڪر ۾ جنسي
ڇپائي، جيانيس: پياري، هيتري لاءِ ته آءٌ ڪيس
پئي! نيٺ پنهنجو وڙ ڪيئي. هاڻ، اٿنا ڪاٿر ٿي
وهانو ۾ دير ڪانه وجهي. ائين نه؟

رٿ گلڙي وانگر ٽڙي پئي. منهن ۾ نهاري،
ورندي ڏٺائينس: مهل تي شل انسان کي عقل اچي!
”شابس! ائين جي قربانتو ڪالهاڻي، ته آءٌ ڪو
وري توکان پري آهيان ڇا؟ پر هاڻ جاءِ جي ته ڳولا
ڪجي. مون واري هاڻوڪي جاءِ ته پوري پوندي
ڪانه آءٌ ۾، ٿو جاءِ ڪاٿر نهاريان، تون به اونور ڪڇ.“

رٿ ورندي ڪانه ڏٺيس، پر پريان ڪنهن ماڻهوءَ
وٽن جي جهٽ مان جهانيون پئي پاتيون، اشاري
سان تنهن ڏي هيلاڏار جو ڌيان ڇڪايائين. هيلاڏار

جي منهن جو رنگ امانڪ ٿري ويو، ۽ ڏند وٺي
ڪرڻيائين - ڇائين: اهو هدمعاش شولز آهي. مون
کي سڪ جي گهڙي ته سهي ئي ڪانه! اهڙيءَ وٺل
منهن سامهون بيٺو ئي هجي.

”او مان به هيڏو مٿس ڪوپ ڇو ٿا ٿيو؟ آ
پاڻيان ٿي ته وري اوهان جي ڪاتي ۾ ڪهڙو آهي،
ته سنڀالي ته هلي پيو.“

”آ اهڙي ڳالهه مڃيندس ئي ڪانه. مون کيس اڳي
نه آزمايو هجي، ته پوءِ ڪري منجهس ڀروسو ڄمير.“
”ڇو ٿا غريب جو مٿي تي رنج ڪڍو؟“

”مون سان پويس ئي ڪانه.“

”اوهان پاڻ ته ڪو ڇيهو ڪونه رسايو اٿس؟“

”پاڻ ميڪس ائين ٿو سمجهي.“

”مون کي ته ساري حقيقت ٻڌايو.“

”پيشڪ.“

پوءِ تڪڙي تڪڙي کيس ڳالهه ٻڌائي ويو، ته ڪيئن
نه سندس مڱيندي مون تي چري ٿي پئي، ۽ ڇاڪاڻ
ته ساڳئي سمي شولز ٽي پنهنجي ئي عالمن نوڪريءَ
کان جواب مليو، ته هن به ساڻس ابدو ابد ڪري
ڇڏي، جنهن نان ئي هن جي دل به اهو وهر ويهي
ويو، ته سندس مڱينديءَ کي مون ئي ٿريو!

رٽ وري پيس: اوهان پاڻو ڪن ٿا، ته
هينئر پاڻ سڌاريو اٿس؟

هيلدار ورندي ڏٺيس، ڪم ي سخت نظر اچي
جهڙي آهي ئي ڪانه، تنهنڪري چئي نٿو سگهجي،
ته هي ڪهڙي پاڻيءَ ۾ آهي؟

”بالا عملدار اوهان جو، خدا برس ماڻهو ٿو ڏسجي.
انهيءَ کي آخر آتم ڪهل پئي. هروڀرو هن جي
وڌڻ ڏي ڪين ڏٺائين.“

”برابر، پر تنهن هوندي به فرض ادائي ۾ ڪو
ٻڌو پيو، ته ڪن لاٿار هو ڪندو ئي ڪانه.“

پئي هيلين جي گهر وٽ اچي پهتا، ته هيلدار
چيس: تون اندر وڃي ساڻن ميل، آءُ ڪلاڪ ڪن
رکي، وري ٿو اچان، پر ٻڌاءُ، ڏهاڙي ته وٺڻ
ڪانه ايندين؟

رٿ ورندي ڏٺيس، ويچارا ڏاڍا قرباڻا آهن.
اڳئين پيري منهنجي بت جي ٿوري ڪانه ڪيائون، تنهن
ڌاران مون کي پاڻ به، پيلي جي هوا ڏاڍي وڻي ٿي.
هيلدار چيس: پيلي ۾ روز مون سان گڏ پئي پيو
ڪڇ. آءُ رڳو چوان ٿو، ته هنن ماڻهن سان گهڻو
گهائل مائل نه ٿي.

هيلدار ويو، ۽ هيءُ باغ مان تڪڙا تڪڙا
سراڪا پاڻي، گهر جي در وٽ پهتي، ته هڪڙو وڏو
ڪنو پڇ لٽڪائيندو، اچي ٽنگن ۾ وڃيس. هن
امالڪ ڪٿي ان کي پاڪر هاتو، آني ئي ٻيا به ڪتا
به پون پڻ ڪدا، مٿان وري آيا، ۽ قرب وڃون

هٽ پير بيهي چٽيائونس. ايوا ۽ اٽا جو هن لسي
 ايندو ڏٺو، سي در وٽ ٿي اچي، پاڪر پائي گڏيس.
 آلبينهوفر جي ماءُ جي هڪڙي ساهيڙي، جا آلبينهوفر
 جو هتي گهر جهليو ويٺي هئي، ساهيڙينس آمالڪ
 انهيءَ سان به ڏيٺ ڪرايس، جا به انهيءَ وٽ اٿي
 حاضر هئي. رٿ کي ڏسي، هوءَ مائي ڏاڍي سرهي
 ٿي. رٿ جي به سائس ڏسندي ٿي دل پهچي ويئي.
 ڪٽراڙيءَ چيس: اڳئين پيري آءُ هتي هيس ٿي
 ڪان، نه ته توهان سٺج ڪريان ها، پر هينئر به
 ويٺي ڪانهي. مون سان هيلدار تنهنجون ڏاڍيون
 اچي ڳالهون ڪندو آهي. هاڻ اسان وٽ به شهر ۽
 پيئي اچج وڃج.

اٽا تنهن تي شرطائيس: اسان کي ته پوءِ
 ڪس لڳندي.

ايوا پڻ کي چيو: هيلدار کي به هينئر رٿ جو
 هنن وٽ وڃڻ وڌيڪ وڻندو. تنهن ۽ مون کي ڊپ
 ٿو ٿئي، ته رٿ اسان کي ماڳهين وساري نه ڇڏي.
 رٿ تنهن تي پاڪر پائي، هڪ ڏنيس، پيٽي،
 آءُ اوهان وٽ پيئي اينديس، پر جي ڏهاڙي ڪٿي
 نه اچان، ته دل ۾ نه ڪجرو.

ٻڌ؟ دادِيءَ تار مڪي اٿس. پاڻ ٿي سڀاڻي
هيڏانهن اچي.“
”سچ!“

”مون کي ڀيڻ آهي ٿي اها. سڌ ته اٿي. بابو ۽
پاڻ مون تي ڪاوڙيا ورتن، جو آءٌ نوسان ٿو وهاؤ.
ڪريان. سو پاڻ، ٻيا هنڌ ڇڏي، جا هيڏانهن ٿي لڙي،
تنهن مان سمجهان ٿو، ته ست سٽي اٿس، ته تنهنجو
اچي انت سوڌي. هاڻ ڏسان، تون ڪهڙو ٿي آس
اٿر ويهارين؟ بهتر ٿي هئا، جي پنهنجو وهاڻو ٿي
ويو هجي ها. پر آءٌ منجهي پيو آهيان، ته رهاپانس
ڪٿي؟ اهڙو جس ڀرپو بنگلو ته مون کي منجهي ٿي
نٿو. اهڙو جهڙو مڪان ته هن کي نظر ٿي ۽ ڪونه
ايندو. پاڻ ڀلا محلاتن ۾ رهي ڏٺو اٿس.“

”ونسيت جي چاپ مٿان، گهڻي خالي ڪمرا ٻيا
ڏسجن. مون تنهن ڏينهن اچاڻري آتن نظر ڦيرائي.
پاڻ پنهي ڪاٿر ڏاڍا خاصا ٿيندا. في الحال ڀيڻ کي،
آني ٿي کڻي رهايو. اسان جو جيستائين ڪ به ٿو ٿئي.“
”ڳالهيون ته ڪهڙيون ٿي ڪرين؟ دادِي تون
ڀانئين ٿي، اچي انهن ڪمرن ۾ رهندي؟ اسان جو
۽ منجهس گذر نه ٿي سگهندو. تون ڀلائي ڪري،

هاڻ جاء لاء پاڻ نه پتوڙ. اوهان جو زناو منهن
اوهين رڳو پڪاڻي پيون ڪنديون.

”سچ آ؟ هي آزمودگار، مون کي ڪهڙي سڌ؟ مون تي
معاف ڪجو، جو اهڙي اوهان سان ڳالهه ڪڍيم.“

هيلدار ڳالهايو بڻي، ڇڻ ٽپال گاڏي تي چڙهي. منهن
به هيڏو سارو ڪشي ڪهڙو وڏو هنائين. ورتو پئي. رت
کي چيائين: تنهنجن ڳالهين هيڪاري منجهائي وڌو اٿم.
رت ڏکي ويئي. پڇيائينس: سڀا، سو ڪيئن؟

جي، ”تون پنهنجي ڳالهه تان هٽين ته ڪانه ٿي.
مون به ڪهڻا سڀا هنيا ٿيان، ته ڪهڙي لڳي هي ڪڙائي
وٺ، پر تون اڃا به اهي ئي لغڙ بڻي ڪهڻن. پوءِ
دادي وٺ انهن حالن ۾ ڪيئن وٺي هلندو سان؟
ماڻهو مڱهي هوندي، هڪپڻي سان الاهي ڪهڙيون
سڪون پيا ڪن. تون مون کان سوکڙي پاڪڙي
به نه وٺين!

رت جو ڳالهائڻ ڳورو ٿيو، چيائينس: سڀا، سڪو
به هڪپڻي سان ڪجي، ته سونهي پوءِ هتي منهنجو
هڏ هڻو، آ؟ اوهان سان ڪيئن پهچان؟

”پر توکان سوکڙي پاڪڙي گهري ڪر ٿو
تون رڳو پاڻ ڪشي مون کان وٺ.“

”نه پيارا، نه وري مون کي انهيءَ نالي نه چئجوه.“
”هيڏي هوڏا! آ؟ ڀل پيو لڳهه ٿيان، پر تون
ڳالهه کي سمجهندين ڪانه. هاڻ وري به ٿو منهنجي
ڪريان: ڏاهي ٿي. منهنجي ڳالهه ڪري سچ!“

رټ ڪجهه چئي ٿي ڏنو، پر وات کي هٿ ڏيئي،
زور سان چٽپ ڪري پڙيائين.

هيالدار جو به من ٽپي ويو. وڌيڪ پاڻ مڙهي نه
سگهيو. ڪيائينس: منهنجا ته اوسانا خطا ڪيو ڇڏين!
ههڙي پرهر ڪسي جس هجي، جنهن نسبت نه ته ڪوي
چون ٿا: اونهو اوڙاهه ٿو ٿئي، ۽ جنهن جي مدقي
ڌريون جيڪر ڇا به ڪئي سگهائين؟ پر ڏسجي ٿو،
ته تون ۽ آءُ هڪٻئي جي ڳالهه سمجهون ئي ڪونه
ٿا! هاڻ ٻڌ: آءُ رڳو هيٿو ٿو چاهيان، ته داديه
تي پريندي ٿي تون اثر سٺو ڄمء. تنهن به منهنجي
ڪري ڳالهه مڃ.

رٽ جو منهن به ڪاڙهو ڪاڙهو لال ٿي ويو. وات
مان سواڪر به ڪونه ٿي آڪليس، باقي ڪنڌ مان
اشارو ڪيائينس، ”نه.“

هيالدار جو باقي به ڌيرج ويندو رهيو. چي، ”ايتري
هوڏ مون کان به برداشت نه ڪئي ٿيندي.“

ائين چئي، ڪانٽس ري موڪلايو ٿي، ٻاهر عليو
ويو. هيءُ تنهن تي ڪجهه مڙيائين ٿي، ۽ پٺيان سڏ
ڪيائينس ٿي، پر وري چم ڪائي، آئيني بيهي رهي.
ماسائيس هي رنگ ڏسي، ٻڄيس: وري ڇو
ڪاوڙايو ٿيس؟

تنهن کي مائيس ٻڌا، سو ٿوري پاڻ ٿوري جا ويئي
زور ڪيائينس، پر هن ٻڌس به ڪونه. ڳالهه ڪل
ٻڄيس، چوري تنهنجو مڱيندو گهوٽ، تنهن کان

سو ڏڙيءَ سڙي ولندي ڪهڙو ٿو مهنو لڳئي؟ مائٽي
نه چئي ڇڏيس!

رٿ ڪڇيو ڪمين، وائڙون جڀن پئي ڏانهن
نهار بائين. الانيس ڏٺو ته هيءَ وڃي مائٽي هيٺ ايندي ها
آمالڪ مٿي ماڙيءَ تي وٺي ويس، ۽ ٿڌي پاڻيءَ ۾
ڦوال پسانئي، چيائينس: ماڻهو، ڪير؟ هي ڪريڻ ڇا
پيئي؟ اهڙين ڳالهين جا ڪي ايڏا ويچار ڪبا آهن
ڪيئن! پيون به مڙسڙوءَ سان اهڙو ڇڏو ڪو ٿو.
جڙي ٿو؟ هو پاڻ ڏس، تنهنجي ڪارڻ، پاڻ کي
ڪيڏي نه ٿو ڪس لائي، تون سندس ڏرڙي ڳالهه
ٿئي مڃين! ماڻهو هيئن ٿڏو ٽڪر به نه ٿئي. پيون به
هيلبار جهڙو وانجهن گهوٽ. مون پاري ته جيڪر
آناس گهورون پئي گهوري، توهان پاڻ ئي وڙ
ڪيو اٿس. پوءِ تون ڇا هيڏي ٿيڏائي ڏيکاريندين،
ته هن جي دل به کٽي ڪانه ٿي پوندي؟ تنهن ۾
گهيلي نه ٿي، ڳالهه کي سمجه! قرب ڏيکارينس،
ڪڏهن ساڻس حجت هلا. پوءِ مڃال جي توکڻ
رسي ڪئي!

الانيس جو هٿين اچي پلٽي سو رٿ کي لڳن ۾
سيار پئي پيو. هن وري به سمجهائينس: هيلبار کي
وري نه موٽائج. ڳالهه ڪري مڃجانس.
رٿ ورندي ڏانيس: پٽيءَ نه!

”سچ چواڙءَ، مٿيان نه لڳي ٿي، هيلبار سان سچ پچ
تنهنجو هٿون هيچيئي نٿو. نه ته سندس به سانگي،

هڪ نري به نه ڇڏين؟ وري به جس هن مڙساروءَ
 کي مڃي. سڪڙي پاڻ ئي ٺاڻي جي چماٽ هنئي
 اٿس! پنهنجي پراڻي جا اولاڀا ڌار ويٺو سهي. تون
 هڪ مڙس، سندس قدر اهو ئي سڃاڻين!“
 ”آها ويل اچي، ته ڏس آءُ ڪيئن نه ٿي سندس
 قدر سڃاڻان! آءُ چسي ڇٽ ڪانه آهيان. ڄاڻان ٿي
 ته مون تي وڏو توهه ڪيو اٿس. پر هن ڳالهه نانءُ
 وري نه مون کي چئج. آءُ.....“

پر اڃا تڪ پوري ڪانه ڪيائين، ته ٽپ ڏيئي
 اٿي ڪڙي ٿي. الائيس اچرج ۾ پئي پٺيان نهاريو، ته
 ڏٺائين جو هيلڊار پيو اچي. رٿ آءِ مالڪ وڃي اڳيانس
 بيٺي، ۽ سندس هٿ هٿ ۾ وٺي چيائينس: اوهان
 اڳهڻو ڪاوڙ وڃون مون سان ڳالهايو به ڪونه.
 ائين ئي هليا ويو. هاڻ مون کي معاف ڪريو!
 هيلڊار ماٺ ۾ ٿي رهيو.

الائيس هيلڊار کي چيو: مون هينئر ويٺي رٿ کي
 سمجهايو. اوهان به سندس ڳالهه دل ۾ نه ڪريو، ٻار
 آهي، نيٺ لهي پوندي. آئيندي اميد ته جيئن اوهان
 چونڊئوس...

پر هيلڊار وڃ ۾ ٿي جهلس-جي، انهيءَ ڳالهه تان
 هينئر لهي وڃ. رٿ پنهنجي هوڏ پوءِ به ڪانه ڇڏيندي.
 سندس پيار ڏيکارڻ جو نمونو ئي پنهنجو ئو ڏسجي.
 رٿ چيس: پيارا چئو سچ ٿا. پر اوهان هينئر ڪوڙو
 جو ٿا ڳالهايو! ٿورو ترسو، پوءِ ويٺا ڏسجو. آءُ

ڪيئن نه ٿي اوهان جو ڪنهن ڪاٻان، ڪيئن نه ٿي آءُ
تهدل اوهان جو شڪر بجا آڻيان! اوهان هينئر سمجهو
پيا، ته آءُ ڪا وڏي بيشڪر آهيان. منهنجي...

پر هيلدار هن کي به تڪ پوري ڪرڻ ڪانه ڏني.
ورندي ڏنائينس، ”خير، انهيءَ کي ڏسي وٺبو. مون
کي اڳهڻو وري ويو، ٻڌايو مانءُ ٿي ڪونه؛ آڻيندڙ هون
سڀاڻي مڱهي جي واڌائي ڏيڻ ٿو اچي. سندس مرضي
آهي، نه پئي ڪڍڻ مجنون، پر آءُ حاضر ٿي ڪونه
سگهندس، جو داڍيءَ کي وٺڻ ويندس. داڍيءَ وٽ
به پڇيو ٿي مانءُ، پهرين پيرو تون ڪندينءُ، يا پهرين
هوءَ تو وٽ اچي؟“

رٿ پانهن کي جهٽي پيس. چيائينس: اوهان مون
تي هجڻ ٿا ڪريو؟

پرو وري به، رٿ کان پاڻ ڇڏائي، اڌو ڪارو
دعا سلام چئي، هليو ويو.

الائيس هيٺ لٿي، ته گهوٽس پڇيو: خير آهي؟
هيلدار اڄ موڪلو پئي ڏنو.

الائيس ٿوري ۾ ڪالهه ڪري ٻڌائينس، ۽ چيائين:
رٿ جو سڀاڻي ڏٺو ۽ اڃا پڙيل ۽ هيلدار پائين
نه جيئن آءُ ڪنهن کي هلايان، اڳو ٿيڻ ٿي هلي.
تون پائين ٿي، ته هي نيٺ هڪٻئي جي پٺ تي
پنڇي ويندا؟

پئي ڏينهن آڻڻ سان، مائٽيس وري اچي بابا پٽ
 ڪري سمجهائين، تڏهن مٿس مٿي ۽ دادس
 ويڇاري ۽ جيڪو وهانو لاءِ وڳو ٺاهي موڪليو هوس،
 اهو ڪٿي ڏيکيائين. پوءِ دريءَ منجهه اڪيون وڃي
 پئي، ته اجهو ٿو هيلدار ليشو پائي، پر هن يار مرڳو
 نيشن ڏي ويو ٿي، ته ڪنڌ مٿي ڪٿي، روزمره وانگر
 دري ۽ ڏانهن اک ڪانه ٿيڙائي. هن کي تنهن تان
 ڏک ڏاڍو ٿيو. گهڙيءَ ۾ اڌ بچاڻا لهي هڪ ٿي، ۽
 اڱڻ واري باغ ۾ پئي آئي ويئي. اتي پرواري گهر
 مان ڪنهن سڌ ڪيس. هن ڪنڌ ورايو، ته ڏٺائين
 جو فرٽڪ اڀرڻ آهي.

فرٽڪ چيس: اڄ ته بلي بلي ٿي پئي آهين!
 سمجهم. هوءَ ساڻن ٿي اچي. مائين ڪراڙي به
 ٺهڪندو وڳو ڏيکي، ڏاڍو پئي ٻڌي. هر سڱ به
 چڪي چڪي پئي ڪٽي، تنهنجي لاءِ ته اڃا سڪي
 روئي ۽ ڪينگهو پائي به دل تان نٿو اُرس.
 ”فرٽڪ ڏس، وري واپ ٿو ڪرس نه!“

”دل ۾ اڄ ڪجهه، پر آءٌ ڪوڙ ڪونه ٿو چوان.
 امان توڙي ٻيون باڙيواريون ڪنهن ڏينهن اچي ٻڌي،
 ته ڪهڙيون ٿيون پاڻ ۾ ڳالهون ڪن؟ خير،

مون هيئنر نوکي ٻئي ڪم لاءِ سڏ ڪيو. هڪڙي شئي گهرانءِ - ڏيندڙم؟
”جؤ.“

”اوهان جي باغ جا ٿورا گل ڪٽڻ، اسان جا اڃا تڙياڻي ڪيئن.“

”پاٽڙا! منهنجو باغ هجي، ته آءٌ گل توکي دل ڏيان: باغ پرائو، آءٌ گلن کي هٿ ڪيئن لاپان؟“
”هٿ - ست گل ڇنڊين، ته هنن کسي ڪهڙي سڏ پوندي؟ تنهنجي اکين ۾ ديد ٿو ڏسان، تڏهن وات ٿو وجهان. ماسيهن ۽ ماساڻين سان جيڪر آءٌ حجت هلايان ٿي ڪانه، هنن جا پارسيجهنم ڪن ٿا؟
گلدستو ڏاڍيندس، ڏاهي ٿي.“
”گلدستو ڪيڏانهن ڪندين؟“

”ٻڌايانءِ ٿو، پر منهنجي ۾ ڳالهه سچ.“
”پاٽڙا! وري مون کي نه چئو، آءٌ ري پڇو، اڌڙو ڪم ڪڏهن ڪانه ڪنديس.“

”نوکي ڏاڏو، آءٌ ڏاڍو سرهو ٿيس، هنن کان جيڪر گوران، هر گهٽ وڌ ڳالهائيندڙ.“
”گلدستي جي ڳالهه وري ڪهي وٺن؟“
”گلدستو آلهينهو فر مڪاٽر ٿو ٺاهيان.“
”چو؟“

”سندس جنم اڇوڪي ڏينهن ٿيو هو، جنهن جي سڏ مون کي ۾ آهي، سو آءٌ وٺس گلدستو کڻي ويندس، ۽ پاڻ مون کي خرچي ڏيندو.“

”سندس چتر وار جي توکي سڌ ڪنهن هئي؟“

”ا، ورهه ٿيا، آءٌ پير چونڊي هئي ڪهر مونس، ته واٽ تي مون ئي گڏجي ويو. چيائينم: ڪهوڙي کي لغام کان جهلي به، آءٌ ٻيلي ۾ ڪا شئي وسائي آيو آهيان، آها وڃي ٿو ڪٿي اچان. اتان موٽيو، ته پڇيائينم: عمر ڪهڻي اٿئي؟ مون ورندي ڏنس، ورندي مهيني جي پهرين تاريخ، يارهين ۾ پير پوندو. تڏهين ٻڌايائينم: آءٌ به ساڳي ڏينهن ڄائو هوس. هاڻ آءٌ ته پاڻ ۾ يارائي پايون. سو، پتر پهرين مهيني ڏلي، ته امان کان هڪڙو سٺو گلدستو ٺهرائي، وٺس ڪٿي ويس. پهرين البت هتي شڪيس، پر هڪڙو سندس اکيان وڃي پيش، ته مڙس ماڻهو ٿي پيس. پوءِ به اندر ۾ جيڪا ڳالھ ٺاهي ويو هوس، سا ته وسري ويس. خير، گلدستو هٿ ۾ ڏنومانس، ته پهرين ته پاڻ به مطلب ڪونه سمجهيائين. پر آملڪ بادڪيري پيس، ۽ کيسي مان اڌ کيني ڪڍي، ڪٿي هٿ ۾ ڏنائينم. ايترو سو شرطائي ڇڏيائينم ته ’گل هي به چڱا، پر مون کي جهنگ جا گل وڌيڪ وڻندا آهن. تنهن ۾ اُٿندي هي چاهين، ته آءٌ خوش ٿيان، به انهيءَ جي بادڪيري رکج. اڄ هي جهنگ جا گل ته ميڙي آيو آهيان، پر چيس، ٻل باغ جا گل به هجن، ته وڌيڪ مزو ڏينس.“

”هاڻ اهي گل مون کي ڏي، ته گلدستو آءٌ ئي ٺاهي ڏيان.“ باغ جي گلن جي ڪپتي پوءِ ٿيندي ئي ڪانه.

فرئنگ آمارڪ لشي گل سندس جهول ۽ آڇلايا، تن
منجهيان هن هڪڙو سهڻو گلستانه ٺاهي، جيسءِ هال وٽان
پر سرءِ جنهن جي لاءِ ٺاهايو ائيني، وڃي انهيءَ تي ڏسي.
فرئنگ گلستانو وٺي سندس ٿورو پٺي مڃي،
ڏٺائين جو هٿ سڄيو ڏڙو ٿيو پهو هوس. پڇيائينس:
ماڪيءَ جي مک ۾ ڪونه ڏنگ غنيشي؟

رٿ هٿ کي پٺي ڇٽائي ڏٺو، ته فرئنگ جي
اک وڃي ماڪيءَ جي مک تي پئي، جا مٿي پٺي
هئي. چيائينس: ڏس، مک چڪ پاتو ائيني؟ پر
توڪي سڌ ۾ ڪانه پئي!

”هي سنڌا نه هجن، ته جيڪر آءٌ اڃا ۾ ڪين
سمجهان، ته ڪو مک ڏنگيو اٿم.“

”اسان کي چوندو ٻڌو اٿم، ته جن کي دل تي
ڪا گهڻي هجي، اهي دڪ سوراڪائين ڪونه.
مٿان توڪي ۾ ڪا ڇت سان چٽا لڳل آهي؟“

رٿ، ٿٽو چئي سگهجي، ڪهڙو آٺر ڏٺس ها، پر
رٿ کي آن ويل ماميس سڌ ڪيو، ته اچي اندر
ويه، آلبينهوفر به اچي، سا وري ترهي ڪانه.
فرئنگ ۾ انهيءَ ويل پيار ٿي ويو.

آلبينهوفر ٿي رٿ ويجهو، ۽ ٻڌو ڏٺو، ته بدن
۾ هڪڙو ٿڌو ساٿو پنڄي ويس، ۽ گل ۾ لالائش
لڳس. اکچنپ ۾ هو اچي اڳيانس بيٺو. ڏٺائين ته
اڪيون سون ۾ ٿي اٿس، ۽ ڪجهه چوهر ۾ پهو، پر

تنهن هوندي به هن جي ليکي ته آلبينهوفر ۽ سندس
 وچ ۾ ڪا ديوار اچي ويئي هئي. هٿ هٿ ۾ به
 ڏنائينس ائين، جن سڌ ٿي ڪانه ٿي پيس. آلبينهوفر
 تپس پئي کائڻ ۽ ڪن مائٽن ان لڪائڻي ڇايا هن
 جي سانت واري سروب تي به پئجي ويئي، پر ائيني
 پاڻ سنڀاري، هن جو هٿ ڪٿي ڇهن تي رکيائين.
 رٿ جي ماسي ۽ مائٽ اٿي، پوءِ آلبينهوفر جي
 آڃان ڪئي، ۽ هنن پاڻ ۾ ڳالهائڻ پئي، ته به هن
 کي سڌ ڪانه ٿي پئي، ته ڇا ٿو وهي ڇا ٿو واهري.
 دل ۾ ڌڪ ڌڪ آها اچي ٿيس، پاڻ ته درياھ ٿو
 آئي، جنهن جو آواز ڪنن ۾ ٿي پڙيس. پرون به الائي
 ڪهڙا ڪهڙا پئي پيس. انهيءَ مان اچرج وري ڪهڙو،
 جو آئند به پئي آيس، پر ڪو سندس اندر مان آن ويل
 پيهي نڪري ها، ته سڌ پويس ها، جو پاڻ ويڃاري
 انهيءَ کي نيسائڻ لاءِ مٿا ڏاڍا پئي هنياء.

رٿ جي مٿي کي اتي چڪر اچي ويو، ۽ رڙ
 ڪري پٺ تي ڪيري پئي! ماسيس ۽ ماسائيس
 آمالڪ اٿي کنيو. ماسيس ڏٺو، هٿ سڄيو پيو اٿس.
 سمجهيائين، ته باغ مان مڪين کان چڪ پارائي آئي
 آهي. وٺي چنڊ ڪڍيائينس، ته چوڪري هيترو ٿو
 چڻجيئي، ته منڀالي گلن ۾ هٿ وجهي، ته ٻڌو
 اٿڻڻو ڪيو ڇڏين. ڪالهه هتان پيلين وٽان به
 هٿ سڄائي آئين! اها ڳالهه هيلدار ٻڌي، ته چونڊو

ڇا؟ هيترا پيرا توکي جهليو اٿس، ته اوڏنهن ريل چيل
نه ويندي ڪرا”

ماساتيس به مهميز ڪيس- ڇي، ”اهڙو وائي پتر
ماڻهو وري چڱو ڪيئن؟ باغ ۾ گهر ڦر ڀلي، هر
هوش ته پنهنجو جاءِ رک.

ماسيس کي ته اعائي اچي ڪٿي لڳي، ته ٺٺاس
ڪيڏي مهل به اچي سهڙي، پوءِ هن جا جي هي
حال ڏسندي، ته سمجهندي ڇا؟ هيءُ ٻيڙي اچا
ڪنهن وڏي بحر ۾ اچي چٽڪي ها، پر آلبڻهوفر،
رت کان پڇيو: ڏاڍو سور هوندو؟

رت ڪنڌ سان اشارو ڪيس، ”ها.“

آلبڻهوفر ماسيس کي چيو: مون کي ذرو تيل جو
ته ڏجو. ڏنگ کي تيل مڪبس، ته سوچ هٽجي ويندس.
ماسيس ورندي ڪانه ڏني، پر بخيلي ڏاڍي ويس.
آلبڻهوفر، رت جو هٿ پنهنجي هٿ ۾ جهلي، منجهس
نهاريو ائين هئي، پاڻ ته سندس پاڪ وٺو جاچي.
اتي ٻاهران گاڏي جي ڪهين ڪهين جو آواز ٿيو.
الائيس آسالك دريءَ سان منهن ڪري، وڏي
آواز چيو: اڙي ٺٺاس!

رت هتان چٽري ڪانه، پر ڀريان ٿي اک ٽٽ ڪري
نهاريائين، گاڏي منجهه هڪڙي اهڙي مهاندي سي وڃي
اک ٻيس، جنهن کي پاڻ ته اڳي ڪٿي ڏٺو هئائين.

”هي منهنجي لاءِ مسواڙ تي بنگلو ورتو اٿئي؟ هن
ڪٽڙ ۾ رهندي ڪير؟ پانڌيو هوءَ، ته دادِيءَ کي
وسعت ٿي ڪانهي ڇا؟“

”جهڙو حال حبيبِان تهڙو پيش پرين - هن بهراڙيءَ
۾ هن کان بهتر مڪان ته آهي ئي ڪونه، توکي جنهن
ڏانوءَ واري جاءِ ڪپي، تنهن لاءِ مٿا ته گهڻي هنير،
پر ڪا هجي، ته ملي!“

”مون کي ته ماڻ ٿي لڳي، ته تنهنجو نپاڄ
ڪهڙو، تون هتي ڪيئن اچي پئين؟“
”مون کي هن جهنگ مان بهشت جي راحت
پئي اچي.“

جهنگ ۾ رهي، پنهنجو رس پرک پاڻ ته نيسائي
ڇڏيو اٿئي. اڌ دهقاني ته ٿي ويو آئين، باقي اڌ
ٽين ۾ به گهڻي ويرم ڪانه لڳندڙي. پر هي وري
ڇا؟ سڄو ڏينهن مٿهن ماڻهون سج پٺوئي هوندم!
مون کي ڪا آس ۾ پنهنجي جهڙي ڪاري ڪرڻ آهي
ڪيئن، جو جهڙي ڏانوءَ جي جاءِ کڻي منهنجي لاءِ ورتي؟
آءُ پنهنجو هتي هڪ گهڙي به ڪانه رهنديسان، تنهن
۾ منهنجي لاءِ ڪو ٻيون مڪان هلي ڳول!“

نيٺ هيلڊار هيلپون، ٽيون ڏيئي مڃايس، پر وري
ڇڏائين ته سينگار جو ڊول مون کي هي نه ڪپي!

پوءِ ته ڪا ويرم سامان جي لڻ پاء ٺهي پئي. هتان
جي شئي هئي، هتان جي شئي هئي. هيلڊار جا ماڻهوئي
ويچارا ٿڪجي پيا. چڙهه ٿي نڪري وين. آس واري
هاسي کان پڙدا پڙديون ٿيڪيا. ۽ اندر صفن ۾ اوندهڙو
ٿيو، تڏهن هيءَ پاڻن پري سرهي ٿي. تنهن تان هيلڊار
ايترو سو ورجايس: اوندهه سان هيتري جا دل اٿئي،
تنهن مان پائنجي ٿو، ته طبيعت تنهنجيءَ کي سوجهرو
ڏنڊين ٿي ٿو لڳي. شايد تنهنجيءَ دل جي تنهن
اندر اهڙي ڪا شئي ڏسجي ٿي، جا سچ جي ساڪيا
کان پئي ڏنو ڇڏي.

پر پيش منڍو آنر ڪونه ڏنس، رڳو چيائين: جهنگ
ٻيلي ۾ ڏٺو الاجي ماڻهن ڇا آهي؟ ههڙين پڻگين ۾
سندن گذر به الاجي ٿي ڪيئن ٿو؟

هيلڊار ٻڌايس: جنهن ماڻهوءَ جي طبيعت سالم
هوندي، ۽ پاڻ نوڪلائي-پسند هوندو، تنهن جي
لاءِ هتي گهڻيائي موج آهي.

”پر ڀائڙا، تون مائٽن جو هڪڙو سڪلڙو پست،
پنڙيءَ جو هڪڙو دادلو ڀاءُ، ناز جو ڀالو-تون
نوڪلائي-پسند ڪڏهن ٿين؟ شهر ۾ ڀائي، ڪنهن
تو کي دوس ٿي ڏنو، يا گهٽ ۾ هنن ٿي ڪن، يا
پنهجن پراون وٽ تنهنجي هلندي ڪانه هئي، يا ڪو
خانداني پڪڪليرو تو وٽ وار ڪن وڃائي ڪا-
ٻڌائين ته سهي ڪهڙي ڊاءِ ڊجي، جهنگ تنهن ڏيني،
هيڏانهن پڇي آئين؟“

”مطلب نه تون اهو سُرگاه بیکاه، آلاهندي ايندين.“
 هان مهرهاني ڪري، وري ان باري ۾ مون کي نه
 چٽجان. آءٌ هتي بلڪل خوش آهيان، جهنگ مان
 نينهن لڳي ويو اٿم. شهر جي موج کي چٽجماهيءَ ياد
 پيو ڪريان. پر جيڪو مزو جهنگ مان ٿو اچي، سو
 شهر سونو ٿي پوي، ته به منجهانس نه ايندم.“

”بابو ۴ آءٌ به ته اچرج پيا ڪاٺون، ته اهي ويچار
 تو جهٽيا ڪٿان؟ اسان جي آڪهه ۾ ته پيرمين ڪان
 اهڙو سنياس ورت وارو اڀيو ٿي ڪونه. پوءِ توکي
 چوٽ ڪئن لڳي؟ پر آءٌ ته سمجهندي آهيان، ته تون
 ٻه-روپو آهين! سچ چٽجان، اندر ۾ ته ڪڏهن ڪڏهن
 ڏاڍو پاڻ سان وڙهندو هوندين؟“

”هڪڙي جيو سان ٿي ٻاهر گهڙو پيو وڙهان.
 باقي اندر ۾ ته منهنجي سانت لڳي پئي آهي. ائين
 نه ڄاڻج، ته آءٌ ڪو چلولو ۴ چٽچل سپاء وارو آهيان.
 جهنگ مان ڀريت منهنجي ياعمر قائم رهندي.“

ٿوري مهل ماٺ ٿي. ذري کان پوءِ پيش ۾
 واري گهر ڏانهن مٽو ڪري پڇس: هن بنگلي ۾
 ڪير ٿو رهي؟

هيادار ٻڌايس: اسان جو بالا عملدار.

”آلڊينهوفر تڏهن اڃا هتي ئي آهي؟“

”آلڊينهوفر تون سچائينس ڇا؟“

”خير، ڪٿي ڪري ڏار هوندو، مانس- ۽ پاڻ اڃا

پرڻيو ڪونهي؟“

”نہ!“

”وٽس تڏهن رهن ڪير۔ ماٿهٽهٽس؟“

”ماٿهٽهٽس شهر ۾ ٿا رهن۔ هتي ماٿس جي هڪڙي

ساعيرڙي، سندس گهر جو هلت پيشي هلائي.“

”ايئن؟ تون لوديئر سان رلين ملين، ڪٿين نه؟“

”منهنجو جو بالا عملدار ٿيو، سو منهنجو ته ڏهاڙي

پيو منجهس ڪم پوي۔ پر پاڻ ماٿن سان گهڻو ڪڏجي

مسجي ٿي ڪونه، نوبڪلائي۔ پسند آهي.“

”نوبڪلائي۔ پسند ته تون به آهين، هي جيڪس

توکان به چار رتيون سرس ٿو ڏسجي.“

”برابر۔“

”ڪارڻ؟“

مون ڪي به ذاتي خبر ڪانهي، پر ٻڌم ٿي ته

ورهه ٿيا، مگيو ويٺو هو۔ پوءِ مڱج الاجي سندس

گذر ڪري ويئي، ڪي ٻئي ڪنهن سان وڃي پٺو

ٻڌائين، تڏهانڪر هي مڙس ويڳاڻو وٺي.“

”تڏهن آهو درد اڄ ڏينهن تائين دل ۾ سانڍ بندو اچي؟“

ڏسجي ته ائين پيو، پر زال ذات مان سو ايمان نهٺ

نڪري ويو اٿس، زال ذات کان دور پيو وڃي.“

”وفائي انهيءَ ڪي چيو اٿن!“

”وفائي؟ تو منهنجي ڪالهه، ڪن لائي ٻڌي؟ مون

چيو ڇا؟ زال ذات سان هينئر هوس ئي ڪانه!“

پائڙا، جهنگ ۾ رهيو آهين، ته دنيا جي آچار
وهنوار جي پوري سڏائي نٿي پويئي. آلدينهوفر زال
ذات ڪان-ونءَ جو ٿو وڃي؟ ڇو ته جنهن کي هڪڙو
پنهجي دل ڏني هئائين، انهيءَ جهڙي ٻي ڪا ايس ئي
ڪانه ٿي. آهائي سندس اکين جو نور هئي، آهائي
سندس من جو مٿيو هئي!

هيلدار ڪڇيو ڪين، ڪلهن کي وٺي نچايائين.
پيش چيس: دل هن جي ٻين عام ماڻهن جي دل
جيئن ڪانهي. هن جي دل - ڇا جوان - ڪيئن
توڪي ٻڌايان؟

هيلدار کي ياد اچي پيو ته رت، اٿنا جي ڳالهه
ڪندي، ڇا چوندي آهي - سو، ٻين کي ٻڌايائين:
هن جي دل 'سون ورنئي' آهي!

"هاڻو، سون ورنئي! ڏاڍو پورو اکر ٻڌايو
اٿس. آءُ جيڪر تنهنجيءَ دل نٿا اهڙي ساڳي
ڪانه ڀريان."

"نه؟ پر ڪهڙي خبر؟"

ائين چئي، هيلدار ٺهاريو ائين، جن آڪاسي جوت
مان منجهه ٿي لڏائين، ته آئيندو منهنجو ڇا ٿو چوي؟

رکي رکي، وري پيش ڳالهه چوري-چي، "جس
هجي هيلن کي، جا ٿيڻ تي ته اٿس. پانهن چڱي
پيئي سونهي. پر مون ته پائيو هو، جو تون لپٽ
نيٺ آتي ڪائيندين!"

دهاڊار منهن ٻڌو ڪري چيس: ڳالهون ڪهڙيون
ٿي ڪرهن؟

”ڇو؟ ڪهڙي منجهس گهڻائي آهي؟ خاندان اسان
جهڙو به ڪونه اٿن ڇا؟“

”مون سمجهيو، تون ڪٿان پئي اچي!“
”نون پائين ٿو ته تنهنجي هن مڱ تان ڳالهه
ڪڍيم؟ آءٌ هر ڏي وائين ڪانه ٿي چوان ته مون کي
اها مائٽي وٺي ٿي نٿي. ٻانهن تنهنجي جي ڪير واري،
آهائتي مائٽي هجي، ته آءٌ ڇو اچي ٿيان؟ پيون به تو
سڀ ڳالهون ڪئي، پوءِ اهو ڪم ڪو هوندو. ٻيو
۽ آءٌ سڀ ڄاڻون ٿا. ٻائي نه، انهيءَ سورئون وارث
به تنهنجي ايلورڊ کي ٿاڦي ڇڏيو.“

”ڇا، تنهنجي ڪڪي کي؟“
”هاڻو، اسان جيڪو ورثو ڇڏيو، تنهن جو نه قبضو
تو ڪڏهوڪو وٺي ڇڏيو.“

”نڌهن مون کي ٻيو پٽيءَ مڪائيندو ٿي ڪين؟“

”اهڙي آس تو اڃا ڪين ٿي رکي؟“

”تو پاڻ ٽي ناڪار ڪئي، ته مون کي اهو ورثو
ڪونه ڪي؟“

”تون چوين ڇاڻو؟ ٻيو جو ڪڪي جو سنڀاليندڙ
ٿيو، پوءِ آءٌ چوانس ته ڪڪي کي ورثو نه ڏي!
پيون به تنهنجي نانءَ ته پائي به ڪانه ٿي رکيائين، پوءِ
آءٌ چالاڪ ڪڪي کي ڪس لاءِ ڏيائين؟“

”بابي جا هي حال، پوء تون تڏهن هتي ڇو آئين؟
مانتي جڏهن وٽيو ٿي ٿي، تڏهن تنهنجو باقي هتي
ڪم ڪهڙو؟“

”منهنجو ڪم؟ هڪڙو نه چيس، آڻ پاڻ اچي وائي ويڻ
تو کي اها خبر ٻڌايان، پوء ته مون کي پنهنجو به
سانگو هو.“

”ڪوڙا سراسر ڪوڙا!“

”جس هجيئي، شاس هجيئي! هر هنن دهقائين جي
سنگ ۾ پيو ٿير تون ڪهڙو سڪيو هوندڀن؟“

”مون کان چٽڪ ٿي، سچ، زبان مان اهڙو اکر
ٻاهر ڪڍڻ نه ڪپندو هوم. آڻ توکان معافي تو ڪهران“

”هر مون کي ته ڪوڙو ٺهرائي ڇڏيئي!“

”مون کان ڳالهه لڪاء نه، آڻ سمجهان ٿو ته ڪا

ته مڙيائي ست سٽي، تون هيڏانهن آئي آهين؟“
”ڳالهه هيئن...“

”بابو جيڪس هڪڙي حساب، وصيت ڦيرائي منهنجي
نالي ڪري ٻي!“
”هاڻو...“

”پينڙي، هڪ نه، آڻ ته توکي وٺايان: هاڻو،
هيءَ مانتي چنان، ته پوء سو پيشڪ بابو ورثو ڪري
ڏنيم! ڪيئن؟ ائين نه! نوڪريءَ پيري به بابي
ساڳي رمز ويڙهائي هئي، پر آڻ خبر ائيني ڪونه
مڙيو سانس.“

”ورئو پيءُ ريت به توکي ملي سگهي ٿو.“
يعني؟“

”بابي وصيت ۾ ڄاڻائي ڇڏيو آهي ته ڏسو ڀائو
اهڙو اچي بڻي، جو ڀڳوان ڪڪي کي هاڻ وٺ
گهرائي وٺي، ته پوءِ هائي جو وارث تون ئي آهين.“

هبلڊار ڪڇيو ٿي ڪونه. منهن تي ڇايا پئجي ويو.
پيشن پيار جو هٿڙو گهمائي پڇوس: پوءِ ڪندين ويچار؟
هبلڊار ڪاوڙ ۾ ڳار هو ٿي ويو. ورندي ڏٺائينس:
نو مون کي جيڪس پئسي جو بار سمجهيو آهي؟ ورثي
ڪارڻ تون پائين ٿي، آءُ ٽڪ ڇڏي ويندس؟ خبردار،
مون سان انهيءَ ڳالهه جو وري ذڪر چوريو اٿئي!
”ڀائڙو، آءُ ته تنهنجي منگهڙي ڪانءُ آهيان.
مرضيءَ جو مالڪ آهيان. ٺهيو، آءُ ڀلا هاڻ اٿان ٿي.
ڪڪي کي ڇڏي ڪيتري ويرم ٿي اٿم.“

ڪنوار کي توهان پوءِ ڪڏهن گڏايان؟ اڄ ئي
وٺي اچان؟“

”اڄ؟ نڪو هينئر ته آءُ وڃي ٿي ساهي پٽيان،
تنهنجي ڪنوار کي به ڪنهن ڏينهن ڪري ڏسنديس.“

”هينڙي، ڇڪون ته لسيون ڪري ڇڏ. لتواندڙين
تي هيشن وار ڪي ٺهن ٿا جڙن ٿا! دستانا به ته
پونده ٿي ڪين. گهوڙهن به اچي ويو.“

هيلدار ايندي ٿي کيس ۽ ماساتيس کي ڪينڪاري،
هن جي گهگهي ۽ ڏانهن نھاري چيو: هن ۾ رڃين به
ڪانه ٿي؟

الائيس ٻڌائين: اندر ٻاهر پائڻ لاءِ گهگهي اٿس ٿي اها.
هيلدار شومند وڃي پئي ٿيو، پر چيائينس: مون ڪالهه
ليٿو به ڪونه پاتو، مغاف ڪڇ، دادي ۽ ڇڏيو ٿي ڪين.
رت ورندي ڏٺيس: مون سمجهيو، ضرور اوهان کي
دادي ۽ ترسابو هوندو.

پر رت جو زور ڏيئي دستانا پئي پاتا، تنهن تي
هيلدار پڇيس: هٿ کي ڇا ٿيو ائيني؟
”ڪالهه ڪو مک چٽڪ پاتو اٿم. پر موج
له ويندڀر.“

”باقي اهو چٽڪ ڪهندو هو! دستانا وري ڪيئن
پونده؟ ٺهيو، ائين ٿي هل.“

”واٽ تي هيلدار کي ته منهن ۾ شور پيو ٿي هو،
پر نيٺ رت زبان چوري-چي، مون کي ته پئي

دڪ دڪ ٿئي. داديءَ کي اوهان جي آءُ الائجي
وٽنديس کي نه! مون سان هلندي لهي؟“

”نون ٽڙڪج ما نه، هوش جاءِ رکج، پوءِ لهي
چو ڪين هلندي؟ پر توکي تربيت جا ملي ڪانهي،
سو منهنجو به هنيون پيو وگهري. هوءَ ڀلا ماڻهوءَ
جو انت هيتري ۾ موڏي وڃي. پر تون به اڃايو
ڊپ ته ڇڏي ڏي. آءُ ته سان آهيائين نه؟“

گهوٽ. ڪنوار اندر صفی ۾ گهڙيا، ته سائڻ پنهنجي
ساهيڙيءَ هيٺان سان ويٺي ڳالهائون ڪيون. ڏٺي ٿو
ڄاڻي ته پاڻ هن کي سچ پچ ايندو ڏٺائين يا نه، پر
هيلدار سندس آجيان لاءِ ترسيو ڪونه. رٿ کي
پرسانس بهاري چيائينس: داديءَ، ڪنوار! هيءَ سائڻ
تڏهن ۾ پاڇائيءَ کي ڪٿي آءُ. جيءُ ڪري سونه،
اکين ۾ چشمو وجهي، ڪا مهل ته تنهن کان وٺي
ڇوٽيءَ تائين پئي جاچيائينس.

هوءَ جا ساهيڙيس، تنهن ۾ وٺي سندس اهل ڪئي -
پاڻءَ ته اڳي ڪڏهن رٿ کي ڏٺوئي ڪونه هئائين.
رٿ جو منهن سو ڳاڙهو لال ٿي ويو، پر هٿ
ڪانه هارباڻين، اکيون ڪٿي نيشان جي منهن ۾ ڪٽپاڻائين.
نيٺ جيئن تيئن سائڻ جي زبان تان مهر لٽي - پاڻ

کي چيائين: ٻانهن لائشي ڪانهي!

پر هٿ ڊگهاري پاڇائيءَ کي ڏٺائين، ته هوءَ
جا ٿورو شڪي، تنهن مان سهي ڪري ورتائين،

ته ڪا مڙياڻي هٿ ۾ وڌائين. اتي ئي ڄا سوچي
اک ڏس، سو پاء ڪان پڇيائين: هٿ ڪي ڄا
ٿيو اٿس؟

هيلدار ٻڌايس: ڪا، ڪو مک چڪ پاتو اٿس،
تنهنڪري هٿ سڄي پيو اٿس.

پيش چيو: آءٌ به چوان، ڪجهه ته آهي!
پوءِ ساهيڙيءَ ڏي مهر ڪري، ان کي ٻڌايائين:
هيلدار جي ڪنوار اٿئي!

پر هيلدار چيس: انهيءَ کي اڳي ئي سڏ آهي.
سائڻ چيو: تڏهن ته پاڻ چڱو!

هيتري ويرم گهوٽ-ڪنوار پيئائي هئا. هيلدار
کي چڪ پئي ويا، پر سور پئي پيئائين. نيٺ سائڻ
پاڇائيءَ کي ويهڻ جي صلاح ڪئي.

رڻي رکي، پاڇائي ڪان ٿي پڇي: عمر ڪهڻي ٿيند پئي؟
رٿ کي جو وٺائين پر بندي ٿي آب به هي مليو،
سا چڻ ٿڌو ٺڪر ٿي ويئي. نهن هوندي به اُٺايو
جواب ڏنائينس: سترهن ورهه!

ٺٽائين چيو: تون تڏهن اڃا ٻار چٻين. آءٌ نه ته
تو ڪان پورا ارڙهن ورهه وڏي آهيان!

هن پاڪن پريءَ جي هن گفتگو ۾ وڏي معنيٰ
رکيل هئي! رٿ کي چڻ شرطايائين ٿي، ته پاڻ کي
مون سان پيئي پوءِ چو ته حسن، نزاکت ۽ جوڀن
جوانيءَ ۾ هن وقت به ٺاهوڪي ڪير پئي لڳي؟
نه ته عمر ۾ به تون منهنجي ڏيءَ سونهين-رٿ

سندس ورجاء سهي ڪيو، نه ڪين دل ۾ ڪو،
هر دل ۾ چيائين، ”آهو حسن ئي گهوريو جو حسن
واريءَ کي هيلو بنائي!“

پوءِ ته سائن ماءُ پيٽان ٻوليءَ ۾ ڳالهائڻ چڏي،
اچي فرينچ ٻوليءَ ۾ ٻولي. پاڇايس ٻڌايس، ته آءُ اها
ٻولي ڄاڻائي ڪانه، ته پاڻ ساهڙيءَ کي مڃڻ ڏيئي،
وئي سرڪيائين. هن کان پڇيائين: ڇا انگريزي
ته ڄاڻين؟

رٿ کان ڳالهائڻ اڪليو ڪونه ٿي، هر جيئن ٿيڻ
ورندي ٻڌائينس: ”نه“.

”مڃيس، انگريزي به نه!“

”دادي، فرينچ ۽ انگريزيءَ جي، سمجهون ٿا،
تو کي چڱي ماهيت آهي. پر اسان جو انهن ٻولين ۾
ڇا وڃي؟ اسان جرمن-جرمن ٻوليءَ تي زبان نٿي
وري ٿي ڇا؟“

”بس، تنهنجي ڪنوار جي ڄاڻي ٿي اها جرمن ٻولي،
ته اسان به جرمن ٻوليءَ ۾ ٿيون ڳالهه مهڙ ڪريون.
مون پانٿيو...“

اتي آيا سندس ڪڪي کي اندر وٺي آئي.
سائن جو ڌيان تنهن نان وڃي پٽ ۾ ڪٽو، ۽
هوءَ ڳالهه پوري به ڪانه ڪيائين، پٽ کان مليون
ولي، پاڻ کي ٿي چوي: جتي شال! وٺي ٿو، نه؟
ابدورڊ بڪدم ماءُ کان پاڻ ڇڏائي وڃي هيلڊار
کي لڳو. پڇيائينس: ماما، مامي؟

هيلدار من اچل تي پوريائس پائجي لسي نري
 ئي ڪليو، پر وري پاڻ سنڀالي، لپس هٿ ڏان
 وٺي، رٿ جي اڳيان بيهارِي، چيائينس: اجها
 تنهنجي مامي.

ايدرد جون اکيون وڃي رٿ ۾ ڪٽيون. منهن
 جو ڏٺائينس سائو هيڊ ٿيو پيو اٿس، سو ڪنڌ پيو
 ڏوٽي، چويس ٿو امان جهڙي ٿاهوڪي تون آهين
 ڪانه، ڪهڙا به ڪهڙا ڪينا پاتا اٿيئي؟
 مائس تنهن تان ٿو، ٿو، ڪري وٺي ڪليو، پر
 تڏهين به ٻاهريون پنو رکندي آئي. هٿ کي جهليائين
 ٻابلا، ڏس وري...

هو ڇا ساهڙيس، تنهن وري هيلدار ڏي مهر
 ڪري، ٽوڳڙو اچلايو: اوهان مان هي تير ڪن
 لاهيندو! نانائي رڳت چڪي اٿس.
 سائڻ چيو: ٻاڻو به ائين چوندو آهي. اصل ٻارئي
 هيلدار جا پيو هلي، ٻائي پنهنجو وارث به تڏهن ئي
 ڪيس نه.

هيلدار جو منهن تهبي ٿامشي ٿي ويو. چپ
 ٻي چٽيائين.

سائڻ هٿ کي چيو: ٻاڻا، ماسيءَ سان هٿ هٿ
 ۾ ڏيئي گڏج-ڏاهو هٿ ڪر پائس.

ايدورد هٿ کڻي ٻليان لڪايا، ۽ رٿ جي هٿ
 ڏي نھاري، چيائينس: هٿ اٿيئي، ڇا اٿيئي؟ توکي
 آءُ هٿ ۾ هٿ ڪون ڏيندس!

هبلدار هيڪاري اچي ڏاڻو. پاڻيجي ڏسي هڪل
 ڪيائين: ڏينس هاڻ هٿ هٿ ۾!
 پر ايڏو وڏو صفا پڙ ڪڍي پيو. ورندي ڏٺائينس:
 نٿو ڏيانس. ڏسو، امان ڪي ۾ پئي ڪل اچي!
 رت جي دل ۾ آن مهل ڇا وهي گذريو هوندو،
 تنهن جو تصور هرڪو پاڻ ڪري سگهي ٿو. هبلدار
 کي جوش اڏو ۽ رجي آيو، جو منهن جون رڳون
 ۾ چٽيون پئي ڏٺيس. پاڻيجي کي پانهن کان ڏونڌاڙي،
 چيائينس: ماڻهين لڄڻ ۾ اهي سيڪاري يا اٿئي؟ ورثي جا چورا!
 هبلدار کان ۾ وات مان اهي اڪر نڪري ويا.
 ساڻن جو منهن ورن ورن پئي ٿيو. سامڙيس ڪنگهه
 جو مينهن ڪري، منهن ڪڍي پئي پاسي ورايو.
 ساڻن، پاڻ جي منهن سامهون، اوچي ڳاڻ ۾ هي
 چيو: خبردار، وري منهنجي ڪڪي ڪڪي ڪڪي
 چيو اٿئي!

پر هبلدار پڻ کي ٻڌو ۾ ڪين، پاڻيجي کي هٿ
 تان ٽورڙو مٽرو ڪڍي، وري آتي جو آتي ڪيس
 هيٺ بيهاري، پڇيائينس: ڏين ٿو هٿ هٿ ۾ يا نه؟
 ايڏو وڏو وري ورندي ڏٺيس: نٿو ڏيانس. زور
 ته ڪونهي!

۾ پڻ، پاڻ کي چيو ٿي پئي: متان ڪڪي ڪڪي
 هٿ لاتو اٿئي، ته آهي! وڃ ۾ هبلدار پاڻيجي کي
 چماٽ ٽوڪي ڪڍي. ايڏو وڏو وڃي هٿ تي پيو.

پراڪ ۾ سندس ڪپڙهو به ڪونه ٿي ڏٺو. اسي
چوڪر هڪڙو وس ڪري چڪو: ٿپ ڏيئي، آماڪ
رٿ جي ڪچي ۾ لڙڪي پيو. ڇي، ”هان امان مون
کي ڪٿي جهلي به، ته به آءُ توکي بهار ڪندس!“
هيءَ رنگ ڏسي، سڀني کي ماٺ لڳي ويئي!

هيلدار پائيجي کي چيو: مار سان نيٺ سڌو ٿين؟
پائيجس ورائي ڏنيس: اڌ سئو نه ڪري ڇڏيو هاءِ
ته به اوهان جي ڳالهه ڪانه مڃان هاءِ.
”تڏهن ڀلا، نيٺ ڪيئن مڃيئي؟“
”مون اوهان جي ڳالهه ڪانه مڃي: مون ماميءَ
کي پائيهي پاڪر پاتو!“
”سو ڪيئن؟“

”مون کي ڳالهه ڪرڻ اچي نٿي. پر ياد اٿم ته
جهنگ ۾ هڪ لڱا هڪڙو ڦٽيل هرڻ ڏٺو هوم، جنهن
نهاريو ائين پئي ڄڻ چيائين ٿي: مون کي هٿ مٿان
لائيندا آهيو. شڪاربن اڳيئي اڌ سئو ڪري ڇڏيو
اٿم. رٿ جي اکين هيٺر آها ڏيکاري پئي ڏني.“
مامي کي اها ڳالهه ٻڌائي، وري رٿ جي منهن ۾
نھاري، پڇيائينس: مون تي ڪاوڙ ته ڪانه اٿئي؟

”اڄ هوڏانهن بنگلي ۾ ڏمچرئي ڪونه پيو پوي.
 ڇو نٿانهن ڪيڏانهن ٻاهر نڪتي آهي ڪيئن؟“
 رٿ، ماسٽ ڪي اترئي ڪونه ڏٺو.
 ”نٿانهن جي سڪ ته هاڻ مون ڪي ڪانهي، نڪا
 توکي ئي سندس ڪا ڳالهه مهار وٺي ٿي، پر ڏسڻ ٿي،
 توهان هلي ڪيئن پئي؟ وري هيلڊار...“
 ”ڇپ، مٿان ڪي وڌيڪ ڪجهه اٿس.“
 ”آه ته ڪٿي ٿي ماڻ ڪريان، پر...“
 ”تنهنجو مطلب آهي، چارلس پيل جي خاطري نه
 ڪري ڇا؟ منهنجي ڪارڻ...“

سچ، تنهنجي ڪارڻ هن جو رنج مٿي ٿي ڇو
 ڪٿي؟ پر اڄوڪي تاريخ، ڏسندي پر، منهنجو ته
 وهانو ٿي به ٿو. هيلڊار ڪي ته جيڪس، پنهنجي وهانو
 جي ڳالهه ياد ٿي ڪانهي.“
 ”پنڙي، اُهي نه ٿي. هروڀرو سندس نيت ۾
 شڪ نه آهي. هيل سوڌو ته چڱو مبتو پئي هليو آهي.“
 ”هاڻو، چون؟ خير، انهيءَ ڪي ڏسي وٺبو! پر
 تون پنهنجي شڪل ته ڏس، منهن جو رت باقي به
 سڪائي ڇڏيو اٿس. جو، هينئر ٻاهر گهڻو ڪرين
 ڪانه؟ آلبينهور جي گهر هن ٻڌي وٽ هلندي؟
 وڃاري ڏاڍو پئي مارڻي.“

”عل ته پئي گڏجي، منهن ڏيکاري اچونس.“
 رت، ماسات مان گڏ، آلبينهوفر جي گهر آئي ته
 مهي، پر باهرينءَ درڪيءَ تي پير رکندي، اندر ۾
 الاجي ڇا پئي ٿيس. هڪاري جا ماڙيءَ واريءَ
 دريءَ تي اک پيس، تنهن تي اڪچنپ ۾، عالم رويا
 منجه، الاجي ڪهڙا ڪهڙا نظارا ڏسي ورتائين.

خير، هي پئي اندر گهڙيون، ته ٻيڙيءَ پاڪر پائي،
 اچي هن کي اڪير مان ملي. چيائينس: مون ته پائيو، مون
 کي وساري ڇڏي. وري به شڪر، جو لهو ته پائي،
 نيچ آئينءَ جي آئينءَ! منهنجي ته دل ڏهاڙي پئي توڏي
 ڪڍي! توکي ته آءٌ ايترو ياد به ڪان هونديس.

رت اڃا سندس پاڪر ۾ ئي هئي، ته ورائي ڏنائينس،
 آءٌ ته جيڪر پائينان، تو وٽ ڏهاڙي پئي پيرو ڪريان،
 ”اهڙي آسپد ته آءٌ ٻيڙي ڪان، ٿي رکان. پر تڏهن
 به پنجن ڏينهن، ائين ڏينهن ته وٽم ايندي ڪر.“
 هينئر، آءٌ تڪڙو تڪڙو پئي تو وٽ اينديس.“
 ”ڏيڙي، سمجهان ٿي، ته ٻين کان توکي واند ڪائي
 ملندي ڪان هوندي. انهن جو حق تو تي مون کان
 اڪثر گهڻو لڳي.“

”بي اهڙي پهر آهيني ڪان.“
 تڏهين ته پاڻ چڱو. مون کي نه ته ڊپ ٿيو،
 ته اهي نه ڏکڙو ڪڍن. پر پڙتو؟ آءٌ آهيانءَ ٻيڙي،
 گهڻو گهڻو پيار ڏيکاري، مون کي ڪاري نه ڇڏجانءِ.“

سچ پچ پڙي ۽ ليس سو کي پسون تي، ه ه
اگر واناں نڪري ويس.

پڙي ۽ ماسايس کي ٻانهن کان وٺي هلڪي تي پر،
کڻي ويهاريو، ته هن وري ڇا ڪيو، جو ننڍڙي منجي
ويڙهي، هاڻ انهيءَ تي سندس پيرن اڳيان ٿي وئي.
پڙي ۽ ڏاڍا مٿا هنيو، ته مٿي تي ويهي، پر هن
هنه ڪونه مڃيس، چي، ”هتي آءٌ ڏاڍي سولي آهيان،
پاڻييان ته سدائين تو وٽ هين ويٺي رهان.“

اتي ٻاهران ڪنهن جي اچڻ جو آواز ٿيو. پڙي ۽
ڪن ڦرڙايا، ته پيليءَ اچي چٽايس، جو اميريائي گونڊن
آئي آهي. هن کي ڳالهه وٺي ڪانه، پر آئي کي آڌر
ڪيئن نه ڪري؟ پوءِ اندر وٺي آيس، رت کي
اهڙي چڙ ويٺي، جو هاڻ کي جهلي مشڪل ٿي سگهي.
چي، نرلجي، ڪهڙو منهن کڻي، ههڙي جتي پُرش
جي گهر لنگهي آئي آهي؟ تنهن کان پاٽ ه هائي هائي،
ٻڌي ٿي مري!

اميريائي اندر گهڙندي ٿي سڄو صفو نظر مان
ڪڍي ويٺي. پوءِ هلڪي تي ويهي. جتان تنهن وح
ه الايس آئي ڪڙي ٿي هئي. پڙي ۽ کان ٿي هجي،
آلڊينهوفر تنهنجو ڇا ٿي؟

پڙي ۽ کي سندس هي اوترايو سوال وٺو ڪونه،
پر لاچار سور پي ويٺي. منهن ه ڪونه وجهي،
ورندي ڏنائيس، آءٌ ڏانس، تڏهانڪر آءٌ رهان ٿي

ن وٺ. مائس منهنجي ماهڙي ٿئي، تنهن اسان ماءُ پٽ کي ڇڏيو ٿي ڪين.

”تڏهن ٻيٽ ڄائو پٽ به ائيني؟ پنهن ڪري ڇا؟“

”جيئي شال، برلن ۾ طبابت ڪندو آهي.“

”پر ٿيل هوندو؟“

”نه.“

”سو وري ڪيئن؟“

”مگيو ويٺو هو. پر ڪنوار سندس کي مگهي ٿي اچي

دهڪو ٿيو، ۽ سون جهڙي پانهن ٽڳي ڪانه.“

”تنهن کي ڏينهن گهڻا ٿيا؟“

”گهڻي.“

”پوءِ ٻي ڪا پانه ڪانه ٿي مليس ڇا؟“

”پاڻ ان پڄاڻا وهانو جو ويچار پئي ڏاهي ڇڏيائين.

اڄ ڏينهن تائين اهو درد دل تي بيٺو ٿي اٿس. پوءِ

وري ڪم کان به واندڪائي ڪانه ٿي مليس.“

”تڏهن ته سون کي هڪڙيءَ ڳالهه تان هڪاري

ماڻ ٿي لڳي. دل ۾ نه ڪرين ته پڄاڻ؟“

بلڙيءَ سهي ڪيو، ته ڪهڙو ٿي - وال پڄر، پر

وات سان ورائي ڪانه ڏنائينس، ڏانهنس نهاريائين ائين،

ڄڻ چويس ٿي: ڇو نه؟

اسيريائي پڄس: پنهن جڏهن آهي به ڇڙو - مير،

تڏهن تون کيس اڪيلو ڇڏي، هتي ڪيئن اچي

رهي آهين؟

ٻڌڙيءَ ورندي ڏنيس: منهنجي دل ته گهٽيائي
 ٿي گهري نه آءُ وڃي پٽ وٽ رهان، تنهن ۾ پيري پري
 لڪم ٻيو، پر هتي آلبينهو فر کي ڪئن ڇڏي وڃان؟
 گور سندس ڪير سنڀاليندي؟

امير ٻاڻيءَ، ڪيلي ڪيلي چيس: پاڻ پرڻجي نٿو؟
 انهيءَ تان منهن ڪاڙهو ٻڌڙيءَ جو به ٿي ويو،
 پر باهه جيڪا رت کي لڳي! وس ڪونه ٿي هيس،
 هونءَ جيڪر منڍي پتي ڪلهيس هاءِ.

ٻڌڙيءَ ٻڌايس: پاڻ ته مون کي تنهن ڏينهن به
 ڏاڍا زور ڪيائين، نه هاڻ ڀل وڃي پٽ وٽ رهڻ،
 پر مون چيس: تون وهانءَ ڪر، ته پوءِ آءُ اهڙو
 ڪم ڪريان...

”هو، پاڻ ڪهڙي ورائي ڏنائين؟“

”جيائينم: اهڙي مون سان ڳالهه ٿي نه ڪر.“

ٻڌڙيءَ اتي انهيءَ بهاني سان ته مهمانن جي لاءِ
 ٿول ٿانگر ته گهرائي وٺان، آئي ٻاهر هلي ويئي،
 امير ٻاڻيءَ هينئر رت ڏي مهر ڪري، کيس چيو، معاف
 ڪجانم، جو تو وٽ ڀروئي ڪونه ڪيو اٿم، ڏاڍي
 لاچار آهيان، وارئي ڪانه ٿي مليم، پر پاڻم ته منهنجي
 ڪٿر ڏيئي ڇڏي هوندءُ!

رت جي چاٽيءَ ۾ ٻئي ڏڪ ڏڪ ٿي، سو انهيءَ
 تي ڪٿي هٿ رکيائين، پر هن کي نهايت اهر ۽ ڏيرج سان
 ورندي ڏنائين: چارلس پنهنجا وڙ پائهي پيو ڪري.

مون پاڻ اٿن سمجهيو. پر وهانو جو ٻول ته
هڪڙي سان ڀانڀيان ٿي، پيار وسر ٿي ڪيو اٿو؟
رٿ پنهنجون پوريون ا ڪيون ڪئي منهن ۽ ڪٽپاس.
ڄڻ جيانئس ٿي: هي سوال ڪهڙو ٿي پڇين؟

امير ڀائي ۽ چيس: آءُ هتي آيس ٿي انهي ۽ ڪاتر، ته
پنهنجين اکين سان ڏسان، جو چارلس پنهنجي ۽ ڪنوار
کي پيار ڪيئن پيو ڪري! پلا چارلس، ۽ پيارا سچ
ٿي جوان، ته مون کي اچر لڳي ٿي ڪونه ٿو. مون
ته اڳي ئي سمجهيو ٿي ته قصو ڪيئن هوندو. منهنجي
هٿن جو هاليل، آءُ ته چڱي ۽ ريت سچاڻاس. تون
چوڪري، پنهنجي سنڀل ڪڇ. متان ٻيڙي ۽ چاڙهي
ٿر هون ڪڍي وٺي. طبيعت ڏسين ٿي، ڪهڙي گرم
اٿس! سجهان ٿي، ته توکي هوءَ به ڏکيو بکيو ڪونه
ڇڏيندو. ڄاڻي ٿو ته تنهنجو ڪر پيون اوهي واهي
ويٺو ڪونهي. پر ڳالهه ۽ رهندو ڇا؟ تنهن ۽ چارلس
هينئر ٿي ڪٿي توکان ڪنڌ ڪڍائي، ته تون گهڻو ويچار
نه ڪڇ. اسان سندس مائٽ ته ويٺا آهيون! توکي
اڙهو ڪونه ڇڏينداسون! هاڻ آءُ ته پاڻ ۽ گڏجون
ته سهي. هيءَ ڳالهه ڪنهن سان ڪڇ ڪانه!

پر جهڙو هٿ ڊگهاڙي رٿ کي ٿي ڏنائين، تهڙو
هن ۽ زور مان ڪري هٿ ڀري آچليس. هوءَ ٻيڙي
جا ان مهل اندر آئي، تنهن کي پاڻ اچر لڳو ته
رٿ ڪيو ڇا؟

اميربائيءَ تي سو بدن ۾ لوڇو اچي لڳو، ٻيڙيءَ
 کي ٿي چوي: هي ائيني هن جا حال! آءٌ ٿي هٿ
 ڏيانس ته هي مون سان سڱ ٿي ڳنڍي.
 پر الانيس بڪدم منهن تي ٽوڪي ڏنس: ”
 ”تو هٿ ٿي ڏنس، ڪين وڍ ٿي وڌس؟ تو جيڪس
 پانڌيو هو ته رٿ کي ٺڪ ٿي آهي ٿي ڪانه، سا تو ٿي
 تنهنجي هن اڍنگي ڳالهائڻ تان ورجائيندي ته ڪو
 پاڻ تومان ٺهي ويهندي. پر متان ڪو اهڙو ويچار
 ڪبو ائيني، نيڙڪي پانهن ڪانهي!“

اميربائيءَ کي جا هيءَ تڙي نڪتي، سا ڏاڍي اچي
 کيڪي وڙڪي ٿي. پر، ته به شرم کي پرچائڻ لاءِ وٺي
 چيائين: مون ڳالهه ڪهڙي ڪئي، توهان سمجهيو ڇا؟
 ٻيون به مون پاڻ چڱي صلاح ٿي ڏانس. پر هاڻ سندن
 مرضي، آءٌ ڇو پاڻ کي وڃ ۾ ڪوڙو ڪريان؟

اميربائي پوءِ اچي ٻيڙيءَ کي لڳي، ته ڪمرو
 ڪمرو ڪري مون کي سارو ٻنگلو هلي ڏيکارا هتي
 اوس گهڻي رنگ ٿيا هوندا، انهن جا بيان به سربسٺا
 ٻڌائين. ٻيلي جي بالا عملدار جو ٻنگلو، تنهن نسبت قصا
 ڪٽيندائي ڪين. پر ٻيڙيءَ چيس، ٻنگلو به ڏيکاريا ٻين
 ٿي، باقي هتي خاص ڪا اهڙي ڳالهه ٿيائي ڪانهي،
 جنهن جو قصو آءٌ ڪٿي تو ٿي ٻڌايان.

”ڪا جين جي ڳالھ، ڪا پوت جي ڳالھ، ڪنهن
 ويچاري ميڪايل جي سِيڪ جو قصو، يا معبتي مستان
 جو درد ڀرپو احوال!“

”سون کي ته اهڙو حادثو سمجهي ئي ڪونه. امان جو ته خسر سڪ جو پيو وقت گذري. ڇا جو جين، ڇا جو پوت! ڇا جو هي، ڇا جو هو!“
وري ڏاڪڻ نان مٿي ماڙيءَ تي پئي ويون، ته ڏاڪا آگهاڙا ڏسي، امير پائيءَ پڇيس: ڇو؟ غاليڇا هتان ڪٿي ڇڏيا اٿو ڇا؟

بلڙيءَ چيس: آلبڙنهوفر جي غاليڇن سان پوي ئي ڪانه. پاڻ چونڊو آهي ته ماڻهو ڏاڪڻ تان پيو مٿي چڙهي، ۽ سندس آواز نه ٻڌجي، سمجهڻ گهرجي جو هو خوشامد ٿيو آهي. تنهن کان مرڳو غاليڇا اتي وڃايون ئي ڪين.

”غاليڇن سان ڏاڪڻ پئي سونهي! تون نٿي سمجهائينس؟“
”هو اها ڳالهه ٻڌي ڇو ٿو؟“

ڳالهين ڪندي، بلڙيءَ ڪو ڄاڻايس ته دڪي جيئو هن گهر ۾ آهي ئي ڪونه. ڏٺي پاڻ کي خوش، ٻيلي پنهنجيءَ ۾ پورا، منهنجي به سڪ جي پئي نهي.
تنهن کي ٿهه ٿهه چيائين: تون ۽ ٻيلي ته سڪيو وقت پيا ڪاٽيندا هوندؤ، پر آءُ نٿي ڀانڻيان، نه ڪو آلبڙنهوفر خود پاڻ کي سڪيو ٿو سمجهي. ٻاهران چڱو ميو متارو، رشت رشت هوندو، پر مڇاڻ ته اندر سان ڪا مڙ پائي لڳل اٿس!

بلڙيءَ کي انهيءَ تان ڏاڍو اچرج لڳو. پڇيائينس: تون آلبڙنهوفر کي سڃاڻين ڪيئن؟

امير پائيءَ مشڪيو پئي - ورندي ڏانهن س: ٿورا
 ڏينهن ٿيا ته ڪنهن ٿياڪر جي ڪهر ۾ ڏٺو هو مانس،
 پڙي ۽ ٻڌايس: ٻاهران ڪلمڪ ڪونه ٿي
 ڏسجي، سو برابر ۽ ڀر اندر جو آرام گهٽوئي اٿس، حياتيءَ
 کي پاڻ خدائي ذات ڪري ٿو ليکي، تنهن ڪارڻ
 عيشي جيون جيئن نفساني لذتن مان کيس مزو اچي
 ڪونه، تنهن هوندي به سنسار کي ٿياڳ ڪونه
 ڏيئي ڇڏيو اٿس، پر سنسار جي ڏيک ويڪ تي آجهڙي
 ڪونه ٿو.

پڙي پوءِ ٺيلي ڪمري ۾ وٺي آين، ٻڌايائين:
 شڪار جي مند ۾ مهمان اچي مڙندا آهن ته نيرن
 ۾ ڪي هتي ڪرائبي آهي.
 پر اُتي جو پٽ تي چيٽ گئل هوئي ڪونه،
 سامان سڙو به منجهس جاڏو پيو هو، سو امير پائيءَ چو:
 ڪمرو ٻسو ٻولگي!
 الائيس تنهن تان ورجايس: ٻسو ڇا ۽ آهي؟ چڱو
 پيو سونهي.

تنهن کي ورندي ڏنائين، هائو، ڪم ته ٿيندو
 هوندو، پر وارڻير منجهس ڪجي، ته جان تان ڏول
 پون ٿي پويس. آءُ جيڪر گهر ڏهاڻي هجان، ته خاص
 هن ڪمري جو ته رنگ ڍنگ ئي ٿرائي ڇڏيان!
 پڙيءَ تنهن تي چيس، اوهان امير خاندانين سان
 اسان جهنگ جا ماڻهو ڪا ريس ڪري سگهنداسين؟
 اسان جهانگي هيتري ۾ ئي سرعام.

هملتانن ته امیریائیء سپ مان پئي وېك كړي .
 كټي سامان جاذو ټي لږس، كټي مورت كانه ټي
 وټيس - مطلب ته پاڼ سرهي كانه ټي ډلي . پر پډډي
 جذهن تالو لاهي ديوانخاني جو در كوليو ، چيائين
 ته سرڪاري كم ټي كا-ورا ابتدا آهن، ته آلبينهوفر
 هتي كذبو اٿن، تذهن اميريائيء جو منهن گل جيئن
 ټڙي پيو، پلا چت ۾ هنديون ٽنگيل، پٽين تي سونن
 چونكن ۾ آرسيون كتل، درين تي زړي جا پرډا
 لږل، چوڌاري اچيء مخمل جا ڪوچ پيل! هيء
 وارو جنسار ۾ سينگار ڏسيو، سرهي پئي ٿي. پر هن
 جون اكيون هن نظاري مان اچا ڍايون ٿي ڪين
 هيون، ته پډډيء ڪري پاسي وارو در كوليو. هيء
 جان ڪري اوڏانهن نظر ڦيرائي، ته هيڪاري تپرس
 ۾ پنجبي ويٺي - رڳو زري زربفت لڳو پيو هوا!

پډډيء ته پئي چين ۾ مشڪيو، پر هن اچا هتي
 نيٺن ڪي نيرن ٿي پئي ڪرائي، ته وري وٺي پاسي
 وارو پيو در كوليائين. اميريائيء ڪي سرهائيء وچون
 وات مان رڙ ٺڪري ويئي. رٿ ته ڀنڀو جو ٻنھ،
 جهنگ جي ساٿي منته، ۾ بيٺي آهيان، سگند جي هڪار
 اها پئي آئي، پاڻ ته ڪنهن عطر ڪٿي اوتيو هوا!
 پډډيء ٻڌاين، آلبينهوفر جي جيگل امان پٽ وٽ
 اچي ته رهن ٿي هن ڪمري ۾، پٺيان ڏاڪڻ سان خود
 آلبينهوفر وارو طبق ڳنڍيو پيو اٿس.

امير يائي ته ڪپڙن ۾ نه پئي ماپي. هڪڙو ناچ سو ڪونه ٿي وڌائين، باقي هلي ٿي ته پير پٽ سان ڪونه ٿي لڳس! پٽ پر هڪڙو ٽيڪ سان گاديءَ لاءِ رکيو هو. هيءُ پنهنجي جسي جا چئن ٽاهي، اماڪ وڃي انهيءَ تي ويٺي. ان ويل سندس سونهن ڪا هئي! چوڏهينءَ جي چنڊ وانگر ڪپڙي پئي! پڙهيءَ سندس منهن ۾ نهاري چيس: بس! هتي ته

باقي تو جهڙي ڪا ٻاهن هجي! رت ڪي سا انهيءَ هڪي ڳالهائن تان پڙهيءَ ٿي ڏاڍي چڙ لڳي. دل ۾ چيائين، ”جهڙي نڪار جيو ڪي جهڙي پاڪ مڪان ۾، هيءُ رڳو وٺي ۾ ڇو آئي؟ جنهن جي لاڏ پٽ ۱۰۰۰ پر انهيءَ ويچار ڪي وري پنهنجي منهن منهن ۾ نروار ڪونه ڪيائين.

امير يائي گاديءَ تان اٿي ڪڍي ٿي، نه پڙهيءَ چيس، ڪن ته هڪڙي ٻي ويهه! آءٌ ته پائڻيان جو تو تان اک پاسي ڪريان ٿي نه!

امير يائي وري ٺهي جوڙي ويٺي ته پڙهيءَ بلڪل ماپي ۾ چيس: هيئن جيڪر آئينهون توکي ڏسي؟ امير يائي تنهن تان ڪوڙ ڪوڙ ڪئي منهن ۾ شور وڌو، ۽ اماڪ اٿي ڪڍي ٿي-جي، ”ماڻهن ڪي پنهنجو شرم ٿي ڪونهي.“

”آء سڙڪ ڏيو، شهر مان پئي اچان. هيء وارا،
 ته ٻڌائجان، ڪٿي وڃي ٿي پوري ٿئي؟“
 ”مون کان نه پڇ. آء ڪونه ٻڌائيندوسان.“
 ”نون مون سان هيئن چپ چو ٿو پوين؟ ٻلا
 سڏ اٿئي، ته هيلدار ڪٿي هوندو؟“
 ”مون کي ڪهڙي سڏ؟ پر تون هتي پنهنجي
 ڀرپور لاء ترسجانء نه! موٽي هلي وڃ.“
 پر رت موٽي اچا شاهي سڙڪ وٽ آئي، ته ٻليان
 گاڏيءَ جو آواز ڪن تي پيس. هيء آساني اڪيون
 ٻائي بيهي رهي. گاڏي پرسانس لنگهي ته گاڏيءَ
 واري آسارڪ ڪري گهوڙي کي جهليو. هن آڪير
 مان وٺي هيلدار کي سڏ ڪيو.
 هيلدار، ڪنڌ مٿي ڪٿي اچرج ۾ پئجيس، ڇو؟
 هيء منجهي پئي. پر هڪي هڪي ٻڌايائيس،
 اوهان کي گڏجن ٿي آهس!
 هيلدار چيس: سو به هتي؟
 هو نه پاڻ گاڏيءَ مان لهي هيٺ نيو، ۽ گاڏيءَ
 واري تي چيائين: تون گاڏي مڪليندو اڪيان هل.
 رت تي سڏئي ڪار ٿي پئي، ته الاجي هيء
 ڪالهه منهنجي وٽي آيس يا نه؟ ويچار پئي ڪيائين ته
 ڇا ڪيس چوان. نه هيلدار جي وڃي پريان ڪنهن

ماتھو ۽ بي اي پٽي، جنهن کان جوڻ حڪومت ٿي
ٿڌيون ۽ پاتيون.

هيندار ويجهو اچي پڇيس: هي ڇا پيو ڪر؟
پهريائين ته هن ٻڌو اٿڌو ڪري ڇڏيس.
هيندار وري رڙ ڪري پڇيس: ٻڌين ٿو، هي ڇا
پيو ڪرين؟

تڏهن لاچار ورندي ڏنائين، ڇڪيون ٻاهر وينديون،
بند ويٺو ڪريان.

”ڇتو ته ڪونه لڳو ائين؟ هن مند ۾ ڇڪيون
ٻاهر ڪيئن وينديون؟“

”پر ڪي مون کي چيو، ته منهنجو ڪهڙو ڪم؟“
”اڳيان لڳيو هو، تنهن کي ڏيا چار هفت ٿيا،
ان جي پوئواري اڃا هينئر ئي ٿئي؟ چڱا ڪٿائي؟
نڪه حلال نڪه بان ٿيا ويٺا آهيو! ڏسجي ٿو، نوب
حتي هلي ڪونه سگهندين. هر ڏيرو ڪم ۾ سڙو
پيو وجهين.“

”اوهان کي ڪا اختيار ڪانهي، سو مشر مون
تي حڪم ٿا هلايو! آءُ پنهنجي عملدار جي دهشت
پٽاندڙ ويٺو ڏاڳينا ٻڌان! پيون ۾ ڏهر ڪانه هڻبي ويٺي
آهي، جو اڳلا ڏاڳيا وڌائي ڪين. پر ڪه به ماعوب
لائي ڪانه ٿي.“

”آءُ نولي چوان ٿو، عڪدم مٿ جهل-تون
موقوف آهين!“

”موقوف؟ مون کي مقرر اوهان ت ڪونه ڪيو هو؟ موقوف به ته اهي ڪنهن جن مقرر ڪيم. اوهان مفت الاجي زبان چو پيا هلايو.“

هيلدار ٽپي لوهه ٿي ويو. ڏاڻي هٿ ۾ ڪپ جهلي، ڏانهس آڻي ائين ڪيائين، جو پاڙهه ته مٿان ٿو وڃي پويس، پر رت جهلي ورتس - ڇي، ”مٿان!“ هيلدار پاڻ ڇڏائي انهيءَ کي به چڙپ ڏني: ڇي، ”تون وڃ ۾ نه پڙا تنهنجو ڇا وڃي؟ هن جي اڃ مڙيائي جوڙ پڄاڻي اٿم - گهڻا ڏينهن پئي مذاقون ڦهرون اٿس. توکي ڊپ ڇا جو ٿو لڳي؟ ڪٿان ڪونه ٿو.“

ائين ئي پر ڪري، وٺي هڪڙو منهن ڌارو ڇهڪ هن کي لڪاء ڪرايائين. شولز جي منهن جي مٿسڪ مٿسڪ ۾ زلزلو پئجي ويو. شينهن وانگر گجندو، اچي ٿي هيلدار کي جهٽيو. پر هيلدار ماڳهين اڳيان اچڻ ڪونه ڏٺس. پر ڏک پيا به ٿهڪائي ڪڍيائينس. شولز آڙندو، وڃي پري پيو. هيلدار چس: ماڻهو هوندين ته وري سنڀالي هلنديهن. حال اهوئي لڳندو، ته ڪيچ ڪندو.

پر منهن تي هن کي جواب ڪونه ڏنائين، هيلدار پٺ ڏني، تڏهين پٺيانس سڏ ڪري، چوي ٿو، پڇا اسان جو به ڪنهن ڏهاڙي وارو اچي ويندو. هيلدار، رت کي پانهن کان جهليو ائين هو، پاڻ ته کيس کڻي پڪڙيو هئائين. هو به سندس هي

ڊنگ ڏسي دهاجي ويئي هئي، ۽ لڱا اڃا پئي
ڪانڊاريس.

اڳيرو وڌيا، تڏهن ايترو سو چيائينس: اوهان
هي ڪيو ڇا؟

تنهن کي ورندي ڏنائين: توکي سڌ ڪانهي. آءُ
بنهه ٿانڊي ٿيڻ آهيان. هن بد معاش ۾ ته آهيئن ئي
حار هئم. وري اڄ ڏٺي، ڳالهائين ڪيئن ٿي؟
تڏهن چيس، تڏهن ته لاهي ڇڏيائينس. پر تون دل ۽
ن ڪڇ. آءُ ڏاڍو لاچار هوس، پاڻ جهليو نه ٿيس.

رٿ مڻهن نمائو ڪري، چيس: هو وري به ڪمي
مائهو، تنهن سان اوهان کي هين...

پر هيلدار وڃ ۾ ئي جهليو: اهي سڻهون ته هاڻي
نه ڏيندا ائين منهنجو سپاهه مڻجي ڪونه پوندو.

ائين ڳالهه ڪندي، هيلارين جي گهر کسي اچي
ويجها پيا. اتي هيلدار جي ڪن تي ڪو آواز پيو،
سو وٺي ڪن ڦرڙايائين. ٻچن لڳو: آواز ڇاجو آهي؟
پر ۽ وڪون اڳتي وڌيا، ته هيلدار ڏٺو، جو جهنگ
۾ محفل لڳي پئي هئي. تڏهن باد آيس ته برابر
داديءَ چيو ٿي، اڄ سڀني جي ماني موڪلائينديس،
نچائون ان جو سمورو بندوبست هتي ئي رکيو اٿس.
جهنگ ۾ هيڙو رنگ لڳو پيو هجي، ۽ هيلدار ان
کي اورانگهي وڃي! پر جڏهن رٿ جي گهگهيءَ
ڏي اک ڦيرايائين، تڏهن منهن هارجي ويس.

رٿ ئي چٽائين: دادِيءَ جي محفل بي بي، تون
هنن حالتن سان هلندي؟

رٿ کي پنهنجيءَ گهگهيءَ جي سادگيءَ تان حجب
ڪونه ٿي ٿيو، پر ڪنڊن مان لنگهندي هيڀري ڪا
ان کي هيڏي ساري انگ اچي ويئي هيس، تنهن ڪارڻ
جيڪي سو پاڻ به شرمائجي ويئي.

هيلدار کي صلاح ڏنائين، اوهان ڀل وڃي. محفل
۾ شامل ٿيو. آءُ لنگهي پئي پاسي ٿي ٿيان.

هيلدار چيس: ائين وري ڪيئن ٿيندو؟ آءُ ڇڙو
وري ڪيئن ويندس؟ تنهنجي پڇا ڪانه پوندي؟

”نه پيارا، آءُ انهيءَ محفل ۾ ڪانه هلنديس. مون
کي ڇڏيو، محفل ۾ اڃا ڪير ڪير آيا هوندا!
آءُ پاڻ کي اڃا پئي سمجهنديس. وري ڪو
آبتو سبتو آئي آٿان ويهان، ته هروڀرو اوهان به
رنج ٿيو.“

”اها گهگهي به تنهنجي هلي ايندي. آئي هلي پاڻ
اسانجن ڄاڻن سڃاڻن سان هير-مير، ڪين هنن کان
ماڳهن ٿي ڪو به پئي پري پڄين! تنهنجي ڪانه
آءُ تڏهن پنهنجن سڱ سڀاڪي وارن سان سنگ به،
ڦاڪون ڪري، رڳو توسان ۽ تنهنجن پيلاين سان ئي
ٻيو سنگ جوڙيان ڇا؟“

”ڇڱو آءُ هلاڻ ٿي. پر اوهان هيئن ڪوڙو چوڻا
ڳالهايو؟ آءُ ڏيس، ته مٿان اتي ڪجهه ڪري نه ويهان
ته پوءِ اوهان کي به ڏک نه ٿئي.“

”دح نه هلي آه. ڏس، دادي به سمي سڏ ڪرئون.“
 رٿ ڪي ته اڳ به ٿي سمجهيو ٿي، ته مون ٿي هن
 وڏن ماڻهن جي محفل ۾ مان ڪهڙو ملندو، هيءُ
 آئي، ته ڪا ڏس ته ڏانهنس نهاري هجڻ جو چئي
 آس ڪلي، ڪا وري پر واريءَ کي ٺونڪ سان
 اشارو ڏيئي، ڪوڙ ڪوڙ پيئي ڪنگهي. ڪنهن ته
 وري پنهنجا چارئي چئي پاند ائين پئي موڙها
 ڪيا، پاند ته ڊپ ٿي ٿس ته متان هن جو هلو لڳم
 ته چپي نه پوان، ڪنهن وري ڏٺو وائڻو موڙو
 ڏيئي، پريان ئي ائين پئي لٽڪايس ته: تون هتي
 سونهين ڪانه ٿي. اسان مورن ۾ ڪانه پئي لڳين.
 مڙسڙن به گهٽ ڪانه ڪئي. هڪڙو ٿو چوي:
 هيلدار جو عقل ته ڏسوا ”چونڊ پندي ٿي چوڙو وڃي
 گهڙبو ڪارين.“ پچينس، پنهنجي خاندان مان توکي
 لائق ٻانهن ملي ڪانه ٿي ڇا، جو هن ڪڪيءَ هاڻي تي
 دل ٿي ويئي؟ پر آه پائڻيان ٿو، ته هاڻ پڇتايو اٿس.
 اسان کي جو ويجهو ٿي نه پيو اچي، تنهن مان سهي
 ٿو ڪريان ته پنهنجي پل معلوم ڪئي اٿس. پئي
 هڪ ڇڏيو: هيلدار جهڙو خوراڪي، ۽ جهڙيءَ
 ڪو جهيءَ ڪوڙيءَ تي ريجهي! پائي، ڪا منجهس
 اهل ڄاڻائي ڏنائين، ڪنهن سندس آريڪڻ تي آجهڙيو،
 پچينس، تنهنجي مت هٿين ڇو ڪيئي؟ پر نڪره ڪڇا
 چي، اجهه، نيٺ سنجهاڻس ڪڪ ٿي پوندو!

جڏن جيمڪا رت سان نٿاس ڪئي! اهڙي اڪمل
 ويڙهائين، جو پاڇايس پٺيانس ئي بيٺي رهي، ۽
 آبان وٺڻ جيئن پئي نهاريائين. هلاڪار کي مڙسارن
 سڏ ڪيو، سو ته وڃي پيالي پاڻيءَ ۾ سائڻ پيڙو ٿيو.
 هيءَ ڪري سا ڪري ڇا؟ پيلاين جي باغ جا وڻ
 چٽائي ڇٽا پئي ڏٺا. دل ۾ چيائين، سڙڪو پاڻي،
 اوڏانهن تير ڪي ٿي وڃان. پراڄا دل من پئي هنياين،
 ۽ ڪنڊون پاسا جاچيائين، ته امير پاڻيءَ سا هيڙين کي چيو،
 اچو ته لڪلڪوئيءَ راند ڪرون، آڱ آءُ پاڻ ٿي ڏيان.
 مڙسار وڍل پيا پٽ جاڙهين. پائمرادو اچي شامل ٿيا،
 ته واه، نه ته اسان پاڻ ۾ ئي بس آهيون. آءُ هاڻ
 پنجاهه کٻان ٿي، اوهان سڀ وڃي لڪو. پوءِ اکين
 کي رومال ٻڌي، اچي ٿي اوهان کي گوليان.

امير پاڻي ٽيهه کٻيا هئا، ته رت لوڙهي تائين به وڃي
 ويٺي هئي. لوڙهي ۾ هر گهل اکي ئي ٿيل هو، ۽
 پاڻ پئي ويچار ڪيائين ته، اڃي نٿام پنجاهه پورا
 ڪندي، تنهن کان اڳ منجهانس لنگهي پامر وڃي
 سگهنديس ڪي نه، ته پٺيان ڪنهن جي هلڻ جو آواز
 ڪن تي پئجي ويس. هيءَ ڇپ ماري، بلوط جي اوڻ
 ۾ لڪي ويئي. ڏٺيءَ کي پئي آڏياين، ته شل
 ڪير ڏسي نه وٺيم.

ڪن پل پڄاڻا ڇاڻي ڏسي، جو امير پاڻي هڪڙي وڻ
 کي ٽيڪ ڏيو، ڪنهن خاص جيو لاءِ وياڪل بيٺي آهي.

اتيئي ڪنهن مڙساڙو ۽ جو پاڇو نظر آيس، جنهن کي،
ٻڌائين، ته اميرياڻي لوديشرا لوديشرا ڪيو پيئي پاڻ ڏي
سڏي. هن کي ته اڳي رڳو شڪ هو، هاڻ هڪ چميس.

لوديشرا اميرياڻي ۽ جو سڏ ورنائي، اڳيانس اچي
بيٺو، ته اميرياڻي آسالك سندس پيرن تي ڪيري پيئي.
چيائينس: آءٌ بچڙي بدڪار، مون توهان ڏوھ ڪيو،
هاڻي مون کي معافي ڏي. آءٌ سمجهان ٿي، مون
تنهنجي دل ڌاري ڇڏي. پر آءٌ به هن گهڙي لاءِ
پئي سڪيس. شڪر، جو نيٺ ورهين جي وچوڙي
کان پوءِ اڄ وري توهان هيئن مٽڪا ميلو ٿيو اٿم.

لوديشرا تڙس پئي کڏو، ورندي ڏنائينس: اميرياڻي،
هن جو مطلب ڇا؟ مون ته تڏهين توکي معاف ڪري
ڇڏيو. پيون به مون کي ته توڏي ڪاوڙ هئي ڪانه.

”مون نٿي پانٿيو، تون مون سان سٺهجيئي اهڙو
وڙ ڪندين. پر پاڳ منهنجو سولو ٿو ڏسجي. هاڻ
مون تي ٿورو ڪر. مون سڙن-پيئي جو ننڱ
رک. تون مون کي دل تان اترپوئي ڪونه آهين.
تنهنجي سهڻي صورت ائين ئي منهنجي ڇاتي تي
اڪري پيئي آهي. مون هوءَ خطا ڪئي ته سهي، پر
سچ ٿي چوان، سڪ ڪونه پاتم. دل ريتير ئي
ڪانه. دل جو دلبر منهنجو تون ئي آهين!“

لوديشرا تنهن تي بهان وڇون مشڪي ڏنو، ۽
منهن ڦيرائي هليو ٿي ويو، پر اميرياڻي، جا اڃا

سوڌو گوڏن ۾ رڻي ويٺي هئي، تنهن اڄاڪ ڪٿي هٿ کان جهليو. هر هن به هٿ پنهنجو کائڻس انهن ڪپائي ورتو، جو پاڻ به نانگ جي چڪ کان تارو ڪيائين.

امير پائيءَ کي آنسون پئي وهيون، لڙائي ڇيائينس، آءُ جيئن چئين ٿيئن پاڻ بخشايان. تون رڳو منهنجي منٿ مڃ. آءُ سڪئي نالي تي هرڪجي، توکان پاڻ نه ڪپائي ويس، پر اندر وارو منهنجو سرهو ٿي وئي ڪونه. ڏينهن رات مون کي تنهنجي ئي نات هوندي هئي، تولا پئي تڙندي هيس. هاڻ مون کي ڇيڏان ڏي. منهنجي مٿي به سام وجهه. مون کي نه ته چٽ جي به آڇ ٿي هئي، پر مون تو ڪا تر ٿڪ هئي نه ٺهاريو مانس.

لوديٿر وڪ-اڌ پئي هئي، وري سمجهائينس: امير پائي، تون اڃا پائي نه ولوڙ. مون کي ڳالهه ياد به ڪانهي. تون به گڏي گذري کي وساري ڇڏ. روئڻ پڻ مان ڪا ويٺي ويل هٿ ڪانه ايندي.

پر امير پائيءَ پڇر نه ڇڏيس. وري به منٿ ڪيائينس: مون کان هيئن منهن نه موڙ. ڇي، آءُ ڄاڻان ٿي، تون مون کي سبق ٿو ڏيکارين، نه ته وسري توکي آءُ به ڪانه ويٺي آهيان.

لوديٿر جو ورجايس ڪونه، تنهن تان هن جي جيڪس اس وڌي. ڇيائينس: تون ڪوڙ ڳالهائيندين ٿي

ڪس، تڏهن ته ٿو ڪڇن، هاڻ ڏانهن ٿي.
مون کي گهڻو نه مڻاء. مون سان ملهه نه ڪري.
مون کي به پيٽ به سامهه پوي.

لودينر ورائي ڏنيس: اميرياڻي، آءٌ توکي ستايل
ڪونه ٿو. پر تون به انهيءَ ڳالهه تان لهي وڃ. آءٌ
سچ پچ ڏٺي جو ٿورو ٿو مڃان، جو تون پاڻرادو
ڪڇيءَ ۾ ٿي مون کان ڪڍائي ويٺينءَ. نه ته، آءٌ
منجهان ٿو، آءٌ پاڻ توهان پڙ پڙي، وڏي پڙ
ڪري ويهان ها. تنهن ۾ تون به ننڍ پڻ جون ڳالهيون
وساري ڇڏ. ڏڏو ڪير وري ٿين پوندو ٿي ڪونه.
باقي صحبت جو ناتو.....

صحبت جو ٿي نانءُ لودينر ورتو، تنهن تان هن
کي هٿ آئي، ڳڻ تان ڳوڙهو سڪس ٿي ٿو.
چيائينس: نه، نه، صحبت چڙهي نه، مون کي پنهنجي
محببت به ڏي، جي آءٌ ستو سڪي ويو اٿس، ته
هاڻي ڏيئي وري ان کي ساڻو ڪر. آءٌ پاڻ ويهي
تنهنجيءَ دل جي ڌرتيءَ کي ريج ڏيندس. پيون، مون
ڪي هاڻ اميرياڻيءَ جي نالي سان نه ڪوٺ. آءٌ
ڄاڻان ٿي، آءٌ انهيءَ ڪارڻ ٿي توهان ڪوڙي ڀرو.
پر اهي اولانپا مون کي نه ڏي.

پر لودينر هڏڪڙيءَ تي ٿي پيو، ٻڌائينس:
تنهنجيءَ منهنجي وڃ ۾ هيئر گهڻو ڪهڻو ته رڳو
صحبت جو ٿي ناتو ٿي سگهي ٿو. تنهن ۾، نه آءٌ ٿي

توڪي ڪنهن ٻئي نالي سڏيندس، ۽ نه تون ئي مون
ڏي ڪنهن ٻيءَ مراد سان نهار.

اتي اميرباڻيءَ به اٿي ڪڙي ٿي. اکين مان چاڪاٽ
اٿين ٻئي نڪتس، ڄڻ شعلا ٿا ٻرن. هر پنهنجيءَ
ڪاوڙ کي وس ۾ رکي، نهايت ٺهر سان چيائينس:
لوديٿر! آءٌ وري به پاڻ ٿي پايانءِ!

ڪا گهڙي ماهر ٻنهي اکيون اکين ۾ ملايون،
۽ اميرباڻيءَ بيوس ٿي، وري ڪٿي پنهنجو ڪيند
لوديٿر جي پيرن ۾ رکيو. هر هن مڙس جي واٽون
وري اکر به ڪونه نڪتو. اميرباڻيءَ کي انهيءَ
حالت ۾ ٿي ڇڏي رهندو رهيو.

اميرباڻي تنهن تي اٿي پيرن ۾ بيٺي، ۽ مٿيون
ٻيڙي، چوڻ لڳي: ڏس، ته انهيءَ جو ڪهڙو نه،
ٿي ڀلو حساب وٺانءِ. رت پاڻي نه رٿاڙيومانءِ ته
منهنجو نالو مٿاڻي ڪٿي پيو رکج.

”ٻڌ؟ تون هي وهانو جا ڏٺاڙا وڃي ڪٿي پئي
هند ره. الائي جو ڏير ۾ ڏير يائي ٻارن سميت اچي
ويا آهن؟ سو تو واريءَ ڪوليءَ ۾ ڪري انهن
کي ويهاريو اٿم. تنهنجي ٿرنگ ۾ مون ڪٿائي رندڙي
۾ رکائي آهي.“

”ماسي، هن اٿانگي ويل آءُ ڪنهن جو وڃي
سک ٿاڻيان؟ رات ٿي هوي. ڏينهن جو نٿي چينم؟
ڏينهن شينهن آهي وڃي ڪو تدارڪ ڪريان ها!“
”هينئر به دير ڪانه ٿي آهي. وڃي ڪو بلو ڪر.“

رڪ منجهي پئي، ته ڇا ڪريان؟ ڪنهن وٽ وڃان؟
اوڏيءَ مهل چون هيلدار به اچي پيڻ سوڌ وائان لانگهائو
ٿئي. رڪ آساک سڏي چيس: ڳالهه ته ٻڌجو.

هيلدار پيڻ کي اتي ئي بيهاري، پاڻ وٽس اچي،
منهن ۾ گهٺ پائي، پڇيس: چئو ڇا آهي؟
رڪ ٻڌايس: ماسيءَ وٽ منهنجي ڪاٺر جاءِ ٿي
ڪانهي. هاڻ آءُ ڇا ڪريان؟ اوهان کي اعتراض نه
هجي، ته آءُ وڃي پيلاين وٽ ٿڪان؟

هيلدار چيس: اسان واري بنگلي ۾ به ڪمرا سڀ
والاريا پيا آهن. آءُ نٿو پائڻيان، اتي ڪو بلو ٿي سگهندو.
پر پيلاين وٽ به، آءُ موڪل ڪانه ڏيندوسان.

اٿين چئي، هيلدار ويو ٿي هليو. پر رت منٽ
ڪري ترسائيس. پڇيائينس: جي پيلاين وٽ به نه
ته تڏهن ٻيو ڪٿي؟ ڪا ته واھ ڏسيو؟

تنهن تي ٿو پنهنجيءَ مڱيندي ڪي ورائي ڏئي
(جنهن سان سڪ پائي سڱ ٿي ڳنڍيائين): آءُ وري
ڪهڙي واھ ڏسيان؟ تون اهو ته مونجهو من سان
نه لڳائينر ها. توکي سچ پچ ڄاڻ ٿي ڪانهي، ته
جي اسان جي خاندان ۾ پرڻجي ٿي آچين، ته هاڻ
ڪيئن ڪپهي.

تڏهن رت چيس: آءُ پليس. معاف ڪجو. جو اوهان
ڪي هيءَ ڪن به ترسايو.

هيلدار ڏاڍو ٽڪو ٿيو. چيائينس: پوءِ ڀلا، ڇا
ٿي ڪرين؟

رت ورائي ڏيس: ڇا ڪريان؟ مون ڪي ته سڏي
ڪانه ٿي پوي.

”هن ٻڌڙيءَ وٽ اٿي لنگهي وڃين؟ جيستائين ٻيون
ڪو هليو ٿي، تيستائين وٽس لڪي پئو.“

”الڳ ٻيو فرجي ٻنگلي ۾؟ نه، اتي آءُ ڪانه لڪندس.“

”ڏٺا؟ منهنجي صلاح توکي ڏانوين لڳندي
ڪانه. هاڻ تنهنجي مرضي. پر جي پيلاين وٽ وڃي
لڪي آهين، ته...“
”نه ڇا؟“

”ته پوءِ مون کان پڇو ٻيو ڪونه اٿي. آءُ توهان
چئي ڦاڙي ڇڏيندس.“

هيلدار جا ٽيٽري ۾ پهرئي ٻي ٻيا هئا. رت ۾ هجڻ
 پوريون اڪيون ڪٿي سندس منهن ۾ ٽپايون.
 هيلدار روانو ٿيو، ته هيءُ ۾ پنڌ پيئي. بازار ۾
 ته پهرئي ڪانه ٿي ڏني. هڪڙو چوڪراٽ سو هو،
 جو سيئون وڇائيندو پئي ويو. پير آکهاڙا، ۽ بت جي
 لينگهون پئي لڏيس. رت دل ۾ ويچار ڪيو: هيءُ
 به ست وڃي، پنهنجن مائٽن جي پونگيءَ ۾ مٿو
 لڪائيندو. پر مون پاڳن ڀريءَ ڪا تر هتي ڪنهن
 وٽ ايتريءَ جاءِ چٽي به ڪانه ٿي لپي! تنهن کان
 ماڳهن موٽي برلن ڏي ڇو نه هلي وڃان؟ پر وري
 پاڻ کي سمجهيائين: ڇي، اُپهري نه ٿي. اٺا سائڱي
 اهو لڪ به لنگهائي چڪو.

ٻڌڙيءَ وٽ آئي، نهن کي آها جاءِ نه لپي، جتي
 ڪٿي ويهاريس. چيائينس: نه آئينءَ، جي آئينءَ!
 ”پر آلدينهوفر ڇا چوندو؟“

چوندو وري ڇا؟ تنهن هوندي به، اجهو اچي
 پيو. ڪٿي ڪانئس پڇ.

رت کي ڏسي. آلدينهوفر اچرج ڪونه ڪندو.
 رت پڇيس: آءُ ۾. چار رايون مت ٽڪي پوان،
 اوهان کي اعتراض ته ڪونهي؟ ڏاڍي ڪي سڀان
 لڪي ٿي، وڪليان. ٻن-چئن ڏينهن ۾، آهيءَ وٿان
 ورندي اچي ويندي.

ورندي ڏنائينس: تون بابا، اسانجن اکين تي آهين.
 ڀل ٽڪي پيئي هج.

رت ٻڌايس: آءُ پاڻيھي ڪانه آئي آھيان.
 هن چيس: توکي ٻاءُ، حجاب ڇو آوئي؟ پاڻيھي
 ڇا، هونءُ ڇا؟ پر مون ته ماسيھن جي گھر ھيٿرا
 ڇاڇي ماڃي ايندا ڏٺا، ته دل ۾ چيو، ته تون اوس
 اچي عتي رھندينءُ.

ٻئي ڏينھن منجهند ٿئي، رت ٻڌڙيءَ سان گڏ باغ
 ۾ پئي، پٿر ڪيو، ته ٻيليءَ اچي خبر ڪيس، ته ھيلدار
 ٿو سڏيئي، پاڻ ديوانخاني ۾ ويٺو آھي.

ھيءُ ٻڌڙيءَ کي ائيني ڇڏي، ديوانخاني ڏي وڌي
 ٿي، ته ٻڌڙيءَ چيس: ماسيھن جو وھائو ٿئي، تبستائين
 ته تون ھتي ئي رھي پئي ھج. ڏسین مٿن گھوڻھن
 ڪٿي پئي ھنڌ وڃي نڪائيئي.

”وھانو ۾ ته اڃا ڏينھن ڪن. پر آءُ ماسيءَ جي گھر
 به موٽي ڪانه ويندس.“

”ڇو، مائس جھيڙو ته ڪونه ڪيو ائيني؟ دل ۾
 نه ڪج، جو آءُ توکان اھو سوال ٿي پڇان.“

”ماسي سمجھي ٿي، ته آءُ اچي آس پائو پئي آھيان.
 سو آءُ پنھنجي لاءِ پئي ڪا جاءِ ڳوليان.“

”ٻي جاءِ ڇو ٿي ڳولين؟ اسان وٽ جاءِ ڪٿي آھي
 ڇا؟ تنھنجي وھانو ۾ به باقي ڏينھن گھڻا؟ مٿان اھڙو
 ڪم ڪندين آھين.“

”منھنجو وھانو؟ آءُ نٿي پائيان، ته منھنجو ڪو
 وھانو ٿيندو ٿي.“

”بابا، ڏي، هي تون چوڻ چا ٿي؟ وهانو“
تنهنجو سدائين ٿيندو ا شل سٿم چوريندين، سٿم
مائيندين، متان وري ڪڏهن اهڙي آبي وائي واتون
ڪڍي اٿئي. هيئن ئي دل لاهي هٿ ۾ ڪجي.
خفقان ته نه ٿي ويو اٿئي؟“

”آءُ تڏهن پاڻ کي ڪوڙين آسن تي رکندي اڃان
چا؟ ڏسي وائسي، پاڻ پيئي پرمايان چا؟“
”ڏاڍو ڪو تنهنجو سپاڪ ڏٺو ٿو ڏسجي. ذريءُ
ٿورڙيءَ ڪالهه جو ايڏو ويچارا پيون به هرڪ هاريو ته
هاريو. متان هينئر ڪنڌ ڪڍائيندي آهين. زبان ڏني،
ت ڏني، گڏي گڏيءَ راند ته ڪانهي، جو ٿوٺ لڳي،
ساهڙي پڳي، پاڻ ۾ چئي ٿاڙي آندا؟“

”هياڻار جي دل هينئر مون ڏانهن وري ٿي نٿي.
پنهنجيءَ داديءَ جو ڊول شول ڏسي، مون تان دل
آٿائجي ويئي اٿس. سندس منهن ٻيو ڪالهائي. پر پاڻ
وات مان ڪڍي ٿو، جو سمجهي ٿو وڃن ڏيئي ويٺو
آهيان. پيون هي ٿو ويچار ٿيس، ته آءُ وٺي ڪهڙي
وينديس. پر پاڻ منهنجي ڪاٺر پنهنجو جيت جو سڪ
سهڻائي ڇڏي، ۽ آءُ ويهي سندس پر آهڪار جو ڦل
مائيان؟ ته تنهن کان آءُ نه وڌيءَ دل مان چوانس،
ته مون پاڻ توهان تان آسرو هليو.“

”تنهنجو من ٻيو ڊومائون ڪائي، حبيبه جاءِ نه
اٿئي. ڏيڙي، هياڻار جي نيت ۾ هر وڃي شڪ نه
آڻ. داديس جو آٿس پرو اثر ٻيو آهي، آهو آءُ به

ٿي سمجھان. پر هوء ٿري پاسو سمنديءَ ۾ وقت پئي،
 آءُ ڄاڻان ٿي، پاڻ لاهي هوندو. تنهن ۾ تون پاڻ مٿان
 ٺڪري ٿي آهين. شاباس، هاڻ وڃ. هو ترسيو ويٺو
 هوندو. پيار سان، حُٻ سان سائس ڳالهائج.

رت اندر اُٿي، ته گهوٽس پيرن ڀر ٿي بيٺو هو.
 رت ڏٺو، ته ڏاڍي ڪا آترو پلا اٿس! منهن تي به
 چايا پئي هيس. هن هٿ هٿ ۾ ڏيئي، چيس: مٿڙا،
 معاف ڪجو، دهر لڳيس، جو پٺڙيءَ بيهاري ڇڏيو.
 پر پاڻ هٿ هٿ ۾ ڪن مٿس ملايائين، منهن
 به ائين ٿي آداس ڪري، پڇيائينس: تون خوش آهين؟
 رت ورندي ڏٺيس، بلڪل. آءُ چڱو جو هتي
 آيس. ڏاڍو پاڻ کي خوش ٿي سمجھان. هنن ڏاڍي
 منهنجي آجيان ڪئي.

”آءُ وري به پٺڙيءَ کي تنهنجي ڀارت ڪري ٿو
 ڇڏيان. توکي چڱو سڳو رکندي.“

”پراوهان پٺا ڪيترو هوندو؟ ويهه ته سوين.“
 ”نڪو، آءُ ٺڪرو آهيان. توهان هڪڙي ضروري
 ڳالھ، ڪرڻي هيس، تڏهن آيس. سڏ ته هوندءِ ته
 ماساٽيهن جي ڏر ڪت، ڏاڍي پنهنجي هڙون ٿي ڪري؟
 مرضي اٿس، ته مجلس رونق واري ٿي.“

رت کي منجهي آيو، ته هاڻ ڇا جو ذڪر ٺڪرندو
 تنهن ڳالھ، سندس ٻڌي پئي، پر ايون ٻاهر هيس.
 هيلڊار چيس: مون ڏاڍيءَ ڏي تاڪيد ڪيو آهي،
 اها تنهنجي لاءِ وڳو لاهي موڪليندي. تنهن ۾ هن

پري مون هوڏ نه - سج - آءِ پاڻ به سمجهي ڪن ٿا.
ڪا سو ٿري، مون کان ڪهڙي ٿو وٺان. مون ٿي ڪم
تيرس ٿو لڳي، جو تون منهنجي هيءَ ٿورڙي ڪانه
چو ٿي مڃين. پر بس، توهان ٻڌڻس جو، سو مٺي
ڪري پيو پوکيان. پيا مون سان، انهيءَ تان وس،
ريسون ڪندا هوندا!

رت ورندي ڏيس: اوهان ته پنهنجا وڙ ٿا ڪريو،
پر اوهان هن پري ايڏي تڪليف وٺو ٿي نه. مون
داديءَ کي لکي موڪليو آهي. انهيءَ وٽان وهندو
تي ڪرڻ جهڙو وڳو ڏينهن. اڌ ۾ اچي ويندو.

انهيءَ تان مڙس اچي مٽيو: چي، اٿنا جيڪي چوي،
يا ڪري، سو منهنجي لاءِ پيمانو ٿيو ڪيئن؟ آءٌ انهيءَ
سان ٻڌل آهيان ڇا؟ گهيلي نينگر! تون پائين ٿي ته
اٿنا توکي اهڙو وڳو سڏي موڪليندي، جو تون وهندو
تي پائي سگهندين؟ سڏ اٿئي، دادِي ۽ مڙس ڪهڙا
ٿهڪندا وڳا ڏي ڪي اينديون؟ انهن سان اٿنا جو
موڪليل وڳو مٽ ٻوڏو؟ تنهنجي سمجهه تان
ته مون کي پون به تيرس ٿو لڳي. داديهن ڪن
سو ڪڙيءَ هاڙيءَ وٺن پر پنهنجي گهٽائي ڪانه ٿي
سمجهين. مون کان سوغات وٺندي، مهڻو ٿو لڳيئي!
مون کي تڏهن ست ڌاريو ڪري ٿي ليڪين؟

”اٿنا ۽ آءٌ پيرُ آهيون!“

”۽ پاڻ پيئي؟“

”اسان پيئي.“

”چٽوا چٽوا“

”اسان پيئي، هڪٻئي سان ڏينھون ڏينھن ڌاريا
ٿيندا وڃون!“

”انهيءَ لاءِ تلاھي ڪير؟“

”تلاھي...“

”ترس آءُ ٿو توکي ٻڌايان. تنهنجي هوڏ، تنهنجي
من مٿ ۽ تنهنجي خودي اڃا به ڪي ٻيون چوان؟“
پيارا، مون کي به ته پنهنجي ڳالهه ڪرڻ ڏيو.“
”تون پاڻ ڪهڙي ڳالهه ڪندڻ؟ خير، آءُ توکي
جهليان ڪونه ٿو، پر آءُ ٻڌندوسان ڪونه.“

ائين چئي، پاڻ ٻاهر هليو ويو. رٿ کي سٺ ڪانه
ٿي پيئي، سا به پٺيانس ڪاهي هلي. منٿ ڪيائينس:
ائين ڪاوڙجي نه هليا وڃو. پنهنجي به نه ڳالهه ٻڌو.
ورندي ڏٺائينس: چوان ٿو، هرڀرو ڳالهه مان
ڳالهوڙو ٿي پوندو. آءُ به توکي پنهنجي آخرين
فيصلي جي سٺ-ٻڌين ٿي؟ آخرين فيصلي جي سٺ
ڏينهن-اڌ ۾ ڏيندس. تون جو ڏهاڙي ڏهاڙي مون
سان ههڙي هوڏ ٻڌي ويهندڻ، تنهن کان ماڳهن،
هڪڙي صفائي ڇو نه ڪري ڇڏيان؟ گهٽ ڳچيءَ ۾
وجهي، پوءِ جو آءُ هٿ هٿان، تنهن کان ساڄهر ٿي
ڇو نه، پاڻ سنڀاليان؟

هيلدار کي وٺي ڪا ويرم نيري، نه به هيءَ ڪنهن
سائل وانگر در وٽ بيٺيائي هئي. اوچتو وٺي چرڪ
پريائين. سامهون آڻيندڙ هٿي آيو. تنهن لال هٿي

ڏاڏي، پاڻ ۽ آس ۾ ڏاڏي ٿي ۽ نه هه ۽ نه رت هه.
هن کي ڏٺو، تنهن ڊوڙي وڃي سندس هٿ پڪو ڪيو.
سڄي لڙڪي پئي. ليلائي چيائينس: منهنجي به هه هائين
ڳالهه هڏي، پوءِ مون کي ڏوهه ڏجو. آءُ ڪا من مٽي،
هنيلي ۽ خود-پسند ڪانه آهيان، جيئن پاڻ ٿو سمجهي.
آءُ سچ پچ ڪنهن اصول مٿي آهيان.

آلڊينهورفر پنهنجو هٿ سندس هٿ مان ڪڍي وٺي
ڪونه. هوءَ جا ڏکي پئي، تنهن کي پاڻ آڌر ڏيئي،
آمالڪ ڪٿي اندر ڪيائين. پڇيائينس: مون اڳي ڪڏهن
تو کي سبب ڏنو آهي ڇا، جو تون ڀائين پئي ته
اُهو رت ٿي توکي ڏوهه ڏيندس؟

رت چيس: نه. پر آءُ اوهان جي گهٽر گهٽر
ڏسي ڏٺيس.

آءُ هونءُ گهڻو گهڻو ته اک سان سٽهم ڏيندو
آهيان، پر هينئر ته زبان سان به اکر چونڊوسانءُ.
آءُ توکان پڇان ٿو، ته جڏهن هيلڊار سان منهنجي
دل هڏي به ڪانه ٿي، تڏهن تو سائس وعانو جو
بول ڇو ڪيو؟

”هيلڊار سان منهنجي دل نٿي هڏي؟“ سچ پچ
پاڻ نٿي چئي سگهان.“

”معاف ڪج، جو توکان اعزو لازم سوال پڇيائون.“

”انهيءَ جو اوهين ويچار ڪريو ٿي نه.“ پر آءُ

ڀائين ٿي ته پهريان ئي چڪو. مون کان ٿي. آءُ
اوهان کان ڳالهه ڇو لڪايان؟ مون هيلڊار جي ڳالهه

رڳو هن ڪري مڃي جو چمر، اٿنا ۽ آءُ اٿندي جي
 آت پٽ کان چئي هونديون سمين. آءُ گهر جي دڪن
 سورن کان ٿي ڀڳيس. پر هينئر آءُ - پيري آهيان ته
 ڪو وڏو گهٽڪو کان، هيادار سان منهنجي هونت
 هوندي ڪانه. تنهن ۾ آءُ پاڻ ٿي کيس وڃڻ کان
 رهائي ڏيان. هروڀرو پاڻ به پوءِ دڪي ٿي، ۽ آءُ
 به سڪ ڪونه ڏسان، تنهن کان هينئر ٿي ڪٿي ٿي
 آسرو هليان.

”خيردار، جي اهڙو آبتو ڪم ڪيو اٿئي. وڃڻ
 ڏنو سو ڏنو. وڃڻ کان ائين ڪير ڦري؟ ڏٺيءَ وٽان
 به اهڙو ماڻهو ڏسجي نڪري. تنهن ۾ به وهانو جو
 اقرار، حياتيءَ ۾ ڇا، پر معافيءَ ۾ به ڦاٿر، متان اهڙي
 آبهري ٿي آهين. ڪانڊ ۽ صبر سان، پيار ۽ حب سان
 ٿي هنئين تي چنڊو وجهي، ٺاري ڇڏينس.“

”گه، تنهن جي چٽي، سندس ماڻهو سمهون ڏيئي، ۽ ۱۰ ۲۰ رت چٽي پڙهي، چٽپ ٿورا هڪري، چٽي ٿي پڙهيءَ کي ڏني.“

پڙهيءَ پڇيس: ڇا لکيو اٿس؟

چيائينس: پڙهي ڏس.

پڙهيءَ چٽي پڙهي ٿي، ته سندس آواز ٻڌو هئي، ”پياري، آڏينهو ڦر، تون کان تنهنجي موڪل وٺي ڇڏي آهي، تنهن ۾ تون اڄ وعانو جو ڏينهن سندن گهر ۾ ئي گهارج، ڪير به ڪارڻ پڇشي ته ڊڪڙو نه ٻون کڻي عذر ڏجانس، آءٌ پاڻ به قاعيد ڪري ٿو ڇڏيان، ته اهو سوئي وڳو ڍڪي ڏک تي نه اچجانءِ.“

پڙهيءَ کي سراب وٺي ويو، دل ۾ چيائين، ته محبت صحبت وارا ته ههڙا پار ڪين هلندا آهن، رت کان هچيائين، تون پوءِ ڇا ٿي ڪرين؟

رت نهايت لهر سان ورائي ڏنيس: آءٌ ڪانه ٿي وڃان، آڏينهو ڦر کڻي ڪارڻ هجيو، نه ڳالهه ڪانهس لڪائينديس ڪانه.

”داديهن وٽان جيڪس اڄ وڳو اچي به وڃي.“
 ”نڪو، آءٌ نه آسرو پلي ويٺي آهيان، پشوهه مان ڪونه ڇڏو اٿس، تڏهن نه موڪلي سگهي آهي.“
 مٿان آڏينهو ڦر به اچي سهڙيو.

رٿ کان پڇيائين، هيلڊار توکي موڪل جو لکڪو؟
 رٿ کي کين ۾ لالان اچي ويئي، ۽ ٻيڙيءَ کان
 چئي وئي، ڪٿي هٿ ۾ ڏنائينس.

آلڊينهوفر چئي: تي اک ڦيرائي، چيس: هائو، برادر.
 موڪل نانءُ مون کيس وات وڌو. هاڻ آءٌ توکي
 ان جو ڪارڻ ٻڌايان؟

”وئي ڪپڙا ڍڪي، ڌڙڪ تي آءٌ ڪيئن وڃان ها؟“
 ”پر انهن سوئي ڪپڙن ۾، آءٌ پاڻ توکي ڌڙڪ
 تي وئي هلندس.“

”مون سمجهيو. اوهان ڄاتو ٿي، ته هيلڊار مون کي
 پاڻ سان وٺي ڪونه ويندو، تڏهن اوهان ڪٿي هي
 نمونو ورتو.“

ڪين نيري ته ٻاهرئين در تي ڪڙڪو ٿيو. آلڊينهوفر
 ته ويو هليو. ٻيڙيءَ هڪل ڪري، آئي پڇيو: ڪير
 آهي؟ تنهن تي ورندي آئي: سيءُ جو ٻارسل هينئر
 ٿپال وارو ڏيئي ويو، آهو آندو اٿر.

ٻارسل ۾ هڪڙو سئو ٿهڪندو وڳو پيو هو. انهيءَ
 تان سرهائي جيڪا ٻيڙيءَ کي ٿي! چويءَ دل تان
 ٻار لهي ويو اٿر! ڏيڙي هن وڳي ۾ ٿهندڀيءَ ڏاڍو!
 جس ڀرڻ سڀڻ واريءَ کي به هجي، نمونو واه جو
 عمدو رکيو اٿس! هاڻ پائي ته ڏس.

رٿ کي وڳو منهن تي پيو ڏاڍو ٿي. ٻيڙيءَ
 چوٽي ۾ اهڙي ٺاهي ڪئي هيس، جو پاڻءُ ته ويڙي
 هن جي ٿي پڙهي.

ٻڌڙي پيئي لري.

رٿ کي چيائين: هينن جيڪر داديهن ڏسيني؟
رٿ پنهنجيءَ داديءَ جو نالو ٻڌي وجد ۾ اچي
ويئي، چي، دادِي! منهنجي دادِي!

رٿ وري وڳو لاهي ٿي رکيو ته ٻڌڙيءَ چيس:
لاهن ڇو ٿي؟ پاڻ سنڀري ويه، نه، باقي ڌڙڪ ۾
وهر ڪهڻي؟ هوڏانهن نهار، مهمان دٻول ڏي وڃن
پيا، آلبينهوفر جي گاڏي به پيئي سنڀرجي، اوجھو،
پاڻ به اچي ويو. پر هي ڇا؟ بنهه پنهنجيءَ جيجل
واريءَ گاڏيءَ ۾ ٿو چاڙهي! واہ! واہ! هاڻ ڌڙڪ
شل سڪ جي ٺهري!

آلبينهوفر پيئي وٽ آيو، ته رٿ کي ڏسي اچرج
۾ پئجي ويو. ڀلا سوپٽ مان ڦري پوٽ ٿي پيو
هو. رٿ پاڻ سا منجهي پيئي. هن وري سو نهنن
کان وٺي ڇوڻيءَ تائين بيهي جاچيس، سو هن جي
اکين جي آهه ڄڻ سندس اکيون ٿي چيڙيون.

رٿ مينهن ڪشمينهن ٻڌڙيءَ کان پڇيو، چارلس
کي ڳالهه وڻندي؟ پائين ڪيئن ٿي، هن مان ...
وڪ ڪڍندو؟

ٻڌڙيءَ ورندي ڏٺيس، وڪ ڇاجي ڪڍندو؟
ڏس ته ڪهڙي نه ٿي وٺيس. چڱي سونهي پيئي.
آلبينهوفر ته اڃا ماٺ ڪيو بيٺي ڏانهن نهاريو.
پوءِ انهيءَ کان پڇيائين: اوهان کي ڳالهه وٺي ٿي؟

هن ورندي ڏيس، مون کي تنهنجي سڀڪا ڳالهه
وڻي ٿي. پر هن سولي وڳي ۾ تون مون کي سوس
لڳندي آهين.

اهي اکر هن نوع اهڙي ۾ چيا، جو ٻڌڙيءَ اچڻ
۾ پئي، آمالڪ وڻي سندس منهن ۾ نهاريو.
نوڪر چاڪر ۾ پنهي کي گڏ وٺندو ڏسي، پاڻ
۾ سس ڪرڻ لڳا.

هڪڙو ٿو چوي: جوڙي سا واه جي ٿي ٺهي!
تنهن کي ٻيون ٿو ڄاڻائي: پنهنجي خاوند جو جيس
امير پاڻي وڌيڪ سونهي.

”امير پاڻيءَ کان پر، انهن ٿي ڀلي! سونهن جي
کان کي ڇا ڪبو؟ هٿ ۾ ڏس، ڪهڙو نه پئي
چڄي؟ ٻيون ۾ سٽڪڻي ۾ ٻاهرئين سونهن کي ڏئي ٻاه
ڏيندو! هيءَ ماڻي سدوري اندر جي ڪاري ته ڪانه
آهي. ڏس ته وڏو ۾ نمرتا بکنس پيا.“

”پر هن جي اندر مان تون پهي نڪتو آهين ڪيئن؟“
”ڇو؟ هن جي ڳالهه ٻڌي ڪانه ائيني ڇا؟ پيءُ
کي چيڙي، پاء کي ڪين لاوارث ڪرائي ڇڏيائين!
هتي به، چون ٿا، ول پئي ولي ته ڪيئن مڙيو ٿي
ڪهوٽ. ڪنوار جي وچ ۾ ڦٽارو وجهايان.“

مڃل ۾ رت اچي پاڻ کي ڪيو تر وانگر ٻئي ڀائٽيو.
 وڏ گهراڻيون هونئن جيڪر نهارينس به ڪين ها،
 پر آلدينهوفر جي سانگي، ڪنهن کي جرات ڪانه
 ٿي ٿي، جو ساڻس ڪٿي ڪا آبتو هلي. هيڪاري
 امير بائي ۽ آلدينهوفر ڪاڻ جو سرڻ وانگر والارا ٻئي
 ڏٺا، سو سڀن جون اکيون هن ئي جوڙي ۾ وڃي
 کٽيون. اسير بائي ۽ وڏائي وس هلايا، ته ڪٿي آلدينهوفر
 جو ڌيان پاڻ ڏي چڪايان، پنج - ست گهمرا ته
 وٽائس لنگهي، ته ڄاڻي بجهي ڪنڌ ڪٿي هن جي
 ڪلهي سان چٽايائين، پر هن نهاريس به ڪونه ٿي.
 هيلدار وري هيلن سان حوڙيدار ٿيو ٻئي ڦريو.
 آلدينهوفر کيس ويجهو ايندو ڏسي، پائمرادو رت
 کان پاسي ٻڌي ٿيو، پر هن يار رت سان هڪ لڱا
 سو اڌ چڙيو ڳالهائيو، ته ته، ٻيون سارو وقت هيلن
 سان لڳو ٻئي وتو.

ڌرڪ ۾ جو پهريون دؤر پورو ٿيو، ته ڪن مهمانن
 جيوه هاڻ ناچ به ڏسجي. اتي ئي پڙدو مٿي ڪٿيو،
 ۽ هيلدار ۽ هيلن ناچ ڪندا، اچي ناظرينن جي سامهون
 بيٺا. رت کي ڳال تان لڙڪ لڙي پيا. دل ۾ چيائين:
 مون کان هي ۽ ڳال، لڪابائين ڇو؟ ائين به ته ڪونه
 هوندو، جو چيو هوندائين، ڀل اوچتو ڏسيم، ته هي ۽

اچرج ڪاٿي. ڇو ته جهلي پاڻ مڪائيم، ته ڏرڻ تي اچجانءِ نه. پڪ ٿي پڪ سمجهيو اٿس، ته هيءُ انهيءَ جي لاف ٿوريائين آهي، جو انت ڏيانس.

ٿوريءَ کان پوءِ رت وري ٻيون رنگ ڏٺو. امير ٻاٽيءَ ڳايو پئي، ته آلدڻهوءَ جو ويچار الاجي ڪيڏانهن ڪجي ويو. رت جو ته هٿون ٿي وڪهر پيو. آئي اچي اڳيانس بيٺي. ڳالهائي ته ڳالهائين نه پيو اڪليس. نڙيءَ ۾ ڳڻيو اٽڪي پيس. امير ٻاٽيءَ راڳ بند ڪيو. ته رت ڏي نهارِي، هن پڇيس: ڇو؟ منهنجو ڊپ لڳاءُ ڇا؟ مون ته رڳو راڳ ٿي ٻڌو. نه ته...

هر ڳالهه پوري ڪانه ڪيائين، رت کي ٻانهن کان وٺي، ڀر واريءَ ڪوٺيءَ ۾ هليو ويو. رت جو تڏهن وڃي جاءِ ٿيو.

ڪن ڪانه نبري، ته هيلڊار هڪڙي مڙسڙوءَ کي سان وٺي، رت کي اچي چيو: آئي هن سان جوڙيدار ٿي، چيڪلي ٻاءُ!

رت ورندي ڏٺيس: اوهان کي مڏ ڪانهي، نه آءُ چيڪلي ٻاٽيءَ ڪانه ڄاڻان؟

”ڇا، چيڪلي ڪانه ٻاٽيءَ ڄاڻن!“

”مون کي معاف ڪجو، جو مون اڳي ئي اوهان

کي اها ڳالهه ڪانه ٻڌائي ڇڏي.“

”ڳالهون ته ٻيون به ڪي ٻڌائي ڇڏينم ها. پر

ٺهيو. هاڻ چيڪلي ٻاٽيءَ ڄاڻن يا نه، هن سان آئي،

هڪڙو-ٻه، پر رڳوئي ڪساء.“

”آء وري به اوهان کان معافي ٿي گهران،
چيڪلي آء پاڻي ڪانه ڄاڻان، پوءِ هڪڙو به ٻيو به
ڪيئن گسايان؟“

هن مڙساڙو تنهن تي وڻي مچ کي مروڙيو.
هيلدار کي چيائين: ههڙي ڳالهه ڪٿي ڪانه هڏي.
چيڪلي نه پاڻي ڄاڻي، اچرج چڻيو!
هيلدار پنهنجي پاڻيءَ کان ٻاهر نڪري ويو. سنگتي
کي چيائين: تون زور سان اٿاري، مٿي وڻي وڃينس
چيڪلي اوس پائيندي.

پر هن مڙساڙو اڃا رت کي چيلهه ۾ هٿ وجهي
اٿاريو ٿي، ته رت پٽي هڻي، هيلدار کي چيو: اوهان
ليڪو لنگهي ٿا وڃو. ههڙي ڳالهه به زورا
هيلدار مٿو پٽي کنهيو، ورندي ڏنائينس! وري
به منهنجو ڪنڌ هيٺ ڪيئي! خبر اجهائي بجليءَ جيئن
وٽڙي ٿي وڃي. دادِي سچ ٿي چوي، نيات
وارا مون کي تنهنجي افعالن، اکي-پوءِ، ٿالهون
لاهي ڇڏيندا.

رت کي ڳوڙها پٽي ڳڙيا. چيائينس: آءِ سمجهان
ٿي، آءِ هن عتاب جي لائق آهيان. پر آءِ به ڪهڙي
وڏو وڃان؟ ٻڌايو، ڪيئن اوهان کي خوش ڪريان؟
هيلدار وري پيلو ڪون، تڪڙو تڪڙو هليو ويو.
اتي ماسيس اچي رت کي ورائي ورتو. چي،
چوري، ڪهڙو نپاڪ لڳئي؟ ڪنهن ڳالهه به نٿي
هن سان سرچين! پائين ٿي، ته منجائتو پهرائين

پڻ ٿيو، ته تو مان به ڪجهه ٿي پيو. وڏي الاجي
 ڇا به وڻي آهين؟ اهو سڪڻو دم چڱو ڪونهي ٿي.
 هن کي ڪاوڙائي، هاڻ پتر ٿيو، ٻيلي پليانس نهاري.
 آءٌ ته سمجهان ٿي، ته وري پاڻ توڏي نهاريندو به
 ڪونه. تنهن به چڱيان سمجهين، ته ساجهر ٿي هتان ٿيڙ
 سوء، وڃي داديهن پيڙي ٿي.

هيءُ اڃا پيون به ڪجهه گهٽ وڌ ڳالهائين ها،
 پر مٿان ڏيڻس اڇي وڻي، تڏهن هن جي زبان
 به جهلي.

مائس ٿري پاسي ٿي، ته الڏيس رت کي چيو، توهان
 خير ته آهي؟ منهن جو هيئن سڃاڻو اٿئي؟ آءٌ ڪو
 جهٻان وجهلان ٿي ڇا؟ هت ته پنهنجي گهر، اسان پاڻ
 مهمان پيا لڳون! امير پاڻي هلي ائين پئي، جن ڌرڪت ٿي
 ڪا پاڻ ڪئي اٿس. هاڻ اڃ، ته هڪڙي ڳالهه ٻڌايانءِ.
 آءٌ ڀانڻيان ٿي، ته امير پاڻي آلد پنهو فر تي چري ٿي
 پئي آهي. هرهر پئي منجهس اٿڪي. سڏ نٿي پوي،
 نيٺ ڳالهه ڪئي پهندي؟

پريا ڏسي هفتا نيري ويا هئا، جيئن تنهن ڏهاڙي،
 هيلڊار منع ڪئي هيس، تيئن رت وري پنهنجي ٻڏي
 وارين ساهڙين وٽ لپيو ڪونه پاتو هو. پاڻ به
 هيلڊار تنهن وچ ۾ وٽس آيو هئي، پر چڻ نياهو ڏيئي،
 وري هليو ويندو هو. اڳي جو رت کي ڏسندو هو،
 ته نه پيا ٿرندا هئس، آها سرهائي هينئر سندس منهن
 ۾ رهي ڪانه هئي. منهن ۾ جي سونڊ نه پيو هوندو
 هوس، ته ڳالهائڻ نه سندس بلاشڪ ڳورو ٿي پيو هو.
 رت سان اهو عرصو انت هئي. ويهي ويهي، جذبو
 ايندو هوس، ته هيلڊار کي صاف چئي ٿي ڏيان ته
 پنهنجي به نه ٿي، تنهن ۾ توهان تان حرف لٿو،
 توهان وڃي ڪا پنهنجي لاءِ ٻي لائق ٻانهن ڳوليو. پر
 وري اتنا جو ويچار ”هوش“ جاءِ آئيندو هوس،
 تڏهن پاڻ کي هيٺيون هيٺ، مٿيون مٿي، ڪٿي زبان
 جهلندي هئي.

نيٺ هڪ ڏهاڙي دل اچي نيس، ته اڄ ته ساهڙين
 وٽ انڪهي وڃان. پيلي کي به هتي سنڀار پائڻ پر پون
 ڪارڻ هي به هو، جو پائڻ پائڻ به ڪيئن به مڙيو ٿي
 آڏو پنهور جي منهن تان ٿري پاسو ڪريان!
 پيلي ما انڪهي هئي، نه پٺيان ڪنهن جو آواز ڪن
 ٿي پيس. منهن ورائي ڏٺائين، ته هيلڊار هتي آيو.

هچيائينس: آء به توهان سان گڏ هلاڻ؟
هيڊبار ورندي ڏيس: آء تلاء ڏي ٿو وڃان.
تون هلي ڇا ڪندين؟ واٽ تي ٻي وندر به ڪانهي،
ڪڪ ٿي پوندين.

”اوهان جي هوندي، آء ڪڪ ڪانه ٿينديس.“
تنهن ڌاران اوهان سان ڪا ڳالهه به ڪوئي اٿم.“
تڏهن بيشڪ مون سان هل. پر آء ته هتان وڃ
مان ئي هلون ته گهڻو وقت نه لڳي. داديءَ تڪيد
ڪري ڇڏيو اٿم ته موٽي سگهو اچج. پاڻ اڄ ٺهري
ڪالروٽ وارن وٽ ڪندي.“

”ڇڱو، هڪڙي ڳالهه هيء ٿي ٻڌائيمانوَ ته داديءَ
ڪالهه چئي لکي اٿم...“
”هون...“

”ڏاڍي ويڇاري تنگ آهي. گيوبرٽ کي نيٺ
جواب ڏنائين. گيوبرٽ ته وڃي مائٽن وٽ رهيو آهي.
پر پاڻ دادي...“

”پر اهي ڳالهيون مون کي ڇو پئي ٻڌائين؟ ٻيون
چئنائون ڇت سان ٿورڙيون لڳل اٿم ڇا؟ آء اڳيئي
ورتل...“

”پيارا، معاف ڪجو، مون کان چڱڪ ٿي...“
”پر تون هن وير، ويٺين ڪيڏانهن ٿي؟“

رٿ سمجهيو، اصل ئي ٻڌائينديسانس، نه ڏاڍي
هچان وينديس، پر تڏهن به صاف چئي ڏنائينس: آء
پيلاين وٽ ئي ويس.

هيلدار جو ڪهنڊ آيو رهيو. پڇيائينس: پيلاين وٽ ڇو؟
 ”وڃي چوان ٿي ته ٿورڙن ڏينهن ڪاٿر، مون کي
 ڪري پاڻ وٽ رهائين.“

”ڇو؟ آلدينهوفر جي بنگلي ۾ آرام نٿو اچي ٿي ڇا؟
 اتان به ڪڪڙين ڪيئن؟“
 ”آلدينهوفر جي بنگلي ۾ آءٌ ڪانه رهنديس... جو
 نٿي چاهيان... اوهان سان... ڪڙڙي... پوان!“
 ”تون هي چوين ڇاڻي؟“
 ”منهنجا پلا چاهو آهيو، ته مون کي اتي وڌيڪ
 نه رهايو.“

”ڇا؟ آلدينهوفر...“

”آلدينهوفر جي حق ۾ منان ڪو گمان آندو آئو.
 آءٌ پاڻ کيس ڏسان ٿي، ته اندر ۾ الاجي ڇا پيو ٿير.
 هي پانس به ڏاڍا پاڻ سان مٿا هڻيا اٿم، تنهن کان
 پوءِ اوهان ساڻ پانسي اٿم. تنهن ۾ آءٌ وڃي ٿي پيلاين
 کان پڇان ته داديءَ ۾ مون کي پاڻ وٽ رهائيندا؟“
 ”اٿا جو هينئر ته بلو ڪرين ٿي، پر وهانو کان
 پوءِ اٿا ڪٿي رهندي؟“

”وهانو کان پوءِ؟ وهانو کان پوءِ گذر سندس
 اسان وٽ ٿيندو.“

”اسان وٽ! سو وري ڪيئن؟“

”ڇا؟ اوهان هي ڇاڻا چئو؟ دادي اسان وٽ نه
 رهندي، تڏهن ڪيڏانهن ويندي؟ ويڃاري اٿنا...“

”ويجاري اٿا! ويجاري اٿا! اٿندي به اٿا،
 ويهندي به اٿا! رڳي اٿائي اٿا! هيءَ جا مون کي
 آڏينهو ڦري واري ڳالهه، ٻڌائين، تنهن تان به آءٌ حسد
 به سڙان جلان ڪونه ٿو. چڱو ڏينهن - اڌ ترس، نه
 آءٌ پاڻ ٿو توکي ٻڌايان. آءٌ به ڏسان، ملڪ ڪيئن
 پيو هلي!“

رٿ کي ان مهل ڌرتي به ڦاٽي جاءِ ڪانه ڏني،
 نه ته آسالمڪ ٽپ ڏيئي، منجهس گهڙي وڃي ها، وات
 مان پشڪو ڪونه ڪڍيائين، پر منهن سو هيڊ ٿي
 ويس. دل به رڳو چيائين: ڇا؟ بيڪ سندس پڪ ٿي
 پيئي. پر هيلدار وري جواتي وڌي وڌس، ته داديهن
 کي تڏهن هي تنهنجا پار اڳيئي سجھيا ٿي، تڏهن
 پاڻ به سرمايائينس، ته سنڀالي ڳالهايو، اهي اوهان
 جا ويڻ آءٌ ڪانه - هنديس.

”سو تون مون کي ڏسڪائين ٿي؟ تڏهن ٻلا ٻڌ
 ته توکي تڙي ڪڙي اتي ئي ٻڌائي ڇڏيان.“
 ”آءٌ هيٺ اوهان جي ڳالهه ٻڌندس ٿي ڪانه، جو
 اوهان جو من لهر به نه آهي.“

”تون ڀانئين ٿي، ته جڏهن جوش منهنجو ٺرندو،
 تڏهن آءٌ ڪو ٻيون فيصلو ڪندس؟“

”نه، اهو آءٌ ڄاڻان ٿي، ته پوءِ به اوهان ڪو
 فيصلو ٻيون ڪونه ڪندا. پر نيٺ جي چئني ڦار ٿي اٿو،
 ته هيئن ڪاتيءَ سان ڇو چئو؟ سرهي منهن، ساڳي
 ڳالهه ڪري سگهو ٿا.“

”ڏيکاريندڙ ٿي، ته ڪهڙي نه ٿو واري سڀاڻي
 عورت آهين! پائين ٿي، من ائين ڀيتو پائي ٿي وڃير!“
 ”نه، اهڙي آسپد مون کي آهي ئي ڪانه. پر آءٌ پاڻ
 هن وقت هڪڙو فيصلو نٿي ڪري سگهان. باقي اوهان
 جيڪي اکر واتان ڪڍيا، تنهن لاءِ آءٌ توهان کي ري
 گهري معافي ڏيان ٿي. پيون به، هينئر جي آءٌ اوهان جي
 ڳالهه ڪري ٻڌان به، ته عمر لاءِ منهنجو اندر جو سک
 ڦٽي پوي. تنهن ۾ ڀل به. چار ڏينهن نبرن، پوءِ جي
 ماڻه، ستيءَ سان مون کي چيو، ته اوهان کان هي
 ٻار وڌيڪ ڪنڊو نٿو ٿئي، ته آءٌ پاڻ اوهان جي سک
 ڪارڻ اوهان کي وڌيڪ زور ڪانه ٻڌنديس.“

رٿ ائين چئي، هلي ويئي. هيلڊار ڪاڙهو ڪاڙهو
 لال پئي ڏٺو. جي، آءٌ ته چريو ٿي هوندس!
 واٽ تي رٿ کي منهن سامهون آڻيندو ڏٺو ۽ گڏجي
 ويو. آڻيندو ڏٺو ته سوار هو، پر هيءُ تڪڙو
 تڪڙو پير ڪئي، وڃي اڳيان بيٺس. چيائينس: اوهان
 کي هڪڙي ويٺي ڪرڻي اٿم؟

آڻيندو ڏٺو ته ڪهڙي کي آسپد ڪئي بهاريو.
 رٿ ڳالهائيندي، ته هڪڙي پئي: چئي، اوهان
 مون نسبت لاجي جا سمجهندؤ؟ پر آءٌ به منجهي پئي
 آهيان، ته اوهان سان ڳالهه ڪيئن ڪيان؟
 تنهن تي آڻيندو ڏٺو چيس: هينئر نه، نه پوءِ ڪهڙي
 ڪري ڳالهه ٻڌائجانم.

”نه، نه، گهر الاحي همت ٿي، نه ٿي، تنهن ۾ هينئر ئي ٻڌو.“

”ڇڏو، جيئن تنهنجي مرضي.“

انساني سڃاڻ! هوڏانهن هيلدار سائس ڪوڙو پيو هو، ۽ هيڏانهن هن اشرف سائس مٿو پئي کالهايو، پر رت کي دل تي گهاٽو اهڙوئي پئي پيو! خير، آلدينهوفر کي چيائين: ٻيڙي ۽ تنهن ڏينهن کالھ ٿي ڪئي، ته آڏ ڇيڪر مهينو ماس وڃي پٽ وٽان ٿي اچان، پر ويچار ٿو ٿيڻ. ته پٺيان گهر ڪير جهلي ويهندي؟ تنهن سورنئون پٽ وٽ به نٿي وڃان، منهنجي دادِي... پر اتي نڙي ۾ ڪنڊو اٽڪجي پيس، اڳتي سندس زبان هلي ئي نه، اکين مان ٿاه ٿاه ڪوڙا پئي ڪاڙيائين. آلدينهوفر پٺيان حيرت ۾ پئجي ويو، پڇيائينس: ٻاٻا، پيون ته سڀ خير آهي؟ دل تي ڪهڙو درد آئي؟ ”منهنجي درد جي کالھ، ڪشي ڇڏيو، اول دادِي ۽ جي ته کالھ، ڪري رهان.“

آلدينهوفر يڪدم کالھ، پروڙي ورتي، چيائينس: تنهنجو مطلب آهي ته ٻيڙي وڃي ڪئي، ته داديهن اچي منهنجو گهر جهلي ويهي؟ رت وات سان ورندي ڪانه ڏيس، ڪنڊ سان اشارو ڪيائينس، ”ها.“

”تو کي جيڪس خبر ڪانهي، ته مون وٽ هڪ شئي آهي، ته پوءِ آڏ وري موٽائي بنهه ڪانه ڏيان، تون سڃاڻي داديهن جي وري طلب ڪرين؟“

”دادي اوهان وټ هوندي، ته وري آ؟ گهر
بنه ڪانه ڪنڊيس. چو ته، مون کي پڪ آهي ته
اوهان وٽ هوءَ ڏاڍو سڪيو وقت ڪائيندي.“
”هيلڊار ته ڪونه اعتراض اٿاريندو؟ انهيءَ کي
اها ڳالهه قبول آهي؟“

”هيلڊارا! هيلڊار ته ائين پيو ڄاڻائي، پاڻ ته
اٽا ۾ سندس ڪجهه ڪونه وڃي.“
آلڊينهوفر کي باقي ٻه پتو پئجي ويو. هينئر
سمجھيائين، ته منهن ۾ موکي ۾ اداس چو پئي ڏسجي.
ڇيائينس، داديهون کي هينئر جو هينئر لکي موڪل
ته هيڏانهن هلي اچي. آ؟ ڄاڻان ٿو، ته تنهنجي سائس
ڏاڍي پرڀت آهي. مون کان جيتري آهر ٿي سگهندو،
اوتري آهر کيس سڪي رکندس.

رٿ تنهن تي سندس هٿ وٺي چوڻ تي رکيو.
آلڊينهوفر پڇيس: هي ڇا ٿي ڪرين؟
ورندي ڏنائينس: داديءَ کي اوهان آجهو آيا
ڏيو، تنهن لاءِ آ؟ اوهان جو ٿورو ٿي بجا آڻيان.
آ؟ اوهان کي پڪ ٿي ڏيان، ته پاڻ اوهان جو
ڏاڍو هڏ ٿاريندي، چو ته ”دل سون ورنِي“ اٿس.

”هیلدار کڏهوڪو ٻيو تنهنجو ٻچي. مهلن
 ٿيون اٿس، باغ ۾ ٻيو اچي وڃي. مون کي چيائين ته
 فلاڻي اچي، ته امالڪ مون ڏي موڪلي ڏجانس.“
 ”هیلدارا ڪهڙو ڪم هوندس؟“

”ڏاڍو آتو ٻيو ڏسجي. پر تو باغ ۾ ڪونه ڏٺس ڇا؟“
 ”آءُ باغ ڏي لڙيس ٿي ڪانه، جواتي ڪارولائين
 ۽ هيلن بيٺيون هيون!“

ابو اٿي دريءَ وٽان ٻاهر نهاريو.

چيائين: سچ اڀرورڊ به ساڻ اٿن. پوءِ ٻيو
 جهٽي. پر هیلدار الاجي ساڻن ڳالهائون ڪهڙيون ٻيو
 ڪري؟ هو پڻي ته وڃن ٿيون هليون. هیلدار، اڀرورڊ
 کي وٺي هيڏانهن ٻيو اچي.

ابو ڳالهائون ٿي پئي، ته رٿ به ٻاهر ٿي نڪتي.
 ٻچيائينس، پوءِ وٽس وڃين ٿي؟

رٿ جا چپ پئي ڏٺا، ورندي ڏٺائينس، ٻيون ڇا
 ڪريان؟ سڏ ته هوندن، ته ڪيترن ڏهاڙن کان
 هڪٻئي سان اکر ڪونه ڳالهائون ٿيون. توکي ڪجهه
 چوڻو هجي، ته چؤ؟

”آءُ ٻيون ڪونه ٿي چوان. پر هیلدار سان ڳالهائج
 ملو. ڏسان ٿي، ته چيٽ تي ڏاڍي ڪا چٽا اٿس.“

”آء ته سائس ملو ڪهڻو ئي ڳالهائين، پر ايس جي منهنجو مياڃ وٺي. منهنجي به ته هائي جيڪس تانگهه ڏسجي ئي ڪانه ٿي.“
 ”مٺي، ائين نه چؤ.“

ايوا وري به ڳراءَ مڙي هائي، نراڙ تي چمي ڏيئي، چيس: هان سگهي وڃ. هاڻ منهنه وٽ پيو اٿئي. رٿ اڳياس اچي ٻڌايس: چارلس، آءٌ آئي آهيان، ته پهريائين ته هاڻ وٺي چرڪ ماريائين. پوءِ چيائينس: آءٌ ته هيڏانهن اندر ٿي ويهون.

ڪا ڪهڙي ته پئي ماٺ ۾ هئا. نيٺ هيلڊار ڳالهه چوري، چئي، تو مون کي مهلت ڏني، تنهن لاءِ آءٌ تنهنجو ته دل ٿورائو آهيان. تو مون سان پنهنجا لائق ڪيا، جو منهنجي ڳالهه نه ٻڌ.

پر هيلڊار ڳالهائو ويئي، ته رٿ خالڪيءَ ۾ ئي پئي نهاريو. هيلڊار کي به جرات ڪانه ٿي ٿي، جو منهن سامهون ڪئي نظر ڪريس. رٿ اداس اهڙي پئي ڏني، جو هن جا ڍڍر پئي ڍرا ٿيا.

پڇيائينس: تون منهنجي ڳالهه ٻڌين ويئي؟
 ورندي ڏٺائينس: هاڻو!

”تون تنهنجي چئي پٽاندر، وڃي هاڻ سوڌي ڏلو.“
 ”آهو آءٌ سمجهان ٿي. اوهان جو منهن پيو ڳالهائي.“
 ”پڇيئي ڪين؟ راتون تارا ڪڍندي وهايون اٿم.“
 آءٌ توکان ڪجهه ڪين ٿو لڪايان. هر سڌي نئي پوهر، ڇا ٿيو اٿم. اڳي هو اندر وارو سهر ڏيندو

هوء، سو به چپ ٿي ويو تو ڏسجي. پر تون مون تي ڪاوڙيل ته ڏاڍو هوندين؟

”نه پيارا، آءُ اوهان سان ڪاوڙ ڇو ڪريان؟“
 ”تون مون کان وڌيڪ همت واري آهين. آءُ تنهنجي اڳيان ڦڪو پيو ٿيان. آءُ اها پانس پانسيان ٿو.“
 وري ڪا گهڙي، نٿي هن ڪڇيو، نٿي هن ڪڇيو.
 نڪ هيٺار، ڳاٽ اونچو جهلي، اڪيون کڻي رت جي اکين ۾ ڪٽايون. پڇيائينس: توکان هي درد سڪو ڪيئن ٿيندو؟

رت وٺي چيرڪ ماريو.

ورندي ڏنائينس: آءُ ڪٿه پيس. اوهان رڳو پنهنجي ڳالهه ڪريو.

”آءُ نهايت شرمسار آهيان. مون پنهنجو وچن نه پاڙيو. وعدو پڳم. ڊهل ٺٽو سهي سگهان. پهر بائين سمجهيم ٿي، ته لڪ لنگهي وڃي ٻار پوندس. پر هينئر پاڻ ۾ آها جرات ساريان ٿي ڪانه ٿو. ڏاڍو پاڻ سان جهڙيو اٿم. دل اڃا به پٺي تڙقي. پر لاچار آهيان. مون توکي انت ڏنو. تون ته مون کي هينئر دليون ڌڪاريندين؟“

”نه. اها آءُ اوهان تي پڪ ٿي ڏيان. اوهان کي ته پاڻ شاباس هجي، جو ڪڇيءَ ۾ ٿي ڳالهه، کي سمجهي ورتو. اهڙي همت به ڪنهن کي نٿي! وهانو ٿي وڃي ها، انهيءَ کان پوءِ ڏهاڙي پٺي ڏمري پوي

ها، منهن کان وري به هين چوڙه چته،
 آه پاڻ اوهان جو ٿورو ئي مڃان."
 "تڏهن تو مون کي رهاڻي ڏني؟"
 "هاڻو."

رٿ آئي جو آئي چمچ مان منڊي لاهي، پڇاڙيءَ
 جو ان کي مٿاڇرو ڏسي، ڪري پئنج تي رکي،
 هيٺيار آسالك کڻي کسي ۾ وڌي.
 "آه ڪو تنهنجي ڪاٿر جو ڪو بلو پيشي ڪر بان،
 تون اعتراض ته ڪونه ڏيندڙ؟"
 "بس، ٻي ڳالهه مون سان ٻنهن نه ڪريو، منهنجو
 مٿو ٿو ڦري، مون کي ڇڏيو."

"آه اجهو اٿان ٿو، پر مون کي ٻڌاء ته سھن،
 ته تون هاڻ ڇا ئي ڪرين؟ هتي ئي رهي پوندين؟...
 مون توکي ڪٿان ڪري آندو، هاڻ...!"
 "دادي اجهو ڏينهن، اڌ ۾ آئي ڪي آئي، منهنجو
 بلو پيشي ٻانهي اما ڪندي، هاڻ آه اوهان ڪن مڙهي
 ئي گهران."

اٿين جڻي، پنهنجو مٿ تي ڊگهاري ڏنائينس، ۽
 هيٺيار هٿ ڪونه ورتس، رڳو ادب سان ڪري
 ڪنڌ نٿا پائين.

اڀورو، تنهن وچ ۾، ٻئي هيڏانهن موڏانهن نچو ٿيو.
 تنهن جو هيٺ رٿ ئي ڏٺو، ته وڃي ئي آئي، سو
 چٽري پيس، ته مامي! پاڻ سان وٺيو مون کي به هل.

رت چمي ڏيئي، چيس: تون ملا، ڪيڏانهن هلندي؟
 آءُ ڏاڍو پري پري ٿي وڃان.
 ”ڪيترو پري؟“

”هڻا جي مائٽر ۱!“
 ”آها وري پري ڪيئن ٿي! ڏاهي ٿي، مون کي
 به وٺي هل.“

هيلدار تنهن تي چيس: تون اوڏانهن نه وڃ، تون
 اتي ئي ويهه، پر هن شيطان چوڪ جواب ڏنس: آءُ
 هتي ڪونه ويهندس، آءُ اوهان کان ڊڄان ٿو.

رت ڇا ڪري؟ تڏهن ٻي اٽڪل ويڙهاڻين.
 چيائينس: ڏس، اٽڪا پيئي اچي، انهيءَ سان گڏ وڃ،
 ته مرغ ڏيکارين، چوندو آهين ته مرغ مون کي ڏاڍو
 وٺي ٿو؟ توکان هٿ مان آن ڪين وٺي ڪائيندو آهي!
 ابدورڊ جو زبان جو اٿن مرغ ڏانهن ڇڪجي
 ويو، سو پڇيائينس: مرغ ڪٿي آهي؟

تتري ۾ اٽڪا کير جو جام پري، سٺه، وٺ اچي
 پهتي هئي، تنهن چيس: مون سان هل، ته مرغ
 ڏيکاربانءِ، پوءِ اس وٺي رانديون ڪج.

ابدورڊ تڏهن اس رت جي پچر ڇڏي.
 رت ويٺ ٿي هلي، ته وري اٽڪا چيس: کير ته
 ٻي وڃ.

ورندي ڏٺائينس: کير پوءِ ٿي اچي پيٽان. آءُ گهڻي
 ويرم ڪان لائينديس.

رت پٽ ڏني، ته هيلدار، اٿنا کي چيو: دادی، ڪلاڪ - اڌ ۾ اچي سهڙندي. توهين اها ڪن ايدو وڃي کي کڻي پاڻ وٽ ويهاريو.

اٿنا ورندي ڏيس: ويٺو هجي. اسان جون اکيون ٽڏيون. ايوا کي ٿي جوان، آها ويهي ٿي وندرائيس. هيلدار سندس شڪريه بجا آئي، وري ڀارت ڪس: آڇ لڳي هونديس. پاڻيءَ جهلو به ڪرائجوس.

اٿنا ايدو وڃي ٻانهن آئي، ايوا کي ڏني، ته ايوا هيٺ مٿي پئي ٿي. پڇيائينس: توهان خير ته آهي؟ ورندي ڏنائينس، خير اڄ ڪونهي!

”ڇو؟ ڇو؟“

”هيلدار مائٽي چيني ڇڏي!“

”سچ؟ پر چڱو ٿيو. پوءِ جي ڏهاڙيءَ بچ بچ کان، وري به شڪريه جو هينئر ئي رت جي جند آجي ٿي.“ ايدو وڃي تيتري ۾ ڏڙها پيشي هنياء. ٻنهي پينرن جي چٽ چٽي ويٺو. تنهن ٻن تپائي ڏنائين. ڇي، مرغ؟ مرغ؟

اٿنا کي ته گهر جو ڪم حاج ٿي گهڻو هو. ايوا باغ ۾ وئي، وڃي مرغ ڏيکاريس. مرغ سان رانديون ڪري، ۽ ڊوڙون پائي، جڏهن ٿڪو تڏهن سچ لٿي، ايوا موٽائي جاءِ تي وئي آيس.

آني ويهي ويهي، ايوا کي ٿو چوي: دادی، اهو مرغ مون کي ڏيندين؟

ايوا ورندي ڏنس: تون مٿا هتي رهائينديس؟
 من جو جهنگ کان سواءِ ٻئي هنڌ گذرڻي ڪونه سگهندو.
 ”آءُ هاڻ ئي ٿو مڏهن هتي رهي پوان؟“
 ”سچ! تون وري هتي ڪيئن رهندين؟“
 ”سچ! مون کي تون ڏاڍي وڻين ٿي. پوءِ ته
 ٻلا مون کي مري ڏيندين؟“
 ”آهو ته چڱو، پر هينئر هڪ لڳي اٿئي؟ اڄ ته
 ڪجهه ڪارايان.“

”هڪ نه، باقي اڄ ڏاڍي اٿر.“

اٿي جاري ٿي ڏٺائين، جو کير جو جام ڀريو رکيو
 هو. لوم ڏيئي وڃي آهو کنڀائين، چيائين: پٺيان؟
 ايوا چيس: آهو کير رٿ جو آهي. پر تون ڀل
 صحت جان ڪرينس. اٿا وٽ پيون به کير هوندو.
 رٿ کي آتان ڏيندي.

ايدورد تڪڙا تڪڙا ڍڪ ڀريندو ويو.

پر ايدورد تڪڙا تڪڙا ڍڪ ٿي پريا، ته ايوا
 سمجهائينس، رڳون تڻل اٿئي. کير جهلي جهلي پيئي.
 ايدورد کي جام چين ٿي ٿي هو. چيائين: کير
 ٿڌو ڪونهي.

ايوا ڊنوپته، جام کائينس ولي ڍڪ ڀريو، ته
 ڏٺائين جو ايدورد سچ ٿو چوي. پر کير اٿر و سواڊي
 لڳس جو به چار ڍڪ تڪڙا تڪڙا پيا به ڀري ويئي.
 وري جام ايدورد کي ڏيئي، چيائينس: پي ڇڏ.

رٿ ماٿر ۾ پهندي ٿي وڃي جهر ٿي جي ٻني ٺي
 ويٺي. هوڏانهن مٿي ۾ ڏان ڏان، ڪنن ۾ ٽاڙيون،
 چاٽيءَ ۾ ڌڪ ڌڪ پئي ٿيس، هوڏانهن ساڳئي ٺٽي
 ائين به پئي پائڻائين، جو دل تان وڌو بوجو لهي
 ويو اٿر. تڏهن به ائين ڪونه چٻو، ته هينئر ڌڪ
 ٿيس ٿي ڪونه ٿي. ڀلا آسون اسيدون سڀ ڇٽ ٿي
 ويس، ڪيڏا پاڻ ته اندر ۾ سٺا ڪنڊيا هٿائين!
 ويهي ويهي، پنهنجي منهن ٿي چوي: هينئر آ
 سندس منهن تي ته ڪانه چڙهنديس. آ هتان ماڳهن
 پڄي ٿي وڃان، ائين ٿي ڪنهن جو آواز ڪن تي پيس.
 ڪنڌ مٿي ڪيائين ته آلهينهو فر اڳيانس بيٺو هو،
 جنهن سندس ڳالهه ٻڌي ورتو هو.

چيائينس: تون هتان پڄي ڇو وڃين؟ آ تون ٿي
 ڇڏيندس ٿي ڪين. آ انهيءَ ويل ڪان تنهنجي ڪٿي
 لڳو اڃان، مون کي پڪ ٿي، تون اوس مٿي ٿي
 اچي آرامي ٿيندين. آ سمجهان ٿو، تنهنجي جاءِ
 هوندي ته آ تون ٿي س ويل ڪجهه جوان نه پر
 نون ٿي وينتي ٿو ڪريان ته مون کي پڪ نه وجهي،
 ڇو ته آ تنهنجو چيو مڃندس ٿي ڪونه، پوءِ ڇا به
 ٿي پوي.

رٿ منٿ ڪيس: هينئر مون کي ڇڏيو. هينئر آ
 ڪا به ڳالهه ڪانه ٻڌنديس.

”مون ڏي ته مٿي نهار.“

”مون تي ٻاجھ ڪريو. مون کي ڇڏيو.“

”ٻاجھ تون مون تي ڪر، منهنجي ڳالهه ٻڌ.“

”ٻاجھ! آءٌ نمائي اوهان تي ڪهڙي ٻاجھ ڪريان؟

اوهان کي ٻاجھ جي ڪهڙي درڪار؟“

”مون کي ڪهڙي درڪار؟ آءٌ پاڻ چئي نٿو سگهان.“

وٽ ڪٿي ماڻ ڪٿي.

”چوويهين ورهين جو هوس، ڪنهن هنڌ ناچ

ٻڌي پيو. منهنجي آني ڪنهن مرگهه. نين مان اک

لڳي ويئي. ٻارهن مهينا اسان ڪنهن ٿياڪر کي

انت ڪونه ڏٺو. تنهن وچ ۾ هن جي ماءُ به ڪا

گذر ڪري ويئي. مائٽس جو عذر لٿو، تڏهن مون

منٽ ڪيس ته هاڻ وڌيڪ نه ترس. پر مون کي

دل ۾ ٻڌي ڏنائين، آءٌ اٿس چريو هوندو هوس. نيٺ

هڪڙي ڏينهن اخبار ۾ ڇا پڙهيس، جو جنهن کي مون

الاجي ڇا ڪري ٿي سمجهيو، سا وڃي ڪنهن امير

سان پرڻي! منهنجو هوش گوش اڏامي ويو. من

ماندو، دل بي آرام، جوان پيو هي ٿيو ڇا؟ آءٌ

ديوانو ٿي پيس. اهڙيءَ حالت ۾ ڪم ڪنهن کان ٿو

پڇي؟ تڏهن شهر ڇڏي، اچي هي جهنگ وسايو.

جهنگ مون سان وڙ ڪيو. آءٌ سندس ڪهڙو ڳو

ڳايان! هن جي بيوفائي مون کان ٻنهي وسري ويئي.

باقي سندس مورت مون وٽ نشانيءَ طور هئي، سا به

تنهن ڏهاڙي ياد هوند، تنهنجي ڏسندي مورت ڦاڙي هن
 جهرني ۾ اڇلائي ڇڏيم. من منهنجو پيءُ ڪڙيءَ آيو،
 ته آءُ علم جي تحصيل کي لڳي ويس. سنسار کي ۾
 مون وساري ڪونه ڇڏيو. پر سنسار جي پٺيان ديوانن
 وانگر ڪونه ٿي پيس. ڪنهن ويل اوچتو چو نه،
 هڪڙو سدا گلاب هن ٻيلي ۾ ٽڙي بيهي! مون کي
 سندس اڇائي ۾ پوترتائي ڏسي جيڪا سرهائن ٿي!
 دل جو ڪنول کلي پيم. پر هن ٿهيءَ ۾ عقل عشق
 تي غالب وڌيڪ ٿو رهي، تڏهن پاڻ پئي روڪيم.
 نيٺ جڏهن هڪ ٽيم ته اهو سدا گلاب ٿي پنهنجي
 هڪڪار سان مون کي معطر ڪندو، تڏهن مڃاڻ ڪو
 ٻيون اچي وڃ ۾ پو! پر سمي پيئي، سندس ڪاٺر
 سدا گلاب ۾ اهو اڳوڻو ڏپ رهيوئي ڪونه. ههڙو
 بي بها جوهر جهڻو پئي لڳس. تڏهن ڪٿو ٿي ڪٿي
 ان کي هٿ تي اڇلايائين. پر هن ڀيري مون دير
 ڪئي ڪانه. امالڪ ڊوڙي اچي ان کي هٿ نان
 ڪنيو اٿم! اڳيئي دير وجهي دل کي درد رسايو هوم.
 منهنجا سدا گلاب! منهنجا امله، ماڻڪ! منهنجا بي بها
 جوهر! توکي آءُ ڇا چوان؟

هي ڪير هو؟ آلبينهور هو! جنهن جي يا ته
 ڪنهن ۾ اک ڪانه ٿي پئڙي! جنهن اسيريائيءَ کي
 ۾ ٿوڪاري ڇڏيو هو.

رٿ کان هڃيائين: پوءِ آءُ آس رکان؟ تون مون
 تي وڙ ڪنديءَ؟

رٿ ورندي ڏيس: آءُ گهوري وڃان. آءُ اوهان
جي، اوهان جي آهيان.
آلڊينهوفر مٿو آگهاڙو ڪري، ٻانهون ٻڌي، ڏٺي
جا ٿورا مڃيا.

رٿ پڇيس: هي ڇا ٿا ڪريو؟
ورندي ڏنائينس: ڏٺيءَ جا ٿورا ٿر، ڄڻ
نيٺ مون کي دل جو دلبر ملايو. پوءِ ڪٿي رٿ کي
ڀاڪر ۾ جهليائين، ۽ نرڙ تي چمي ڏنائينس.
رٿ کي پهرين رات وارو سٺو اچي ياد پيو.
چيائين: هاڻ سمجهيم. سٺي ۾ به ٻاهي اوهان ڏي
ٿي ٿي اشارو ڪيو. سو نيٺ منهنجو سٺو سچو نڪتو.
آلڊينهوفر ورندي ڏيس، مون به هن ماڻھو اچي
پناهه ورتي، ته پرئيندي پرون پير، ته مون سان به
وڙ نيٺ هتان ٿي ٿيندو. سو ڏس، ته منهنجي آس به
هتي ٿي پوري ٿي!

پر رٿ کي اڃا هڪڙو ڪٽڪو دل ۾ هو، پڇيائين:
پوءِ دادي؟

آلڊينهوفر چيس: داديهن تان تو ڪڏهوڪو هٿ
ڪيو. هينئر دادي چاڄي؟ داديهن هينئر منهنجي
حوالي. پرئيندي ڪين شرطائي ڇڏيو هومان، ته
هڪر مون وٽ شئي آئي، ته آءُ اها موٽائي ڏيان
ٿي ڪانه؟

آء نوکي ڌارين وٽ ڪيئن ڇڏيندس؟ منهنجي رات ڏينهن جي تنڊ ڦٽي پوندي. تون حال ٻڌڙيءَ سان گڏ اسان جي گهر تي ٽڪي پئي هج. داديهن جيستائين اچي، نيستائين آءُ پاڻ وڃي ٿو پيلاين جي مٿان، ماڙيءَ منجهه رهان. ائين ته لهيو؟

جهنگ مان موٽندي، ڳالهائون ڪندا پئي آيا، تڏهن واٽ تي اهو به ذڪر نڪتو. پر رٿ جيڪو اتر ڏس، سو آلد بهو فر ٻڌو ٿي ڪونه، ڇو ته ان ويل سندس ڌيان دختر جي گاڏيءَ ڏي ڇڪائجي ويو، جا ڊوڙندي ائين پئي ويئي، پاڻ ته سندس چيلهو پٺ سان ٿي ڪونه ٿي لڳو. چيائين دختر کي شايد ڪٿان تڪڙو سڏ ٿيو ٿو ڏسجي، تڏهن ڪري گهوڙي کي ڇڏيو اٿس. رٿ اتي ڏٺو، جو گاڏي ڦيرو کائي، بڪدم جهنگ واري سڙڪ ورتي. تڏهن ڊپ وڇوڻ پڇيائين: پيلاين جي گهرن ته ڪونه سڏايو اٿس؟

آلد بهو فر چيس: منهنجي جان! تون ڊپ ڇاجو ٿي ڪرين؟ آتي مڙيو ٿي خير هوندو! هن سڙڪ تي رڳو پيلاين جو ڳولڙو ته ڪونهي.

”اٿا ويڃاري منهنجي لاءِ اڪيون پايو ويئي هوندي. مون چيو هو، مانس، ته موٽندي، اوهان وٽان ٿيندي ويندس!“

ميسر سر دير ٿي ويئي آهي. سڀاڻي مون سان
گڏجي وٺڻ هلج، ته ٻڌائينداسون ته موٽندي منهن
ڇو ڪين ڏيکاربو سين. ٻيون مون ٿي چيو مان ته
داديهن اعتراض نه اٿاريو، ته آءٌ توکي ٻن-ڇئن
ڏهاڙن ڪانر پنهنجن مائٽن ۾ وٺي هلندس. منهنجا
مائٽ ڏاڍي تنهنجي آءٌ پاڪ ڪندا. تنهنجي ڪهڙي
صلاح آهي؟

”جيڪا اوهان جي مرضي!“

”تون هاڻ منهنجي ٿين. آءٌ توکي پاڻ کان لن
ڪين ڌار ڪندس. منهنجي اعلا اصل پر آهي، جو جن
سان قرب ٿيم، تن کي پاڻون پري ڪريان ٿي ڪين
ان ڏس ۾ آءٌ ڏاڍو مطلبي آهيان!“

”آءٌ ۾ اوهان کان پل ڪين پري ٿيندس. سچ
ٿي چوان، مون پهريائين اوهان کي ڏٺو، ته منهنجي
روح ريلو اوهان ڏي ٿي ڏنو.“

آلڊينهوفر جي دل پاڻ سان پر جي آئي. خوشيءَ
۾ گد گد پئي ٿيو. پئي پئي حال اچي ويس.
رٿ کي باقي آهي ويل کان ٿي وٺي چونرا ڪونرا
لڳي ويئي. وري جو ڏٺائين، ته بتيون ڪٿي ماڻهو
بنگلي ۾ پيا اچن وڃن، مڏمن ليس وحدت مان جاگائي
چيائينس: پر تڪڙو نه ڪٺو. ڏسو ٿا، بنگلي تي
ڊڪ ڊوڙ پئي پوي.

هي پئي بنگلي تي آيا، ته ماڻهن وٺي هڪاريو:
سائين اچي ويو.

هن پچيس؛ خير آهي؟

ٻڌڙيءَ چيس؛ خير ڪونهي. دختر کي اوهان
وات تي ڪونه ڏٺو ڇا؟
”هائو. پر سو ڇا؟“

”پلاين جي وات تي ڳالهه ڪانه ٻڌيو؟“
”نه.“

”ويچارن سان قهر ئي چڪو آهي. اڳهڻو وٺائن
ماڻهو آيو، جي، رت کي ٿا ڪوٺين، جو ايواءَ ۽ ايڊورڊ
کي الاجي ڪنهن زهر ڏنو آهي.“

رت جو ته هيٺون اڳيئي پئي وڪهريو. باقي به پيت
۽ اچي گهوڙا پيس.

آلڊينهورف سندس چيلهر ۾ ٻانهه وجهي، ٻڌڙيءَ
کي چيو؛ رت جي خاص ڀارت اڻيئي. سندس بدران
آءٌ ٿو وٺن وڃان.

رت جا گهٽ ته گهٽجي ويا هئا، تڏهن به جيئن
تيئن اکر اکر وات مان ڪڍي، آلڊينهورف کي لڳائي
چيائين؛ پاڻ سان گڏ مون کي به نيو. هيڪر ته هلي
ايوا جو مٿو منهن ڏسان.

آلڊينهورف سمجهائيس؛ تنهنجا آندا پيا منهن ايندا.
تنهنجو پٽ ڪيريو، ته چالين ڪونه ٿي، مون کان
ڇا آجهندو؟

پر رت روئي رڙي، جي، آءٌ به اوس ڪلاڙ. مون کي
نه ته آرام ايندو ئي ڪونه.

نيڪ جذمن آلدينهوفر ٻڌايس ته مون هئن هاڻ
سهڻائيندين ۽ ته تو ڌاران حماني باقي به مون کي
ورهه ئي لڳندي، تڏهن لاچار کڻي سندس چيو
مڃيائين. ڇي، چڱو پلا آ ۽ ويهان ٿي.

آلدينهوفر جي اکين مان سرهائي ثابت پئي بکي.
ڀاڪر پاڻي چيائينس: آ ۽ سمجهان ٿو ته دل تنهنجي
رهي ڪانه ٿي، منهنجي ڪاٿر کڻي پاڻ پليو اٿئي.
پر آ ۽ توکي وينديئي اجها ٿو خير خبر موڪليان.
ٻڌڙي ۽ کي هي رنگ ڏسي ماڻ پئي لڳي.
دل ۾ پئي چوي: آلدينهوفر چوڪري ۽ مان هين
قربانتو ۽ حجابو چالا ۽ پيو ڳالهائي؟

آلدينهوفر به سمجهيو ته ٻڌڙي ڪهڙا پئي سوچ
ويچار ڪري، تڏهن ٻڌايائينس: هيلدار سائس اڄ ماڻي
چئي، ۽ مون وڃي سائس آميري هاتي.

بس ٻڌڙي ۽ جيڪا تنهن تان ٿيان ٿيان ڪئي!
اڃا به هو به خبر نه ٻڌي هجيس ها ته الڳي
ڪهڙيون واڌايون ورائي ها!

آلدينهوفر اندر گهڙيو، ته پيلين جي گهر مان
لڳو پيو هو. ايدورڊ کي رڳو جو کينهو اڃا هٿ
۾ ٿي هو، جو منجهند ٿاڻي ايوو ڪمان حجت پائي
ورتو هٿائين ۽ نرسنسي پلنگ تي پيو هو.

امير پائي ۽ هٿ پئي مهٽيا، ۽ پار ڪڍي پئي رنائين،
آلدينهوفر کي اهوئي وسواس، ته هيءُ ٻال-هچا
ڪهڙي پاپي جيو ڪان ٿي هوندي؟ ويچار آيس،
ته ستان پئي ڪنهن جيو جو ڪيتو هيءُ ابهر نه
ڪونه ٿو لوڙي؟ پر انهيءَ ويچار کي وري هٿائي
ڇڏيائين. جي، نه، ائين پئيءَ نه هوندو.

امير پائيءَ کي ان ويل به ڪام جي آڳ ڊيوانو
بنائي ڇڏيو. آلدينهوفر کسي اچي لڳي، ته هاڻ ته
پنهنجو ٻال پلاءِ. تنهن پانهيءَ جون ٻيون آسون آسڻ وڻ
ته سڀ چٽ ٿيون!

آلدينهوفر گهڻوئي سمجهائين ته ههڙي ناز ڪو وقت نون
امي گهڻائيءَ جون ڳالهون نه ڪر. پر هوءُ ڪام-وس
ڪاٺين هوڏ چو ٿي ڇڏي؟ جي، اڃا تڏهن سا پانهي
ڪهڙي ڪنھڪاري ڪڍي؟ سا پانهي پنهنجي ملي آندي
کان به وڇڙي، تڏهن به تون سندس ڪناه او سران ٻڌو ڪرين؟
آلدينهوفر کي سندس فضوليءَ تان هيڪاري بچان
وڃي. چيائينس: آءٌ به تنهنجي ٻولي سمجهي ٿو سگهان.

هي حادثو ڏسي، پنهنجي ٻي زبان تي نٿي وري. تڪ
پائين ٿي ڇا، ته مون مان تنهنجي پرڇاو ڪار هن
پاڻي جو صدقو درڪار هو؟ تنهن ۾ پنهنجي من کي
ڏيرج ڏي. پگوان جو پاڻو ملو ڪري پوڳ.

”آءٌ هي صدقو تنهنجي ڪارڻ ٿي ڪيان. سو
تون مون کي جيئڻ ڏي.“

”پوءِ جنهن هيءُ ٻال-هڃا ڪئي ۹۰۰۰“

الدينهولر تڪ پوري ڪانه ڪئي هئي، ته هيلدار
اندر لنگهي آيو. اکين ۾ جوت هيس ٿي ڪانه، ۽
منهن مان به رت چڻ بنهه سڪي ويو هوس. پاڻ
ته قبر مان آئي آيو هو.

ڪارولائين نڪا ڪئي هم نڪا ڪئي ته، اچي
پاڻ جي مٿان پيئي، ۽ کيس ڪوٽ ڪان جهلي،
چيائين: خون اجهو هن ڪيو!

هيلدار جو هوش جاءِ ڪونه هو. نهاريائين
واٽون جيئن پئي.

پيش پچيس: خون برابر تو ڪيو نه؟ جيئرو هو
ته وڌيڪو تنهنجو ئي ٿي ويو تو هي ڪم ورئي
ڪاٿر ڪيو نه؟

هيلدار ڏانونس نهاريو ڪونه ٿي. پنهنجي روءِ سوء
پئي چيائين: هائو، هي ڪم مون ڪيو

اميريائيءَ کي باقي به چر لڳي ويئي واکو واکاڻ
امرڙي لڳائي ڏنائين، جو پاڻ ته ٿاڻي ٿي.

جي، مٿيس، هي تو ڪهڙو قهر ٻريا ڪيو؟ ورثي
ڪاٿر ويهي تو منهنجو نچندو ٿپندو ٻڄو سهساڻو؟
ڪهڙي انڌ ورت؟

هيلدار بت ٿي ٿيو پيو هو. چيائين: هاڻو، هاڻو،
سچ ٿي چوڻ. مون کي انڌ الاجي ڪهڙي اچي ورتو!
هيلن جا اتي هڪي هئي، ۽ ساهيڙيءَ سان گڏ
گورڙها پئي ڳاڙيائين، تنهن، ان تان پچيس: تنهنجي
هٿ چيو ڪيئن ڪيو؟ ڪارولائين کان ورثو ڪهڙو
ها، ته ڪانه ڏيئي ها ڇا؟

تنهن تي ورندي ڏنائين: ورثو؟ مون کي ورثو
ڪهڙي ڪونه! ورثو وڃي ابدورڊ کڻي! اتي چوڻ
نهاريندي، آلبينهور تي اک پئجي وس. تڏهن
کان پڇيائين: پر اوهان هتي ڪيئن سا ڏسجو؟

اهو سوال هن کان پڇي، وري ٻيهر چوڻ نه
ڪيائين، ڇا ته ڪنهن پئي چيو کي به ٿي ڳوليائين،
ته متان اهو به نه هتي هجي. پر اتي ئي آڇانگ ماري،
اچي پاڻجي جي لاش تي پيو. رڙ ڪري پڇيائين:
ابدورڊ ٿي ڇا ٿيو آهي؟ ڇا، ابدورڊ مري ويو؟
آلبينهور سمجهو، ته هيلدار به هتي هئي ۽ نه
آهي. ڏاڍو دل ۾ ڏک ٿيس. پر ڪنهن جي وس
جي ته ڳالهه، ڪانه هئي.

اميريائيءَ سو وري اچي پاڻ ٿي آڀري ورتو.
جي، هوڙا تهڙا، پانس پانسي وري آئي ٿو وڃين؟

هیلدار جي مٿ ۾ اڃا ڳالهه چڻ ويئي ڪانه ٿي.
اڪون ٿاڙي، آلبينهوفر کان پڇيائين: هن جو موت
ٿيو ڪيئن؟

آلبينهوفر ورندي ڏٺيس، چون ٿا، ڪنهن زهر
داريو اٿس.

”زهر؟ زهر ڪنهن وٽ هو؟ ڪنهن جي هن
بالڪ مان عداوت هئي؟“

”زهر تو وٽ ئي هو، تنهنجي ئي سائس عداوت هئي.
تو ئي کيس زهر ڏنو. آءُ ثابت ڪري ڏيکارينديس.“
پر پيش هيءُ ڌڪي ڪڍي، ته به هيلدار تي
اثر خير ڪو ٿيو.

اتي داختر اچي آلبينهوفر کي ٻڌايو، ته هو ڏانهن
جو ٻيون پراڻي پيو آهي، جو باقي ٻل-اڌ مس ڪڍي،
سو ٿو اوهان کي مڏي.

آلبينهوفر اندر گهڙيو، ته ابوا جي اکين ۾ نئين
جوت اچي ويئي. سامهه جيتولي آيو هئي ڪنڀائين، ته
به آلبينهوفر کسي ڏسي، چيائين، آءُ ٻران تيا ڳيان،
نيستائين اوهان هتي ئي ويٺا رهجو.

آلبينهوفر کي به اکين ۾ پاڻي اچي ويو. جوان
نينگر هيڏي پڙا هڻي هڻي، ته به جهجي وجهلي پنهنجو
ڪانه ٿي.

ابوا پڇيو، نيڪ خبر هئي يا نه، ته کير ۾ زهر
ڪنهن وڌو؟

اٿا ورندي ڏنيس: پينڙي، اڃا ته سڏي ڪانه
ٿي پهي. پر مون کير جاري تي رکيو، تنهن ويل
پرسان بيٺو رڳو هيلدار ٿي هو.

ايوا چين ۾ چيو: هيلدار بيڏو هو آهي. مٿان ڪو
هيلدار کي ڏوھ ڏيندو هجي!

وري الڊينهوفر کي اشارو ڪري، پاڻ ڏانهن
سڏيائين. الڊينهوفر ويجهو آيس، ته پڇيائينس: رٿ
جي ڪا خبر؟

الڊينهوفر ورندي ڏنيس: رٿ هاڻ منهنجي آهي.
ايوا جي اکين ۾ وري ڇمڪاڻ ٿيو، پر سا کي
ويل ڪل تان ڪپڙها به ڪيري پيس. ايوا پوءِ هل-
اڌ مس ڪڍيو. هٿ الڊينهوفر جي هٿن ۾ ٿي هوس،
ته دم ڏنائين.

الڊينهوفر کي تڏهن پتو پيو، ته هن سڏيائيءَ جي
دل ۾ به پاڻ ڪهڙا ڪهڙا نه پاوا آڻايا هئا. اٿين
پيلي مان سوئي پئي آيو، ته سائس گڏ داختر به هو.
پاڻ ته ويچارن ۾ ٿي محو هو، پر داختر جي زبان
پني هلي. چئي پيو: زهر به ڪو قاتل ٿي ڏلو. ترياڻ
پڙيو ٿي ڪو به. پر هيلدار نسبت ڇا ٿا سمجهو؟

الڊينهوفر نه، نه، ورندي ڏنيس، هيلدار بلڪل بيڏو هو
آهي. هيلدار کان اهڙي هڇا ڪڏهن ڪانه ٿي هوندي.
”اوهان ڪالهه ائين ٿا ڪريو، پاڻ ته سندس
اندر مان پيهي نڪتا آهيو. سائين، طبع ڪارڻ ماڻهو

الاجي ڪهڙا ڪهڙا ڪم ڪري ٿو ڇڪي! پاڻ به
 ڏٺو، پهر يائين ڏوه، پانسي، پوءِ ڪئن الي ويو؟ خود
 پشم، به کيس ئي ٿي خوني ٺهرائي. ٻيون تڏهن
 ڪنهن کان هڙو هڇا جهڙو ڪم ٿيو هوندو؟ هيءُ
 نه وري به پائنجو آهي. پر اهڙا به قصا ٻڌا هوندا سين،
 جو پٽ ڄاڻن خود چڻيندڙن کي نهوڙي نيو هوندو!
 ”ڪڏهن ڪڏهن خود چڻيندڙن پنهنجن سيڪيٽن
 پٽ ڄاڻن کي ڪپائي ڇڏيو هوندو!“
 ”بمعي ته؟“

”هينئر انهيءَ ڳالهه تان لهي وڃو. منهنجي دل
 به ته الاجي ڪهڙا ڪهڙا آڌماند پيا اٿن! پر ڇا،
 اوهان پائيو ٿا، ته هيلڊار تي تهمت ثابت ٿي سگهندي؟“
 ”تنهن به ته شڪ ٿي ڪونهي. جاري وٽ ان
 ويل ڪائس ڌاران ٻيون ڪير هئو ٿي ڪونه. ورثي به
 وڌيو سندس ئي ٿي ويو. باقي پاڻ بچاؤ ڏئي، ته
 آءٌ ماڳهن سر زمين تي ئي ڪونه هوس، پوءِ جيڪس
 چئي به وڃي.“
 ”پر ڪير جو جام اٿا جاري تي رکيو ته رٿ
 ڪا تر ٿي هو؟“

اهو سوال پڇيائين هئي، ته وري دل به هي غيرت
 آيس، پر انهيءَ کي به جهٽي ڇڏيائين.
 ”خير، پر هيلڊار صاف اٿا کي چيو، ته ايدورڊ
 کي آڃ آهي، پاڻي جهلو ڪرائجائس.“

”ويچاريءَ جو هڪڙو پنڙيو پٽ، مٽيءَ مٽيءَ جي
 نشانيءَ جو ڀاڻس جو جگر، ورثي ڪاٿر ويهي جيو-
 هڃا ڪئي اٿس!“
 ”ڀاڻس ته آٿانس گهورون پيو گهوريندو هو،
 پوءِ اٿس ڇا؟“

”اها رڳي ٻاهرين ڇٽ ڇٽ، اندر ۾ ڪي چريون
 هيس، پٽس ماڻهيءَ تان ڪيترو جهليو، پر نيٺ
 پنهنجي ڳالهه مٿي ڪيائين. تڏهن هن به لاوارث
 ڪري ڇڏيس!“

”هاڻوڙي زانا! اڃا اڃا ڪهڙا رنگ ڏيکاريندين!
 -ج ڪٿي ڪانه ڪلهي هئي، ته خلقون اچي
 ٻيلاين جي مڪان تي مڙيون هيون. پوءِ شوڪارا
 ڀري، ائين ٻئي پاڻ ۾ ڏنيائون.“

ٻيوڙيءَ سان گڏ رت به اچي ويهي هئي. تنهن جي
 ڪن تي جو هيءُ ٻڙلاءُ پئي پيا، ما هٿ مٿي پئي
 ٿي. منجهند ڏٺي سرڪاري ماڻهو به اچي ويا.
 ٻيوڙيءَ چيس: مان آٿ ته پاڻ به پٽي ورون.
 ورندي ڏنائينس: آءُ هينئر ڪانه ٿي هلاڻ.
 ”مون کي تاڪيد ڪري ڇڏيو اٿس، ته اڪيلو
 نه ڇڏجانس.“

”پر آءُ ڪيڏانهن پهچي ڪانه ٿي وڃان. آءُ هتي ئي

ٿي ترسان. ڏسان ڪنهن کي ٿي جرات ٿي، جو هيلدار تي ٿو تهمت رکي؟

رٿ آهي اڪراھڙا زور سان چيا، جو اٿنا کي ٻڌي، ڏاڍو سراپ وٺي ويو.

ٻيڙيءَ چيس: آءُ ته وڌيڪ ڪانه ترسي سگهنديس. ورندي ڏنائينس: تون پل وڃ، ماڻهو وٺو هجي. ”ڇڪڙ، ائين ٿي ڪريان.“

”آءُ به، تحقيقات ٿي رهي ته اجها آيس.“

سرڪاري ماڻهن اظهار وٺي، آءُالڪ ڪٿي هيلدار کي گرفتار ڪيو. رٿ کي اڪين اڳيان انڌاچي ويو. موٽي پئي، ته سڌ ڪانه ٿي پيس، ته ڌرتيءَ تي ڪا ٻي ڪوڙيان ٿي يا نه. جاءِ تي پهتي، ته پٺي وٽ ئي پورهيت ٻڌايس، جو داديهن اچي ويئي. هن ٻانڀيو ته ڏاڍي سرهي ٿيندي. پر هن رڳو واٽڙن جيئن وٺي ڏانهنس نهاريو. اندر صفي ۾ کپڙي، ته اڏا پاڪر ۾ جهلي پچيس: آءُ اٿي آهيان، توکي سرهائي به. ڪانه ٿي ٿئي؟ نڌهن به پڻ جي ڪردن ۾ لٽڪي، رڳو چيائينس: هينئر ڇڏينم. آءُ ڄاڻ آيس.

ٻيڙيءَ نه ته هيتري مهل پئي مشڪيو. تنهن جو سندس هي حال ڏٺو، سو پڇيائينس: پر وڃين ڪيڏانهن ٿي؟

ورندي ڏنائينس: آلبڻهون وٽ. ساڻس تڪڙي ڳالهه ڪرڻي اٿم.

پيش چيس: بيه، ته آءُ توهان گڏ هلان.

تنهن کي جهليائين: چي تون وٽس پوءِ وڃڻ.
 آءٌ مائس ڳالهه پنهنجي منهن ڪنديس!
 اٿا ۽ ٻڌڙي وانڙيون ٿيون، پر هيءُ وري بيٺي ۽
 ڪانه ڏاڪڻ تان چڻ ٿيندي ويئي.
 آلد پنهور ٻانهون ٻڌيو، سبز ڪمري ۾ بيٺو هو.
 پاڻءُ ته ڄاڻ هوس، ته رت هن ٿاڻي اوس وٽس ايندي.
 هيءُ در وٽ آئي، ته جيڪي سو هئي، پر وري همٿ
 جهلي، اندر گهڙي.

آلد پنهور رڳو ڪنڌ کڻي ڏوٺيو، اڪيون آليون
 ۽ چهره زرد هن مڙس جو به هو.

”پوءِ اوهان ڇا ٿا پائيو؟ منهنجو مرڪ ڇا آهي؟“
 واتي ويڻ ررندي وري به ڪانه ڏنائينس. رڳو
 وٺي منهن ۾ نهاريائينس. انهيءَ نهار جو بيان نه قلم
 نه ڪلام کان هچندو. قلب پنهنجي ڪلپنا ڊوڙائي!
 ڪنڌ ائين ڪري نٿا يائين، ڇڻ پنهنجي موت جي وارنت
 تي صحيح ٿي وڌائين. هي بنهه چپ چاپ لڳي پئي
 هئي. باقي دالين جي دڪ دڪ سا ثابت پئي ٻڌي.
 ٻلا پنهنجي پٿر ۾ چڻي چڻي وڌو معاملو ڪري منڊيو
 هو. آلد پنهور ته جنسي ڊنو ٿي. سڌڪا پئي ڀريائين،
 منهن کي هٿ ڏيئي. ڪرسيءَ تي ليٽي پيو.

ڪهڙي ٿي گپ چٽ ۽ هڪٻئي سان ست ستيائون؟
 ڪهڙي ٿي ڪجهه ڳوڻ ۽ منزل چتايائون؟ بنان واتي ويڻ
 ڪهڙا پئي ڪهاڻ ڪهڙيائون؟

رٿ به پنهنجي پريتم جي پيون ۾ لٽي ڪوڏا
ڪوڙيا. منهن مان سندس ائين پئي ڏٺو، جو پاتو
مٿو ڪري ٿي پوڪيائين. هر ڪالهائين ڪونه ٿي اڪليس.
نڌهن به جيئن ٿيڻ زبان چوريائين. چيائينس: پيارا،
آسرو نام جو. آلبينهوفر پڇيس: ٻس، نڌهن ٻي
وام ٿي ڪانهي؟

ورندي ڏنائينس: نه، آءٌ هينئر پراسانس هٿن گهرجان.
لوڪ آتس فتوا ڏني، هاڻ وارو منهنجو آهي.
”هر توکي جواب ته پاڻ ٿي ڏنائين؟“
”پيارا، اهو ڪالهه!“

”سچ، ڪالهه ٿي ڪالهه ڪالهه هئي. اڄ جي آءٌ
تو تان آسرو نه پليان ته هن کي چڻ ڦري فقير ڪريان!“
”لودبش!“

”هوءَ جو ڀلا ڪو ويچار ڪيو اٿئي؟“
”نه، انهيءَ لاءِ وقت ٿي ڪونه مليو اٿم، جي چئو،
۽ دل شاهدي پئي ڏيڻم ته چئندو اوس، ته...
تڪ اٿپوري ڪيائين، باقي اکر ڪيئي ويهي. آلبينهوفر
سهي ڪيو ته مطلب چا اٿس. پنهنجي هٿن سان پنهنجي
ڪنڌ تي ڪهاڙي ٿي وهائين.“

”۽ جي عدالت سزاياب اهرائين؟“
”نڌهن ته هٿن منهنجي ڏي جي گهڻي گهرج
ٿينديس. هر حال ۾ هاڻ آءٌ سندس آهيان.“
”تنهنجو ڄم ننڍو، هي سفر وڏو، ان جو ڪو
ويچار ٿي ٿو، يا نه؟“

”اڃي ڄاڻ مون کي هن مهل ڇو ٿا وجهو؟ ڄاڻو
 ڪين ٿا، ته آءٌ هينئر مڙندڻس ٻنھ، ڪانه؟“

”تو کي جس هجي! مون کان وڌيڪ همت واري
 تون آهين. ڏٺي ۽ جيڪس مون کي اڀاروئي انهي ۽ لاءِ
 ته آءٌ عمر ڇڙو ڇانڊ رهان. پر آئيندي آءٌ تو کي ياد
 ڪيو پاڻ کي ڏي پيو ڏيندس. لود پٿر جي مڱيندي ۽
 جو اهوئي لائڻ آهي. آءٌ دل سھساڻ ٿو، ته منهنجا
 آندا منهن برابر اچن ٿا، پر تنهنجو پليدان ڏسي،
 مون کي فخر ٿو ٿئي. جواني ۽ جو پور منهنجو هڪ
 عياش، خود غرض عورت جي افعالن ڏکيو نٿو، پر
 هي پڇاڙي ۽ جو پور، جي مون کي پيون سنساري
 سڪ نصيب نه ٿيو، ته به تنهنجي هر ڪٽ سان اندر
 وارو ته منهنجو اوس ترپت رهندو. هن اونداهي ۽
 واٽ تي تون منهنجي لاءِ قطب ٿي آئي آهين. آءٌ
 انهي ۽ لاءِ ته دل تنهنجو ٿورائتو آهيان. دل جو درد
 به هينئر ملو پيو لڳندس، جو آئت هوندم ته تنهنجي ئي
 صديقي هي سور ويٺو سھان. هاڻ منهنجي موڪل اٿيئي!“

”چارلس! چارلس! اجه! هيڏانهن! آ! آهيان!“
 چارلس هيٺ ٻڌو ته ڇو هون اڃا جاء ڪونه
 آهي هون، ائين ئي رڳو خالگي ۽ چٽائي پئي نهارين.
 ماسٽريٽ گهڻو ئي اڻلايس پٽلايس، پر ان کي به
 هڪڙي سوال جو جواب اڌ ڳيٽو ڏنائين ٿي ته پئي
 تي به ماٺ ڪري ٿي بهي رهيو.

هينئر رٽ سڏ ڪيس، تڏهن سو اڪيون مٽي
 ڪٽيائين. پر وري به نهارين ائين پئي، ڇڻ وائي
 پٿر نه هجي.

رٽ ليلائي چيس: پيارا، ائين نه نهاريو. آ
 ڊهان ٿي.

تڏهن پڇيائينس: مون ۾ ڪهڙو ڪم اٿي؟
 ”آ... آ... اوهان... آ! ڏسو ته مٿا، ڏوهي ڪي

ڪيئن نه ٿي ٻولي ڪهان!“

”اڃا پوءِ هائي ولوڙيندين؟ ڏوهي گرفتار ٿي ويو.“

”نوهان ڏوهي؟ آ! ويسه ڇو ٿي ڪر بان؟“

”منهنجي لوڏ لڳي آهي، تڏهن مون وٽ آئي آهي؟“

”لوڏ وڃي لڳي، مون ۾ مٿان اهڙو شڪ

آڻيندا آهيو. هاڻي اچو ته اسان وري پاڻ ۾ سڱ

ڳنڍيون، ڪالهوئي ٻالهه مون وساري ڇڏي. اڪي

جيڪي ٿيو ٿا، تنهن کي آ! ياد ۾ ڪانه ڪندس.

هن اوسر ۾ آءُ نئين سر اوهان سان پيچ پائيندس.
 آءُ سمجهان ٿي ته آءُ اڃا اوهان سان ٻڌل آهيان. هاڻ
 ته ڪونه پڇندا، مون ۾ ڪهڙو ڪم اٿي؟
 هيلدار ڊرڪيو ائين، جن بت کي مروڻو ٿي آيس.
 اکين ۾ هينئر شعلا پئي ڀريس، اتي ئي وٺي وڌو سارو.
 ٽهڪ ڏنائين. پر ڳالهائڻ ڳورو ڪري چيائينس: تڏهن
 تون مون کي شرمندو ڪرڻ آئي آهين؟ پنهنجي
 درياءُ دلي ڏيکاري، مون کي ڦڪو ٿي ڪرڻ؟ رت!
 تنهنجو وير بچڙو! منهنجا چيڪيا چاڪ ٿو اٿاري.
 ڦڙ تي لوڻ ٿو وجهي. ڇا آءُ، جنهن تو جهڙيءَ
 نازنين کي اٿي ويٺي هئي ڏڙيو، آءُ جنهن سڪئي
 ڏيک ويڪ ۽ لوڪ مرچادا جي سانگي، تو جهڙيءَ
 پريءَ رُو پيڪر سان مهل ڪمهل جهنگ بازي هئي
 ڪئي، آءُ، جنهن تو جهڙي بينظير جوهر جو قدرتي
 ڪونه سڃاتو، جنهن تو جهڙي سدا گلاب کي ٺاريءَ
 مان چٽي، وري لوڪ ننڍا جي ڊپ کان بت تي
 اڇلائي ڦٽو ڪيو، تنهن سان تون وري ناتو ڳنڍڻ
 ٿي چاهين؟ نه! ائين هرگز نه ٿيندو، مون پنهنجي
 پير تي ڪهاڙو پائي هيو. تنهنڪري ڇڏ، آءُ ئي
 ان جو ڪيتو لوڙيان، آءُ تنهنجو هي ٻلڌان قبول
 ڪونه ڪندس، تنهن هوندي به آءُ تنهنجو ٿورو
 ٿو مڃان.

رت پئي هٿ ڊگهاري وٺي رڙ ڪئي. ڇي،
 مٿيس. اوهان تڏهن مون کان ٿهو ٿا؟

”نه! آء توکي منت ٿو ڪريان، نه تون مون کاتر پنهنجو سک نه سهساء. آء ههڙو ذليل شخص تنهن سان هٻڙ اٽڪائي، تون پنهنجي ڄمار نه ڪار.“
 ”چارلس! هي ڇا ٿا چئو! خطائون ته انسان کان ٿين پيون. اوهان منهنجي ڳالهه موٽايو نه. آء هٻڙ ٿي وجهانو، ته جيئن مون پاڻ اڳيون ڳالهيون سڀ وساري ڇڏيون، جيئن اوهان به انهن کي وري زبان تي نه آڻيو.“

”تڏهن توکي ويساه ڪونه ٿو اچي، ته اهو وڃي ڪي ويهه ڪو مون ڏنو؟“

”آء ساڪ پت سان ٿي جوان، ته مون کي اهڙي ڳالهه دل سان ٿي لڳي!“

هيلدار کي تڏهن وڃي سٺوڻ پائي وريو. کڄ وڃي ته وري ماٺ هڻي هوء نيم پڇيائينس: هوء سچ پچ منهنجي کاتر تون پنهنجو سک سوسائي ٿي ڇڏين؟

رٿ به نه ٿي. ورائي ڪانه ڏنيس. آلهنهنو فرجي شڪل اکين اڳيان پئي قربس. دل تي هٿ رکي، نيم نهايت چئي آواز ورندي ڏنائينس: پيارا! هائو. ”رٿ آء وري به ٿو جوان ته تون اهڙو ڪم نه ڪر. ڏس، تنهنجو مون سان پريم آهي ٿي ڪونه.“
 ”پريم کان مٿي آء ڌرم ٿي سمجهان!“

”وري به ماٺ ٿي ويئي. هيلدار جون اکيون اڏا مهل رٿ هڻي هيون. نيم اکين ۾ اوچتو آهه آيس.“

ٻانهون ڪئي، ڇاتي ۽ تي ورايائين، ۽ پنهنجي منهن تي
 هئي چيائين: 'سون ورنئي دل!'
 رت اڃا منتظر بيٺي هئي. ليلائي پڇيائينس: ٻوڏ
 مون کي موٽايو ته ڪونه ٿا؟ هيلدار ڪهڙو آتر ڏٺيس؟
 منهن ڪري پٽ ڏي ورايائين. ڪهڙو اناسي امنگ
 دل ۾ اچي اٿس. اندر سندس روشن ٿي پيو. ٻوڏ
 اڳيرو وڌي، مٿو ڪري پٽ تي نٿو اڀرائين، ۽ رت
 جي ساديءَ ڪهڪهيءَ جي ڪنار هٿ ۾ جهلي، پٺهيءَ
 کي وٺي ڇاهه سان چمڪائين.

پائيمان پئي، دوزخ جي باهه ۾ ئي جلان. اي
 بيوفا آسمان! اي بيدرد فلڪا! هاڻ هڪڙي ته منڻ
 منهنجي به مڃ. اهڙو ڪم ڪر، جو هنن پنهنجين
 اکين سان آلهينهور کي رت ڪاٽر ڳوڙها ڳاڙهندو
 ڏسان! انهيءَ رت جي جدائيءَ جو اهڙو ڪو جل ڏيس،
 جو چاني بنهه چڄي بويس! آءُ روءِ جيڪا منهنجي
 لاءِ جوڙيئي، اها ملي ڪري پوکينديس: اهڙو تنهنجو
 امير ٿيو، ته جان جيان، نان منهن تي برقعو وجهي
 ڇڏيان، ته آهو به منظور، پر هيءَ منجهي آس ڪيئن
 به پهچاء. ٻين ڏوهن جو صدقو ته وٺي چڪيم. ملي
 ٻار کان ڌار ٿيس. ڪيلاڙي ۽ ڪان وڇڙيس. هن
 ڏوه جو ڪفارو، باقي پنهنجو پاڻ ئي آڇيائء. مون
 سان اهو مڙهڻي وڙ ڪر.

پُٺ ڪي مٽي ڏيئي، اڪيلي سر گاڏيءَ ۾ چڙهي
 اميريائي جاء تي پئي موٽي، تنهن وير واٽ تي ڏٺيءَ
 جي درگاهه ۾ دعا اها پئي پنيائين!
 جوت ڀري، منجهه ٿري، تنهن ٿئي هيءَ سنڀري
 وري گهر کان ٻاهر نڪتي.

آلهينهور جي ٻنگلي تي اچي پنيائين: رت وٺي آهي؟
 ماڻهو ورندي ڏيس: جنهن ڏينهن ... مڏمانڪر
 رت هتي ٿڪي ٿي ڪانه. رهي ئي پيلاين وٽ.
 ”۽ ٻيڙي؟“

”آءا به اڄ سويرو پست وٺ ويئي. اٺا ٿي
سڏ ڪريان؟“

”نه. آءُ آلبينهوفر کي گڏيس.“

”سائين ٻن ڏهاڙن کان بي مزي آهي. مڙمان مڙعي
کي ڏسي ئي ڪونه.“

”تون وڃي ٻڌائينس، ته امير پاڻي ڪوئرن آئي آهي.
اوهان ۾ ضروري ڪم اٿس.“

”حاضر!“

ڪن بلڪ ۾ امير پاڻي ۽ کي آلبينهوفر مٿي سڏائي ورتو.
چيائينس: بس، ڏٺي ۽ کي اها اچي وئي!
امير پاڻي ۽ ڪڇيو ڪونه.

وري چيائينس: تنهنجي لاءِ ته ٻچ ۾ ٻچ ٿيا
تڏهن به وٺي رکڻو سرد آه پريائين.
آلبينهوفر کي جه ڏٺائين، ته منهن آداس اٿس، سو
اچرج پئي ڪاڏائين، ته ڪارڻ ڪهڙو؟
پر رکي رکي نيٺ چٽي. جي، ”مون کي ته ٻچ
۾ ٻچ لڳو، پر تنهنجو ته ٽپ ٿيو؟“

آلبينهوفر پڇيس: سو ڪيئن؟

ورائي ڏٺائينس: ٻڌايانو؟ عيالدار ويڇاري کي ته
خواب خيال به ڪونه هو، ته جنهن سڄيءَ ٻانهن جي
پٺيان پاڻ لاجي ڪيئن ڪري وٺوڙيو هئائين،
تنهن کي ڪو توڇائي ڇڏيو هو. هن مٿيءَ ۾ ڪي
تي پيار ڪونه ٿي ڏٺس. ڪيئن؟ ڪوڙ ٿي چوان؟
ڇو ڪڇين نٿو؟

”مون نه ڪچو، ڇاڪاڻ ته نٿي ڄاڻم ته اتي
ڪو ڏک به ڏک ڏيان. تنهن به وري به ٿو جوانيءَ
ته منهنجي زبان نه ڪولاءِ. ڳالهه ڪي سمجهين، ته مون
گهر هلي وڃ.“

”آلئون چور ڪوٺال ڪي ڏنڊي! مون توهان
ڇوڙو پير ڀريو، تنهن لاءِ منهنجو ٿورو شڪر ته
ڪونه ٿو مڃين، آئون مون تي وريو ٿو اچين. سڌ
اٿئي، ته چارلس جا بند انهيءَ ڪين. ٿيئيءَ کان آڃا
ڪنهن ڪرايا؟ مون نه ته تون به من جي مراد
ڄڻي هين ها! ڪڇ، ڪڇ - ڪين توکي به ڪاٺس
لڄ ٿي اچي؟ تون به ته ڪين منجهان ڪڍو ٿي پئين؟“
”جيتوڻيڪ انهن ڳالهين به تنهنجو وڃي ڪجهه
ڪين، ته به آءُ توکي ٻڌايان ٿو، ته رٿ ڪي آءُ برابر
دلئون جانيئون پائيان ٿو.“

”نيٺ پانس پانس پانس. هاڻ ته باقي به تنهنجي لاءِ
ڪم سولون ٿي پيو. چارلس قيد به، تنهنجي ساري سر!
توڪي ته ڏئيءَ ذات ڏياريو!“

”تون پئي آهين! رٿ اڃا به هلاڏار جي رهندي.“

”تڏهن تون ساڻس وهانو ڪونه ڪندين؟“

”منهنجي ته جيءَ جو جيا هو آهي. پر ڏئيءَ جي

امر ڪي ڪير آڏو وڃي؟ پاڻ اهڙي جوڙ جوڙي اٿس،
تنهن ڪارڻ اسان جو پرڻي جو سڻو نه بيٺو. تون
سمجهين ڪانه ٿي ته ڇو؟“

”نه! جوڙ ڏئي ۽ جي! ڪهڙي جوڙ جوڙي اٿس؟“
 ”هيلدار بيڏو هو آهي، ايترو ته تون به چائين ٿي!“
 ”ڇا؟“

”سو رٿ جي مرضي نه ٿي، نه هن اوسر ۾ اڪيلو
 ڇڏي ڏيانس!“

”۽ جي ڏوهه اٿس ثابت ٿئي؟“
 ”هيلدار جي سچ-سچ ڏوهي نڪري پيو، ته پوءِ
 رٿ به چٽل ٿيندي. پر رٿ جي دل هن جي حق
 ۾ لوڏو...“

”جي عدالت کيس بيڏو هو ٺهرائي؟“
 ”تڏهن ته رٿ قيام ڪانئس ڌار ڪانه ٿيندي!“
 اها مڏ سٺي، ڪارولائين جي نٽي هنئين تي چنڊو
 پنڄي ويو. آلبينهورف ڪان پڇيائين: تون ڇا ٿو پڇين؟
 زهر ڪڪي کي چارلس ڏنو؟

”نه، رٿ به ائين ئي سمجهي.“
 ”رٿ ته اڌ چري آهي. پوءِ ڇا، نو رٿ کي
 ڇا چيو؟“

”مون پاڻ رٿ کي موڪل ڏني، ته چارلس جو
 وڃي هٽاري وٺ!“

”سچ چؤ! تڏهن اوهان به ڏڪهڻي تان آسرو هليو؟“
 پر آلبينهورف رڳو اڌ جي اشاري سان ئي سهر
 ڏنيس، ۽ چيائين: معاف ڪج، سو مون توي ويسه،
 نه آندو. هاڻ ٻڌ، ٻڌايان ۽ زهر ڪڪي کي سچ-سچ چارلس
 ڪونه ڏنو، سو اوهان ڏڪهڻي کان ٻارو ڪي لاه وڇڙيا!

”پوء به تو پاڻ اچي ڀاء کي ورائي ورتو؟“
 ”آء تڏهن ڇا ڪريان؟ پاڻ ڪري بچاء ڏئي ته
 آء هتي هوس ئي ڪونه.“
 تون ڀاء کاتر ڪوشش ٿي ڪانه ڪندڙين؟
 ڪيلڊو ڀاء اٿئي.“

”اچي ته ليئون ته وجهيند. پر تون سچ ٿو چوڻ؟
 چارلس جي ملائڪن کي به سڌ ڪانهي، ته زهر
 ڪنهن ڏنو! سچو ڏوهي ته پوء به ڪونه پڪڙيو،
 ڇو ته هو ڪڏهوڪو پيار ٿي ويو. پر سڌ اٿئي ته
 آهي؟ کي به زهر ڏنو ڪنهن؟ مون. چيو هومانس،
 ته وڃي رٿ جي کير واري ڄام ه وجه!“
 آلبينهور جي دل ۾ به تنهن ڏينهن اهڙو گمان
 گذريو هو، پر گمان کي هٽائي ڇڏيو هٽائين. هينئر
 اهو گمان سچو نڪري پيس. اميريائيء کي چيائين:
 تون جيڪس وڌين پئي، هوش جاء نه اٿئي.
 اميريائيء ورندي ڏيس: اهو آڪو تون نه ڪر،
 منهنجو هوش بلڪل جاء آهي: پهريائين انڊي جي
 چر لڳي، تڏهن سا ديواني ٿي پيس، پر هينئر جيڪي
 چوان ڪريان ٿي، سو سمجهان پئي. ڏس، مون کان
 ائين منهن نه موڙ. مون ڏي ڌڪار سان نه نهار. تون
 مون سان ڏاڍ نه ڪرين ها، ته آء هيئن ڪاپارجان ٿي
 ڪانه ها. پر بس، ”لکيو جو آلات، سو قلم ڪپڙي
 نه وهي!“ هاڻ ڀلا آء موڪلايان ٿي. منهنجي منوڪاما
 سڌ ٿي، تنهن لاء آء ڏئيء جو ٿورو ٿي مڃان!

سرو جي مند-پنين ۽ جهنگ ۾ هوا جا گهوگهاٽ
 پني پيا وٺن جا سڪل پن آڏاسي، قبرستان ۾ ۽ اچي
 ڏير مڙيا هئا پيرسرد پيلائيءَ گوڏا ڪوڙي، ڏي
 جي قبر وٽ دعا پئي پئي، آٿيو، تڏهن به دل تي
 اهوئي ڪٽڪو عوس، ته ڪنهن جي سائينءَ مت ڪسي،
 جنهن ههڙن ڪونڌرن کي زهر ڏيئي ماريو! هيلدار
 ۾ ته شڪ پيس ئي ڪونه ٿي-جي، هن مڙس اهڙي
 هجا ڪڏهن ڪانه ڪئي هوندي-قبرن ڏي نھاري،
 هنن سرڪواسين جي روحن کي آراڌيائين، ته بابا،
 اوهان ۾ لال ته بٽڪ ٿيا، هاڻ اوهان جي پٺيان هو
 ويچارو ٿيون بيڏو هو جيئو ۽ وڃي، سو ڪهڙو نياڻ؟
 اوهان ئي ڪا هن واردات تي روشني وجهو، جو
 سڄو ڏوهاري سزاياب ٿئي.

اني ئي وٺن جي پنين ۾ ڪڙڪڙ جو آواز ٿيو. جان
 ڪٿي ڪنڌ ورائي، ته نظر وڃي هڪڙي نشئيءَ تي
 پيس، جنهن جي وات مان ڏپ پئي آئي. هن ڏانهن
 چٽائي نھاريو، ته هو به وڏي اڳيرو ٿيو، ۽ هٿ
 ڊگھاري هٿ ۾ ٿي ڏٺائينس، ته پيلائيءَ هٿ ۾ هٿ
 ڪونه ورتس-دل ۾ چيائين: خدايا! ڇا هي منهنجي
 سوال جو جواب ته ڪونهي؟ شولز ۾ نه منهنجو
 ڪڏهن اڏرو گمان پيو ٿي ڪونه! هن جو ڪو هئڻ

سان وڃڻ ٿورو ئي هئا ۽ پڇيائين ته تون هتي ڪيئن پيو
 ڏسجن؟ اسان ته ٻڌو ته تون آمريڪا لڏي وٺين؟
 ”اڃا اوڏين ويو ڪونه آهيان، سنڀالان پيو.
 هيترا ڏينهن هينرگ ۾ موج پئي آڏايم. ڏوڪڙ سڀ
 خلاص ٿي ويا. هتي آيو آهيان، ته سفر لاءِ ڪجهه
 ڏوڪڙ ڇڏايان.“

”ڏوڪڙ ڪنهن کان ڇڏائيندين؟ هتي تنهنجو
 اوهي، نه واهي؟“

”پر، ماٺ ڪيو وينو هج. ڏراهن ڇٽائي اٿم،
 جو هڪڙي اکر چوڻ سان منهنجا ڪيسا پرا.“

ٻيلائيءَ سمجهيو ته ڦڙاٽ ٿو هئي، سو منهن
 ڦيرائي، ويو ٿي هليو. پر شولز هٿ کان جهلي
 ڪٽي بيهارس جي، ”اٺين وري توکي ڇڏيندس ڪيئن،
 ساجهر لاکون هڪڙو پٽ ڪونه ڇاڙهيو اٿم. سيءَ
 ۾ بيٺي پئي سڪي ويو آهيان. جيستائين ڪو پئسو
 ڏوڪڙ وڃي تائين، تيستائين ڪا چڱي دڪي پياري،
 وات ڪڙو تون ئي ڪرائينم.“

”مون وٽ چڱي دڪي آهي ئي ڪانه. تون
 شهر ۾ نٿو وڃين؟“

”پر، شهر ۾ وڃان گهڻو ئي، پر ڊپ ٿو وليم،
 مٿان ٻچ ٻچ نه ٿئي.“

”تون ويندين، ته ٻچ ٻچ ڇاهي ٿيندي؟ آءٌ ته
 سمجهان ٿي ڪونه ٿو؟“

”ٻچ - ٿو چوين؟ ٻچ ٻچ ڪانه ٿيندي؟ آءٌ جو
ڊڄان، تڏهين ته ههڙيءَ تڏهر هاڻ اچي هئي لڪايو
اٿم. پر منهنجي وٽي ڪان پوءِ ڪجهه ٿيو نه ڪين؟
هيلدار جي ته خبر ڪر. ڪٿي پيو وسي؟“

”هيلدار خون جي شڪ منجهه بيدريافت قيد پيو پوگي.“
”خون جي شڪ ۾؟ سچ! سو وري ڪيئن؟“
”ته ڏاڍو خوش ٿيو آهيان. پر پنهنجي ڪنوار تي يا
ته آجهڙيو پئي، يا ته خون ڪري ڇڏيائينس!“
”پنهنجي ڪنوار کي؟“

”هاڻو، زهر ڏيئي ڪين ماري وڌائينس!“
”توسان ڳالهه ڪنهن ڪئي؟“

”ڇو؟ ڳالهه وسري ويئي اٿئي ڇا؟ آءٌ جنهن ڏينهن
هتان روانو ٿيان، تنهن ڏينهن ڪين اهو قصو بڻبو؟“
پيلائيءَ رکيو ڪنڌ ويٺي ڏوٿيو.

”هاڻ ياد آيو؟ ڏس ته سهي، ڪم ڪهڙو
ڪيائين! ويڇاريءَ کي زهر ڏيئي ماري ڇڏيائين!“
پيلائيءَ ساٿ ڪيو پئي سندس ڳالهه ٻڌي، پر
نهارياڻينس منهن ۾ ائين پئي، جو چڻ سندس انت
ٿي سوڌيائين.

تنهن تي پياوي ڪن پلڪن زبان هن به ڪري
جهلي - وري چيائين: هيلدار کي ڇڏو ڪهڙو لڳو؟
هونءَ ڪانئس چند اٿي ڇڏائي سگهيو ڇا؟ پر ٻڌاء ته
سهين ته هن ڳالهه نسبت اوڪ چون ڇا پيا؟

ٻيلائيءَ جيئن پئي هن جي ڳالهه ٻڌي، تيئن سڄي
پئي ورتس. نيٺ غمٽ جهلي، هن کي ٻانهن کان
ولي، قبرون ڏيکاري، چيائينس: ”مردودا! هيڏانهن
ڏس، ٻن جيون جي هچا سر تي ڪشي اٿئي! زهر
جنهن ڪاٺر تو کير ۾ وڌو، تنهن کي تہ ڏئي ۽ غمٽ
ڏيئي رکي ورتو، راءِ ويندي، اميريائيءَ جو پٽ ٻيو
پٽ ۽ منهنجي ابوا پئي صدي ٿي ويا!

شولز کي ڏکئي ولي ويئي. ڳالهائين ٿي، تہ
اڪر اڪر تي ئي هڪيو-چي، ”مون... مون...
سمجهو... مون... ٻڌو... مون پائيو...“

”پائيو تہ خدا توکان حساب وٺندو ئي ڪونه!
مون کي ٻڌاء، تہ هنن ويچارن توکي ڏک سور
ڪهڙو ڏنو هو، جو تو کير ۾ ڪشي زهر ملايو؟“
”خدا جو قسم... آ! ايمان سان...“

”هچارا! ٻي ايمان! انهيءَ ناپاڪ زبان سان خدا
۽ ايمان جو تہ نالو نه وٺ.“
”اعتبار ڪر. مون کي خبر به ڪانهي. مون تہ
جيئو، هيلدار کي ٿو پڇيان...“

”ڪار منهان، هيءَ هچا تنهنجي ئي سر تي آهي.“
”رڳو منهنجي نه، مون سان گڏ ٻيون به جيو آهي.“
خدا جو قسم، آ! به انهيءَ جي قند ۾ ڦاسي ويس.“
”پائين ٿو، تہ ائين پئي ڪي به، لوئيندس، تہ
آ! چئي ويندس؟“

”آءٌ سچ ٿو چوان، مون تي لب آچي، زهر
اميرياڻيءَ ڏنو.“

”اميرياڻيءَ؟ ڪل ته ڪانه ٿو ڪي ائيني؟ پاڻ سان
گڏ، چوٿو مفت هن اشرف عورت جو نالو لوئين؟“
”چوانءَ ٿو ڳالهه ڪري سچ: مون کي زهر ڏنائين،
ته کير جي جام ۾ وجهي، هيلبار جي مڱينديءَ کي
ڪٽهائي ڇڏ. پر تون مون کي هيئن پڪڙي چو پيو
آهين؟ مون کي ٿاڻي تي ٿو وٺي هين ڇا؟“

”منهنجي ته شئي مون کي موٽي ڪانه ملندي،
سو هونءَ ته جيڪر آءٌ ڇڏي ڏيانءَ، پر مفت ويچارو
هيلبار آئيءَ ۾ ٿو اچي، تنهن جو ويچارو ٿو ٿير.“
”اڄوڪو ڏينهن ترس، آءٌ اميرياڻيءَ کان رقم
ڇڏائي، پساڙي وڃان، پوءِ تون وڃي سرڪار ۾
خبر ڏج. ائين هيلبار تي به ڇنڊو ڪونه پوندو،
آءٌ به چئي ويندس.“

”اميرياڻي هتان تڏهين هلي وئي.“
”پلا پائين ٿو، مون کي سزا ڪوڙي جڙندي؟“
”آءٌ نٿو چئي سگهان، جي سچ اميرياڻيءَ توکي
ڇيڙيو هو، ته سزا هلڪي ملندي.“
”پر اميرياڻي سچ هتي ڪانهي؟“
”نه.“

”آءٌ پلا پاهي ٿاڻي تي علان ٿو، هيئر توکان
پاڻ چٽائي پڇان به، پر هو دوزخي ڪتا ڇڏيندو؟
تهن کان وري به هيئن چڱو.“

خبر آسپاس بچلي ۽ جيئن وٺڙي ويئي، ته زهر لهر
 ۾ شولز وڌو هو. عدالت ۾ شولز بچاءُ اهو ڏنو ته
 "آءُ جنهن ڏهاڙي هيلاڊار جي شورش تي نوڪريءَ
 مان موقوف ٿيس، تنهن ڏهاڙي ٽيپڙ ويئي ٻڌم، ته
 اميريائي اچي مون سان ڳالهين ۾ پئي. مون پهريائين
 ته کيس منهن ٿي ڪونه ٿي ڏنو، جو هيلاڊار ۾ خار
 هئڻ ۽ ٻي پاڻ جڏهن هڪڙي مڪئي ڪوڪي لاءِ ڳري
 رقم آڇيائين، تڏهن آءُ ميڻ ٿي ويس. هوريان هوريان
 مون کي اهڙو ٻڌي ڇڏيائين، جو مون سندس لب
 وٺي، ساڻس ٻول ڪيو ته رٿ جي ڪير ۽ اچ ٿي وڃي
 ٿو زهر ملايان. زهر به مون کي پاڻ ٿي ڏنائين، ڪير
 جو ڏس پتو به وٽانس ٿي پيم."

اميريائيءَ کان جڏهن عدالت سمجهو توگهريو، تڏهن
 هن مائيءَ رکيو ايترو ڄاڻايو: "مون ته هن ماڻهوءَ
 کي عمر ۾ ڏلوئي ڪڪ لڱا آهي."

عدالت مان نڪت اهو فيصلو ٿيو، جو شولز کي
 ڏم ورهيه جنم ٿيڻ ملي، ۽ هيلاڊار صفا چٽي ويو.

”ڏينهن واه جهڙو ٿيو آهي. غم ڪوندر وسريو
 وڃن. پر هينئر ته تون به قبول ڪنديءَ، ته اونهاريو
 ڇا سيارو، اسان جي جهنگ ۾ رنگ لڳيو ٿو وڃي!“
 ”هائو. تو اڳي سچ ئي چيو. آءُ هاڻ سيارو ۾
 به سندس اوٽ ڪانه ڇڏينديس.“

”ايوا ويڇاريءَ کي اڳ ۾ ئي ڄاڻ هو، ته نيٺ
 تنهنجي به جهنگ سان سيارو اونهاري دل ٻجهي
 ويندي. تنهنجو ته ڌڻيءَ پيون به وارو ورايو، داديهن
 به هاڻ هيٺ ويجهي اٿئي. تون به اسان وٽ
 ڏين-پيرون جيئن پئي گذارين.“
 ”پر ايوا ڇا ڪانهي!“

”بس، ڇا جوڙيائين سا واه واه.“

اتي اٿنا وٺي ڪن ڦرڙايا. ڇي، ”ڪنهن جي ئي گاڏي
 اچي؟ آبدينهوفر جي ته ڪانهي؟ متان اٿنا آهي؟“
 ”نه، دادِي صبح جي پهر ۾ هيڏانهن لڙي ٿي ڪانه.“
 گاڏي بيٺي، ته منجهانس هڪڙو مڙساڙو لهي پيو.
 اٿنا دريءَ سان نھاري، رٿ کي چيو: هيلدار آيو
 اٿئي، آئي گڏجينس.“

”ڇو نه؟ وسري ويئي ڇا، ته منهنجو مڱيندو ٿي؟“
 ”تڏهانڪر وري سندس خير چار ٻڌي ٿي ڪانه!“
 ”پوءِ ڇا؟“

”آء ڀلا وڃان ٿي. اوهان ڀل پاڻ ۾ اڪيلا هجو.“

هيلاڏار جي منهن جو رنگ سو آهائيو پيو هو، پر
آدامائي منجهس ڪانه ٿي ڏني. رت چيس: آء پاڻ
اڪيون پايو ويئي هيس. سمجهيم پئي اڄ اوهان اوس ايندا.
هيلاڏار ورندي ڏنيس: آء تنهنجو ته دل شڪرگدار
آهيان، جو مون کي صفا وساري ڪو نه ڇڏيو آئيني.
رت چيس: اوهان هي چيو ڇا؟ آء اوهان تي ڪيئن
وساريندس؟ مون پاڻءَ ته چنتا ٿوري پوکي آهي!
”چنتا مون به ڏاڍي پوکي آهي!“

”معاف ڪجو، جو مون کي اهو فهم ٿي لهي ويو!
پر مون کي ته منڍ ڪاڻ ٿي پٽڪ ٺهي، ته اوهان تي
تهمت ثابت ٿيندي ڪانه.“

”هائو، تهمت مون تي ثابت ڪانه ٿي، ۽ عدالت
مان منهنجا بند آجا ٿيا.“

وري کن رکي، چيائينس: آء ته هيڏانهن بئنج تي
ٿي ويهون.

هيلاڏار جي مغز ۾ خيالن جي دم ڌمان پئي پئي،
پر ڪا مهل سمجهيائين ڪو نه ٿي، ته ڪيئن سندس
پٿر پايان. نيٺ سندس زبان اڪلي. رت کي چيائين،
هن پٽڪ لاء آء سکيس ٿي. سچ پچ جيئن پائيمر پئي،
اهڙائي منجهانس فرحت پئي اچيم. هن گهڙيءَ جي
سک تان ٻا سو سک گهوري ڇڏجن. هن جي سانڀر
آئيندي منهنجي جيءَ جو جياهو ٿيندي.

رت ورندي ڏيس: اوهان هين ڪنير ٿي ٿا ڳالهائون،
 مون کي الاجي ڇا پيو ٿي؟
 ”تون پائين ٿي، ته آءٌ ماڻهو ٿي پون ٿي پيو آهيان؟
 انهيءَ ۾ سچ پچ ذري جو شڪ ڪونهي.“
 ”هي سچ چنڊا جا ڪم آهن. هر رڪو ڏئي ٿي،
 عورين هورين من ٺهر ۾ اچي ويندو.“
 ”من منهنجو ڪڏهوڪو ٺهر ۾ اچي ويو. آهو
 تون الڪو نه ڪر. البت مون ۾ ٻي ڦير ڦار ڏاڍي
 ٿي آهي! آهو ڏينهن ياد اٿين، جو ساڳئي هن پٺڇ
 تي ويٺا هئاسون، تو پنهنجي ڏاڍيءَ جي ويٺي مون
 سان ڳالهه ڪئي، ۽ مون پاڻ کي ساڻس ٻئي پيٽيو، ته
 توکي ڳالهه نه هئي وئي؟“
 ”هاڻو پيارا، ياد اٿم.“

”ياد اٿين، انهيءَ ڏينهن مون توهان انجام ڪيو
 هو، ته آءٌ پاڻ پٽي توکان جدا ٿي ٿو وڃان؟ هاڻو،
 اهي ڳالهيون توکي ياد پون ٿيون. هاڻ هيڏانهن
 منهنجين لونڊرين ڏي نهارا سمجهين ٿي، هي آڇا
 هتي ڪيئن پيسر؟ حق، ناحق قيد ٿيس، يا خون جو
 مون ۾ ڪنهن شڪ ٿي نيسو، يا سڳيءَ پٽ خون
 ٺهرائيم، يا نام ناموس منهنجو خاڪو ۾ ملي ٿي ويو.
 انهيءَ ڪارڻ؟ نه. هي ڪم، دل ڏکڻ ڏڏيءَ جو
 اٿين! راتين جون راتيون ساڻس ويهي جهيڙيو اٿم.
 نيڪ مڃايو ٿي مانس. مون هڪ لڳا تنهنجي ڳالهه، ٻڌندي،
 هام هڻي هڻي، ته وقت هئي، آءٌ به تنهنجي ڏاڍيءَ

جهڙو ئي ٿو سگهان! ڪهڙي سٺي آءُ ۽ سندس جڻتيءَ
۽ پير پائي وڃان! اڄ آءُ فخر سان ٿو چوان ته
پنهنجيءَ ان مراد کي حاصل ڪيو اٿم. ياد هوندو،
ته هن هنڌ تي مون پنهنجو ڏنل وعدو توسان ٿوريو
هو. پوءِ ته آءُ پيلي ۽ لنگهي ويس، پر ايان به دل
کي اُت ڪونه آيو. اوچتو ڪن تي هن پرڻي جي
ڳالهه جو پڙلاءُ پير.....

”پيارا، مون ڳالهه سمجهي...“

”نه، تو ڳالهه سڄي ڪانه سمجهي. آءُ ٿو توکي
ٻڌايان: هنن پرڻي هڪٻئي کي دل جو راز ٻڌايو،
تڏهن مون کي ڄاڻ ٿيو، جو مون هٿ وٺي پنهنجي
ستياناس ڪئي. منهنجو مٿو چڪر ڪاٽي ويو. سچ پچ
توسان سڄي محبت منهنجي ان ٿاڻي کان وٺي ٿي.
پر پنهنجن هٿن سان پاڻي پير تي ڪهاڙو هڻي ويٺو
هوس- چيس، ”پنهنجي ڪهڻي جو نڪو ويڄ نڪو
طبيب“ - آءُ جنسي ديوانو ٿي پيس! پوءِ جيڪي وڃو
واڙيو، تنهن جي آڀار آءُ ڪانه ٿو ڪريان.....
تو پنهنجو ڀال ڀلائي، جڏهن وري قيد ۾ اچي،
مون کي پنهنجيءَ درياھ دليءَ سان پنهنجيءَ ”سون
ورنيءَ دل“ جو ٻيون ثبوت ڏنو، تڏهن مون به
پاڻ سان پيران ڪيو، ته جي هيءَ آهڻا مون تان ٿري،
ته آءُ به پنهنجي دل پکي، توسان اهڙوئي وڙ ڪندس.
انهيءَ ڏهاڙي کان وٺي دل سان ٿوري چٽاڀيٽي ڪانه

کاڌي اٿم. پر پلھار وچان پنھنجي مالڪ تان، جو نيٺ
مون ۾ اها سگھ، وڌائين! اڄ انهيءَ دل ۾ آندو، جون
لهرون چوليون پيشون مارين، هاڻ ڀلا آءٌ سوڪلايان ٿو.
آلدينھوفر ڄاڻ آيو. مون چئي ڇڏيو ٿيماٺس ته هن
ٿاڻي اچ... آءٌ وري به تنھنجو شڪر بجا ٿو ڪيان
جو توڻي مون کي سنئين رستي لاتو!“

رٿ کي ڳلن تان لڙڪ لڙي پيا. هيلڊار جو هٿ
وٺي ڪري پنھنجي چاٺيءَ تي رکيائين - رڳو چيائينس:
چاراس!

”پنھنجي سڪ ۾ مون کي باد ڪندي رهڃ، ٿئيءَ
جي درگاه ۾ دعا ٻڄ، ته منھنجي ۾ خير سان ٺهي
اچي. ائين چاٺج ته آءٌ به هڪڙو جيو“ هوس جنهن کي...“
”سون ورندي دل هئي!“ ائين چئي، رٿ پنھنجو
هٿ ڪري سندس مٿي تي رکيو. هن به ڪنڌ کڻي
اڳيانس نٿڙايو.

هيلڊار اٿي روانو ٿيو، ته آلدينھوفر اچي انهيءَ
جڳھ تي ويٺو. چيائين: پليدان نه ههڙو!

”رت پياري! ڪن ته هيڏانهن اچجان.“
 ”اچو، ڪڪي ڪي ننڊ ڪرائي ڄاڻ آيس. دادي
 اڃا پبلين وٽان موٽي ڪانهي؟“
 ”ڇو، چارلس اڃا پيو جاگي ڪيئن؟“
 رت ويٺي ڪڪي ڪي ننڊ ڪرائي ته آلبينهو فر
 اوچتو ئي اٿس سڏ ڪيس. ڪڪي پائڻيو، امان اٿي ٿي
 تنهن ماءُ ڪي چيو: امان تون وڃين مٿان!
 رت ورندي ڏٺيس: نه مٿڙا! آءٌ ويٺي آهيان.
 دادي اچي، پوءِ وينديس.
 پر چارلس ڪي ننڊ آئي، تڏهن به رت اتي ئي ويٺي
 رهي. آلبينهو فر تڏهن وٽس لنگهي آيو- چيائينس: ڇو،
 ڳالهه وسري ويئي ڪيئن؟
 ورندي ورايائين: ڪڪو جيئن ننڊ ڪري، ته
 مون ڪي ٻي ڳالهه ياد ئي ڪانه بيهي.
 ”اڄ هڪڙو خط آيو اٿم. ٻڌائيندڙ به ڪنهن
 جو هوندو؟“

هيلاڊار حو.

”هيلاڊار جو؟“

”هائو- لڪو اٿس، وري ڪم تي چڙهيو آهيان.
 خير سان پيئي نبهيس. پر اهاڻڪو ٿو گذاري. پلا
 گهر جي سونهن اٿس ئي ڪانه. پئس به گذر ڪري ويو.

انت ويلي پٽس ڪوٺايو هوس، جتي پيڻ کي به گڏيو.“
”پوءِ؟“

”پٽس ڏوھ ٻاسيو.“

”پوءِ چارلس ڇا چيس؟“

”چارلس چيس: مون توکي معاف ڪيو.“

”مون ته اڳ ۾ ئي ٿي ڄاڻو، ته چارلس ائين ئي ڪندو.“

”خط ۾ اسان تي هڪڙو ڪم رکيو اٿس.“
”ڪهڙو؟“

”پٽس وٽان جيڪو ورثو مليو اٿس، سو چئي ٿو
ته آءٌ سمورو پيلاڙن کي ڏيئي ٿو ڇڏيان. اوهين آتن
زور ڏيو، ته مون کي موٽائين ته تون پائين ٿي
ته پيلاڙي ڳالهه مڃيندا؟“
”نه.“

”هيلدار کي به جيڪس اهڙو شڪ ٿي پيو،
تنهنڪري ڄاڻايو اٿس ته جي پيلاڙي پير نه ڪوڙين،
ته ملڪيت سموري خيرياتي ڪمن ۾ خرچي ڇڏجو.“
”پنهنجي لاءِ ڪجهه ڪونه رکيو اٿس؟ سڀ ڏيئي
ٿو ڇڏي!“

”ٻڙي، وٽس اڃا هڪڙي وٽ رهندي.“

”هاڻو: ”سون ورندي دل!““

مصنف جا ٻيا ڪتاب

چوڻ جو چنڊ	(سنڌ جا شاعر)
شاعانو شاه	(" ")
سچل سونهارو	(" ")
برنگي باغ جو گل سنڌي	(" ")
پاڻڳا	(" ")
سڀن کي ويڻ	(ننڍو ناٽڪ)
نقدِ قديم	(ننڍو ناٽڪ)
عمر مارئي	(ناٽڪ)
ڪشنيءَ جو ڪشت	(اصول کي آکاڻي)
سهڻي ميهار	(ناٽڪ)
سچ تان صدقي	(ترجمو)
سون ورنئون دليون	(ترجمو)
لڳ ننڍو، جيءُ گهڻو	(ترجمو)
سدا ڪلاب	(نظماني نثر)
ڦلن مٿ	(مضمونن جو ڳڻڪو)
بروانو	
ڏکڻ ڏڏي زندگي	
حضرت محمد رسول الله (صالح)	
مسافريءَ جو مزو ۽ سير جو رنگ	
ماتمين کي دلداري	

سر ڪيڏارو
 هٿرُ مڪي ۽ جا
 ڀر ڀر جو ڀول
 هندستان جي تاريخ (ڀاڱو پهريون ۽ ڀاڱو ٻيون)
 هندو نارين سان ويل
 لڄاوتي
 شاعراڻا گل
 ماڻڪ، موتي، لال
 سنڌي چمن
 ڀنڀور
 عملدار ڪين رعيت آزار
 رام بادشاهه
 هي، هو، چا
 پرمانند
 تيرٿ رس
 ميران
 سر ڏهر

سنڌ جو مشهور اهل قلم،
 پختو فنڪار، سليس، سهڻي ۽ سادوئي
 زبان لکندڙ، هڪ خاص اسلوب جو
 صاحب، مسٽر لالچند امر ڏلومل
 جڳتياڻي، جنهن جا لکيل ڪتاب
 ٻارڙن کان وٺي ٻڍن تائين، سڀ
 پڙهڻ ٿا ۽ چس وٺڻ ٿا. سندس
 جنم ۲۵-جنوري ۱۸۸۵ع جي ٿيو.

هو صحيح معنيٰ ۾ هڪ 'سون ورنِيءَ دل' جو
 صاحب هو؛ ٻارن سان ٻار، ٻارن سان ٻار، دشمنن جو
 سچو، حق گو، ڪلمڪ، سادو مگر خوش ذوق، حق گوئيءَ
 خاطر جيل کي به جنت سمجهندڙ. هو هر مذهب جي
 ڀلن ماڻهن کي عزت ڏيندڙ هو، ۽ ڪڏهن به تعصب
 جي تير کي به دل ۾ جاءِ نه ڏيندو هو.

سنڌ سان ڪا محبت هيس! ۱۸-اپريل ۱۹۵۴ع
 تي جڏهن وفات ٿي ڪيائين، تڏهن وصيت ڪيائين ته:
 ”هيئي جهاڙ، جي نيو مڙهه ملير ڏي!“

منهنجيون هاڻيون پياري سنڌو درياءَ جي سپرد ڪجو-
 اهاڻي منهنجي گنگا آهي، اهاڻي جمناءَ: جسر هتي اٿس،
 روح سنڌ ۾ اٿس- اهوئي منهنجو سرڪ آهي، اهوئي
 منهنجو مقبوضا“

سوره سنڌي ادب

صاحب خان سوره: ميراثي

Cell No: 0344 3919786

0300 3404488